

Barbara Riman
Kristina Riman

*Slovensko
kulturno
društvo
Lipa Zadar*

LET / YEARS

INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOVENCE
V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Impressum

Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar

AVTORICI:

dr. Barbara Riman
dr. Kristina Riman

UREDNIKA:

Darja Jusup

IZDAJATELJ:

Inštitut za narodnostna vprašanja

ZA IZDAJATELJA:

dr. Sonja Novak Lukanović

SOIZDAJATELJ:

Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar

ZA SOIZDAJATELJA:

Darja Jusup

FINANČNO PODPRL:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

RECENZENTA:

dr. Ines Cvitković Kalanjoš
dr. Jasminka Brala Mudrovčić

JEZIKOVNI PREGLED SLOVENSKEGA BESEDILA:

Nina Barlič

FOTOGRAFIJE:

Vse objavljene fotografije so iz arhiva SKD Lipa Zadar in so dokumentarne narave.

GRAFIČNO OBLIKOVANJE IN PRIPRAVA ZA TISK:

Mateja Vrbinc

TISK:

DEMAT d. o. o., Ljubljana

NAKLADA:

300 izvodov

DOI: 10.69070/2025_8

HNDL 20.500.12556/DiRROS-24555

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2(497.5Zadar=163.6)
379.82:061.2(497.5Zadar=163.6)

RIMAN, Barbara

Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar / Barbara Riman, Kristina Riman. - Ljubljana : Inštitut za narodnostna vprašanja ; Zadar : Slovensko kulturno društvo Lipa, 2025

ISBN 978-961-6159-91-3 (Inštitut za narodnostna vprašanja)
COBISS.SI-ID 258871555

Barbara Riman
Kristina Riman

**SLOVENSKO
KULTURNO DRUŠTVO
LIPA ZADAR**

Ljubljana – Reka, 2025

Kazalo

Knjigi na pot	7
1. Uvod	9
2. Slovenska društva na Hrvaškem nekoč in danes	17
3. Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar	27
3.1 Prešernov dan	69
3.2. Mednarodni dan kulturne različnosti	88
3.3 Likovna kolonija in slikarske razstave	110
3.4 Literarno-recitatorska sekcija	155
3.5 Srečanje aktivnih članov slovenskih društev na Hrvaškem	179
3.6 Raznoliko društveno dogajanje	186
3.6.1 Slovenski film v Zadru	186
3.6.2 Predavanja	190
3.6.3 Predstavitev knjig	192
3.6.4 Gostovanja in obiski	193
3.6.5 Šola v naravi – spoznavanje naravne in kulturne dediščine	199
3.6.6 Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture v Zadru	202
4. Zgodba, ki se nadaljuje	205
5. Popis članov SKD Lipa Zadar od začetka do danes	215
6. Viri in literatura	217
7. Popis imen	229
8. Popis slik	237
9. Povzetek / Sažetak / Summary	241
Povzetek	241
Sažetak	243
Summary	244

Knjigi na pot

Slovenska društva na Hrvaškem imajo dolgo, pestro in bogato zgodovino, ki sega skoraj stoletje nazaj. Čeprav številčno manjši od drugih narodnih manjšin na Hrvaškem, so Slovenci skozi čas pustili izjemno pomemben pečat v kulturnem, gospodarskem in družbenem življenju države. Njihova prisotnost je še posebej opazna na obmejnih območjih, pa tudi v urbanih središčih, kjer so prispevali k razvoju izobraževanja, industrije in umetnosti.

Ta knjiga si prizadeva predstaviti življenje Slovenskega kulturnega društva Lipa Zadar – društva, ki uspešno deluje že več kot dvajset let, in prikazati enega od vidikov udejstvovanja slovenske skupnosti na Hrvaškem.

Na raziskovalno pot, s soglasjem Darje Jusup, Katarine Bezić in Rafaela Štuline, sva se podali v začetku leta 2025 in uspeli oblikovati knjigo, ki prikazuje aktivno in pestro dvajsetletno delovanje Slovencev iz Zadra in okolice, združenih v kulturno društvo.

Na tej poti so naju spremljali člani Slovenskega kulturnega društva Lipa Zadar, za kar se jim iskreno zahvaljujema, predvsem Darji Jusup, Katarini Bezić in Rafaeli Štulini. Obenem se zahvaljujema tudi recenzentkama, dr. Ines Cvitković Kalanjoš in dr. Jasminki Brala Mudrovčić, Inštitutu za narodnostna vprašanja* ter Uradu Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Na koncu gre zahvala tudi najinim družinskim članom, ki so nastanek te knjige spremljali s potrpljenjem in spodbujanjem najinega ustvarjalnega dela.

Avtorici

* Knjiga je nastala v okviru dela Inštituta za narodnostna vprašanja – Enota Reka.

1. Uvod

Slovenska društva imajo za pripadnike slovenske skupnosti, ki živijo zunaj Republike Slovenije (RS), izjemen zgodovinski, kulturni, socialni in identitetni pomen. Slovenska društva na Hrvaškem so nastala kot odgovor na temeljno človekovo potrebo po pripadnosti, varnosti, skupnem delovanju, pa tudi življenju v kulturi, ki so jo spoznali doma oz. od svojih prednikov. Pripadnikom slovenske skupnosti na Hrvaškem so od nekdaj omogočala ohranjanje stika z jezikom, kulturo in domovino matične kulture ter oblikovanje lastne identitete v okolju, kjer elementi slovenske kulture niso kontinuirano prisotni. Društva so živ organizem in so se skozi čas, pod vplivom različnih zunanjih in tudi notranjih dejavnikov (tistih znotraj slovenske skupnosti), spreminjala. Prav zato je vsako društvo, ki je delovalo ali deluje na območju današnje Republike Hrvaške, na svoj način specifično, obenem pa kaže določene značilnosti, po katerih se lahko primerja z drugimi slovenskimi društvi po Evropi. Gre za ponavljajoče se vzorce delovanja, na katere so raziskovalci te tematike v svojih znanstvenih in strokovnih delih pogosto opozarjali.

Slovenska društva na Hrvaškem, ki delujejo vse od leta 1886, tako delijo številne značilnosti s sorodnimi društvi po Evropi in svetu, se pa med njimi seveda pojavljajo tudi razlike, povezane z lokalnimi okoliščinami in zgodovinskim kontekstom.

Že sama ustanovitev društva in sposobnost skupnosti za (samo) organizacijo kažeta na njeno vitalnost in dejstvo, da so v njej obstajale posameznice in posamezniki, ki so se zavedali pomena druženja, moralne in eksistencialne podpore, razvijanja občutka pripadnosti ter

vztrajnega dela za ohranjanje vezi z domovino.¹ Raziskovanje delovanja slovenskih društev danes ni več samo sebi namen. Če se ozremo v preteklost, ugotovimo, da njihova dejavnost in članstvo ponujata dragocen vpogled v strukturo prebivalstva, ki je nekoč živelo na določenem geografskem območju. Takšna oblika organiziranosti in njeno razumevanje predstavljata pomemben vir za raziskovanje ter sistematično zbiranje gradiva in spoznanj o določeni manjšinski skupnosti.² Slovenska društva, ki so aktivna danes, omogočajo vpogled v sodobno podobo teh skupnosti – razkrivajo strukturo članstva, način vključevanja v okolje in odnos okolja do njih, hkrati pa delujejo kot zrcalo družbenega okolja, v katerem delujejo.

Delovanje slovenskih društev se je skozi čas spreminjalo, čeprav je njihova osnovna funkcija – ohranjanje slovenskega jezika in kulture – ostala nespremenjena. Društva, ki so delovala pred drugo svetovno vojno, so veliko pozornosti namenjala tudi socialnemu položaju svojih članov in pogosto nudila pomoč. To je bilo značilno predvsem za društva ob koncu 19. in na začetku 20. stoletja, ko je imelo njihovo delovanje izrazito eksistencialen, humanitaren in podporen značaj. Ob tem so imela društva tudi izobraževalno in kulturno funkcijo. Poleg samopomoči so poskušala vplivati na priseljence z namenom njihovega boljšega obveščanja, izobraževanja ter ohranjanja jezika in kulture krajev, iz katerih so izhajali. V obdobju pred prvo svetovno vojno in med obema vojnama so igrala pomembno vlogo pri pomoči priseljencem ter tistim, ki se v novem okolju niso najbolje znašli. Pogosto so nudila tudi finančno pomoč bolnim članom ali tistim, ki

- 1 Riman, B. *Slovenska društva u Hrvatskoj od 1886. do 1991. godine*. Svet slovenske nacionalne manjšine Primorsko-goranske županije, Inštitut za narodnostna vprašanja, Reka, Ljubljana, 2019, 32 (v nadaljevanju: Riman, *Slovenska društva u Hrvatskoj*).
- 2 Kržišnik-Bukić, V. O narodnostnem in kulturnem samoorganiziranju Slovencev na Hrvaškem v 20. stoletju. V: Kržišnik-Bukić, V. (ur.). *Slovenci na Hrvaškem*, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 1995, 133–134. (v nadaljevanju: Kržišnik-Bukić, O narodnostnem in kulturnem samoorganiziranju).

jih je prizadela kakšna druga nesreča (npr. smrt družinskega hranitelja, izguba zaposlitve ipd.). Čeprav ta pomoč ni bila velika, je ustrezala gmotnim zmožnostim članstva, ki so ga večinoma sestavljali rudarji, nekvalificirani delavci, služkinje, gospodinjske pomočnice in drugi delavci v industriji.³

Od druge polovice 20. stoletja naprej je v ospredju predvsem prosvetno-kulturna vloga društev. Ta je postajala vse bolj prepoznavna in je temeljila na želji po ohranjanju tradicije ter kulturne povezanosti z domovino.⁴

Pomembno vlogo v društvih so imeli učitelji, duhovniki in drugi intelektualci, ki so prav tako pomagali ohranjati narodno zavest in jezikovno kontinuiteto.⁵ Pogosto so prav oni prevzemali pobudo za ustanavljanje društev ali vsaj razumeli potrebo po zbiranju. V okoljih, kjer ni bilo institucionalnega izobraževanja v slovenskem jeziku, so društva delovala kot središča, kjer so prvotno otroci spoznavali slovenski jezik, književnost, zgodovino in tradicijo.⁶ Starejši člani, ki so izvirali iz slovenskih krajev, pa so na ta način ohranjali svojo kulturno identiteto. Slovenska društva na Hrvaškem, pa tudi drugod po celotni Evropi in svetu, so kazala tudi določene podobnosti. V številnih so bile ustanovljene sekcije, kot so pevski zbori, dramske in glasbene skupine, športne sekcije ter dejavnosti za otroke in mladino.

Pogosto so izdajala svoja glasila, s katerimi so obveščala člane skupnosti in ohranjala slovenski jezik in kulturo. Zelo pomemben je bil tudi tisti tisk iz Slovenije ali v slovenskem jeziku, izdan v državi,

3 Fischer, J. (ur.). *Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848–1992*. Mladinska knjiga, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana, 2006, 568.

4 Drnovšek, M. Izseljensko in drugo časopisje med Slovenci v zahodni Evropi do leta 1940. *Dve domovini*, 2/3, 1992, 265; Riman, *Slovenska društva u Hrvatskoj*, 8.

5 Drnovšek, M. *Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa v obdobju prve Jugoslavije. Migracije/ Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana, 2012, 284* (v nadaljevanju: Drnovšek, *Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa*).

6 Drnovšek, *Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa*, 111.

v kateri je določena slovenska skupnost delovala, čeprav so raziskave pokazale, da so bila številna glasila kratkega veka – predvsem zaradi majhnega kroga bralcev in pomanjkanja finančne podpore.⁷

Poseben pomen imajo tudi imena društev,⁸ ki pogosto izhajajo iz simbolov slovenske kulture – npr. *Triglav*, *Prešeren*, *Bled* in podobno. Ta imena imajo simbolno funkcijo, saj utrjujejo narodno pripadnost in krepijo zavest o skupnih koreninah. Na ta način društva prispevajo k ohranjanju slovenskega jezika in identitete tudi v okoljih, kjer je prisoten proces asimilacije⁹ – značilnost, ki ostaja prisotna tudi med slovenskimi društvi na Hrvaškem.

Slovenska društva na Hrvaškem so se začela razvijati leta 1886. Sprva je šlo za poskuse organiziranja, ohranjanja jezika in druženja, kasneje pa so se društva – učeč se od izkušenj predhodnikov – organizirala na višji ravni. Na Hrvaškem je viden linearni razvoj teh društev, pri čemer so pripadniki zbrane izkušnje prenesli tudi v novo politično obdobje po letu 1991, ko je nastalo tudi društvo, katerega dejavnost opisuje ta knjiga.

Slovenski raziskovalci doslej niso kazali posebnega znanstvenega interesa za spremljanje in analiziranje delovanja slovenskih društev na Hrvaškem. Kontinuirano se s to tematiko ukvarja predvsem Vera Kržišnik-Bukić, ki je v prispevku *O narodnostnem in kulturnem samoorganiziranju Slovencev*¹⁰ podala prvi podroben pregled znanih društev in teoretični okvir njihovega delovanja. Skupaj z Damirjem Josipovićem je leta 2010 objavila znanstveno monografijo,¹¹ medtem ko je najboljše delo o problematiki slovenskega samoorganiziranja napisala Barbara Riman v letu 2019, in sicer znanstveno mono-

7 Isto, 111–118.

8 Budja, A. Slovenes in Sweden, *Dve domovini*, 7, 1996, 239.

9 Drnovšek, *Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa*, 198–205.

10 Kržišnik-Bukić, O narodnostnem in kulturnem samoorganiziranju.

11 Josipović, D. & Kržišnik Bukić, V. *Slovensko-hrvaški obmejni prostor: etnične vzporednice med popisi prebivalstva po letu 1991*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 2010, 153–157.

grafijo *Slovenska društva u Hrvatskoj 1886–1991*, ki pa – kot nakazuje naslov – ne obravnava sodobnega obdobja. V slovenski in manj v hrvaški znanosti je zabeleženih še nekaj prispevkov, ki so se tematsko ukvarjali predvsem s posameznimi slovenskimi društvi.¹²

Manjša društva, ki so delovala krajši čas, niso bila deležna večjega interesa. To velja tudi za Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar (SKD Lipa Zadar), o čigar delovanju je bilo – razen ene strani v katalogu *Sosedje Sloveni, Slovenci na Hrvaškem*¹³ – napisanega zelo malo. Cilj avtoric te knjige je bil zato zabeležiti in širši javnosti predstaviti prizadevanja članic in članov SKD Lipa za ohranjanje slovenskega jezika in kulture v Zadru in okolici, prenos značilnosti slovenske kulture na mlajše generacije in širjenje slovenske kulture med prebivalstvom okolja, v katerem živijo in delujejo. Knjiga celovito in objektivno predstavlja dvajset let delovanja SKD Lipa Zadar, pri čemer s pomočjo spominov in občutkov aktivnih članov prinaša tudi osebni, subjektivni pogled v njihovo bogato dejavnost.

Pomembno je poudariti, da ima SKD Lipa Zadar status izseljenskega društva, kar vpliva na njegovo organizacijo in financiranje s strani Republike Slovenije. Na Hrvaškem imajo ta status štiri društva (v Osijeku, Splitu, Dubrovniku in Zadru), ki zato prejemajo manjšo

12 Jerman, S. & Todorovski, I. *Slovenski dom v Zagrebu: 1929–1999*. Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Zagreb, 1999 (v nadaljevanju: Jerman & Todorovski, *Slovenski dom v Zagrebu*); Riman, B. & Riman, K. *Slovenski dom Kulturno prosvetno društvo Bazovica*. Slovenski dom KPD »Bazovica«, Rijeka, 2008; Riman, B. & Riman, K. *Slovenski dom Kulturno prosvetno društvo Bazovica*. Solutio: Slovenski dom KPD »Bazovica«, Rijeka, 2012 (v nadaljevanju: Riman & Riman, *Slovenski dom Kulturno prosvetno društvo Bazovica*); Lukežič, I. *Fluminensia Slovenica*. Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije; Svet slovenske narodne manjšine mesta Reka, Rijeka, 2011; Škiljan, F. *Slovenci u Varaždinu i Varaždinskoj županiji*. Slovensko kulturno društvo Nagelj, Varaždin, 2015; Riman, B. *Koraki skozi čas: 20 let slovenskega kulturno-prosvetnega društva »Snežnik«*. Inštitut za narodnostna vprašanja, SKD »Snežnik«, Ljubljana, Reka, 2024.

13 Riman, B. *Sosedje Slovenci: Slovenci na Hrvaškem*. Narodna in univerzitetna knjižnica: Inštitut za narodnostna vprašanja: Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, Ljubljana, Zagreb (v nadaljevanju: Riman, *Sosedje Slovenci*).

finančno podporo, kot jo država Slovenija namenja zamejskim društvom. Težje je tudi njihovo povezovanje s Slovenijo, predvsem zaradi večje oddaljenosti. To se odraža tudi v manjšem številu obiskov gostov iz Slovenije in v omejenih možnostih članov za sodelovanje na dogodkih v domovini.

Raziskava o delovanju SKD Lipa Zadar se je začela z neposrednim stikom z vodstvom društva, ki je omogočilo dostop do arhivskega gradiva: dopisov, interne korespondence, vsebinskih poročil o delu, seznamu prireditvev od leta 2005 do leta 2024 in časopisnih člankov (hrvaškega tiska, redkeje slovenskega, ter slovenskega manjšinskega na Hrvaškem) o njihovem delovanju. Pomembno je poudariti, da so lokalni mediji redno in natančno spremljali dejavnosti društva – še posebej *Zadarski list*, ki je slovenski skupnosti namenjal veliko prostora, ter časopis *Zadarski most prijateljstva*.

Knjiga je torej nastala na podlagi primarnih in sekundarnih virov. Opravljena je bila tudi analiza glasil slovenske manjšine na Hrvaškem v obdobju med letoma 2005 in 2024. Zabeleženi so bili vsi prispevki o delovanju SKD Lipa Zadar. Tako so bili pregledani: *Novi odmev* (2006–2025), *Kažipot* (2005–2011), *Sopotja* (2012–2025) in *Planika* (2006–2023). Vsa navedena glasila so digitalizirana in dostopna v bazi Digitalne knjižnice Slovenije. Zbrani podatki so bili dodatno sistematizirani in shranjeni v repozitoriju DIRROS v skladu z načeli odprte znanosti.¹⁴

Za *Novi odmev* sta najbolj pogosto poročali Darja Jusup in Katarina Bezić, za *Kažipot* in *Sopotja* Marjana Mirković, za *Planiko* pa Ana Šušmelj in Andreja Malta. Zabeleženi so tudi prispevki drugih avtorjev, a so precej bolj redki. Določene podatke je bilo mogoče najti tudi na spletnih straneh *Radiotelevizije Slovenije*, ko je – sicer zelo redko – poročala o dejavnostih članov SKD Lipa Zadar.

14 Riman, B. & Riman, K. Podatkovni arhiv dejavnosti Slovenskega kulturnega društva Lipa Zadar (2004–2024). Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 2025.

Pri pripravi knjige so sodelovale tudi posameznice z neposrednim poznavanjem delovanja društva, ki so s svojimi spomini in opažanji pomembno prispevale k nastanku publikacije. Iskrena zahvala gre (po abecednem vrstnem redu): Ruži Arzenšek, Tatjani Bajlo, Katarini Bezić, Mojci Golob Bareša, Darji Jusup, Andreji Malta, Marjani Mirković, Agati Klinar Medaković, Rafaeli Štulina in Katarini Wokunig Pajnič.

2. Slovenska društva na Hrvaškem nekoč in danes

Delovanje slovenskih društev na Hrvaškem je zabeleženo od druge polovice 19. stoletja. Od tedaj pa vse do leta 1991 je na področju današnje Hrvaške delovalo več kot štirideset slovenskih društev, pri čemer dve društvi iz tega časa delujeta še danes. To sta Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb,¹⁵ ki je začelo delovati v letu 1929, in Slovenski dom KPD Bazovica, ki deluje od leta 1947.¹⁶

Raziskovalci, ki so se doslej ukvarjali s slovensko (samo)organiziranostjo na Hrvaškem, so oblikovali periodizacijo slovenskega (samo)organiziranja:¹⁷

- 1. obdobje: delovanje slovenskih društev do začetka prve svetovne vojne;
- 2. obdobje: delovanje slovenskih društev med obema vojnama;
- 3. obdobje: delovanje v času druge svetovne vojne;
- 4. obdobje: delovanje od konca druge svetovne vojne do osamosvojitve Republike Hrvaške in Republike Slovenije;
- 5. obdobje: delovanje od leta 1991 do danes.¹⁸

Vsako od navedenih obdobji ima določene značilnosti, odvisno od geografskega prostora, na katerem je društvo delovalo in na katerega so vplivala tudi politično-zgodovinska dogajanja. Za vsa društva pred letom 1991 so zabeležene določene značilnosti, ki jih najdemo tudi v slovenskih društvih drugod po Evropi, podobno pa je na Hrvaškem še danes. Zato lahko trdimo, da je delovanje slovenskih društev

15 Jerman & Todorovski, *Slovenski dom v Zagrebu*, 4.

16 Riman, *Slovenska društva u Hrvatskoj*, 34.

17 Kržišnik-Bukić, O narodnostnem in kulturnem samoorganiziranju, 45; Jerman & Todorovski, *Slovenski dom v Zagrebu*, 4.

18 Riman, *Slovenska društva u Hrvatskoj*, 39.

na Hrvaškem kontinuirano in da se znanja in izkušnje društev iz zgodnejših obdobji prenašajo na poznejše generacije.

Najbolj razgibano obdobje je bil čas med obema svetovnima vojnama, ko je istočasno delovalo tudi največje število slovenskih društev, celo v Slavoniji in Dalmaciji.¹⁹ V tem času so nastala tudi društva, ki so imela poleg cilja ohranjanja slovenskega jezika in kulture tudi željo po podpori določenih struktur slovenske skupnosti, npr. študentska, dijaška, pa tudi ženska društva. V drugih obdobjih slovenskega (samo) organiziranja takih društev ni bilo, temveč je šlo predvsem za kulturna društva brez razlik med članstvom. To medvojno obdobje je Vera Kržišnik Bukić označila za zlato dobo slovenskega organiziranja.²⁰

Za vsa društva, ne glede na obdobje njihovega delovanja, pa je pomembno, da so jasno evidentirane vodilne osebe – posamezniki, ki so bili gonilna sila, nosilci idej in vizije o tem, kako oblikovati in ustanoviti združenje. Pomembna je bila tudi želja članov, da se zagotovi prostor, kjer bi se lahko srečevali in organizirali različne aktivnosti. V začetnem obdobju so se pogosto zbirali pri slovenskih gostincih,²¹ ki so jim včasih odstopili posebne prostore za vaje pevskih zborov ali druge aktivnosti. Kasneje so nekatera društva uspela najeti lastne prostore, medtem ko so tista brez svojih prostorov postopoma prenehala delovati ali so delovala v manjšem obsegu. Pogosta praksa je bilo tudi naročanje slovenskih časopisov in revij, kar je članom omogočalo, da so ostali povezani z dogajanjem v domovini. Čeprav je bilo izdajanje društvenih glasil v evropskih slovenskih skupnostih običajno, je na Hrvaškem do leta 1991 le eno društvo imelo dovolj močno organizacijsko in finančno osnovo za lastno publikacijo. To je bila Narodna knjižnica in čitalnica,²² predhodnica današnjega KPD

19 Isto, 85–103.

20 Kržišnik-Bukić, V. Znameniti Slovenci na Hrvaškem skozi zgodovino. *Migracijske i etničke teme*, 22, 2006, 421–445.

21 Kržišnik-Bukić, V. Slovenski gostinci in pomen slovenskih gostiln v Zagrebu v 30-tih letih 20. stoletja. *Razprave in gradivo* 28, 1993, 136–142.

22 Kržišnik-Bukić, O narodnostnem in kulturnem samoorganiziranju, 153.

Slovenski dom Zagreb. Ta je leta 1932 izdala časopis *Zagrebski Slovenc*, žal samo eno številko, leto pozneje pa glasilo *Odmev*.²³ Druga slovenska društva niso imela te možnosti, slovenska glasila pa so se začela znova tiskati po letu 1991. Prvo glasilo, ki je izšlo v novoustanovljeni državi Hrvaški, je bila *Planika: glasilo Slovenskega kulturnega društva Triglav Split*, ki mu je leta 1996 sledilo glasilo *Novi odmev*,²⁴ leta 2005 pa *Kažipot, glasilo KPD Slovenski dom Bazovica*.

Društva so si prizadevala tudi za ustanovitev lastnih knjižnic s knjigami v slovenskem jeziku. Danes ima tako KPD Slovenski dom Zagreb knjižnico z več kot 7000 knjigami.²⁵ Poleg tega so društva oblikovala različne sekcije, prek katerih so lahko ohranjala slovenski jezik in kulturo, med drugim pevske, dramske, recitatorske in folklorno-plesne sekcije. Na ta način so se predvsem ohranjali elementi slovenske tradicijske kulture. Pogosto so recitali pesmi slovenskih klasičnih pesnikov, ki so predstavljali temelj narodne identitete in kulturne povezanosti z domovino. Med najbolj priljubljenimi so bili Prešeren, Gregorčič, Župančič, Aškerc. Organizirali so tudi gledališke in dramske predstave po delih slovenskih klasikov: Prešerna, Cankarja, Linharta. V svoje programe so vključevali praznovanja državnih in redkeje cerkvenih praznikov (Prešernov dan, Miklavževanje), organizirali humanitarne akcije (predvsem društva, ki so delovala v obdobjih do konca druge svetovne vojne), plese, veselice in izlete z namenom druženja in krepitve skupnosti. Društva z lastnimi prostori so organizirala razstave slik, vezenin, čipk, knjig in fotografij, predvsem v povezavi s slovensko ljudsko umetnostjo. Pogosto so gostila tudi znanstvenike, raziskovalce in predavatelje s področja slovenskega jezika, književnosti, zgodovine in kulture, pa tudi znanosti, tehnike in umetnosti.

23 Jerman & Todorovski, 1995, 14–15.

24 Potočnik, P. »Novi odmev« med zagrebškimi Slovenci: zagrebški in hrvaški Slovenci do po 64 letih spet dobili revijo v svojem jeziku. *Delo*, 24. 12. 1996, 7.

25 A. J. Slovenski dom v Zagrebu – 90 let, pet političnih sistemov. *MMC RTV SLO, STA*, 7. 11. 2019.

Vidimo lahko, da so vodilne osebnosti slovenskih društev s širokim naborom dejavnosti spodbujale članstvo k večji aktivnosti in vključenosti v društveno življenje.

Pomembno pa je poudariti, da so slovenska društva – ne glede na dolžino svojega delovanja – oblikovala temelje slovenske (samo)organiziranosti in povezovanja, kot ju poznamo danes. Te dejavnosti so prepoznavne tudi med sodobnimi slovenskimi društvi na Hrvaškem. Društva, ki so nastala po letu 1991, so svoje delo namreč gradila na izkušnjah dveh najstarejših – KPD Slovenski dom Zagreb in KPD Slovenski dom Bazovica. Prvo je svojo dejavnost ohranjalo prek članov, ki so svoje znanje, ideje in pobude prenašali na mlajše generacije, drugo pa je oblikovano na temeljih nekdanjega Slovenskega kulturnega društva Simon Gregorčič, ki je v času pred drugo svetovno vojno delovalo v vzhodnem delu Reke.²⁶

Danes na Hrvaškem deluje 18 slovenskih društev, ki so združeni v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem (Tabela 1), ustanovljeno leta 1992 na pobudo takratnega veleposlanika Republike Slovenije v Republiki Hrvaški Matije Malešiča (1992–1996).²⁷

Položaj slovenskih društev se je spremenil po letu 1991, ko so pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem dobili status manjšine, kar jim je zagotovilo dodatne pravice in spodbude za ohranjanje slovenskega jezika in kulture. S tem in z osamosvojitvijo Slovenije in Hrvaške se je začelo tudi postopno večanje števila slovenskih društev na Hrvaškem.

26 Riman & Riman, *Slovenski dom Kulturno prosvetno društvo Bazovica*, 7.

27 Riman, *Sosedje Slovenci*, 65.

Tabela 1: Člani Zveze slovenskih društev na Hrvaškem (1992–2025)²⁸

Ime društva	Kraj delovanja	Leto ustanovitve
<i>Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb</i>	Zagreb	1929
<i>Slovenski dom, kulturno-prosvetno društvo Bazovica</i>	Reka	1947
<i>Slovensko kulturno društvo Triglav</i>	Split	1992
<i>Slovensko kulturno društvo Lipa</i>	Dubrovnik	2001
<i>Slovensko kulturno društvo Istra</i>	Pulj	2001
<i>Slovensko kulturno društvo Lipa</i>	Zadar	2004
<i>Slovensko kulturno-prosvetno društvo Snežnik</i>	Lovran	2005
<i>Kulturno društvo Slovenski dom Karlovac</i>	Karlovac	2006
<i>Društvo Slovencev Labin</i>	Labin	2006
<i>Slovensko kulturno društvo Stanko Vraz</i>	Osijek	2006
<i>Slovensko kulturno društvo Lipa</i>	Buzet	2007
<i>Slovensko kulturno društvo Oljka</i>	Poreč	2007
<i>Slovensko kulturno društvo Gorski kotar</i>	Trstje	2007
<i>Slovensko kulturno društvo Nagelj</i>	Varaždin	2008
<i>Slovensko kulturno društvo Ajda</i>	Umag	2011
<i>Vzorčna turistično-izobraževalna kmetija Gorski kotar</i>	Prezid	2013
<i>Slovensko kulturno društvo Prešeren Lokve</i>	Lokve	2020
<i>Združenje za gospodarstvo Rast, Varaždin</i>	Varaždin	2024

Kot je razvidno iz tabele, gre predvsem za kulturna društva. Največ jih je bilo ustanovljenih med letoma 2000 in 2010. Kljub večjemu številu novonastalih slovenskih društev pa je z delovanjem decembra 2018 žal prenehalo Slovensko kulturno društvo Dr. France Prešeren, ki je delovalo od leta 1996.²⁹ V zadnjem času so se začela ustanavljati tudi društva, ki imajo poleg želje po ohranjanju jezika in kulture tudi druge namene, saj želijo na ta način pritegniti člane slovenske

²⁸ Zveza slovenskih društev na Hrvaškem. Kdo smo? *Slovenci.hr*.

²⁹ Riman, *Sosedje Slovinci*, 67.

skupnosti na Hrvaškem, da postanejo še bolj aktivni. Med sodobnimi kulturnimi društvi na Hrvaškem pa je na splošno še vedno zaznati interes za dejavnosti, ki so se oblikovale in razvijale že v preteklosti.

Društva se soočajo z različnimi težavami. Z izjemo Slovenskega doma KPD Bazovica in Slovenskega kulturnega društva Istra slovenska društva na Hrvaškem nimajo svojih lastnih prostorov. Za nakup si že vrsto let prizadeva KPD Slovenski dom Zagreb, druga društva pa prostore najemajo ali jih sploh nimajo. Primer tega je tudi SKD Lipa Zadar, ki že dvajset let deluje brez lastnih prostorov.

Še ena težava slovenskih društev je kadrovska podhranjenost. Dejavnosti večinoma slonijo na prostovoljnem delu, stalne zaposlitve so redkost. Poslovne sekretarke imajo trenutno naslednja društva: SKD Istra v Pulju, Slovenski dom KPD Bazovica na Reki, SKD Ajda v Umagu, Slovenski dom Zagreb in KD Slovenski dom Karlovec.

Eden od izzivov, s katerimi se društva srečujejo, je tudi nizko število otrok in mladih, ki se le redko vključujejo v društvene dejavnosti. Poleg tega je zaznati relativno nevidnost slovenskih društev in njihovih dejavnosti v hrvaških in slovenskih medijih, lahko bi rekli getoizacijo, zaradi česar njihovo delovanje širši javnosti ni znano.³⁰

Slovenska društva so skupaj s krovno organizacijo – Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem – osrednji dejavnik pri povezovanju pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem in jedro slovenstva na Hrvaškem, saj drugih slovenskih kulturnih in izobraževalnih manjšinskih institucij, ki bi vplivali na ohranjanje slovenskega jezika in kulture, na Hrvaškem ni.³¹

30 Riman, B. & Mirković, M. *Vpogled v aktualni položaj slovenske narodne skupnosti na Hrvaškem*. Inštitut za narodnostna vprašanja: Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, Reka, 2022, 7 (v nadaljevanju: Riman & Mirković, *Vpogled*).

31 Izjema je Inštitut za narodnostna vprašanja (INV) Enota Reka, ki deluje od marca 2017 in ima trenutno eno zaposleno osebo. Zaradi specifičnega načina financiranja (projektno financiranje) ne obstaja možnost razširitve dejavnosti (Riman & Mirković, *Vpogled*, 8).

Delovanje slovenskih kulturnih društev na Hrvaškem temelji predvsem na kulturnem udejstvovanju in organizaciji kulturnih dogodkov. Njihovi člani so aktivni v pevskih zborih in vokalnih skupinah, nastopajo na različnih dogodkih, ki jih organizira posamezno društvo, vse pogosteje pa se udeležujejo tudi različnih prireditev na Hrvaškem in v Sloveniji. Folklorne skupine ohranjajo slovenske plese, noše in pesmi ter nastopajo na Hrvaškem in v Sloveniji. Dramske in literarne skupine prirejajo krajše gledališke igre, recitale in literarne bralne krožke, v okviru katerih pogosto predstavljajo slovenske avtorje in poezijo. Glasbene in plesne sekcije vključujejo tudi harmonikarske skupine in plesne večere z ljudsko glasbo.

Velik poudarek ohranjanju slovenskega jezika daje tudi Dopolnilni pouk slovenskega jezika, ki ga slovenska društva organizirajo v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje in vzgojo Republike Slovenije. Članom društva so pogosto na voljo tudi izobraževalne dejavnosti – poleg učenja jezika tudi učenje igranja na različne inštrumente ali umetniške in kreativne delavnice. Društva redno organizirajo športne aktivnosti, kot sta npr. planinarjenje ali balinanje, ter izlete in ekskurzije, ki spodbujajo ohranjanje slovenskega jezika in kulture ter medgeneracijsko druženje. Pomemben del vsakdanjega delovanja slovenskih društev je medsebojno sodelovanje in organiziranje projektov, v katere so vključena različna društva. Poleg tega so tradicionalno organizirana tudi praznovanja pomembnih datumov za pripadnike slovenske skupnosti na Hrvaškem.

Nekatera društva v sodelovanju s sveti slovenske manjšine tudi tiskajo lastna glasila in publikacije. Ta so izjemno pomembna, saj puščajo pisan odtis aktivnosti, ki bi sicer moda šle v pozabo. Trenutno izhajajo naslednja glasila: *Novi odmev* (1996, tromesečnik, Zagreb); *Sopotja* (2011, tromesečnik, Reka); *Planika* (1992, tromesečnik, Split); *Mavrica* (2007, tromesečnik, Pulj); *Liburnijska priloga* (2006, letopis, Lovran); *Ajdov cvet* (2017, letopis, Umag).

Slika 1: Rafaela Štulina, Darja Jusup (ustanoviteljica in predsednica SKD Lipa Zadar), Katarina Bezić

U ZADRU OSNOVANO SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO "LIPA" ZADAR

Darja Jusup prva predsednica "Lipe"

ZADAR - U Zadru je v srijedu navečer osnovana još jedna nacionalna udruga, Slovensko kulturno društvo "Lipa" Zadar. Ova udruga zadarskih Slovenaca je prva i jedina udruga koja će okupljati Slovence koji žive u Zadru i na njegovom području, kako je to istaknula i inicijatorica osnivanja udruge **Darja Jusup**. Ona je kazala da će "Lipa" okupljati hrvatske državljane slovenske narodnosti, ali i sve ostale građane, prijatelje Slovenije.

Za prvu predsjednicu "Lipe" osnivači su izabrali upravo Darju Jusup, inače službenicu u Tankerskoj plovidbi. Doprisedateljica udruge je **Rafaela Štulina**, koja je i predsjednica slovenske marine za Zadarsku županiju. Nadalje, **Martina Kurtin** je tajnica udruge, a **Katarina Bezić** predsjednica Nadzornoga odbora, te **Florijana Filipi**, dopredsjednica Strogomoga suda. Slovenskoga kulturnog društva "Lipa" Zadar.

Okavne udruge hrvatskih Slovenaca već ranije su osnovane i uspješno djeluju u mnogim hrvatskim gradovima, čak i manjima od Zadra, i za razliku od Zadarske udruge

Zadarski Slovenci su visoko integrirani u hrvatsko društvo. Razumijevanjem dolazimo do prihvatanja, a ono nas vodi u budućnost, gdje različitosti više nisu razlike, poručila je Darja Jusup

Udruga zadarskih Slovenaca prva je i jedina udruga koja će okupljati Slovence koji žive na zadarskom području

za rad ovakvog društva. Inače, po posljednjem popisu stanovništva na zadarskom području živi ukupno 198 pripadnika slovenske marine, a od toga 157 u gradu Zadru.

Zadarski Slovenci su visoko integrirani u hrvatsko društvo. Razumijevanjem dolazi

mo do prihvatanja, a ono nas vodi u budućnost, gdje različitosti više nisu razlike, poručila je Darja Jusup, predstavnica slovenske marine za grad Zadar i novoizabrana predsjednica Slovenskoga kulturnog društva "Lipa" Zadar.

E. RADULIĆ-TOMAN

Slika 2: Darja Jusup s sodelavkami ob ustanovitvi Slovenskega kulturnega društva Lipa Zadar

Zgodovinski pregled in analiza delovanja slovenskih društev na Hrvaškem razkrivata bogato tradicijo (samo)organiziranosti slovenske skupnosti, ki sega vse od druge polovice 19. stoletja do današnjih dni. V vseh petih zgodovinskih obdobjih, v katerih so delovala slovenska društva, se jasno kaže kontinuiteta ohranjanja slovenskega jezika, kulture in narodne identitete, pri čemer so ključni elementi, kot so kulturne sekcije, praznovanje slovenskih praznikov, organizacija knjižnic, izdaja glasil in medgeneracijsko sodelovanje, ostali prisotni vse do danes. Kulturna, izobraževalna in družbena dinamika se je kljub prekinitvam in spremembam političnega konteksta prenesla v sodobni čas, predvsem prek dveh najstarejših društev – Slovenskega doma Zagreb in Slovenskega doma KPD Bazovica – ki sta pomembno vplivala na ustanavljanje in oblikovanje delovanja vseh novejših društev po letu 1991.

Slovenska društva na Hrvaškem danes ne predstavljajo zgolj oblike kulturnega udejstvovanja, temveč so tudi temeljna opora za identitetno povezanost in trajno ohranjanje slovenstva v diaspori. Njihovo delovanje je dokaz, da kulturna in narodna identiteta lahko preživita le, če imata institucionalno oporo, medsebojno sodelovanje in jasno vizijo prenosa dediščine na prihodnje generacije. Zato slovenska društva na Hrvaškem ostajajo ključni dejavnik v ohranjanju in razvoju slovenske skupnosti v tem prostoru, danes in v prihodnosti. Pomembno vlogo pri tem ima tudi SKD Lipa Zadar, ki s svojim delovanjem več kot dvajset let vztrajno ohranja slovenski jezik in kulturo v srcu Dalmacije.

Slika 3: Člani SKD Lipa Zadar (20. 5. 2007)

3. Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar

Članice in člani so od začetka delovanja SKD Lipa Zadar organizirali ali sodelovali pri več kot 270 različnih dogodkih. Za društvo, ki deluje že dvajset let, je to razmeroma malo, a če upoštevamo, da gre za društvo, ki nima svojih prostorov, kjer bi lahko hranilo bogato umetniško zbirko slik, nastalih na likovnih kolonijah, ali osnovne dokumentacije, ki priča o njegovem poslovanju, je ta številka vendarle vredna spoštovanja. Prav zato je pomembno, da vse aktivnosti, ki so jih članice in člani skrbno pripravljali ter v njih dejavno sodelovali, predstavimo kontinuirano, kronološko in faktografsko. Dejavnosti so podrobneje opisane in dokumentirane v knjigi o obstoju in delovanju SKD Lipa Zadar. Brez poglavja, ki obravnava organizacijo skupščin ter skrbno in dosledno načrtovanje vsakoletnih dejavnosti, bi bilo težko razumeti obseg, bogastvo in dejansko vrednost, ki jo članice in člani SKD Lipa Zadar vsakodnevno prispevajo k slovensko-hrvaškemu povezovanju.

Pobudnica ustanovitve SKD Lipa v Zadru je bila Darja Jusup. Zamisel o organizaciji društva, ki bi povezovalo Slovence v Zadru, njegovi okolici in širši Dalmaciji, je zaživela že leta 1992, ko se je povezala s tedanjim predsednikom Zveze Slovencev na Hrvaškem Vinkom Žibertom,³² vendar zaradi tedanje vojne na Hrvaškem te ni bilo mogo-

32 Vinko Žibert (Senovo, 1931 – Reka, 2007) je eden od ustanoviteljev in prvi predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Na Reko je prišel leta 1947, v začetku leta 1948 pa se je vključil v delovanje Slovenskega doma Kulturno prosvetno društvo Bazovica. Bil je aktiven v dramski skupini in pel v mešanem pevskem zboru. Večkrat je opravljal funkcijo predsednika Slovenskega doma KPD Bazovica, najbolj dejaven pa je bil v 90. letih prejšnjega stoletja, v politično najbolj občutljivem in zaradi vojne na Hrvaškem najtežjem času. Naredil je izjemno veliko za Zvezo in njene začetke delovanja. (Riman, *Sosedje Slovenci*).

če udejanjiti.³³ Želja po ustanovitvi društva se je znova pojavila desetletje pozneje.

Danes lahko trdimo, da sta se delovanje in sama ustanovitev društva prepletala tudi z manjšinskimi volitvami na ravni mesta in županije,³⁴ ki so se jih Slovenci prvič udeležili leta 2004. Od takrat na tem območju poleg društva delujeta tudi predstavnika na ravni mesta Zadar in Zadrske županije.³⁵

SKD Lipa Zadar je bilo ustanovljeno 29. decembra 2004. Na ustanovnem srečanju so bili prisotni: Darja Jusup, Rafaela Štulina, Katarina Bezić, Majda Maras in Martina Kurtin.³⁶ Pobuda za organizacijo društva je prišla od tedanje in sedanje predsednice društva Darje Jusup ter članice Slovenskega doma KPD Bazovica Marjane Mirković. Čeprav je bilo društvo ustanovljeno konec leta 2004, je bilo registrirano šele 20. aprila 2005.³⁷ Za prvo predsednico je bila izbrana Darja Jusup, ki to funkcijo opravlja še danes, podpredsednica društva je bila Rafaela Štulina, za tajnico je bila izvoljena Martina Kurtin, za predsednico nadzornega odbora Katarina Bezić, za predsednico disciplinskega sodišča pa Florijana Filipi.³⁸

33 Mirković, M. Darja Jusup: Rojaki v Zadru in županiji uspešno vpeti v okolje. *Novi odmevi*, 58, 2016, 14 (v nadaljevanju: Mirković, Darja Jusup).

34 Prve volitve svetov in predstavnikov narodnih manjšin na Hrvaškem so potekale v letu 2003 in so bile ponovljene leta 2004. Zanje je bila značilna nizka volilna udeležba vseh manjšin (Tatalović, S., Jakešević, R. & Lacović, T. Funkcioniranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. *Međunarodne studije*, 10, 3/4, 2010, 40–56). Slovenska skupnost, ki živi v Zadarski županiji, je imela svoje predstavnike na ravni mesta in občine od samega začetka, ko je bilo omogočena izvolitev, pa do zadnjih volitev leta 2023 (Riman, B. & Novak Lukanović, S. Dvajset let delovanja Svetov in predstavnikov slovenske narodne manjšine na Hrvaškem. *Annales*, 4, 34, 2024, 519).

35 Riman, *Sosedje Slovenci*, 91.

36 Mirković, Darja Jusup, 14.

37 Jusup, D. Izvještaj o aktivnostima, godina 2006. Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar, 31. 1. 2007. Arhiv Lipa Zadar (v nadaljevanju: Jusup, Izvještaj o aktivnostima, godina 2006.).

38 Vertovšek, N. Predsjednica Darja Jusup, *Slobodna Dalmacija*, 31. 12. 2004. Arhiv Lipa Zadar; Radulić-Toman, E. Darja Jusup prva predsjednica »Lipe«, *Zadarski list*, 31. 12. 2004. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 4: Prvi sestanek SKD Lipa Zadar (29. 12. 2004)

Po tedanjih besedah Darje Jusup, naj bi bilo društvo odprto predvsem za hrvaške državljane slovenske narodnosti ter za ostale prijatelje RS, ki živijo v Zadru in okolici. Pobuda za povezovanje je izhajala iz želje, da se ne pozabi slovenska beseda.³⁹

Cilj društva je že od samega začetka delovanja povezovanje Slovencev in članov njihovih družin ter prijateljev Republike Slovenije z namenom promoviranja slovenske kulture in razvijanja hrvaško-slovenskih kulturnih, gospodarskih in duhovnih vezi. Na začetku je bilo pred člani društva veliko dela in ustanoviteljice so se tega dobro zavedale. Društvo sprva ni imelo svojih prostorov in čeprav je obstajalo upanje, da se bo s časom uredil tudi ta izziv, društvo lastnih prostorov še vedno nima. Člani so se redno sestajali v prostorih *Udruge kapetana i poručnika trgovačke mornarice Zadar*, ki je prijazno dovolila uporabo svojih prostorov za sestanke,⁴⁰ večja dogajanja pa so organizirali v

39 Šprljan, E. Druženje zadarskih Slovencev. *Slobodna Dalmacija*, 29. 1. 2009. Arhiv Lipa Zadar (v nadaljevanju: Šprljan, Druženje zadarskih Slovencev).

40 Jusup, D. & Bezić, K. Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar, 1. 2. 2023. Arhiv Lipa Zadar.

Multimedijski dvorani Mestne knjižnice Zadar, v novejšem času pa tudi v dvorani restavracije Galija.

Kako delujejo in kako se v Dalmaciji počutijo člani društva ilustrativno pove Katarina Bezić:

»Dalmacija je odprtega srca, polna sonca, dobrih in odprtih ljudi. Ko je Darja osnovala naše društvo, je bila samo še pika na i. Slovenke smo se našle in govorile v slovenščini. Zdaj ohranjamo naš jezik, spominjamo se naših otroških let, naše kulture ... Društvo nam vse to omogoča. Mi nimamo prostorov, ne plešemo in ne pojemo, ampak si privoščimo našo kulturo. Na naše prireditve vabimo umetnike in ustvarjalce iz Slovenije. Vsi pridejo k nam zastonj, brez honorarja ...«⁴¹

Kasneje, ko so prenehali uporabljati prostore Tankerske plovidbe, so se člani začeli bolj redno srečevati v prostorih Mestne knjižnice v Zadru ter v kavarni, ki deluje v prostorih knjižnice. Srečanje ob kavi, kjer se načrtujejo nova dogajanja v organizaciji društva, je postalo nekaj povsem običajnega; članice in člani so prav tu dorekli številne bogate in uspešne programe. Še danes se za dogovore pogosto srečujejo po kavarnah v Zadru, svoje proslave pa občasno organizirajo tudi v restavraciji Galija.⁴²

Člani SKD Lipa Zadar, so se takoj po ustanovitvi začeli povezovati tudi z drugimi slovenskimi društvi, saj so njihovo delo poznali že prej. Tovrstne vezi so še vedno močno prisotne, poleg povezovanja s slovenskimi društvi iz Hrvaške pa se pri svojem delu povezujejo tudi z društvi iz Slovenije, ki negujejo predvsem tradicionalne elemente slovenske kulture. Več o tem bo razvidno iz opisa aktivnosti in proslav, ki so jih zasnovali člani SKD Lipa Zadar.

41 Kampos, B. V Zadar ih je pripeljala ljubezen. *Moja Slovenija*, 10. 6. 2017.

42 Paleka, M. Najavili bogat i sadržajan plan rada u 2022. *Zadarski list*, 12. 2. 2022, 46; Jusup, D. Skupština SKD Lipa in počastitev kulturnega praznika. *Novi odmev*, 84, 2024, 18.

Prošnjo za vključitev v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem so člani društva poslali že v letu ustanovitve, društvo pa je bilo v krovno organizacijo sprejeto na skupščini Zveze leta 2005. Že v prvih letih delovanja je SKD Lipa Zadar načrtovalo smer nekaterih svojih aktivnosti, ki se kontinuirano izvajajo že dvajset let. To je vplivalo tudi na oblikovanje monografije o društvu, saj se lahko na ta način izpostavijo aktivnosti, ki so se začele pred dvajsetimi leti in danes veljajo za prepoznaven znak društva.

Na podlagi interesa članov je društvo kmalu začelo z oblikovanjem različnih sekcij. Poleg sodelovanja s slovenskimi društvi so razvijali in še vedno negujejo sodelovanje tudi z drugimi manjšinami na območju Zadra in širše okolice.⁴³ Poleg tega je treba poudariti, da so člani društva izjemno dobro vključeni v lokalno skupnost in da uspešno sodelujejo z lokalnimi kulturno-znanstvenimi institucijami.

Po podatkih, pridobljenih od vodstva SKD Lipa Zadar, ki zelo skrbno hrani svoje arhivsko gradivo, so do konca leta 2024 članice in člani društva izvedli več kot 280 različnih dogodkov: proslave ob Prešernovem dnevu, razstave, predstavitve knjig, gostovanja, ekskurzije in druge aktivnosti, opisane v tej knjigi. Iz arhivskega gradiva je razvidno, da se je vodstvo društva vedno prilagajalo situaciji in ponujenim možnostim ter si glede na finančne in prostorske omejitve prizadevalo oblikovati kar se da pester program. Vodstvo društva je k vodenju in oblikovanju programa vedno pristopalo *pro bono*, kar je pomembna informacija za prikaz, analizo in vrednotenje njihovega uspešnega dela.

Preden začnemo z opisovanjem vseh aktivnosti, ki SKD Lipa Zadar prikazujejo kot uspešno in pozitivno društvo, je treba poudariti, da ima društvo redne skupščine, ki jih skoraj od samega začetka delovanja organizira v začetku februarja. Informacija o skupščinah je pomembna zato, ker poleg kulturnega delovanja pokaže tudi, kako

43 Jusup, Izveštaj o aktivnostima, godina 2006.

se je društvo razvijalo in kakšne načrte je imelo vodstvo, ter potrjuje kontinuiteto vodenja in funkcioniranja društva.

Prva redna skupščina je bila v prostorih Multimedijske dvorane Mestne knjižnice Zadar 27. januarja 2006.⁴⁴ Na njej se je zbralo 19 članov društva, prišlo pa je tudi nekaj domačinov, ki so bili povezani s Slovenijo zaradi študija ali dela ali pa so nekaj časa v Sloveniji tudi živeli.⁴⁵ Po popisu iz leta 2001 se je za Slovence opredelilo 267 posameznikov v Zadarski županiji in 185 v samem Zadru.⁴⁶ Člani društva so tedaj, tako kot tudi danes, prihajali iz različnih krajev Zadrske županije: Zadar, Poljica, Kožino, Škabrnja, otoka Ugljan in Vir, Privlake, Biograd na Moru, Turanj. Že tedaj je društvo štelu okoli 40 članov,⁴⁷ kar je dokaj veliko število, poudarili pa so, da so bile to »...večinoma Slovenke, poročene z Zadrani«.⁴⁸ Redno letno skupščino je vodila predsednica društva Darja Jusup. V delovno predsedstvo sta bili izvoljeni Rafaela Štulina in Katarina Bezić, zapisničarka je bila Tinka Kurtin, v volilno komisijo pa so bile poleg predsednice izvoljene Nadja Špralja, Ingeborg Rončević in Milena Jurjević. Na skupščini so sprejeli poročilo o enoletnem delovanju društva, ki ga je sestavila Darja Jusup, finančno poročilo, ki ga je sestavila predsednica nadzorne komisije Katarina Bezić, in načrt dela za leto 2006. Sprejet je bil tudi sklep o pristopu društva v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem.⁴⁹ Po končani skupščini so člani društva v goste povabili tudi člane Slovenskega kulturnega društva Dr. France Prešeren iz Šibenika, ki so na koncu tudi zapeli.⁵⁰

44 Perović, A. Zadarska Lipa u Savezu slovenskih društava Hrvatske? *Zadarski list*, 30. 1. 2006, 9 (v nadaljevanju: Perović, Zadarska Lipa).

45 Jusup, D. Zadar: Prva letna skupština »Lipe« in Prešernova proslava. *Novi odmev*, 28, 2006, 11 (v nadaljevanju: Jusup, Zadar: Prva letna skupština »Lipe«).

46 DZS. Stanovništvo prema narodnosti, po gradovima/općinama. Popis stanovništva 2001.

47 Jusup, Izvještaj o aktivnostima, godina 2006.

48 Šprljan, Druženje zadarskih Slovenaca.

49 Jusup, Zadar: Prva letna skupština »Lipe«.

50 Šprljan, Druženje zadarskih Slovenaca; Perović, Zadarska Lipa.

Slika 5: Prva skupščina SKD Lipa Zadar (27. 1. 2006)

Verjetno se je že v tem prvem letu oblikovala ideja, da se skupščina tudi v naslednjih letih izvede sočasno s proslavo ob Prešernovem dnevu. Leto 2006 je bilo za SKD Lipa Zadar pomembno, saj je društvo utrjevalo svoje delovanje. Spodaj je kronološki pregled glavnih dogodkov tega leta:

- 27. januarja je potekala prva letna skupščina društva v Mestni knjižnici Zadar.⁵¹
- 21. maja je društvo sodelovalo na prireditvi ob Mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti v Zadru. Med gosti je bil tudi slovenski veleposlanik Roman Weixler.
- 13. oktobra je v Mestni knjižnici potekala predstavitev oddaje RTV Ljubljana *Pod klobukom – Ceferin se vrne v Zadar*.⁵²

51 P. O. Slovenci proslavili Prešernov dan, *Slobodna Dalmacija*, 11. 2. 2007, 10.

52 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 1–2. Arhiv Lipa Zadar.

V letu 2007 je skupščina kot prvi dogodek društva v tem letu potekala 9. februarja.⁵³ Odprla jo je predsednica društva Darja Jusup. V delovnem predsedstvu sta bili Katarina Bezić in Rafaela Štulina. O delovanju društva je poročala Darja Jusup, finančno poročilo pa je predstavila predsednica nadzornega odbora Katarina Bezić. Na skupščini so poudarili aktivnosti, ki se izvajajo v društvu, zlasti fotografsko sekcijo, ki jo je vodil Želimir Žura, ter planinsko sekcijo, ki jo je vodila Rafaela Štulina.⁵⁴ Tega leta so bile aktivnosti naslednje:

- 9. februarja je potekala redna skupščina društva, ki je bila tradicionalno združena s praznovanjem Prešernovega dne – praznika slovenske kulture;
- 3. maja je bila predstavljena študija z naslovom *Struktura in položaj Slovencev na Hrvaškem*, ki jo je pripravila mag. Katarina Pajnić iz Ljubljane;
- 18. maja je bila v Mestni loži v Zadru odprta razstava likovnih del, kjer so razstavljali člani SKD Lipa ter člani SKD Triglav iz Splita;
- 20. maja so se člani društva vključili v obeležitev Mednarodnega dne kulturne različnosti, ki je potekal v Citadeli v Zadru;
- 29. septembra so se člani SKD Lipa skupaj s člani SKD Dr. France Prešern iz Šibenika udeležili vseslovenskega srečanja v Zagrebu;
- 7. novembra je bilo organizirano predavanje o kovaštvu v Sloveniji, ki je osvetlilo ta pomemben del slovenske obrti in kulturne dediščine.⁵⁵

53 Isto.

54 Jusup, D. Slovenski kulturni dan u Zadru. *Zadarski most prijateljstva*, 5, 2007, 20–21; Markulin, N. Održana godišnja skupština »Lipe«. *Zadarski list*, 13. 2. 2007, 18 (v nadaljevanju: Markulin, Održana godišnja skupština »Lipe«).

55 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 1–2. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 6: Obisk Romana Weixlerja z veleposlaništva Republike Slovenije na Hrvaškem (21. 5. 2006)

V letu 2008 je bila skupščina organizirana 7. februarja.⁵⁶ Na začetku skupščine so bili člani, kot vedno, seznanjeni s vsebinskim in finančnim poročilom ter s podatki o številu Slovencev, ki živijo v Zadarski županiji – teh je bilo 242, od tega jih je v društvu delovalo približno 60.⁵⁷ Na skupščini je bila osrednja pozornost namenjena organizaciji prve slikarske kolonije v sodelovanju s slikarjem Jožetom Arzenškom in ob pomoči likovne skupine SKD Triglav iz Splita.⁵⁸ Poudarjene so bile predvsem aktivnosti, ki so se začele v tem letu.⁵⁹

V predstavljenem programu za leto 2008 je bilo napovedano, da bodo članice in člani društva izvedli devet dogodkov, ki bodo vključevali kulturne prireditve, izobraževalna srečanja, obiske in družabna srečanja, katerih namen je krepitev skupnost ter ohranjanje povezav s Slovenijo in Slovenci v regiji.

⁵⁶ Isto.

⁵⁷ Bukvić, K. Skupščina »Lipe« i Prešernov dan. *Zadarski most prijateljstva*, 9, 2008, 20 (v nadaljevanju: Bukvić, Skupščina »Lipe« i Prešernov dan).

⁵⁸ Mirković, M. SKD Lipa, Zadar. *Kažipot*, 35, 2008, 14.

⁵⁹ Jusup, D. Podpora dosadašnjem vodstvu. *Zadarski most prijateljstva*, 7, 2009, 20.

- 7. februarja so organizirali redno skupščino društva, ki so jo tradicionalno povezali s praznovanjem Prešernovega dne. Ob tej priložnosti so se spomnili pomena slovenske kulture in ustvarjalnosti;
- 13. marca so gostili sestanek predstavnikov USZS in slovenskega veleposlanika Milana Orožna. Srečanje v Zadru je bilo namenjeno obravnavi vprašanj in potreb slovenske skupnosti na Hrvaškem;
- 18. aprila so se odpravili na ekskurzijo v Nacionalni park Krka;
- 17. maja se je začela prva slikarska kolonija, na kateri so sodelovali člani društva in ljubitelji umetnosti;
- 24. maja so sodelovali na Mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti v Zadru;
- 17. septembra so gostili skupino obiskovalcev iz Ljubljane;
- 4. oktobra so se udeležili srečanja slovenskih društev na Hrvaškem v Šibeniku in Vodica;
- 21. novembra so v Mestni loži pripravili razstavo slik ob Mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti;
- 3. decembra so organizirali konzularni dan, kar je članom omogočilo neposreden stik s predstavniki Republike Slovenije ter urejanje pomembnih zadev.⁶⁰

V letu 2009 je skupščina društva potekala 6. februarja v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice v Zadru. Tokratna skupščina je bila tudi volilna. V delovnem predsedstvu so bile Darja Jusup, Rafaela Štulin in Katarina Bezić.⁶¹ Predsednica društva in drugi člani vodstva so ostali isti.⁶² Tudi tokrat je na skupščini predsednica članke seznanila

60 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 2–3. Arhiv Lipa Zadar.

61 Isto.

62 Rogić, A. Nova/stara predsednica Darja Jusup. *Zadarski list*, 9. 2. 2009. Arhiv Lipa Zadar; Jusup, D. Lipa Zadar: Staro novo vodstvo in spomin na Franceta Prešerna. *Novi odmevi*, 37, 2009, 10.

z delovanjem v letu 2008, načrti v letu 2009 in finančnimi poročili. Omenila je tudi število Slovencev na območju Zadrske županije, od katerih je bilo aktivnih članov 60.⁶³

V letu 2009 je SKD Lipa Zadar izvedlo sedem dejavnosti, ki so obogatile kulturno življenje članov in širše skupnosti:

- 6. februarja so organizirali redno letno skupščino, ki so jo že tradicionalno združili s praznovanjem Prešernovega dne;
- 17. marca so izvedli konzularni dan, na katerem je bila prisotna konzulka Katarina Gradič-Režen s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu;⁶⁴
- 25. aprila so se odpravili na izlet v Ljubotić – Vrata Velebita, kjer so pod strokovnim vodstvom Šime Gazića spoznavali kulturno-zgodovinske posebnosti kraja;
- 15. maja se je začela druga slikarska kolonija, ki je združila umetnike iz različnih hrvaških mest (Zadar, Zagreb, Split, Reka, Sv. Filip i Jakov);
- 23. maja so člani sodelovali na Mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti;
- 1. junija so imeli sestanek z namestnikom predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Francem Straškom. Srečanje je bilo namenjeno izmenjavi mnenj o stanju in prihodnosti slovenske skupnosti na Hrvaškem;
- 3. oktobra so se člani društva udeležili srečanja slovenskih društev na Hrvaškem, tokrat organiziranega v Varaždinu.⁶⁵

63 Bukvić, Skupština »Lipe« i Prešernov dan.

64 Radulić – Toman, E. Slovenci će i ovog ljeta na hrvatsko more. *Zadarski list*, 18. 3. 2009. Arhiv Lipa Zadar.

65 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 3–4. Arhiv Lipa Zadar.

V naslednjem letu je bila skupščina organizirana 4. februarja. Predstavljeni so bili rezultati dela v letu 2009 ter načrti za prihodnost, s poudarkom na samostojnem delovanju in sodelovanju s slovenskimi društvi iz Slovenije.⁶⁶ V letu 2010 je SKD Lipa Zadar izvedlo pet dogodkov, ki so zajemali kulturna praznovanja, likovno umetnost, izlete ter sodelovanje na vseslovenskih srečanjih. S temi aktivnostmi so člani društva krepili medsebojne vezi, ohranjali stik s slovensko kulturo in gradili sodelovanje z rojaki na Hrvaškem in v Sloveniji:

- 4. februarja so organizirali redno letno skupščino, ki je bila kot običajno povezana s praznovanjem Prešernovega dne;
- 17. aprila so se člani odpravili na izlet na Plitvice, dogodek je bil namenjen tako sprostitvi kot krepitvi vezi med člani društva;
- 17. maja se je začela tretja slikarska kolonija, ki je postala pomemben umetniški dogodek v delovanju društva;
- 22. maja je društvo sodelovalo na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti;
- 1. oktobra so se člani udeležili srečanja slovenskih društev na Hrvaškem, tokrat v Lovranu, kjer so se srečali s Slovenci iz drugih krajev Hrvaške.⁶⁷

Člani društva so od samega začetka upali, da bodo uspeli pridobiti lastne prostore, a jih še danes, dvajset let kasneje, nimajo.⁶⁸ Leta 2011 je skupščina potekala 14. februarja. Pozdravni govor je imela predsednica društva Darja Jusup. V delovnem predsedstvu so bile Katarina Bezić, Asja Bajlo in Milena Jurjević.⁶⁹ Skupščino je vodila Katarina Bezić, predsednica nadzornega odbora. Milena Jurjević je prebrala poročilo o delovanju društva in uresničevanju načrtovanih aktivnosti,

66 Jusup, D. Prešernov dan in skupščina društva v Zadru. *Novi odmevi*, 40, 2010, 12.

67 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 4. Arhiv Lipa Zadar.

68 Uredništvo. Prešernov dan. *Narodni list*, 18. 2. 2011, 18; I. K. Društvo raznolikih aktivnosti. *Narodni list*, 19. 2. 2010, 53.

69 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 3–4. Arhiv Lipa Zadar.

Asja Bajlo pa je seznanila navzoče s finančnimi rezultati društva v preteklem letu ter načrtovanimi aktivnostmi v tekočem letu.⁷⁰

Po podatkih je bilo v letu 2011 79 aktivnih članov,⁷¹ ki so se srečevali v prostorih Tankerske plovidbe.⁷² Kljub prostorski stiski so bili člani tudi v letu 2011 izjemno aktivni in izvedli osem različnih dogodkov, ki so bili namenjeni ohranjanju slovenske kulturne identitete, umetniškemu izrazu, povezovanju z rojaki ter sodelovanju v širšem družbenem prostoru na Hrvaškem:⁷³

- 14. februarja so organizirali redno letno skupščino, ki so jo že tradicionalno povezali s praznovanjem Prešernovega dne;
- 7. maja je društvo sodelovalo pri obeležitvi Mednarodnega dneva kulturne raznolikosti;
- 15. maja se začela četrta slikarska kolonija, ki jo je vodil Jože Arzenšek;
- 23. maja je bil v društvu izveden konzularni dan,⁷⁴ ki je članom omogočil neposredni stik s predstavniki Republike Slovenije ter urejanje osebnih zadev;
- 27. septembra so se predstavniki društva udeležili dogodka ob dnevu Evrope v Zadru, kjer so imeli priložnost za srečanje z veleposlanikom Vojkom Vovkom;
- 2. oktobra so člani sodelovali na vseslovenskem srečanju v Puli, ki je združilo Slovence iz različnih krajev Hrvaške;
- 5. novembra je društvo organiziralo izlet v Nin, kjer so udeleženci v okviru programa Šola v naravi spoznavali zgodovino kraja ter naravno in kulturno dediščino;

70 Jusup, D. Redna letna skupščina. *Kažipot*, 70, 2011, 23.

71 Rogić, A. Članovi društva »Lipa« proslavili Prešernov dan. *Zadarski list*, 11. 2. 2012, 55.

72 Jusup, D. Delovanje Slovenskega kulturnega društva »Lipa« Zadar v letu 2011, 23. 1. 2012. Arhiv Lipa Zadar.

73 Mladen, V. Slovenci visoko integrirani u hrvatsko društvo. *Zadarski list*, 16. 2. 2011, 12.

74 Uredništvo. Danas izložbe 4. Likovne kolonije Maj 2011. Turanj. Arhiv Lipa Zadar.

- 13. decembra so v društvenih prostorih predvajali dokumentarni film *Smaragdna reka*, ki ga je pripravila RTV Slovenija. Film o reki Soči je predstavil naravne lepote in pomen reke za slovensko naravno in zgodovinsko identiteto.⁷⁵

V letu 2012 je bila redna skupščina 10. februarja. O dogajanjih je poročala predsednica društva Darja Jusup, ki je poudarila, »... da društvo nima prostorov, pisarne in telefona, kljub temu se mu je doslej pridružilo 79 od 242 Slovencev, ki živijo na območju Zadra«. ⁷⁶ Predsednica nadzornega odbora Katarina Bezić je poročala o finančnem poslovanju, vsebinsko poročilo za leto 2011 pa je podala Marija Lukin. ⁷⁷

V letu 2012 je SKD Lipa Zadar izvedlo deset dogodkov, ki so vsebinsko zajeli področje kulture, umetnosti, povezovanja z drugimi manjšinami, izobraževanja in ohranjanja slovenske identitete. Dejavnosti so bile raznolike in kakovostno izvedene:

- 10. februarja so leto začeli s tradicionalno letno skupščino, povezano s praznovanjem Prešernovega dne;
- 4. aprila so v društvu pripravili projekcijo dokumentarnega filma o Sloveniji, ki ga je pripravila RTV Slovenija;
- 12. maja je društvo sodelovalo na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti, kjer je nastopil Trio Vetrnica iz Gorišnice pri Ormož s slovensko ljudsko glasbo;
- 18. maja se je začela peta slikarska kolonija, ki se je zaključila z razstavo v predverju hotela Alba v naselju Croatia (Sv. Filip i Jakov);

⁷⁵ *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 4–5. Arhiv Lipa Zadar.

⁷⁶ Jusup, D. Lipa Zadar: Na Prešernov dan naprej skupščina in nato koncert. *Novi odmevi*, 46, 2012, 17.

⁷⁷ Isto.

- 14. junija je potekal konzularni dan, kjer je bil gost konzul Gregor Klemenčič;⁷⁸
- 3. avgusta je društvo sodelovalo pri projektu *Ladja kulture – partner Slovenija* v pristanišču, kjer je potekal slikarski ex tempore z udeležbo članov SKD Lipa Zadar;
- 29. septembra so se člani udeležili vseslovenskega srečanja v Zagrebu, ki je potekalo ob 20. obletnici Zveze slovenskih društev na Hrvaškem;
- 13. novembra so v društvu predvajali film o znamenitem liku lutke Ceferin, ki ga je pripravil RTL v sodelovanju s slovensko avtorico Tatjano Trtnik;
- 21. novembra je društvo sodelovalo na razstavi o kulturni dediščini narodnih manjšin v Zadru, ki je bila v Mestni loži organizirana ob tednu človekovih pravic;
- 15. decembra so se člani društva odpravili na izlet oz. v šolo v naravi na Pag, kjer so v obiskali muzej soli, muzej paške čipke, sirarno in benediktinski samostan, znan po tradicionalnih *baškotih*.⁷⁹

V letu 2013 je SKD Lipa Zadar napolnilo uspešnih 8 let obstoja. Skupščino so organizirali 15. februarja v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar. Izvolili so novo-staro vodstvo in poročali o delovanju v letu 2012 in načrtih za leto 2013. O delovanju v letu 2012 je poročala Majda Vrečar Radović. Poročilo o finančnem poslovanju in finančni načrt je predstavila predsednica nadzornega odbora društva Katarina Bezić, program dela za leto 2013 pa predsednica društva Darja Jusup. Za predsednico je ponovno bila izvoljena Darja Jusup. Drugi člani vodstva so bili: Rafaela Štulina – podpredsednica, Martina Kurtin – tajnica, Katarina Bezić – predsednica nadzornega odbora,

78 Mladen, V. Najččešća pitanja o državljanstvu i mirovinama. *Zadarski list*, 15. 6. 2012, 7.

79 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 5–7. Arhiv Lipa Zadar.

Andreja Malta – koordinatorka sekcij in Drago Klinar – predsednik mirovnega sveta.⁸⁰ Po podatkih je bilo v društvu aktivnih 78 članov.⁸¹

V letu 2013 je SKD Lipa izpeljalo trinajst dogodkov, s katerimi je krepilo slovensko kulturno zavest, spodbujalo umetniško ustvarjalnost, negovalo vezi z matično domovino ter sodelovalo z drugimi manjšinskimi in lokalnimi skupnostmi. Leto je bilo zaznamovano z bogatim kulturnim programom, umetniškimi kolonijami, filmskimi projekcijami, sodelovanjem v mednarodnih in manjšinskih pobudah ter pomembnimi srečanji:

- 15. februarja je društvo izvedlo letno skupščino, ki je bila hkrati praznovanje Prešernovega dne in priložnost za volitve novega vodstva;
- 3. maja je društvo gostilo mešani pevski zbor Lipa iz Šempasa pri Novi Gorici;
- 13. maja se je začela šesta slikarska kolonija;
- 25. maja je društvo sodelovalo na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru;
- 11. junija je bila v Mestni knjižnici Zadar, oddelek Arbanasi, predstavljena projekcija dokumentarnega filma o Ivu Daneuu;
- 27. julija je v okviru projekta *Ladja kulture* potekala razstava likovnih del, nastalih na kolonijah društva pod vodstvom Jožeta Arzenška;
- 19. septembra je društvo skupaj s strokovnjaki in ekološkimi pridelovalci sodelovalo pri izvedbi delavnice v okviru EU-projekta *Rasti! Hrana za prihodnost*, organizirane v sodelovanju z RTV Slovenija;
- 23. septembra so člani SKD Lipa Zadar gostili ministrico za Slovence v zamejstvu in po svetu Tino Komel, ki se je srečala tudi z zadrskimi lokalnimi oblastmi;

80 Jusup, D. Zadar: Društvo napolnilo že osem uspešnih let. *Novi odmev*, 49, 2013, 12.

81 Pejčković, I. SKD »Lipa« Slovensko društvo još uvijek bez prostorija u Zadru, *E-zadar*, 16. 2. 2013.

- 5. oktobra se je petnajst članov društva udeležilo srečanja slovenskih društev na Hrvaškem v Varaždinu in Ormožu;
- 18. oktobra so se člani udeležili srečanja s slovenskim književnikom Andrejem Blatnikom v Mestni knjižnici v Zadru, ki je potekalo v duhu literarnega povezovanja;
- 7. decembra je bila organizirana šola v naravi v Biograd na Moru, kjer so si člani pod strokovnim vodstvom ogledali tamkajšnji muzej in spoznali zgodovino mesta;
- 20. decembra je bila v Mestni knjižnici Zadar predstavljena pesniška zbirka Andreje Malta;
- 31. decembra je društvo gostilo skupino iz Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane in s predstavitvijo knjige Andreje Malta sklenili bogato ustvarjalno leto.⁸²

Leta 2014 je redna skupščina potekala 14. februarja v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice v Zadru.⁸³ Predstavljen je bil program, izpeljan v preteklem letu, in omenjeni načrti za leto 2015. Društvo je takrat štelo 84 članov, ki so s svojo dejavnostjo obogatili kulturno življenje tako znotraj slovenske skupnosti kot tudi v širši zadrski družbi.⁸⁴

V letu 2014 je SKD Lipa Zadar izpeljalo štirinajst dogodkov, ki so pokrivali širok spekter dejavnosti:

- 9. januarja je ob svetovnem dnevu humorja potekalo predvajanje slovenskega filma *Pavliha*;
- 31. januarja so se člani društva udeležili odprtja slikarske razstave članice Marije Balen v Muzeju v Biogradu na Moru;
- 14. februarja je bila izvedena letna skupščina in praznovanje Prešernovega dne;

82 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 7-8. Arhiv Lipa Zadar.

83 Jusup, D. Obrazložitev, Zadar, 20. 1. 2015. Arhiv Lipa Zadar.

84 Jusup, D. Poezija ljubezni na Valentinovo navdušila člane Lipa. *Novi odmev*, 52, 2014, 19.

- 20. marca sta Jože in Ruža Arzenšek sodelovala na razstavi slikarke Vere Lukšič v Dolenjskih Toplicah;
- 20. aprila sta Andreja Malta in Majda Radović gostovali pri društvu Lipa iz Šempasa;
- 25. aprila so člani društva sodelovali na sejmu cvetja v Sv. Filipu in Jakovu z razstavo likovnih del iz svoje slikarske kolonije;
- 10. maja je društvo sodelovalo na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru, kjer sta Andreja Malta in Marija Ivoš deklamirali pesmi v slovenščini in hrvaščini, obenem pa so članice predstavile tudi slovensko kulinariko;
- 19. maja se je začela sedma slikarska kolonija;
- 12. junija je bilo ob 70. obletnici prikazano dokumentarno delo o zavezniškem bombardiranju Zadra, ki ga je pripravil član društva mag. Ferdinand Perinović;
- 31. julija je društvo znova sodelovalo pri *Ladji kulture*, kjer so razstavljali likovna dela svojih članov, dogodek pa je vodil Jože Arzenšek;
- 4. oktobra so se člani društva udeležili srečanja slovenskih društev na Hrvaškem v Crikvenici;
- 21. oktobra so v Mestni knjižnici, oddelek Arbanasi, predvajali štiri dokumentarne filme RTV Slovenija, ki so nastali kot del EU projekta *Hrana za prihodnost*;⁸⁵
- 19. decembra je imela dr. Barbara Riman v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar predavanje z naslovom *Slovenci v Dalmaciji*.⁸⁶

85 Jusup, N. Village folk u Zadru. Hrana za budućnost. *Zadarski list*, 19. 9. 2013. Arhiv Lipa Zadar.

86 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 9–10. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 7: Skupščina društva in proslava ob 10-letnici delovanja SKD Lipa Zadar (16. 2. 2015)

V letu 2015 je bila skupščina posebno svečana, ker je društvo v Zadru praznovalo 10. obletnico delovanja. Na skupščini, ki je bila 16. februarja,⁸⁷ je predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup poročala o delu v minulem letu in načrtih za prihodnje obdobje.⁸⁸ Čeprav so po vsaki skupščini člani društva praznovali Prešernov dan, je bila tokratna proslava zaradi društvenega jubileja prav posebna. Poleg tega je društvo vzpostavilo svojo FB stran za kontinuirano obveščanje o različnih dogodkih.

V letu 2015 je bilo izvedenih 13 dogodkov, ki so vključevali kulturne prireditve, umetniške projekte, literarna srečanja in sodelovanja z drugimi organizacijami:

- 6. februarja sta se Andreja Malta in Marija Ivoš s pesniškim recitalom predstavili na Prešernovi proslavi, ki jo je organiziralo SKD Triglav v Splitu;

⁸⁷ Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 10. Arhiv Lipa Zadar.

⁸⁸ Jusup, D. Deseti rojstni dan slovenskega društva Lipa. *Novi odmevi*, 55, 2015, 16.

- 16. februarja je bila v Mestni knjižnici Zadar organizirana letna skupščina, praznovanje 10. obletnice delovanja društva in Prešernov dan;
- 9. marca je bila v sodelovanju z Mestno knjižnico Miran Jarc iz Novega mesta organizirana predstavitev knjige *Parniki* avtorja M. Lamuta;
- 21. aprila je društvo gostilo sestanek s knjižničarkama iz Izole v okviru projekta Erasmus, ki ga je vodil Mladen Masar;
- 27. aprila so člani sodelovali z razstavo slik na sejmu cvetja v Sv. Filip i Jakovu, ki ga je vodil Jože Arzenšek;
- 18. maja se je začela osma likovna kolonija *Maj 2015* v Turnju, ki se je končala z odprtjem razstave 22. maja;
- 6. junija je društvo sodelovalo na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru;
- 12. junija je društvo sodelovalo pri snemanju oddaje *Manjinski mozaik* HRT Zagreb, oddaja pa je bila posvečena članici Maji Kršulja in njenemu ustvarjanju v kraju Privlaka;
- 10. septembra je bila v Mestni knjižnici, oddelek Arbanasi, organizirana projekcija filma *Smaragdna reka* (TV Slovenija) in reportaže VOX TV o proslavi 10-letnice društva;
- 3. oktobra so se člani udeležili srečanja slovenskih društev v Rabcu (Istra);
- 10. decembra je bila v Zadru predstavljena tretja pesniška zbirka Andreje Malta z naslovom *Vsakodnevne stvari*;
- 21. decembra je Marija Ivoš sodelovala na božičnem srečanju v organizaciji SKD Triglav v Splitu.⁸⁹

89 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 10–12. Arhiv Lipa Zadar.

V letu 2016 so člani SKD Lipa Zadar nadaljevali z bogato in raznoliko dejavnostjo, ki je vključevala umetnost, literaturo, sodelovanje z lokalnimi in mednarodnimi skupnostmi ter krepitev narodne zavesti. V tem letu je bilo izvedenih 11 dogodkov.⁹⁰

Člani društva so imeli v začetku leta prvo letno redno skupščino, ki so jo tradicionalno nadaljevali s proslavo Prešernovega dne.⁹¹ Na skupščini 12. februarja je bilo predstavljeno vsebinsko in finančno poročilo za leto 2015, člani pa so bili seznanjeni z aktivnostmi, ki so bile načrtovane za leto 2016.⁹²

- 29. januarja so ob dogodku *Noč muzeja – Mostovi prijateljstva* članice in člani SKD Lipa Zadar organizirali razstavo slik v Muzeju v Biogradu n Moru;
- 12. februarja je društvo obeležilo Prešernov dan in izvedlo letno skupščino;
- od 29. aprila do 1. maja so člani društva sodelovali na sejmu cvetja v Sv. Filipu i Jakovu z razstavo likovnih del pod vodstvom Jožeta Arzenška;
- 16. maja se je začela likovna kolonija *Maj 2016*, ki se je končala 20. maja z odprtjem likovne razstave;
- 4. junija so člani društva sodelovali na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti;
- 5. avgusta so člani društva sodelovali pri dogodku *Ladja kulture* v Sv. Filipu i Jakovu, razstava slik je potekala pod vodstvom Jožeta Arzenška;
- 29. septembra je bila odprta likovna razstava članice Nade Pie Bajlo v Mestni knjižnici Zadar, oddelek Arbanasi;

90 Isto.

91 Jusup, D. Obrazložitev – redno delovanje 1.1. do 31. 12. 2016, Zadar 23. 1. 2017. Arhiv Lipa Zadar.

92 Jusup, D. Razstava za noč muzejev in zvoki citer za Prešernov dan. *Novi odmevi*, 58, 2016, 13.

- 1. oktobra se je 12 članov društva udeležilo srečanja slovenskih društev na Hrvaškem, tokrat v Opatiji;
- 14. novembra je bila na uradnem obisku slovenska veleposlanica Smiljana Knez;
- 15. decembra je v Mestni knjižnici Zadar potekala predstavitev pesniške zbirke *U pjesme protjerana* Marije Ivoš.⁹³

Tudi v začetku leta 2017 je bila organizirana skupščina v prostorih Mestne knjižnice v Zadru. Po obstoječih podatkih se je na tokratni volilni skupščini, ki je bila 10. februarja,⁹⁴ zbralo okrog 85 aktivnih članov.⁹⁵ Za predsednico je bila izbrana, ponovno, Darja Jusup, ki je povedala:

»... da bo društvo nadaljevalo s spodbujanjem mednarodnega sodelovanja, prav tako pa tudi z ohranjanjem slovenskih običajev in jezika. Še posebej je izpostavila uspešno delovanje Slovencev v Zadru in njihovo vključenost v hrvaško družbo.«⁹⁶

Podpredsednica društva je postala Rafaela Štulina, tajnica in koordinatorica društvenih sekcij Andreja Malta, predsednica nadzornega sveta Katarina Bezić, za predsednika mirovnega sveta pa so izvolili Draga Klinarja.⁹⁷

V letu 2017 je SKD Lipa Zadar izvedlo kar 18 dogodkov. Društvo je, že tradicionalno, uspešno delovalo na področjih literature, likovne umetnosti, glasbe, sodelovanja s tujino ter javne prisotnosti:

- 10. februarja so člani društva obeležili Prešernov dan in izvedli volilno skupščino;⁹⁸

93 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 12–13. Arhiv Lipa Zadar.

94 Isto.

95 Jusup, D. *Obrazložitev – redno delovanje 1.1. do 31. 12. 2017*, Zadar, 11. 2. 2018. Arhiv Lipa Zadar.

96 Jusup, D. *Prešeren povezal Lipo in Triglav. Novi odmev*, 61, 2017, 13.

97 Malta, A. *Lipa slavila Prešerna. Planika*, 198, 2017, 12.

98 Uredništvo. *Sto i jedan program zadarske Lipe. Zadarski list*, 14. 2. 2017, 10.

Slika 8: Predsednica SKD Lipa Zadar in gosti iz SKD Triglav Split (10. 2. 2017)

- 20. februarja so sodelovali na humanitarni prireditvi *Zajedno za život* z razstavo slik in donacijo onkološkemu oddelku bolnice v Zadru;
- 26. marca je bilo organizirano srečanje s SKD Ajda iz Umaga in intervju s TV ekipo portala *Slovenci v sosednjih državah*;
- od 28. aprila do 1. maja so člani sodelovali na sejmu cvetja v Sv. Filip i Jakovu;
- 12. maja so se člani udeležili proslave 25-letnice SKD Triglav Split ter se srečali z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazdom Žmavcem;
- 14. maja je člane SKD Lipa Zadar obiskal minister Gorazd Žmavc in glavni tajnik Rudi Merljak;
- 16. maja se je začela likovna kolonija *Maj 2017 – Turanj*, ki se je končala 20. maja, ko je bila odprta likovna razstava;
- 3. junija so člani SKD Lipa Zadar nastopali na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru;
- 3. avgusta so člani pod vodstvom Jožeta Arzenškega sodelovali na projektu *Ladja kulture* v Sv. Filip i Jakovu;

- 11. avgusta je članica društva Andreja Malta sodelovala na Večeru duhovne poezije v Perušiću;
- 27. avgusta se je Andreja Malta udeležila mednarodnega srečanja poezije v Povljani;
- 30. septembra sta Andreja Malta in Marija Ivoš sodelovali na poetskem maratonu *Millenium stih* v Zadru;
- 7. oktobra so se člani SKD Lipa Zadar udeležili srečanja slovenskih društev v Zagrebu;
- 21. oktobra sta Andreja Malta in Marija Ivoš nastopili na književnem večeru Književnega kluba Vlaho Bukovac v Splitu;
- 20. novembra je v Znanstveni knjižnici Zadar potekala predstavitve zbirke pesmi *U pjesme protjerana* Marije Ivoš;
- 2. decembra je Andreja Malta nastopila na pesniški prireditvi *Zadarski akvareli* v Novem Sadu;
- 4. decembra je bila odprta razstava – retrospektiva ob 10-letnici likovne kolonije v Mestni knjižnici Zadar.⁹⁹

V letu 2018 so aktivni člani društva 16. februarja izvedli trinajsto skupščino, ki je bila 119. dogodek v organizaciji društva.¹⁰⁰ Kot je na samem začetku povedala predsednica društva Darja Jusup: »Nadaljujemo s spodbujanjem mednacionalnega sodelovanja, kakor tudi z ohranjanjem slovenskih običajev in jezika ...«¹⁰¹

Člani društva so se zbrali v Multimedijiski dvorani Mestne knjižnice v Zadru ter potrdili poročilo o delovanju za minulo leto in program za leto 2018.¹⁰² V letu 2018 je SKD Lipa Zadar izvedlo ali sodelovalo pri 24 kulturnih, umetniških in družbenih dogodkih:

99 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 13–14. Arhiv Lipa Zadar.

100 Riman, B. Kulturni praznik v SKD Lipa z dr. Barbaro Riman. *Sopotja* 1, 2017, 12.

101 Jusup, D. Februarja člani Lipe pripravili stodevetnajsti dogodek v 14 letih. *Novi odmev*, 65, 2018, 13.

102 Jusup, D. Vsebinsko poročilo izvedenega programa- redno delovanje – 2019. Zadar, 22. 1. 2019. Arhiv Lipa Zadar. (v nadaljevanju: Jusup, Vsebinsko poročilo izvedenega programa 2019).

- 16. februarja so člani društva organizirali tradicionalno skupščino in praznovanje Prešernovega dne;
- od 16. do 18. marca je potekalo snemanje oddaje *Manjinski mozaik* za HRT, ki je bilo posvečeno pesnici in umetnici Andreji Malta;
- 10. aprila so člani v Mestni knjižnici Zadar organizirali predavanje Franka Košute iz Križa pri Trstu z naslovom *Ribolov pred 100 leti*, ki je potekalo v sklopu *Morskega torka*;
- 27. aprila je v Vodicah pri Šibeniku potekal pesniški večer z naslovom *More poezije, poezija mora*, kjer je sodelovala tudi članica društva Marija Ivoš;
- od 27. do 29. aprila so članice in člani društva sodelovali na razstavi v sklopu sejma cvetja 2018 v Sv. Filipu i Jakovu;
- 14. maja se je začela likovna kolonija *Maj 2018* v Turnju, ki se je končala 18. maja z likovno razstavo;
- 19. maja so se člani društva odpravili v šolo v naravi na otok Sali;
- 5. junija je Andreja Malta sodelovala na prireditvi *U zaljevu mora*;
- 9. junija so članice in člani SKD Lipa sodelovali na 13. mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru;
- 9. junija je Andreja Malta sodelovala na pesniškem večeru *Riječ u kamenu* v Poveljani;
- 6. julija je Andreja Malta nastopila na mednarodni prireditvi *Orient Fest Zadar 2018*;
- 3. avgusta se je Andreja Malta udeležila dogodka *Stijeg slobode* v Kninu;
- 10. avgusta se je Andreja Malta udeležila večera duhovne poezije v Perušiću;
- 25. avgusta se je Andreja Malta udeležila mednarodnega srečanja *U spomen A. Zemljara* na otoku Pag;

- 12. septembra je na Dnevih makedonske kulture v Zadru kot predstavnica SKD Lipa Zadar ponovno sodelovala Andreja Malta;
- 22. septembra so člani SKD Snežnik iz Lovrana obiskali članice in člane SKD Lipa Zadar;
- 30. septembra sta na pesniškem maratonu *Riječi iznad svega* v Zadru kot predstavnici društva sodelovali Andreja Malta in Marija Ivoš;
- 13. oktobra so se članice in člani SKD Lipa Zadar udeležili srečanja slovenskih društev na Hrvaškem, tokrat v Lovranu;
- od 15. do 18. novembra je Andreja Malta nastopila na literarni prireditvi *Dani prijatelja knjige* na Reki;
- 24. novembra so članice SKD Lipa Zadar v prostorih Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki organizirale razstavo, retrospektivo 10. likovne kolonije;
- 7. decembra se je delegacija SKD Lipa Zadar udeležila sestanka Zveze slovenskih društev na Hrvaškem;
- 10. decembra so članice in člani SKD Lipa Zadar leto zaključili z likovno razstavo – retrospektivo 11. mednarodne likovne kolonije ter z obeležitvijo dneva človekovih pravic v Znanstveni knjižnici v Zadru.¹⁰³

V letu 2019 je bila skupščina organizirana 15. februarja, tudi tokrat v prostorih Mestne knjižnice v Zadru. Po besedah predsednice Darje Jusup je bil to 144. dogodek, ki ga je organiziralo društvo. Predsednica je še poudarila, da so Slovenci v Zadru uspešni in integrirani v hrvaško društvo,¹⁰⁴ v nadaljevanju pa je prebrala vsebinsko poročilo o delovanju v letu 2018 in omenila številne dejavnosti, ki so jih izvedli člani društva. Navzoči so soglasno sprejeli finančno poročilo za leto

103 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 15–17. Arhiv Lipa Zadar.

104 Jusup, Vsebinsko poročilo izvedenega programa 2019.

2018 ter načrt za leto 2019, ki ju je podala predsednica nadzornega odbora Katarina Bezić.¹⁰⁵

V letu 2019 je SKD Lipa Zadar sodelovalo ali organiziralo skupno 25 dogodkov na področjih kulture, literature, likovne umetnosti, medkulturnega sodelovanja in promocije slovenske dediščine na Hrvaškem. Društvo je aktivno utrjevalo vezi s Slovenijo in slovenskimi skupnostmi na Hrvaškem ter prispevalo k ohranjanju slovenske identitete in medkulturnega dialoga. Dejavnosti so obsegale literarne večere, razstave, umetniške kolonije, koncerte, mednarodna srečanja in sodelovanja z drugimi narodnimi manjšinami:

- 10. januarja so se člani društva udeležili pesniškega maratona v Mestni knjižnici Zadar, kjer sta članici Andreja Malta in Marija Ivoš predstavili svoji pesniški zbirki;
- 1. februarja je društvo sodelovalo na *Noči muzeja* v Biogradu na Moru, kjer sta razstavljal Marija Balen in Jože Arzenšek;
- 15. februarja je potekala proslava Prešernovega dne in redna letna skupščina društva;
- 14. marca je bil v društvenih prostorih predvajan dokumentarni film RTV Slovenija *Polka*;
- 26. aprila so članice likovne sekcije razstavljal na sejmu cvetja v Sv. Filipu i Jakovu;
- 19. maja je Darja Jusup sodelovala na dogodku *Slovenski plesači* v Zadru;
- 20. maja se je začela 12. likovna kolonija *Maj 2019*, ki se je končala 24. maja z razstavo;
- 1. junija je Marija Ivoš predstavljala Slovenijo na mednarodnem literarnem srečanju *Zlarin 2019*;
- 8. junija je društvo sodelovalo na 14. mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru;

105 Jusup, D. Februarja dve muhi na en mah: skupščina Lipe in praznični program. *Novi odmev*, 69, 2019, 14.

- 6. julija je članica društva Marija Ivoš sodelovala na predstavitvi knjige *Žena, kraljica života* avtorice B. pl. Vuković v Lovranu;
- 11. julija so člani društva sodelovali na srečanju z Alojzom Peterletom;
- 7. septembra je Marija Ivoš kot soavtorica sodelovala pri promociji pesniške zbirke *Biseri na dlanu* v Kulturnem centru Kultura snova v Zagrebu;
- 21. septembra so člani društva izvedli izlet oz. šolo v naravi na Brdo Ljubljana pri Zadru;
- 27. septembra je društvo organiziralo koncert KD Sanje iz Nove Gorice v Mestni knjižnici Zadar;
- 5. oktobra je društvo sodelovalo kar na treh dogodkih: na promociji mednarodne pesniške zbirke *Najljepše ljubavne pjesme* v Zagrebu, na srečanju članov slovenskih društev v Istrskih toplih ter na proslavi 20-letnice makedonske manjšine v Zadru;
- 9. oktobra je Marija Ivoš sodelovala pri promociji zbirke *S ljubavlju DEA* Društva albanskih umetnikov v Zagrebu;
- 12. oktobra je Marija Ivoš kot avtorica sodelovala na predstavitvi pesniške zbirke *Balkan diše dušom* v Splitu;
- 25. oktobra je Marija Ivoš nastopila na pesniškem večeru *More mora u stihovima* v Mestni knjižnici Vodice pri Šibeniku;
- 6. decembra je društvo v Mestni knjižnici Zadar pripravilo proslavo ob dnevu človekovih pravic ter retrospektivo 12. likovne kolonije;¹⁰⁶
- 12. decembra je bila v sodelovanju s Slovensko izseljensko matiko iz Ljubljane izdana pesniška zbirka *Nikoli ne veš, ali me štekaš?* avtorice Andreje Malta, ki je bila prevedena v slovenščino.¹⁰⁷

106 Klarica, S. Slovenci kulturom pripovijedali o ljudskim pravima. *Zadarski list*, 8. 12. 2019. Arhiv Lipa Zadar.

107 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 17- 20. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 9: Slovenska gastro-prezentacija ob Mednarodnem dnevu kulturne različnosti (8. 6. 2019)

Delovanje SKD Lipa Zadar se je nadaljevalo tudi v letu 2020, čeprav je to leto za številna kulturna društva prineslo nepričakovane izzive zaradi pandemije covida-19. Kljub omejitvam je društvo 14. februarja, še pred zaprtjem javnega življenja, uspelo izpeljati letno skupščino, in sicer v prostorih Mestne knjižnice Zadar.¹⁰⁸

Kljub vsem oviram in zaščitnim ukrepom je članicam in članom SKD Lipa Zadar uspelo izpeljati nekaj kulturnih in društvenih aktivnosti. V primerjavi s preteklimi leti je bilo teh dogodkov sicer manj, a njihova izvedba kaže na predanost članov in ustvarjalni duh, ki se ni dal ustaviti:

- 29. januarja je Marija Ivoš nastopila na pesniškem večeru v ateljeju Benini v Zadru;
- 31. januarja so člani društva sodelovali na likovni razstavi v okviru *Noči muzeja* v Zavičajnem muzeju v Biogradu na Moru;

108 Gugić, M. Slovenci obilježili svoj dan. *Zadarski list*, 16. 2. 2020, 6.

- 14. februarja je bila v prostorih Mestne knjižnice Zadar izvedena proslava Prešernovega dne in redna letna skupščina društva;
- 25. junija je Anamarija Gorenc odprla razstavo z naslovom *Biograd n/m kroz Narodni list* v Zavičajnem muzeju Biograd na Moru, kjer so sodelovale tudi članice SKD Lipa Zadar;
- 5. septembra je društvo organiziralo šolo v naravi v Ornitološki park narave Vransko jezero;
- 15. septembra je Marija Ivoš sodelovala na predstavitvi knjige *Biti* avtorice J. Medvedec v Zavičajnem muzeju Biograd na Moru;
- 3. oktobra je Marija Ivoš nastopila na dogodku Dnevi makedonske kulture v Šibeniku, kjer je predstavila svojo poezijo;
- 21. oktobra je Marija Ivoš sodelovala na pesniškem večeru *Pjesme bez granica*;
- 12. novembra je bila v Mestni knjižnici, na oddelku Arbanasi, izvedena 13. likovna kolonija *Maj 2020*, tokrat v virtualni obliki;
- 11. decembra je društvo obeležilo mednarodni dan človekovih pravic v Mestni knjižnici Zadar, kjer je bila predstavljena tudi pesniška zbirka Andreje Malta *Nikdar ne veš, ali me štekaš?*¹⁰⁹

Po zmanjšani dejavnosti v letu 2020 zaradi pandemije je bilo leto 2021 za SKD Lipa Zadar znova bolj ustvarjalno in aktivno. V letu 2021 so člani društva skupščino organizirali 12. februarja v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar. Predsednica društva Darja Jusup je podala poročilo o delovanju društva, Katarina Bezić pa je finančno poročilo. Ob tej priložnosti je potekala tudi volilna letna skupščina društva. Dosedanja predsednica Darja Jusup je dobila še en mandat za vodenje društva.¹¹⁰ Podpredsednica društva je ostala Rafaela Štulina, tajnica društva pa je postala Irena Vlakić.¹¹¹

109 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 20-21. Arhiv Lipa Zadar.

110 FB društva, Prešernov praznik v Zadru. *Novi odmevi*, 75, 2021, 17.

111 Vsebinsko poročilo izvedenega programa – redno delovanje – 2021. Arhiv Lipa Zadar.

Kljub še vedno prisotnim zdravstvenim omejitvam je društvu uspelo izpeljati kar 22 dogodkov, kar je več kot dvakrat toliko kot leto prej (2020 – 10 dogodkov):

- 12. februarja je v Mestni knjižnici Zadar potekala proslava kulturnega praznika Prešernov dan in redna letna skupščina društva;
- 8. marca je Marija Ivoš nastopila na proslavi dneva žena, ki je potekala v okviru Makedonskega društva Biljana;
- 11. marca je bilo v knjižnici Arbanasi predvajanje dokumentarnega filma *Sprehod po Sloveniji*;
- 6. junija je Marija Ivoš predstavila svoje pesmi na prireditvi *Riječi iznad svega* v Šibeniku;
- 19. junija je društvo organiziralo šolo v naravi v Memorialni center Nikola Tesla v Smiljanu;
- 24. junija je društvo sodelovalo na proslavi dneva državnosti Republike Slovenije v Splitu, ki jo je organiziralo SKD Triglav. Predstavljena je bila knjiga Ane Šušmelj;
- 31. julija sta Marija Ivoš in Zorica Buljanović nastopili na prireditvi *Poezija na dvoru*;
- 13. avgusta je Marija Ivoš sodelovala na *Večeru duhovne poezije* v Perušiću, ki ga je organiziral pesnik Branko Antunović;
- 3. septembra je Marija Ivoš nastopila na *Večeru duhovne i domoljubne poezije* v Drnišu, v organizaciji Župe Kadina Glavica;
- 4. septembra je 11 članov SKD Lipa Zadar sodelovalo na srečanju slovenskih društev v Gorskem Kotarju (Park šuma Golubinjak);
- 10. septembra je Darja Jusup na povabilo KD Rute sodelovala na večeru avtorskih pesmi v Slovenj Gradcu;
- 11. septembra je Marija Ivoš nastopila na Dnevih makedonske kulture v Šibeniku;

- 13. septembra je društvo sodelovalo tudi na Dnevih makedonske kulture v Zadru;
- 21. septembra je v prostorih SKD Bazovica na Reki potekala retrospektiva virtualne 13. likovne kolonije *Turanj 2020*;
- 25. septembra sta Marija Ivoš in Zorica Buljanović nastopili na večeru poezije *Riječ iznad svega* v Maškovičevem hanu (Vrana pri Biogradu);
- 19. oktobra je retrospektiva virtualne 13. likovne kolonije *Turanj 2020* gostovala v prostorih SKD Triglav v Splitu;
- 20. oktobra se je začela 14. likovna kolonija *Turanj 2021*, tokrat v virtualni obliki;
- 30. oktobra sta Marija Ivoš in Zorica Buljanović sodelovali s svojo poezijo na predavanju Hrvaško-makedonske tangente v Zadru;
- 2. novembra je društvo sodelovalo na prireditvi makedonske kulturne baštine v organizaciji MKD Biljana Zadar. Nastopile so Marija Ivoš, Zorica Buljanović in Rafaela Štulina;
- 11. novembra je bila v prostorih Mestne knjižnice Arbanasi v Zadru odprta razstava 14. likovne delavnice *Turanj 2021*, ki sta jo organizirali Darja Jusup in Marija Ivoš;
- 26. novembra je društvo gostilo predstavnike Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu;
- 2. decembra je Marija Ivoš v Mestni knjižnici Novalja sodelovala na kulturnem večeru *Moč jezika* v čast Radoslavu Dabu;
- 9. decembra je društvo sodelovalo na proslavi dneva človekovih pravic v organizaciji SKD Triglav Split.¹¹²

Da so bili časi med letoma 2020 in 2022 za vsa društva zahtevni, je potrdila tudi predsednica zadrškega društva, ki je povedala:

112 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 21–24; Vsebinsko poročilo izvedenega programa. Redno delovanje – 2021. Arhiv Lipa Zadar.

»Ob upoštevanju vseh omejitev in ukrepov smo lani uspešno izvedli vse načrtovane dejavnosti. Tako smo uspešno pripravili redno letno skupščino in izpeljali volitve v društvu za naslednji mandat ... Razmere, ki jih je povzročila epidemija, seveda zahtevajo sprotno prilagajanje, ampak zadovoljni smo, da društveno življenje vendar ni bilo bistveno okrnjeno in prepričani smo, da bo tako tudi v tem letu.«¹¹³

V letu 2022 so člani SKD Lipa Zadar skupščino imeli 10. februarja 2022. Predsedstvo je predstavilo vsebinsko in finančno poročilo za leto 2021 in načrt za leto 2022.¹¹⁴

V letu 2022 je društvo izvedlo oz. sodelovalo pri kar 27 dogodkih, kar je več kot v letu 2021, ko je bilo zabeleženih 22 dogodkov. To kaže na postopno okrevanje in povečano dejavnost po pandemičnem obdobju, s številnimi kulturnimi sodelovanji, razstavami, proslavami in literarnimi nastopi v različnih krajih. Aktivnosti so bile:

- 28. januarja je v Zavičajnem muzeju Biograd na Moru potekala razstava 13. in 14. likovne kolonije *Turanj* v okviru *Noči muzeja*;
- 10. februarja je bila v prostorih Mestne knjižnice Zadar proslava Prešernovega dne, združena z letno skupščino društva;
- 6. marca so članice SKD Lipa Zadar sodelovale na 19. dnevih makedonske kulture in proslavi ob dnevu žena v organizaciji MKD Biljana;
- 17. marca je bila razstava 13. in 14. likovne kolonije *Turanj* v Mestni knjižnici Benkovac;
- 4. aprila je bil v Mestni knjižnici Zadar ogled dokumentarnega filma RTV Slovenija *Soča – smaragdna reka*;
- 22. aprila sta na prireditvi *Noč knjige* v Mestni knjižnici Vodice sodelovali pesnici Marija Ivoš in Zorica Buljanović;

113 (akm). Društvena dogajanja so spet zaživela. *Novi odmev*, 78, 2022, 12.

114 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 24. Arhiv Lipa Zadar.

- 26. aprila so članice SKD Lipa nastopile na proslavi ob 150. obletnici rojstva Goceja Delčeva v MKD Biljana;
- 28. aprila je bila v Zavičajnom muzeju Biograd na Moru otvoritev razstave *Sosedi Slovenci – Slovenci na Hrvaškem*;
- 29. aprila je društvo sodelovalo na razstavi v sklopu prireditve sejem cvetja v Sv. Filipu i Jakovu, ki jo je vodil Jože Arzenšek;
- 10. maja so člani društva sodelovali na proslavi ob 30. obletnici Zveze slovenskih društev na Hrvaškem;
- 18. maja je v Mestni knjižnici Zadar potekal mednarodni literarni večer;
- 27. maja je SKD Lipa Zadar sodelovalo na proslavi 30-letnice SKD Triglav v Splitu;
- 4. junija je društvo sodelovalo na 15. mednarodnem dnevu kulturne različnosti;
- 12. avgusta je Marija Ivoš nastopila na 14. večeru duhovne poezije v Perušiću pri Benkovcu;
- 14. avgusta je Marija Ivoš sodelovala na predstavitvi zbornika *Šaputanje lipe* v Gornjem Miholjcu;
- 26. avgusta je Marija Ivoš nastopila na 5. mednarodnem srečanju pesnikov na Uni v Bihaću;
- 3. septembra so se člani SKD Lipa Zadar udeležili srečanja članov slovenskih društev na Hrvaškem v Park šumi Golubinjak;
- 20. septembra je v prostorih Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki potekala retrospektiva 14. virtualne likovne kolonije *Turanj 2021*;
- 30. septembra je bila organizirana šola v naravi na otoku Ugljanu in Pašmanu;
- 9. oktobra sta se Darja Jusup in Rafaela Štulina udeležili srečanja s slovenskimi čebelarji v Zadru;
- 11. novembra je bila otvoritev razstave 15. likovne kolonije *Turanj 2022* v prostorih Znanstvene knjižnice Zadar;

Slika 10: Razstava *Sosedi Slovenci – Slovenci na Hrvaškem* v Muzeju Biograd na Moru (28. 4. 2022)

- 2. decembra je v Mestni knjižnici Zadar potekala proslava ob dnevu človekovih pravic in predstavitev knjige *V objemu modrine* Marije Ivoš;
- 9. decembra je društvo SKD Lipa Zadar organiziralo božično druženje članov ob koncu leta.¹¹⁵

Leto 2023 je bilo za SKD Lipa Zadar izjemno plodno in ustvarjalno. Skozi vse leto so se zvrstili številni kulturni, literarni in likovni dogodki, ki so združevali člane društva in širili slovensko kulturo v Zadru, po Hrvaški in tudi izven njenih meja.

Leto se je začelo s skupščino, ki je bila 10. februarja v prostorih Mestne knjižnice Zadar. Po skupščini je bila tudi slovesnost ob Prešernovem dnevu, slovenskem kulturnem prazniku. Dogodek je povezal uradno in kulturno plat društvenega delovanja ter bil obenem tudi prostor druženja in povezovanja s širšo skupnostjo. V okviru uradne-

¹¹⁵ Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 24–27. Arhiv Lipa Zadar.

ga dela je predsednica Darja Jusup podala poročilo o delu društva v preteklem letu. Člani so soglasno potrdili zaključni račun za leto 2022 ter sprejeli finančni in vsebinski načrt za leto 2023. Dr. Barbara Riman je v svojem nagovoru pohvalila delo društva in opozorila na nekatere vprašanja, ki vplivajo tudi na pripadnike slovenske skupnosti na Hrvaškem.¹¹⁶

V letu 2023 je bilo izvedenih 25 dogodkov, na katerih so člani sodelovali ali jih je društvo organiziralo:

- 2. februarja je potekala predstavitev dvojezične zbirke *V objemu modrine* avtorice Marije Ivoš v Mestni knjižnici Ljubljana;
- 8. februarja so člani društva sodelovali na proslavi srbske manjšine v Zadru;
- 10. februarja so člani v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar organizirali redno letno skupščino društva in proslavo ob Prešernovem dnevu;
- 17. marca so v sodelovanju s Slovenskim domom Zagreb organizirali retrospektivo 15. virtualne likovne kolonije *Turanj* in predstavitev knjige Marije Ivoš;
- od 29. aprila do 1. maja so člani društva sodelovali na sejmu cvetja v Sv. Filipu i Jakovu, kjer so razstavljali slike, nastale na likovnih kolonijah;
- 15. maja se je v prostorih hostla Puntamika začela 16. mednarodna likovna kolonija *Jože Arzenšek 2023*, ki se je končala 19. maja z razstavo likovnih del, nastalih na koloniji;
- 2. junija je društvo obiskalo KUD Zadarski tanac;
- 3. junija je društvo tradicionalno sodelovalo na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru;
- 4. junija je literarna sekcija nastopila na 4. smotri folklorja v Dragah, kjer sta pesmi predstavili Marija Ivoš in Zorica Buljanović;

116 Bezić, K. Letna skupščina in počastitev Prešernovega dne. *Novi odmev*, 81, 2023, 16.

Slika 11: Retrospektiva 15. likovne kolonije v Zagrebu v Slovenskem domu Zagreb (17. 3. 2023)

- 7. junija so se članice literarne sekcije udeležile 2. *festivala zavičajne poezije* v Bićinah pri Skradinu;
- 15. junija je Marija Ivoš nastopila v Ždrelcu v okviru poletnega programa *Ždrelsko ljeto 2023*;
- 17. junija se je članica literarne sekcije udeležila pesniškega maratona v cerkvi Sv. Donata;
- 5. julija je Marija Ivoš sodelovala na *Poletni sceni* Narodnega muzeja Zadar z avtorsko poezijo;
- 3. avgusta je v okviru prireditve *Stijeg slobode – 2023* na Kninski trdnjavi Marija Ivoš prejela drugo nagrado za svojo avtorsko pesem;
- 11. avgusta je Marija Ivoš nastopila na večerih duhovne poezije v Perušiću;
- 25. avgusta se je Marija Ivoš udeležila mednarodnega srečanja pesnikov na reki Uni pri Bihaću;

- 3. septembra sta na dnevih makedonske kulture v Šibeniku nastopili Marija Ivoš in Zorica Buljanović;
- 27. septembra je v Mestni knjižnici Zadar potekala prireditev *Poezija brez granica*, kjer je društvo znova zastopala Marija Ivoš;
- 28. septembra so člani društva gostili delegacijo Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu;
- 30. septembra so člani društva organizirali šolo v naravi, izlet na Kornate;
- 6. oktobra je literarna sekcija sodelovala na otvoritvi razstave *Pleter fotografije* v Kneževi palači v Zadru;
- 14. oktobra je Marija Ivoš nastopila na prireditvi v Beogradu;
- 10. novembra je bila organizirana retrospektiva likovne kolonije v muzeju Kaštel v Benkovcu;
- 8. decembra so člani društva obeležili dan človekovih pravic;¹¹⁷
- 18. decembra so članice in člani sodelovali na proslavi Udruge Vlaho Bukovac v Splitu, kjer je Marija Ivoš prejela priznanje za likovno sodelovanje.¹¹⁸

Ti številni dogodki dokazujejo, da društvo Lipa ne le ohranja slovensko kulturno identiteto v Zadru, temveč jo tudi aktivno širi in nadgrajuje z bogatim programom, sodelovanjem z drugimi društvi in vključevanjem različnih generacij svojih članov.

V letu 2024 je prišlo do določenih sprememb pri izvedbi skupščine: tokrat so se člani srečali v prostoru restavracije Galija.¹¹⁹ Skupščina je bila 16. februarja in vodstvo je že tradicionalno predstavilo vsebinsko in finančno poročilo za leto 2023 ter načrt delovanja za leto 2024.¹²⁰

117 Radio Zadar. Slovensko kulturno društvo »Lipa« Zadar danas obilježava Međunarodni dan ljudskih prava. *Hrvatski radio Radio Zadar*, 8. 12. 2023.

118 Izvješće o radu za 2023. godinu, Zadar, 15. 1. 2024. Arhiv Lipa Zadar.

119 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 30–33. Arhiv Lipa Zadar.

120 Jusup, D. Skupščina SKD Lipa in počastitev kulturnega praznika. *Novi odmev*, 84, 2024, 18.

Po uvodnem nagovoru predsednice društva Darje Jusup je sledil uradni del skupščine, kjer so člani pregledali delovanje društva v preteklem letu, potrdili poročila in predstavili načrte za prihodnost. Dogodka se je udeležila tudi tedanja predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem dr. Barbara Riman.

Člani društva so bili tudi v letu 2024 aktivni na številnih področjih:

- 13. januarja sta Marija Ivoš in Majda Radović sodelovali na Dnevih makedonske kulture v organizaciji Makedonskega kulturnega društva Biljana;
- 16. februarja je bila v restavraciji Galija na Boriku organizirana letna skupščina društva in proslava ob Prešernovem dnevu;¹²¹
- 22. februarja sta Marija Ivoš in Zorica Buljanović sodelovali na prireditvi ob Dnevu maternega jezika;
- 2. marca je Marija Ivoš sodelovala na razstavi v Pomorskem muzeju v Splitu;
- 4. marca je bila organizirana razstava fotografij Karmen Donđević iz Šibenika;
- 10. marca je Marija Ivoš nastopila na prireditvi v sklopu dogodka Dnevi makedonske kulture;
- 12. aprila je v Dubrovniku potekala retrospektiva 16. mednarodne likovne kolonije, kjer so sodelovale člani SKD Lipa Zadar;
- 27. aprila so se člani udeležili in sodelovali z razstavo slik na sejmu cvetja v Sv. Filipu i Jakovu;
- 1. maja je Marija Ivoš sodelovala na proslavi sv. Josipa v Viru;
- 3. maja so članice SKD Lipa Zadar v hotelu Pinija v Petrčanih nastopile na pesniškem recitalu za hotelske goste;
- 5. maja sta članici SKD Lipa Zadar sodelovali na še enem dogodku v organizaciji Dnevov makedonske kulture;
- 9. maja je Marija Ivoš nastopila na pesniškem večeru v knjižnici v Splitu;

121 Guzalić, M. Hrvati uče slovenski jezik kako bi mogli na studij u Sloveniju. *Zadarski list*, 17. 2. 2024. Arhiv Lipa Zadar.

- 11. maja so člani društva organizirali šolo v naravi ob reki Zrmanji;
- 1. junija so se člani udeležili tradicionalnega dogodka Mednarodni dan kulturne različnosti;
- 7. junija so članice literarne sekcije sodelovale na literarnem večeru v Kneževem dvoru na Pagu;
- 10. junija je Marija Ivoš sodelovala na likovni razstavi *Bokun duše* v Zavičajnem muzeju v Benkovcu;
- 21. julija je na mednarodnem festivalu poezije *Split na dlanu* nastopila Marija Ivoš;
- 3. avgusta je Marija Ivoš sodelovala na prireditvi *Stijeg slobode* v Kninu;
- 9. avgusta je Marija Ivoš sodelovala na 16. večeru duhovne poezije v Perušiću;
- 25. avgusta je ponovno Marija Ivoš sodelovala na literarni prireditvi, tokrat pod naslovom *Sarajevu s ljubavlju*;
- 5. septembra se je Marija Ivoš udeležila mednarodnega književnega srečanja v Zlarinu;
- 7. septembra so se člani društva udeležili tradicionalnega srečanja slovenskih društev na Hrvaškem v Park šumi Golubinjak;
- 24. septembra so se članice društva udeležile dogodka Dnevi makedonske kulture v Zadru;
- 8. oktobra se je začela 17. mednarodna likovna kolonija *Jože Arzenšek* v prostorih HI Hostela Puntamika v Zadru; končala se je 11. oktobra, ko je bila v Narodnem muzeju v Zadru, Mestni loži, otvoritev razstave;
- 2. decembra je ob mednarodnem dnevu človekovih pravic v Mestni knjižnici Zadar potekala razstava Tatjane Bajlo *Narava pripoveduje*.

Slika 12: Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Parku Golubinjak (7. 9. 2024)

Leto 2024 je bilo za SKD Lipa Zadar znova zaznamovano z bogato dejavnostjo, ki je krepila slovensko identiteto in povezovala različne generacije članov ter prijateljev društva. S številnimi nastopi, razstavami in sodelovanji doma in v tujini je društvo potrdilo svojo pomembno vlogo v kulturnem življenju Zadra in širše.

SKD Lipa Zadar je svoje delovanje nadaljevalo tudi v letu 2025, ko praznuje dvajset let delovanja. V Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar so 14. februarja organizirali redno letno volilno skupščino ter obeležili slovesnost ob Prešernovem dnevu – slovenskem kulturnem prazniku. Po kulturnem delu je sledila volilna skupščina, ki jo je vodila predsednica Darja Jusup. Ob njej so bile prisotne še Rafaela Štulina, Mira Milin in blagajničarka Katarina Bezić. Predsednica Jusup je poudarila, da je društvo v svoji zgodovini izvedlo že 276 prireditev, in da bo še naprej spodbujalo mednarodno sodelovanje ter

ohranjalo slovenske običaje in jezik.¹²² Posebej je izpostavila delo literarne skupine pod vodstvom Marije Ivoš ter tečaj slovenskega jezika, ki ga Tatjana Bajlo uspešno vodi že več kot dve leti.¹²³

V analizi delovanja SKD Lipa Zadar je razvidno, da je društvo v dvajsetih letih svojega obstoja organiziralo ali sodelovalo pri več kot 300 dogodkih. Največja aktivnost je bila zabeležena v letih 2017, 2018, 2019 in 2022, ko je bilo izvedenih med 18 in 27 dogodkov letno. Nasprotno pa je bila najmanjša aktivnost zabeležena v letu 2020, ko je bilo organiziranih le deset dogodkov, kar je bilo posledica pandemije covid-19. To kaže, da so zunanji dejavniki, kot so epidemiološke razmere, pomembno vplivali na obseg dejavnosti društva.

Članice in člani društva so se vključevali v raznovrstne dogodke, kot so kulturne prireditve (npr. Prešernov dan), umetniške kolonije, literarni večeri, razstave, izobraževalna srečanja in mednarodne izmenjave. Posebej pomembne so bile tradicionalne aktivnosti, kot so letna skupščina, praznovanje Prešernovega dne ter likovne kolonije, ki so postale prepoznavni dogodki društva. Te aktivnosti so ohranjale slovensko kulturno identiteto in krepile povezave med člani.

Gostje društva so prihajali iz različnih delov Slovenije in Hrvaške, predvsem iz drugih slovenskih kulturnih društev, kot sta SKD Triglav iz Splita in Slovenski dom KPD Bazovica z Reke. Pogosta so bila tudi gostovanja članov društva v drugih krajih, kjer so sodelovali na literarnih večerih, razstavah in kulturnih festivalih. To kaže na aktivno medsebojno sodelovanje in širjenje slovenske kulture.

Na območju Zadra se je društvo najbolj povezovalo z makedonsko manjšino (Makedonsko kulturno društvo Biljana). Sodelovanje z drugimi manjšinami je bilo pogosto, kar je krepilo medkulturni dialog in vzajemno spoštovanje.

122 Zveza slovenskih društev na Hrvaškem. SKD Lipa, Zadar. *Mesečni bilten*, 5, 2025, 4.

123 Baljak, Đ. Održana redovna godišnja izborna skupščina uz proslavu slovenskega praznika. *Zadarski list*, 14. 2. 2025. Arhiv Lipa Zadar.

SKD Lipa Zadar ima pomembno vlogo pri ohranjanju slovenske kulturne in jezikovne identitete v Dalmaciji. Kljub izzivom, kot so odsotnost lastnih prostorov in omejeno število članov, društvo s svojo vztrajnostjo in ustvarjalnostjo aktivno neguje slovensko besedo, tradicijo in umetniško ustvarjalnost. Organizacija rednih tečajev slovenskega jezika, praznovanje Prešernovega dne ter literarni in likovni projekti ne le spominjajo na slovenske korenine, temveč tudi vzgajajo nove generacije v zavesti o njihovi dediščini.

V času globalizacije, ko manjšinske skupnosti pogosto izgubljajo svojo izvirnost, je delo SKD Lipa Zadar še posebej dragoceno. Njihova prizadevanja niso le ozaveščanje lastne skupnosti, temveč tudi most med kulturami, ki prispeva k bogastvu hrvaške družbe kot celote.

Zato je podpora takšnim društvom ključna za trajnost manjšinskih skupnosti. Brez njihovega dela bi slovenska prisotnost v Dalmaciji postala zgolj zgodovinska opomba, ne pa živa tradicija, ki navdihuje prihodnje generacije. Specifične aktivnosti, njihov pomen in rezultati bodo podrobneje opisani v naslednjih poglavjih te publikacije, kjer bodo predstavljeni tudi konkretni primeri uspešnih projektov in vpliva društva na lokalno skupnost.

3.1 Prešernov dan

Pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem, pa tudi številni drugi pripadniki slovenskih skupnosti, ki živijo zunaj Slovenije, na različne načine ohranjajo svojo narodno in kulturno identiteto. Pri tem imajo pomembno vlogo različni simboli slovenstva – Bled, Triglav, lipa, kozolec itn.¹²⁴ To je razvidno že v poimenovanjih slovenskih društev, pa tudi v praznovanju nekaterih datumov, pomembnih za slovensko

124 Sterle, U. K identiteti slovenskih priseljencev in njihovih potomcev v Kanadi. *Prispevki za novejšo zgodovino*, 3/2010, 139.

zgodovino. Eden najpomembnejših je Prešernov dan, osrednji slovenski kulturni praznik, ki ga obeležujemo 8. februarja, ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna. To je izjemno pomemben dan, predvsem za Slovence, ki živijo izven matične domovine, saj jih povezuje s Slovenijo, slovensko kulturo in vsem, kar oblikuje njihovo identiteto in krepi občutek pripadnosti slovenskemu narodu. Tudi slovenska društva na Hrvaškem organizirajo, glede na svoje zmožnosti, različne kulturne dogodke, posvečene Prešernu. Pogosto oblikujejo kulturne programe, v katerih kombinirajo krajše nastope vseh svojih sekcij, k sodelovanju pa vabijo tudi druga slovenska kulturna društva, ki delujejo na Hrvaškem, in kulturna društva iz države matične kulture. Na podoben način Prešernov dan praznujejo tudi člani SKD Lipa iz Zadra.¹²⁵ Za razliko od nekaterih drugih slovenskih društev na Hrvaškem, ki imajo svoje prostore in večjo finančno podporo, v SKD Lipa Zadar Prešernov dan običajno praznujejo nekoliko bolj skromno, vendar je ta proslava kljub temu nadvse pomembna.

Člani SKD Lipa Zadar Prešernov dan praznujejo redno in kontinuirano še od časov, ko društvo sploh še ni bilo ustanovljeni, temveč so se člani zgolj sestajali in načrtovali organizacijo društva. Že od samega začetka se člani praznovanja Prešernovega dne lotevajo čustveno zavzeto, a tudi premišljeno. Ker društvo nikoli ni imelo lastnih prostorov in ker je finančna podpora omejena, je bilo vodstvo primarno dogodke organizirati zelo racionalno. Tako so člani društva redno letno skupščino¹²⁶ in proslavo ob Prešernovem dnevu vedno izvedli hkrati, v istih prostorih, ki so jih običajno koristili brezplačno.

125 Žitnik Serafin, J., Kalc A., Mlekuž J. & Ajša Vižintin, M. *Sodobne strategije slovenskih izseljencev za ohranjanje etnične identitete. Zaključno poročilo*. ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije, Ljubljana, 2018.

126 Več o skupščini glej poglavje: Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar na strani 27.

Dogovor, da se proslava Prešernovega dne izvede hkrati s skupščino, je bil sprejet že na pripravljalnem srečanju decembra 2004. Tako so se člani, na čelu z Darjo Jusup, prvič uradno srečali v dvorani Tankerske plovidbe 8. februarja 2005 in na svoj način počastili ta pomemben kulturni praznik. Proslava je bila izjemno čustvena. Novinar *Zadarskega lista* zapisal: »Neki su čak donijeli svoje stare udžbenike iz osnovne škole i recitirali Prešerna, prisjećajući se kako su nekada to učili recitirati.«¹²⁷

V letu 2006 so proslavo Prešernovega dne člani društva ponovno organizirali »... brez velikih priprav ...«. ¹²⁸ Zbrali so se na prijetnem druženju v Arsenalu. Enako kot v letu 2005 so nekateri člani s seboj prinesli Prešernove pesmarice in stare čitanke, iz katerih so recitirali Prešernove stihe. Predsednica društva je o proslavi zapisala: »Milena Jurjević je na pamet recitirala sonete, ki si jih je zapomnila še iz gimnazije. Beata Kotrulja je prinesla pesnikove rokopise. Skupaj smo zapeli Zdravljico.«¹²⁹

Tudi v letu 2007 so člani društva organizirali proslavo Prešernovega dne. Gosti so bili člani SKD Dr. France Prešeren iz Šibenika.¹³⁰ V programu so sodelovali člani zbora tega slovenskega društva, ki so na začetku zapeli hrvaško in potem še slovensko himno. Uvodni govor o pomenu praznika je imel predstavnik slovenske narodne manjšine Šibensko-kninske županije Rudi Stojković, sledil pa je recital Prešernove poezije v doživetni izvedbi Nadje Špralja,¹³¹ ki je skupaj s predsednico šibeniškega društva Miro Knežević program tudi povezovala. Osrednji del večera je bil koncert ženske pevske skupine Prešernovke pod vodstvom Ane Grubić iz društva Dr. France Prešeren.

127 E. R. T. Obilježili Prešernove dane. *Zadarski list*, 10. 2. 2005, 9.

128 Jusup, D. Prva letna skupština »Lipe« in Prešernova proslava. *Novi odmev*, 28, 2006, 12.

129 Isto.

130 Markulin, Godišnja skupština »Lipe«.

131 Jusup, D. Slovenski kulturni dan u Zadru. *Zadarski most prijateljstva*, 5, 2007, 20–21.

Slika 13: Proslava SKD Lipa Zadar ob Prešernovem dnevu (9. 2. 2007)

Srečanje, ki so se ga udeležili tudi tamkajšnji predstavniki Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi ter Koordinacije manjšinskih svetov na ravni mesta, se je tudi tokrat zaključilo z dogovori o sodelovanju v prihodnje.¹³²

V letu 2008 je bila proslava organizirana že četrtrič.¹³³ Potekala je 7. februarja po izvedeni skupščini v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice v Zadru. Kulturni program je povezovala Nadja Špralja. V osrednjem delu programa sta sodelovala slovenska umetnika Barbara Korun in Zlatko Kaučič. Predstavila sta poezijo Srečka Kosovela¹³⁴ v literarno-glasbenem doživetju pod naslovom *Vibrato tišine*. O pomenu praznika je spregovoril Janez Rogelj, tedanji tajnik Slovenske izseljenske matice (SIM) iz Ljubljane. Program je obogatil tudi mladi član SKD Lipa Zadar Jure Špralja, ki je recitiral Prešernove pesmi.¹³⁵

132 Mirković, M. SKD Lipa, Zadar SKD Dr. France Prešeren, Šibenik. *Kažipot*, 24, 2007, 30.

133 Jusup, D. Slovenska kultura pod okriljem zadarske Lipe. *Novi odmev*, 34, 2008, 4.

134 Bukvić, K. Skupština »Lipe« i Prešernov dan. *Zadarski most prijateljstva*, 9, 2008, 20 (v nadaljevanju: Bukvić, Skupština »Lipe« i Prešernov dan).

135 Isto; T. V. Slovenci u Zadru obilježili Prešernov dan. *Regionalni* 13. 2. 2008, 20; Bukvić, K. Slovenska kultura i tradicija u okrilju »Lipe«, *Zadarski list*, 13. 2. 2008. Arhiv Lipa Zadar.

V letu 2009 je proslava ob Prešernovem dnevu potekala po volilni skupščini 6. februarja. Začela se je s pozdravnim nagovorom tajnika SIM Janeza Rogelja, ki je poudaril:

»Slovenci znajo negovati svojo kulturo življenja in jo cenijo. Hrvaška je država, ki združuje mnogo različnih narodnosti, kar veliko pove o njeni demokratičnosti. Bogastvo raznolikosti se najbolj kaže v jeziku, kulturi, ponosu na lastno identiteto in dediščini.«¹³⁶

V proslavo se je aktivno vključila tudi članica Nada Ćorić, ki je recitirala. Sledil je nastop Bože Hvala, Mojce Milone in Matejke Černe, pevk vokalno-instrumentalne skupine Kresnice iz Nove Gorice, ki so s petjem ob spremljavi kitarista Dinka Hrabrića »... do solz ganile številne člane Lipe in prijatelje društva«.¹³⁷

V letu 2010 je proslava Prešernovega dne znova potekala v Mestni knjižnici v Zadru in sicer 4. februarja, kjer člani SKD Lipa Zadar tudi sicer organizirajo svoje prireditve.¹³⁸ Proslavo je ponovno povezovala Nadja Špralja, ki je na začetku poudarila pomen praznika in kulture. Sledile so recitacije sodobne slovenske poezije v interpretaciji Tinke Kurtin, Tatjana Jug Škara pa je z navzočimi podelila del svojega poetskega opusa v slovenščini. Številnim članom društva so se pridružili še tajnica županijske koordinacije za človekove pravice Ivka Ćorić, predsednik županijske koordinacije narodnih manjšin Veselko Čakić in tamkajšnji predstavniki manjšin.¹³⁹ Nastop je imel tudi stand-up komik Boštjan Gorenc Pižama. Program z naslovom *Zapojmo si* je s pesmijo in spremljavo na kitari nadaljevala pevka slovenskih ljudskih

136 Botunac, M. Sjećanje na velikog slovenskega pjesnika Franca Prešerna. *VOX glas Zadra*, 9. 2. 2009, 20.

137 Jusup, D. Lipa Zadar: Staro novo vodstvo in spomin na Franceta Prešerna. *Novi odmev*, 37, 2009, 10.

138 Zekanović, J. Članovi »Lipe« obilježili Prešernov dan. *VOX glas Zadra*, 6. 2. 2010, 22. Arhiv Lipa Zadar.

139 Mirković, M. SKD Lipa, Zadar. *Kažipot*, 58, 2010, 20.

pesmi in napevov Marjetka Popovski. Ena od članic društva je povedala: »Rada prihajam na druženja, pa makar samo da slišim slovensko besedo«. ¹⁴⁰ Večer je prinesel veliko več kot le besedo – recitacije, komedijo, pesem, smeh, celo kakšno solzo, sklenilo pa ga je druženje ob petju in bogati zakuski ter pričakovanju naslednjega srečanja. ¹⁴¹

V letu 2011 so člani SKD Lipa Zadar Prešernov dan obeležili že sedmo leto zapored, in sicer 14. februarja v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice v Zadru. Iz Ljubljane je prispel tajnik SIM Janez Rogelj, ki je s svojim govorom o pomenu Prešernovega dne obogatil skupščino in proslavo. Svojo podporo so prišli izkazati tudi člani SKD Triglav iz Splita, in sicer predsednik Cveto Šušmelj, prejšnji predsednik Boštjan Kordiš in član društva, slikar Ivan Kosmos. Ob tej priložnosti je Andreja Malta, članica SKD Lipa Zadar, recitirala svoje pesmi, kulturni program pa je popestrila kantavtorica Katarina Avbar, ki jo je na kitari spremljal Peter Dekleva. ¹⁴² Ob Prešernovem dnevu je bila odprta tudi razstava slik likovne kolonije *Turanj 2008–2010*, ki jo je pripravila likovna sekcija ¹⁴³ pod vodstvom Jožeta Arzenška. Postavljena je bila v preddverju Mestne knjižnice, na njej pa so se predstavili umetniki, ki so tudi sodelovali na teh kolonijah. ¹⁴⁴

V letu 2012 so člani SKD Lipa Zadar Prešernov dan ¹⁴⁵ obeležili 10. februarja v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice v Zadru. ¹⁴⁶ Nastopil je moški oktet Zvene iz Črnuč pri Ljubljani pod vodstvom

140 Baždarić, K. Raspejvani Slovenci proslavili Prešernov dan. *Zadarski list*, 6. 2. 2010, 8.

141 Mirković, M. Kulturni praznik v SKD Lipa Zadar. *Kažipot*, 59, 2010, 23.

142 Jusup, D. SKD Lipa, Zadar Redna letna skupščina. *Kažipot*, 70, 2011, 22–23 (v nadaljevanju: Jusup, SKD Lipa, Zadar Redna letna skupščina).

143 Jusup, D. 14. februar SKD Lipa, Zadar Kulturni praznik 2011. *Kažipot*, 69, 2011, 20–21.

144 Predstavili so se: Jože Arzenšek, Marija Balen, Milka Blagdan, Nada Pia Bajlo, Adica Dobrič Jelača, Marija Donadič, Dragan Karlo Došen, Vida Grbac, Boža Jambreč, Ivan Kosmos, Vera Lukšič, Zrinka Majica, Stanka Novkovič, Marija Omerza in Lenka Zaviršek. (Jusup, SKD Lipa, Zadar Redna letna skupščina).

145 Rogić, A. Članovi društva »Lipa« proslavili Prešernov dan. *Zadarski list*, 11. 2. 2012, 55.

146 Jusup, D. Lipa Zadar: na Prešernov dan najprej skupščina in nato koncert. *Novi odmev*, 46, 2012, 17.

Vinka Jagra, ki je izvedel slovenske narodne in sodobne pesmi.¹⁴⁷ V kulturnem programu je nastopila tudi Andreja Malta, ki je recitirala svoje pesmi. Slovesnost je polepšal govor Janeza Roglja, tajnika SIM, o slovenskem kulturnem prazniku in njegovemu pomenu za Slovence po svetu.¹⁴⁸

Slovesna prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku je leta 2013 potekala 15. februarja v Multimedijiski dvorani Mestne knjižnice Zadar. Društvo je tedaj štel 78 članov od skupno 242 Slovencev, ki so po popisu prebivalstva živeli v Zadarski županiji.¹⁴⁹ Slovesnosti se je udeležilo veliko članov društva, pa tudi številni gostje. Med njimi je bila posebna gostja Ženja Pižent, tajnica SIM iz Ljubljane,¹⁵⁰ ki je v svojem nagovoru spregovorila o pomenu Prešernovega dne in ohranjanja slovenske kulturne identitete med izseljenci. Med gosti so bili še člani SKD Triglav, in sicer: predsednik Cveto Šušmelj, član upravnega odbora in vodja likovne sekcije Ivan Kosmos, predstavniki KD Maslina iz Turnja, predstavniki Čebelarskega društva Dalmatinka iz Zadra, s katerimi so člani SKD Lipa sodelovali v projektu navezave stikov s Čebelarskim društvom iz Žirovnice, ter predstavniki drugih manjšin Zadarske županije.¹⁵¹ Kulturni program je bil bogat. Martina Kurtin in Andreja Malta sta recitirali. Za glasbeno poslastico je poskrbela vokalno-instrumentalna skupina KD Tomaševi iz Metlike, ki je predstavila slovensko družinsko petje ter ustvarila prijetno in toplo vzdušje.¹⁵² Za odlično pogostitev in prijetno druženje po uradnem delu so kot vedno poskrbele članice SKD Lipa Zadar.

147 Koncert slovenskih ljudskih in umetnih pesmi. *Program*, 2012. Arhiv Lipa Zadar.

148 Jusup D. Na Prešernov dan najprej skupščina in nato koncert. *Novi odmev*, 46, 2012, 17.

149 Mladen, V. Još jedna uspješna godina zadarskih Slovenaca. *Zadarski list*, 18. 2. 2013, 46.

150 Z. L. Lipa poziva članove i prijatelje. *Zadarski list*, 14. 2. 2013. Arhiv Lipa Zadar.

151 Jusup, D. *Zadar*: Društvo Lipa napolnilo že osem uspešnih let. *Novi odmev*, 49, 2013, 15.

152 Isto.

Slika 14: Proslava ob Prešernovem dnevu in nastop skupine Tomaševi iz Metlike (15. 2. 2013)

Leta 2014 so člani SKD Lipa Zadar Prešernov dan praznovali 14. februarja. Ponovno so oblikovali kulturni program, prežet s poezijo, glasbo in toplino. Ker je praznovanje sovpadlo z dnevom zaljubljenih, valentinovim, je bila osrednja tema slovesnosti prav ljubezenska poezija. V kulturnem delu programa je sodeloval pevski zbor SKD Dr. France Prešeren iz Šibenika pod vodstvom Danke Oreb Jajac, ki je navzoče razveselil s spletom slovenskih narodnih pesmi. Poezijo so recitirale članice SKD Lipa Zadar Andreja Malta, Marija Ivoš in Zorica Buljanović, s svojo poezijo pa se je predstavila tudi gostja iz Šibenika Mojca Golob Bareša. Poseben trenutek je bila tudi interpretacija Prešernove Julije, ki jo je izvedla članica SKD Lipa Zadar Tanja Bajlo. Program sta obogatila še znana zadrška gledališka igralca Žana Bumber in Vinko Radovčić z recitacijo ljubezenske poezije znanih hrvaških avtorjev, za glasbo na dogodku pa je poskrbel vokalni solist in kitarist, novinar *Zadarskega lista* Marijo Padelin, ki je zapel tudi

nekaj slovenskih popevk.¹⁵³ Posebno noto je dogodku dodala prisotnost profesorja Petra Vrbančiča, upokojenega profesorja zadrške srednje glasbene šole, ki je z violinsko spremljavo večerji dodal prav prešerno razpoloženje. Poleg številnih članov so se proslave udeležili predstavnica županijskih oblasti Milena Ikić, podpredsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške Veselko Čakić, predstavniki narodnih manjšin, ki živijo na območju Zadrske županije – Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Madžarov, Makedoncev in Srbov, ter gostje iz šibeniškega društva Dr. France Prešeren.¹⁵⁴

Člani SKD Lipa Zadar so leta 2015 slovenski kulturni praznik obeležili 16. februarja v Mestni knjižnici Zadar, ko so praznovali tudi deseto obletnico delovanja društva. Proslava ob Prešernovem dnevu se je začela z nagovorom Janeza Roglja, nekdanjega tajnika SIM, ki je v govoru poudaril pomen Prešernovega dne in kulturnega delovanja slovenskih društev v zamejstvu. Sledil je recital poezije, ki so jo brale Andreja Malta, Marija Ivoš in Zorica Buljanović.¹⁵⁵ Prireditev je posebej zaznamoval glasbeni nastop svetovnega prvaka v igranju na harmoniko Martina Težaka iz Slamne vasi pri Metliki, ki je skupaj s svojim orkestrom zaigral izbor slovenskih in mednarodnih skladb. Na željo članice Marije Ivoš je dogodek vrhunec doživel s skladbo *Mi se imamo radi*, ki je ganila prisotne in jih dvignila na noge.¹⁵⁶

Ob deseti obletnici delovanja SKD Lipa Zadar je bila odprta tudi razstava likovne kolonije *Maj 2008–2014*, ki jo je predstavil Jože Arzenšek, vodja likovne sekcije društva. Na razstavi je bilo razstavljenih 31

153 Bukvić, K. Novi članovi predsedništva – Darija Jusup, Ruža Arzenšek i Justina Buovac. *Zadarski list*, 16. 2. 2014, 9.

154 Jusup, D. Poezija ljubezni na Valentinovo navdušila člane Lipa. *Novi odmev*, 52, 2014, 19.

155 Bukvić, K. Prešernov dan. *Zadarski Slovenci i prijatelji Slovenije zaplesali u multimedijalnoj dvorani. Zadarski list*, 18. 2. 2015, 16.

156 R.I. Slovensko kulturno društvo »Lipa« Zadar slavi 10. rođendan. *Zadarski list*, 16. 2. 2015. Arhiv Lipa Zadar; 057info. Slovensko kulturno društvo »Lipa« Zadar slavi 10. rođendan, 057info.hr, 16. 2. 2015.

slik, ki jih je ustvarilo 22 ljubiteljskih slikarjev iz različnih slovenskih društev na Hrvaškem in iz Slovenije, pa tudi iz lokalnih krajev Zadrske županije. Dogodka so se udeležili številni gostje, med njimi predsednik SKD Triglav Cveto Šušmelj s člani društva, predstavniki Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije, podpredsednik Sveta za narodne manjšine Veselko Čakić, predstavnica Zadrske županije Ivka Čorić ter člani KUD Maslina iz Turnja in KUD Privlaka iz Privlake.¹⁵⁷ Proslava je potekala v prazničnem in prijateljskem vzdušju, kar je še enkrat več potrdilo pomembno vlogo SKD Lipa Zadar pri ohranjanju slovenske identitete in povezovanju ljudi prek umetnosti, kulture in skupne zgodovine.¹⁵⁸ Društvo je v desetih let delovanja izvedlo že več kot 70 kulturnih dogodkov in prireditev, s čimer je oblikovalo kulturno življenje Zadra ter prispevalo h krepitvi vezi med Slovenijo in Hrvaško.¹⁵⁹

SKD Lipa Zadar je v letu 2016 Prešernov dan obeležilo 12. februarja, zdaj že tradicionalno v prostorih Mestne knjižnice Zadar, takoj po letni skupščini društva. Ob tej priložnosti je o pomenu slovenskega kulturnega praznika spregovorila Jasmina Ilić, tajnica SIM, ki je poudarila vlogo kulture pri ohranjanju narodne identitete slovenskih izseljencev.¹⁶⁰ Kratek esej o kulturi je prebrala Andreja Malta, ki je nastop zaokrožila z recitacijo svojih pesmi, občinstvo pa je s svojim recitalom ganila tudi Marija Ivoš. V nadaljevanju je pod vodstvom Ivane Begović zapel otroški pevski zbor Libretići. Poseben pečat je dogodku dal Slovenski citrarski kvartet pod vodstvom Petra Napreta, ki je navzoče navdušil z zvenom tega značilnega, a na Hrvaškem redkeje

157 Jusup, D. Deseti rojstni dan slovenskega društva Lipa. *Novi odmev*, 55, 2015, 16.

158 Isto.

159 barbra21. Slovensko kulturno društvo »Lipa« svečano obilježilo Prešernov dan u Zadru. *Ezadar.hr*, 15. 2. 2016 (v nadaljevanju: barbra21, Slovensko kulturno društvo); Jusup, D. Razstava za noč muzejev in zvoki citer za Prešernov dan. *Novi odmev*, 58, 2016, 14-15 (v nadaljevanju: Jusup, Razstava za noč muzejev).

160 Bukvić, K. Obilježili Prešernov dan. Pohvalili se bogatom godinom za njima. *Zadarski list*, 14. 2. 2016, 8.

slišanega instrumenta.¹⁶¹ Poleg članov društva so se dogodka udeležili tudi predstavniki srbske, madžarske, bošnjaške in albanske manjšine na zadrskem območju, podpredsednik Sveta za nacionalne manjšine Republike Hrvaške Veselko Čakić, Jovita Pirović iz KUD Maslina iz Turnja, člani KUD Privlaka iz Privlake in člani KUD Sveti Ivan iz Vira.¹⁶²

Slovenski kulturni praznik so člani SKD Lipa Zadar v letu 2017 praznovali 10. februarja, ponovno v Multimedijski dvorani Mestne knjižnice Zadar. Dogodek, že 101. po vrsti v dvanajstletni zgodovini društva, je znova potrdil pomembno vlogo SKD Lipa Zadar pri ohranjanju slovenske identitete v zadrski regiji.¹⁶³ Dogodka so se udeležili številni gostje, med njimi podpredsednik Sveta za nacionalne manjšine Republike Hrvaške in predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije Veselko Čakić, predsednica Makedonskega društva Biljana Mirjana Majić, predsednik Društva Albancev v Zadru Adem Shala ter dr. Barbara Riman z Inštituta za narodnostna vprašanja.¹⁶⁴ Kulturni program je bil bogat. Nastopile so članice društva Lipa Zadar: Andreja Malta je s svojo pesmijo *Slovenija* ganljivo orisala ljubezen do domovine, Marija Ivoš je predstavila pesmi iz svoje zbirke *U pjesme protjerana*, Nada Pia Bajlo pa je recitirala poezijo svojega očeta.¹⁶⁵ Posebni gostje večera so bili člani Mešanega pevskega zbora SKD Triglav iz Splita pod vodstvom profesorice Tatjane Kurajice. Zbor je izvedel splet slovenskih in dalmatinskih pesmi. Predsednik SKD Triglav Cveto Šušmelj je v nagovoru izpostavil dolgoletno uspešno sodelovanje med društvoma. V izjavi po dogodku je poudaril, da je bil sprejem v Zadru topel in navdihujoč, kar je še dodatno spodbudilo izvedbo nastopa.¹⁶⁶ Dogodek se je zaključil v prijetnem vzdušju, ob

161 barbra21. Slovensko kulturno društvo; Jusup, Razstava za noč muzejev.

162 Isto.

163 Jusup, D. Prešeren povezal Lipo in Triglav. *Novi odmev*, 61, 2017, 13.

164 Riman, B. Kulturni praznik v SKD Lipa z dr. Barbara Riman. *Sopotja*, 1, 2017, 12.

165 Jezeršek Malta, A. Lipa slavi Prešerna. *Planika*, 198, 2017, 12.

166 Isto.

pesmi, hrani in prijateljskem druženju, ki znova potrjujejo poslanstvo društva: ohranjanje slovenskega jezika in kulture, ustvarjanje mostov med narodi in vzpostavljanje trdnih vezi med člani in prijatelji Slovenije v Dalmaciji.

Slovenski kulturni praznik so člani SKD Lipa Zadar v letu 2018 slovesno obeležili 16. februarja. Dogodek, ki je potekal v Multimedij-ski dvorani Mestne knjižnice Zadar, je bil že 119. po vrsti v bogatem kulturnem in društvenem delovanju članov SKD Lipa. V pozdravnem nagovoru je predsednica društva Darja Jusup povedala, da društvo tudi v novem letu nadaljuje z ohranjanjem slovenskih običajev, jezika in identitete. Poudarila je, da so zadrski Slovenci visoko integrirani v hrvaško družbo in s svojo dejavnostjo pomembno prispevajo k večkulturnemu sožitju. Proslave so se poleg članov društva ponovno udeležili številni visoki gostje.¹⁶⁷ Tudi v letu 2018 je bil kulturni program bogat in čustveno obarvan. Andreja Malta je spregovorila o pomenu kulture v življenju narodne skupnosti, Zorica Buljanović je občinstvo navdušila z recitalom svojih avtorskih pesmi, Marija Ivoš pa je s toplino in nostalgijo pripovedovala o spominih na teto Malčko. Mlada članica društva Adrijana Ivoš je z interpretacijo pesmi iz pesniške zbirke svoje babice Marije Ivoš *U pjesme protjerana* dogajanju dodala poseben čar. Osrednji gostje iz Slovenije – oktet Vitis iz Metlike pod vodstvom Mateje Jakša Jurkovič – so s petjem pričarali posebno praznično vzdušje. Glasbeni del je dopolnil umetnik Oto Nemanič iz Metlike, ki je s svojim nastopom na orglicah ganil občinstvo. Gostovanje metliških prijateljev je potekalo v okviru projekta SIM, ki spodbuja povezovanje slovenskih društev po svetu. Praznovanje se je zaključilo s prijetnim druženjem ob pesmi, domačih dobrotah in obuditvi starih prijateljstev.¹⁶⁸

167 Vlakić, M. Nastavljamo s promicanjem međunacionalne suradnje. *Zadarski list*, 18. 2. 2018, 35.

168 Jusup, D. Februarja člani Lipe pripravili stodevetnajsti dogodek v 14 letih. *Novi odmev*, 65, 2018, 13–14.

Tudi v letu 2019 so člani SKD Lipa Zadar praznovanje največjega slovenskega kulturnega praznika, Prešernovega dne, združili s skupščino. Dogodek je potekal 15. februarja v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar in je bil že 143. po vrsti.¹⁶⁹ Uvodoma je zbrane pozdravila predsednica društva Darja Jusup, ki je poudarila, da je osrednji cilj društva spodbujanje medkulturnega sodelovanja ter ohranjanje slovenskih običajev, jezika in kulture. O pomenu Prešernovega dne je spregovorila tajnica društva Andreja Malta. V kulturnem programu so poleg Andreje Malta nastopili še Zorica Buljanović, ki je recitirala svoje avtorske pesmi, Marija Ivoš pa je ponovno delila spomine na teto Malčko. Njena vnukinja Adrijana Ivoš je ob tem recitirala pesem iz zbirke *U pjesme protjerana*. Za glasbeno popestritev je poskrbel ljudski Trio Vetrnica iz Gorišnice pri Ormožu, ki je v sodelovanju s SIM izvedel izbor slovenskih narodnih in umetnih pesmi pod vodstvom Konrada Kostanjevca. Med številnimi gosti so bili: Mile Matić, član Sveta srbske nacionalne manjšine in Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije, Mirjana Majić, predsednica Makedonskega kulturnega društva Biljana, ter Nikola Šimić Tonin, predsednik zadrske podružnice Hrvaškega književnega kluba.¹⁷⁰ Praznovanje se je zaključilo s prijetnim druženjem ob pogostitvi, pesmi in veselju – v duhu povezovanja in skupnega praznovanja slovenske kulture tudi izven domovine.¹⁷¹

V februarju leta 2020 je SKD Lipa Zadar ponovno organiziralo redno skupščino in obeležilo Prešernov dan. Slovesnost so ponovno obogatili gostje iz Slovenije, tokrat Sorški orgličarji, člani KUD Oton Župančič Sora pod umetniškim vodstvom Roka Kranjca. Dogodka se je udeležila tudi Jasmina Ilić, glavna tajnica SIM, kar je dogodku dalo

169 Belančić, K. Dan koji podsjeća na važnost međunarodne suradnje i »kulture koja nas povezuje«! *Zadarski list*, 17. 2. 2019, 7.

170 U. S. Fešta zadarskih Slovencev. *Moja Slovenija*, 18. 2. 2019.

171 Jusup D. Februarja dve muhi na en mah: skupščina Lipe in praznični program. *Novi odmev*, 69, 2019, 13–14.

Slika 15: Nastop Sorških orgličarjev iz Medvod (14. 2. 2020)

dodatno simbolno težo. V kulturnem programu so s poezijo sodelovale Marija Ivoš in Zorica Buljanović, ki sta predstavili lastno pesniško ustvarjanje, medtem ko je Anamarija Gorenc recitirala verze Franceta Prešerna.¹⁷² Iz Šibenika je kot posebna gostja prišla tudi pesnica Mojca Golob Bareša, članica nekdanjega SKD Dr. France Prešeren. Njena prisotnost je dodatno povezala slovenske skupnosti v Dalmaciji in poudarila pomen kulturnega sodelovanja.¹⁷³

V letu 2021 je bilo praznovanje Prešernovega dne zaradi pandemije covida-19 izvedeno v prilagojenih okoliščinah. Kljub omejitvam so se člani SKD Lipa Zadar 12. februarja zbrali v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar, kjer je potekala slovesna obeležitev slovenskega kulturnega praznika in redna letna skupščina društva. Zaradi epidemioloških razmer je bil kulturni program izveden v hibridni obliki. Posebno pozornost je pritegnil virtualni nastop glasbene skupine Ars Cantabile v okviru projekta *Kultura nas povezuje*, ki je s svo-

172 Gugić, M. Slovenci obilježili svoj dan. *Zadarski list*, 16. 2. 2020, 6.

173 Isto.

jo izvedbo navdušila zbrano občinstvo.¹⁷⁴ V literarnem in pesniškem delu programa so nastopile Marija Ivoš, Zorica Buljanović, Anamarija Gorenc in Sara Mastnak, ki so recitirale izbrano poezijo. Ganljiv trenutek je predstavljala recitacija pesnice Marije Ivoš, ki je z verzi počastila spomin na Ivana Kosmosa, dolgoletnega člana SKD Triglav iz Splita. Slovesnosti se je pridružila tudi pesnica Mojca Golob Bareša, članica nekdanjega SKD Dr. France Prešeren. O pomenu Prešernovega dne je spregovorila Anamarija Gorenc, članica društva, ki je poudarila pomen ohranjanja slovenske identitete, jezika in umetnosti tudi izven matične domovine.¹⁷⁵ Proslava je kljub drugačnim okoliščinam izkazala spoštovanje do slovenske kulture, umetnosti in dediščine ter ponovno povezala skupnost v duhu skupnega praznovanja, spomina in ustvarjalnosti.

V letu 2022 so člani SKD Lipa Zadar Prešernov dan praznovali 11. februarja v prijetnem ambientu restavracije Galija. Dogodek je minil v duhu spoštovanja slovenske poezije, jezika, kulture in skupnosti. V kulturnem programu so nastopili Igor Lokas, kantavtor iz Vodice, s spremljevalnim glasbenim programom, Marija Ivoš in Zorica Buljanović, ki sta recitirali lastno poezijo, ter Vlasta Goja in Sara Mastnak, ki sta občinstvu približali Prešernove stihe.¹⁷⁶ Zbrani so ob Prešernovih verzih in izbranem umetniškem programu ponovno potrdili, da slovenska pesem, beseda in umetnost povezujejo tudi zunaj meja domovine. Dogodek je bil dokaz trdne pripadnosti skupnosti in zavesti o pomembnosti ohranjanja kulturne identitete Slovencev na Hrvaškem.

V letu 2023 so člani Društva Prešernov dan praznovali 10. februarja, ponovno v prostorih Multimedijske dvorane Mestne knjižnice Zadar.

174 Grad Zadar. Proslava slovenskog kulturnog dana – SKD »Lipa« Zadar, *Grad Zadar*, 12. 2. 2021, 3.

175 Jusup, D. Prešernov praznik v Zadru. *Novi Odmev*, 75, 2021, 17.

176 Paleka, M. Najavili bogat i sadržajan plan rada u 2022. *Zadarski list*, 17. 2. 2022, 46; (kv). Pridružite se proslavi Prešernovog dana! *Zadarski list*, 10. 2. 2022, 5.

Slika 16: Proslava Prešernovega dneva (Marija Ivoš, Tatjana Bajlo, dr. Barbara Riman)

V uvodnem nagovoru je Tatjana Bajlo poudarila posebnost in pomen Prešernovega dne kot praznika kulture, ki povezuje Slovence v domovini in tujini. Kulturni program je obogatil ansambel Ars Cantabile pod vodstvom prof. Nade Smoljan, ki je z izbrano glasbo prispeval k čustveni globini dogodka. Sledil je recital poezije, kjer so svoje lastne pesmi interpretirale članice literarno-recitatorske sekcije Marija Ivoš, Zorica Buljanović in Tatjana Bajlo. Občinstvu je Prešernove verze približala Mojca Golob Bareša, z občuteno interpretacijo izbrane poezije največjega slovenskega pesnika.¹⁷⁷ Tudi tokrat so proslavo obiskali visoki gostje. O širšem pomenu slovenskega kulturnega praznika in vlogi kulturnih društev na Hrvaškem je spregovorila tudi dr. Barbara Riman, tedanja predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, ki je pohvalila dolgoletno delovanje članov SKD Lipa Zadar in njihovo zagnanost.¹⁷⁸ Dogodek je znova potrdil, da Prešernov dan ni le spo-

177 Bezić, K. Letna skupščina in počastitev Prešernovega dne. *Novi odmevi*, 81, 1923, 16.

178 Kolić, D. Recitacijom poezije, predstavljanjem knjige, pjesmom obilježen Prešernov dan. *Zadarski list*, 2023. Arhiv Lipa Zadar.

min na velikega pesnika, ampak tudi živa nit, ki povezuje Slovence na Hrvaškem z jezikom, umetnostjo in narodno identiteto.

V SKD Lipa Zadar so Prešernov dan leta 2024 praznovali 16. februarja v prijetnem vzdušju restavracije Galija. Dogodka se je udeležilo lepo število članov, prijateljev društva in gostov, kar priča o močni povezanosti skupnosti in nenehnem zanimanju za ohranjanje slovenske kulture zunaj Slovenije. Po uvodnem nagovoru predsednice društva Darje Jusup, ki je predstavila delo preteklega leta in načrte za prihodnost, je zbrane nagovorila tudi dr. Barbara Riman, tedanja predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Vsem članom je zaželela uspešno delo, »bogato z deli in rezultati«, ¹⁷⁹ ter izrazila podporo nadaljnjemu razvoju društva. Kulturni program, ki ga je z občutkom povezovala Marija Ivoš, je letos prinesel prav posebno presenečenje: z branjem Prešernove poezije so se prvič predstavili udeleženci tečaja slovenskega jezika, ki ga uspešno vodi Tatjana Bajlo. ¹⁸⁰ Posebej ganljiv je bil nastop najmlajše članice tečaja Marie Zorić, tedaj učenke 3. razreda osnovne šole v Poljicah, ki je samostojno in pogumno recitala v slovenščini. V literarnem delu programa se je poleg že dobro znanih pesnic Marije Ivoš in Zorice Buljanović predstavila tudi Vesna Bilić, ki je občinstvu prvič prebrala nekaj svojih del. V glasbenem delu je nastopil kantavtor Igor Lokas iz Vodice, ki s svojim rednim sodelovanjem postaja že skoraj pridružen član društva. Celoten večer je bil izjemno topel in povezovan – prava praznična priložnost za krepitev kulturne zavesti, jezikovne identitete in prijateljskih vezi med člani društva in širšo skupnostjo. ¹⁸¹

179 Jusup, D. Skupščina SKD Lipa in počastitev kulturnega praznika. *Novi odmev*, 84, 2024, 18.

180 Z NET. »Kultura nas povezuje«/U petak u Zadru proslava Prešernova dana. *Znet*, 15. 2. 2024.

181 Jusup, D. Skupščina SKD Lipa in počastitev kulturnega praznika. *Novi odmev*, 84, 2024, 18.

Slika 17: Nastop recitatorske skupine ob proslavi Prešernovega dne (vodja Tatjana Bajlo) (14. 2. 2025)

SKD Lipa Zadar je tudi v letu 2025 v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar obeležilo Prešernov dan, že dvajseti zapored. Tudi tokrat so dogodek pripravili s podporo Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške ter predstavnikov slovenske narodne manjšine za Mestno občino Zadar in Zadarsko županijo. O pomenu slovenskega kulturnega praznika je spregovorila Tatjana Bajlo, članica društva in učiteljica slovenskega jezika v Zadru, ki je povedala: »Zbrali smo se, da bi počastili Prešernov dan, slovenski kulturni praznik, posvečen največjemu slovenskemu pesniku Francetu Prešernu, avtorju verzov, ki danes tvorijo slovensko himno.«¹⁸²

V programu so sodelovale tudi učenke dopolnilnega pouka slovenskega jezika na Hrvaškem: Lea, Gabrijela in Marija, ki so recitirale verze Otona Župančiča, najbolj znanega slovenskega otroškega pesnika, ki je ustvaril lik Cicibana. Za glasbeni del so poskrbeli z izvedbo stare slovenske ljudske pesmi *Moj očka ima konjička dva*.

¹⁸² Baljak, Đ. Održana redovna godišnja izborna skupština uz proslavu slovenskog praznika. *Zadarski list*, 14. 2. 2025. Arhiv Lipa Zadar.

Praznovanje Prešernovega dne v SKD Lipa Zadar se je skozi dve desetletji oblikovalo v eno najpomembnejših kulturnih in identitetnih sidrišč slovenske skupnosti v Zadru in okolici. Čeprav društvo deluje v omejenih prostorskih in finančnih razmerah, mu vsako leto uspe pripraviti pester, bogat in čutno zasnovan kulturni dogodek, ki presega okvire običajnih prireditev. Gre za praznik, ki ni namenjen le obeleževanju smrti največjega slovenskega pesnika, temveč praznik življenja, kulture, jezika in skupnosti.

Iz kronologije dogodkov, opisanih v besedilu, je razvidno, da Prešernov dan v Zadru ni le spomin na zgodovinsko osebnost, ampak predvsem priložnost za srečanja, sodelovanja in povezovanja. Vsako leto znova se zberejo člani društva, njihovi prijatelji, gostje iz Slovenije in predstavniki drugih narodnih skupnosti na Hrvaškem. Skupaj ustvarijo kulturni mozaik, v katerem imajo svoje mesto Prešernove pesmi, sodobna poezija članic društva, recital mladih recitatorjev, glasba iz Slovenije in Dalmacije, razstave likovnih del ter številni gostujoči umetniki.

Posebej dragocen je vidik vključenosti vseh generacij – od otrok, ki se učijo slovenskega jezika in prvič stopajo na oder, do starejših članov, ki ohranjajo spomine, znanje in umetniško izražanje. Ta medgeneracijski prenos kulturnih vrednot je ključnega pomena za obstoj narodne zavesti zunaj matične domovine. Pomembno vlogo pri tem igrajo tudi posamezniki, kot so Darja Jusup, Andreja Malta, Marija Ivoš, Zorica Buljanović in mnogi drugi, ki s svojo zavzetostjo že vrsto let oblikujejo vsebino in duh teh praznovanj.

Prešernov dan v organizaciji SKD Lipa Zadar tako ni zgolj kalendarška obveza ali rutinski kulturni dogodek. Je izpoved ljubezni do slovenske kulture, ponosne zvestobe jeziku in umetnosti in predvsem trdne volje, da se tudi v zamejstvu neguje in ohranja slovenska identiteta. Ta dan omogoča članom skupnosti, da se začutijo povezani med seboj, z domovino in s širšim kulturnim prostorom, ki ne pozna meja. Obenem pa dejavnost članov SKD Lipa Zadar pooseblja Prešernovo

misel o svobodi in narodni zavesti. Njegova pesem še vedno živi, ne le v verzih, temveč tudi v ljudeh, ki s svojo zvestobo jeziku in kulturi njegovo dediščino prenašajo na naslednje generacije. Prešernov dan v Zadru je zato veliko več kot spomin – je dokaz, da kultura živi tam, kjer jo ljudje čutijo, ustvarjajo in delijo z drugimi.

3.2. Mednarodni dan kulturne raznolikosti

Mednarodni dan kulturne raznolikosti, ki ga vsako leto obeležujemo 21. maja, je namenjen spodbujanju dialoga, medsebojnega razumevanja in razvoja. Opominja nas na pomen spoštovanja in bogastva različnih kultur, ki sobivajo v svetu ter tudi na Hrvaškem. Pobuda za obeleževanje tega dne sega v leto 2001, ko je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela Splošno deklaracijo o kulturni raznolikosti, s katero je bila poudarjena ključna vloga medkulturnega dialoga pri gradnji miru, stabilnosti in trajnostnega razvoja. Kulturna raznolikost ni le odraz bogastva celotnega človeštva, temveč tudi temelj gospodarske rasti, družbenega napredka in osebne izpolnitve.

Mednarodni dan kulturne raznolikosti v Zadru je kulturno-umetniška prireditev, ki se od leta 2005 tradicionalno odvija na Trgu petih vodnjakov. Organizira jo Koordinacija narodnih manjšin Zadrske županije s podporo Mestne občine Zadar. Namen prireditve je predstaviti bogastvo kultur narodnih manjšin, ki živijo na tem območju, ter spodbujati medkulturni dialog in razumevanje. Obiskovalci lahko uživajo v tradicionalni glasbi, plesih, kuhinjski in predstavitev običajev različnih skupnosti, ki živijo v Zadru in Zadrski županiji, kot so Makedonci, Slovenci, Srbi, Bošnjaki, Albanci in drugi. Pomen obeleževanja mednarodnega dne kulturne raznolikosti je poudarila tudi predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup:

»Ohranjanje tradicionalnih vrednot vsake kulture prispeva k bogatitvi skupnega kulturnega okolja, hkrati pa je prepoznavno kot cilj delovanja manjšinskih društev v širši skupnosti kot most za boljše medsebojno spoznavanje.«¹⁸³

Med sodelujočimi manjšinami so tudi pripadniki slovenske, ki v okviru delovanja znotraj SKD Lipa Zadar že vrsto let aktivno prispevajo k ohranjanju in promociji slovenske kulture, jezika in tradicije v regiji. Društvo redno sodeluje na omenjeni prireditvi že od leta 2006 in predstavlja slovensko kulinariko, ljudske običaje, glasbo in folklorne ples.

Člani SKD Lipa Zadar so za Mednarodni dan kulturne različnosti, ki je 18. maja 2006 potekal v kavarni in galeriji Arzenal v starem mestnem jedru Zadra, pripravili bogat in raznolik program, s katerim so predstavili slovensko manjšino na Hrvaškem. Dogodek je organiziral regionalni urad Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) v sodelovanju z Mestom Zadar in Zadrsko županijo, program in dogodke pa je zasnovala delovna skupina, ki so jo sestavljali predstavniki vseh manjšin na območju Zadrske županije, ki so se pred samo prireditvijo večkrat sestali.¹⁸⁴ Prireditev je potekala ob sodelovanju sedmih narodnih manjšin: slovenske, albanske, bošnjaške, madžarske, makedonske, srbske in italijanske. Kot uvod v prireditev so predstavili prvo številko multietničnega časopisa *Zadarski most prijateljstva*, edinega te vrste na Hrvaškem. Zadrski mediji so projekt ocenili pozitivno; med drugim so poročali, da je časopis dobra priložnost, da večinsko prebivalstvo spozna in sprejme pripadnike manjšin, ter ga označili za pomemben prispevek k demokratizaciji domovine in krepitvi njene integritete.¹⁸⁵

183 D. J. Multikulturalnost u Zadru. *Zadarski most prijateljstva*, 7, 2009, 23.

184 Jusup, D. Delicije po slovenskoj recepturi. *Zadarski most prijateljstva*, 10. 11. 2006, 18.

185 (DJ). Lipa na mednarodnem dnevu kulture. *Novi odmev*, 29, 2006, 14 (v nadaljevanju: (DJ) Lipa na mednarodnem dnevu).

V okviru prireditve so člani SKD Lipa Zadar obiskovalcem predstavili likovna dela Jožeta Arzenška, izdelavo idrijske čipke, razstavo bule z eksponati ter slike likovne skupine pod vodstvom Ivana Kosmosa. Poleg likovne razstave je bila na voljo tudi bogata gastronomska ponudba tradicionalnih slovenskih jedi. Kulturni program je obogatil nastop dramske skupine Slovenskega doma KPD Bazovica pod vodstvom in v režiji Alojza Usenika. Igralci so izvedli recitacije pesmi Slavka Arbitra, monolog Cankarjevega *Hlapca Jerneja* ter odlomek iz komedije *Glej, kako lepo se začenja dan* avtorja Zvonimirja Bajsića. Po nastopu Slovenskega doma KPD Bazovica je sledil nastop klape Lanterna, ki je nadaljevala program tudi s slovensko pesmijo.

Poleg slovenskih nastopajočih so na prireditvi sodelovale še folklorne in glasbene skupine drugih narodnih manjšin: KUD Sevdah iz Zagreba (bošnjaška manjšina), italijanski Gruppo Zaratino, srbski KUD Prosvjeta, pododbor Zagreb, madžarski KUD Čardaš, albanski KUD Šota z Reke ter makedonski KUD Biljana. Gostitelji so program obogatili z nastopi mladih pevcev klape Kolibrič in otroškega zbora mandolinistov pod vodstvom Renata Peroviča. Dogodek je bil s svojo odlično organizacijo, bogatim kulturnim programom in predstavitvijo tradicionalnih kuhinj ter običajev deležen številnih pohval. Med govorniki so bili zadrski podžupan dr. Rade Škarica, saborski poslanec dr. Šemso Tanković, njegov kolega Ratko Gajica ter voditeljica regionalnega urada OVSE Renate Hermanns, ki so poudarili pomen spoštovanja človekovih pravic, kulturne različnosti in medkulturnega dialoga kot temeljev stabilne družbe.¹⁸⁶

186 (M. M.). Kavarna in galerija Arzenal, Zadar. Mednarodni dan kulturne različnosti. Predstavitve slovenske skupnosti: dramske skupine KPD Bazovica pod vodstvom Alojza Usenika. *Kažipot*, 15, 2006, 17–20.

Slika 18: Mednarodni dan kulturne različnosti – likovna razstava v Mestni loži

Predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup je na dogodku prejela čestitke tudi v imenu slovenskega veleposlaništva na Hrvaškem, med udeleženci pa je bil prisoten tudi predsednik Zveze slovenskih društev Darko Šonc. Pomembno vlogo pri organizaciji so imele tudi podpredsednica Rafaela Štulina in številne članice društva, ki so prispevale svoj čas in trud.¹⁸⁷

Zadrski urad OVSE je v sodelovanju s predstavniki Koordinacije sedmih narodnih manjšin, med katerimi je tudi slovenska, v letu 2007 ponovno organiziral Mednarodni dan kulturne različnosti. Dogodek je 18. maja napovedala razstava v Mestni loži, kjer se je SKD Lipa Zadar predstavilo z likovnimi deli člana Jožeta Arzenška ter gostovanjem SKD Triglav iz Splita. Poleg tega so obiskovalcem prikazali idrijsko čipko z demonstracijo njene izdelave, razstavo bule z ekspoziti ter slike članov likovne skupine pod vodstvom Ivana Kosmosa. Predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup je tudi tokrat poskrbela za

¹⁸⁷ (DJ). Lipa na mednarodnem dnevu.

zanimive vsebine v slovenščini, ki so bile objavljene v tretji številki manjšinskega glasila *Zadarski most prijateljstva*.¹⁸⁸

Posebno doživetje bogatega programa na sklepni prireditvi, ki je potekala v nedeljo, 20. maja, v dvorani Doma hrvaške mladine, je bil nastop harmonikarskega orkestra Kulturnega društva Prežihov Voranc z Raven na Koroškem. Ob tem so bile obiskovalcem postrežene tudi tradicionalne slovenske dobrote, kot so domača potica, rženi kruh iz Kotelj in druge kulinarične specialitete, ki so jih pripravile pridne zadrske Slovenke. Prireditve so se med drugimi udeležili tudi vodilni predstavniki vseh slovenskih organizacij na Hrvaškem, Darko Šonc ter gostje iz Slovenije, Peter Mihelač in Darko Osojnik iz Kulturnega društva Prežihov Voranc z Raven na Koroškem.¹⁸⁹

Slika 19: Z nastopa v Zadru – Lojze Rebernik s harmonikarji orkestra Prežihov Voranc iz Raven na Koroškem (20. 5. 2007)

188 Jusup, D. Mednarodni dan kulturne različnosti v Zadru. *Novi odmevi*, 32, 2007, 14.

189 Mirković, M. SKD Lipa, Zadar Mednarodni dan kulturne različnosti. *Kažipot*, 27, 2007, 24.

Mednarodni dan kulturne različnosti je bil tudi leta 2008 v Zadru ponovno obeležen z bogato dvodnevno prireditvijo, ki jo je 21. maja organizirala Koordinacija nacionalnih manjšin v sodelovanju z Zadrsko županijo. Dogodek je že tretjič zapored zbral predstavnike sedmih narodnih manjšin, ki živijo na tem območju. Prireditev je zaznamoval pester kulturni program, ki je vključeval nastope folklornih skupin z ljudskimi plesi in pesmimi. Prireditev je bila obenem tudi priložnost za srečanje vodilnih predstavnikov manjšin in gostov. Veselko Čakić, predsednik Koordinacije nacionalnih manjšin Zadrske županije, je ob tej priložnosti izrazil zadovoljstvo nad udeležbo in poudaril pomen ohranjanja tradicije in kulturne raznolikosti kot bogastva mesta in regije. Zbrane je v imenu mesta Zadra nagovoril podžupan Rade Škarica, ki je prisotnim manjšinam zaželel dobrodošlico in uspešno sodelovanje.¹⁹⁰ Poleg kulturnih vsebin so bile na voljo tudi tradicionalne jedi sodelujočih manjšin. Članice SKD Lipa Zadar so obiskovalcem ponudile tipične domače jedi, kot so ocvirki, sir, potica, različna peciva iz pehtrana ter druge dobrote. Slovenci so se predstavili z nastopom ansambla citer glasbene šole iz Brežic pod vodstvom profesorice Anite Veršec, ki je izvajal venček slovenskih pesmi in napevov.¹⁹¹ Prireditev so obogatili številni gostje, med njimi Darko Šonc, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zagreba, ter predstavnika SKD Triglav iz Splita. Zaključek dvodnevne prireditve je potekal v vzdušju spoštovanja in praznovanja raznolikosti.¹⁹²

SKD Lipa Zadar je tudi leta 2009 sodelovalo pri organizaciji Mednarodnega dneva kulturne različnosti, ki je bil organiziran 23. maja v Domu hrvaške mladine v starem mestnem jedru Zadra. Uvodni nago-

190 Jusup, D. Slovenska pjesma i gastronomija oduševili. Proslavljen treći međunarodni dan kulture. *Zadarski most prijateljstva*, 6, 2008, 20.

191 Mršić, A. Kultura raznolikosti = kulturno bogatstvo. *Zadarski list*, 26. 5. 2008, 9.

192 Jusup, D. Bogata zadrska pomlad: druženje slikarjev, šola v naravi, prireditev o kulturni različnosti. *Novi odmev*, 35, 2008, 14 -15.

vor je imel predsednik Koordinacije Veselko Čakić, ki je izrazil hvaležnost nastopajočim za njihov prispevek k ohranjanju in predstavljanju manjšinske kulture.¹⁹³ Angel Mitrevski, predsednik Zveze Makedoncev v Republiki Hrvaški, je poudaril, da dogodki, kot je ta, bogatijo kulturno življenje mesta Zadar, podžupan mesta Zadar Dražen Grgurović pa je izpostavil pomen raznolikosti za razvoj družbe. V svojem govoru je dejal: »Kulturna različenost predstavlja izhodišče za sožitje in je pomemben dejavnik razvoja, njeno spoštovanje pa pomeni tudi spoštovanje in priznavanje človekovih pravic.«¹⁹⁴

V kulturnem programu so med drugim nastopili člani mešanega pevskega zbora Slovenski dom Zagreb pod vodstvom Franca Keneja. V imenu slovenske manjšine je udeležence nagovoril Franc Strašek, podpredsednik Zveze.¹⁹⁵

Publikacija *Zadarski most prijateljstva*, ki predstavlja dejavnosti narodnih manjšin, je izšla tudi ob tej priložnosti. Predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup je poudarila, da publikacija in tovrstni dogodki prispevajo k prepoznavnosti in vključevanju narodnih manjšin v družbeno življenje ter krepijo sodelovanje z lokalnimi in državnimi institucijami.¹⁹⁶

Kot vsako leto je veliko pozornosti pritegnila tudi gastronomska ponudba, ki so jo pripravili predstavniki vseh sodelujočih manjšin. Slovenska stojnica je izstopala po bogatem izboru tradicionalnih jedi: hladni narezki z bučnim oljem in domačimi klobasami, flancati, janeževi upognjenci in različne vrste domačega kruha, ki ga je pekla Tatjana Jug Škara. Posebno mesto so zavzemale slovenske potice – rožičeva, sirova, orehova in pehtranova, ki so jih pripravile članice društva: Katarina Bezić, Tatjana Jug Škara, Milena Jurjević, Ruža Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Tinka Kurtin ter Maja Kršulja.¹⁹⁷

193 Glavočić, D. Pjesme, ples i jela nacionalnih manjina. *Zadarski list*, 25. 5. 2009, 13.

194 Jusup, D. Mednarodni dan kulturne raznolikosti v Zadru. *Novi odmev*, 38, 2009, 16.

195 Isto.

196 Jusup, D. Slovenski dom i domaće potice. *Zadarski most prijateljstva*. 7, 2009, 32.

197 Jusup, D. SKD Lipa, Zadar. *Kažipot*, 49, 2009, 19–20.

Slika 20: Slovenska gastro-prezentacija ob Mednarodnem dnevu kulturne različnosti (22. 5. 2010)

Podobna proslava je potekala tudi v letu 2010. 22. maja so se v Domu mladih v Zadru pripadniki manjšin¹⁹⁸ predstavili s svojim kulturnim programom in gastronomskimi specialitetami.¹⁹⁹ Med njimi so bili tudi člani SKD Lipa Zadar.²⁰⁰ Člani društva so organizirali gostovanje folklorne skupine Gozdar iz Črne na Koroškem,²⁰¹ ki je zelo uspešno nastopila s slovenskimi ljudskimi pesmimi in plesi, poudarjajoč živahnost koroških tradicij. Članice društva so ob tem pripravile: koroško skuto s čebulo in bučnim oljem, pravi koroški črni kruh, joto z bujto repo, belokranjsko pogačo in, že tradicionalno, različne potice (orehovo, pehtranovo, rožičevo, makovo).²⁰² Sodelovanje članov manj-

198 M. M. Dan kulturne raznolikosti. *Narodni list*, 28. 5. 2010, 18–19.

199 Bezić, K. Kulinariki specijaliteti oduševili goste. *Zadarski list*, 24. 5. 2010, 14–15.

200 Jusup, D. Zadar: Mednarodni dan kulturne različnosti. *Kažipot*, 62, 2010, 19.

201 Brkić, V. Turanj kao mali Pariz. *Zadarski list*, 24. 5. 2010, 11.

202 Jusup, D. Međunarodni dan kulturne raznolikosti 2010. *Zadarski most prijateljstva*, 12, 2010, 21.

šine je pohvalil tudi podžupan Zadra Darko Kasap, ki je izrazil željo, da se takšna pobuda nadaljuje tudi v prihodnje.²⁰³

Člani SKD Lipa Zadar so v letu 2011 že šesto leto zapored sodelovali na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti, ki ga organizira Koordinacija narodnih manjšin Zadrske županije. Prireditev je potekala 7. maja v Citadeli v Zadru.²⁰⁴ Nastop slovenske manjšine so obogatili gostje iz Slovenije, in sicer folklorna skupina Dragatuš iz Dragatuša pri Črnomlju. Za kulinarčno predstavitev so ponovno poskrbele članice SKD Lipa Zadar. Na stojnici je bila cela vrsta potic, od orehove do pehtranove in rožičeve, vse vrste štraub, štajerska in gorenjska domača zaseka, domače klobase, šunke, sir in metliška črnina, ki so jo nastopajoči še posebej pohvalili.²⁰⁵ Predsednica SKD Lipa Zadar in predstavnica slovenske narodne manjšine v Zadrski županiji Darja Jusup je ob tej priložnosti poudarila, da je dogodek, kot vedno, priložnost za predstavitev slovenskih kulinarčnih posebnosti.²⁰⁶

Člani SKD Lipa Zadar so na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti postali stalnica in se tako prireditve udeležili tudi v letu 2012. Slovesnost je potekala 12. maja v Domu hrvaške mladine v Zadru in je ponovno povezala predstavnike narodnih manjšin z območja Zadrske županije. Prireditev je odprl predsednik Koordinacije narodnih manjšin mesta Zadar Veselko Čakić, ki je poudaril pomen medkulturnega sodelovanja ter izpostavil skupni projekt *Zadarski most prijateljstva*. Slovesnosti so se udeležili tudi župan Stipe Zrilić, njegova namestnica Rajka Rađenović ter podžupan Dražen Grgurović. V bogatem kulturnem programu so nastopili tudi gosti SKD Lipa iz Zadra: folklorna skupina Ljudski godci ter trio Trio Vetrnica iz Gorišnice pri Ormož.²⁰⁷

203 Jusup, D. Kolonija v Turnu – v tretje gre rado. *Novi odmev*, 41, 2010, 17.

204 Jusup, D. SKD Lipa, Zadar. *Kažipot*, 72, 2011, 28–29.

205 Jusup, D. Zadar: upognjenci z mandlji na mednarodnem dnevu kulturne različnosti. *Novi odmev*, 2011, 44, 17.

206 Markulin, N. Za razvitak Zadarske županije zaslužne i njezine nacionalne manjine. *Zadarski list*, 8. 5. 2011, 12.

207 Pletikosić, V. Raznolikosti koja obogaćuje kulturni život grada. *Zadarski list*, 14. 5.

Poleg kulturnega programa je bila obiskovalcem na voljo tudi bogata gastronomska ponudba. Slovenska skupnost je pripravila tradicionalne dobrote: različne vrste potic (pehtranovo, orehovo, makovo in rožičevo), miške, janeževe upognjence, ajdovo pecivo ter prekmursko gibanico.²⁰⁸

V letu 2013 je prireditev Mednarodni dan kulturne različnosti potekala 26. maja v prostorih lutkovnega gledališča. Slavnostni dogodek je kot običajno povezoval predstavnike narodnih manjšin, ki živijo v Zadru in Zadrski županiji, ter številne goste iz javnega in političnega življenja. Zbrane so nagovorili predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije in podpredsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške Veselko Čakić, župan Zadrske županije Stipe Zrilić, župan mesta Zadar dr. Zvonimir Vrančić ter saborski poslanec Božidar Kalmeta. V svojih govorih so poudarili pomen sobivanja in bogastva, ki ga različnost prinaša skupnosti. Pripadniki slovenske manjšine so se predstavili s pevsko-instrumentalno skupino Rute iz Prevalj na Koroškem pod umetniškim vodstvom Ivana Penca. Njihove pesmi so s svojo iskrenostjo in močjo navdušile prisotne ter poželee dolg aplavz občinstva. Za bogato kulinarično ponudbo so poskrbele članice SKD Lipa Zadar. Na mizah so se znašle tradicionalne jedi: suho meso iz kadi z rženim kruhom in zaseko, ješprenj, raznovrstne potice, pa tudi Katarinini znani janeževi upognjenci in kolački iz ajdove moke ter Marijini slani klipiči.²⁰⁹

Deveto praznovanje Mednarodnega dne kulturne različnosti je bilo 10. maja 2014. Člani SKD Lipa Zadar so obiskovalce navdušili z dvojezičnim recitalom, ki so ga izvedli Andreja Malta in Marija Ivoš.²¹⁰

2012, 41.

208 (DJ). Različnost bogati kulturno življenje mesta. *Novi odmev*, 47, 2012, 17.

209 Jusup, D. Kulturno poletje v barvah Dalmacije in z zvoki Koroške. *Novi odmev*, 50, 2013, 15.

210 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 9. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 21: Predstavitve slovenskih specialitet (12. 5. 2012)

Članice društva so tradicionalno pripravile pestro kulinarčno ponudbo, ki je združevala slovenske in hrvaške jedi. Na stojnici SKD Lipa Zadar so se vrstile naslednje dobrote: čičerikina enolončnica s klobaso (čičvarde) in ričet kot močnejši obroki, gobji rižot ter zaseka na črnem kruhu, klobase iz Šempasa, slani klipički, janeževi upognjenci in ajdovi kolački ter različne potice. Posebno pohvalo sta poželi ocvirkova potica, ki jo je spekla Maja iz Privlake, in pehtranova potica, ki jo je pripravila Tatjana iz Škabrnje, ki je povedala: »Pehtran sem prinesla iz Slovenije in ga posadila v Škabrnji, zdaj lahko pečem tradicionalno slovensko potico.«²¹¹

Dogodek so oblikovali in ga z uradnimi nagovori podprli: že tradicionalno Veselko Čakić, predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije in podpredsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške, Dražen Grgurović, zadrski podžupan, in Milena Ikić, predstavnica Zadrske županije.²¹² Dražen Grgurović je poudaril:

211 (dj). Za dan kulturne raznolikosti postregli ocvirkovko. *Novi odmev*, 53, 2014, 23.

212 Isto.

»Mesto Zadar neguje raznolikost in različnost kot sestavni vrednoti Evropske unije, katere članica smo, zato je tudi tokrat skupaj z Zadrsko županijo ponudilo podporo in pomoč pri organizaciji projekta. Čestitam vsem organizatorjem za devet let druženja in predstavljanja narodnih manjšin. Vsako leto prireditve privablja vse več ljudi, še posebej pa me veseli, da se je letos odzvalo veliko število mladih, kar lahko danes tukaj tudi vidim.«²¹³

V letu 2015 so predstavniki manjšin Zadra in Zadrske županije Mednarodni dan kulturne različnosti obeležili že desetič. Potekal je 6. junija na slikovitem Trgu petih vodnjakov. Dogodek je kot do sedaj organizirala Koordinacija narodnih manjšin Zadrske županije. Svojo kulturo, običaje in kulinarčne posebnosti je obiskovalcem predstavilo osem narodnih manjšin.²¹⁴

Predsednik Koordinacije in podpredsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške Veselko Čakić je poudaril pomen dogodka kot priložnosti, da se manjšine predstavijo kot pozitiven in sprejet del družbe. Sodelovanje SKD Lipa Zadar s slovenskimi društvi na Hrvaškem je zelo bogato in pestro, o čemer priča tudi dejstvo, da se je prvi Dan kulturne različnosti odvil pred desetimi leti s sodelovanjem dramske skupine Slovenskega doma KPD Bazovica iz Reke pod vodstvom Alojza Usenika. V letu 2015 je bilo to sodelovanje obnovljeno in je nastopila folklorna skupina istega društva, tokrat pod vodstvom Nataše Grlice.²¹⁵ Poleg gostov, ki so prišli z Reke, so člani SKD Lipa Zadar tudi v letu 2015 navdušili z bogato gastronomsko stojnico, na kateri so obiskovalci lahko poskusili: janeževe upognjence, špehovko,

213 Antena Zadar. Mednarodni dan kulturne raznolikosti uz pjesmu i ples osam nacionalnih manjina. *Antena portal Zadar*, 11. 5. 2014.

214 Vlakić, M. Bogat kulturni izričaj nacionalnih manjina. Dobra suradnja na kulturno razini, ali loša pri zapošljavanju. *Zadarski list*, 8. 6. 2015, 39.

215 Jusup, D. Poletne dejavnosti Lipe – hrana za oči, ušesa in telo. *Novi odmev*, 56, 2015, 18–19.

Slika 22: Nastop folklorne skupine Slovenskega doma KPD Bazovica (vodja Nataša Grlica) (6. 6. 2015)

zaseko in kranjsko klobaso. Dogodka se je udeležil tudi Rudi Merljak, državni sekretar Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.²¹⁶

Na Trgu petih vodnjakov v zgodovinskem jedru Zadra leta 2016 je, ponovno v organizaciji Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije, potekal enajsti Mednarodni dan kulturne različnosti, ki je tudi tokrat združil številne narodne skupnosti, ki sobivajo na območju Zadra. Dogodek je bil 4. junija.²¹⁷ Z nagovorom je dogodek odprl zadarski župan Božidar Kalmeta, ki je poudaril, da »Zadar spoštuje in ceni raznolikost manjšin, ki s svojo kulturo bogatijo družbeno življenje Zadrske županije«.²¹⁸ Tokrat je sodelovalo deset narodnih manj-

216 Isto.

217 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 12. Arhiv Lipa Zadar.

218 Bezić, K. Dan kulturne različnosti. *Novi odmev*, 59, 2016, 20.

šin.²¹⁹ Med častnimi gosti je bil tudi Darko Šonc, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in član predsedstva Saveza za narodne manjšine RH, ki je izrazil zadovoljstvo nad kakovostjo dogodka in posebej pohvalil delo SKD Lipa Zadar.²²⁰

Pripadniki slovenske manjšine so tokrat v Zadar povabili tamburaški orkester KUD Oton Župančič iz Artič, ki je pod vodstvom prof. Dragutina Križaniča izvedel venček Avsenikovih pesmi, nato pa še dalmatinsko klasiko *Kratki susret*, pri kateri je s svojim čudovitim glasom navdušila solistka Elizabeta Križanič.²²¹ Na gastronomski stojnici so članice SKD Lipa Zadar ponudile različne slovenske dobrote: domače klobase s Koroške, sirne namaze iz Savinjske doline, več vrst domačega kruha in izbor tradicionalnih slovenskih potic: pehtranovo, makovo, rožičevo ter prekmursko gibanico.²²² Celodnevni dogodek je z odlično organizacijo in bogatim programom znova pokazal, da kulturna raznolikost ni le vrednota, temveč živa praksa, ki krepi skupnost, spodbuja spoštovanje ter medsebojno sodelovanje.

Mednarodni dan kulturne različnosti je potekal 3. junija 2017, tokrat že dvanajstič zapored.²²³ Program je bil na odprtem, in sicer na Trgu petih vodnjakov. Prireditelj je ponovno organizirala Koordinacija narodnih manjšin, ki prebivajo v Zadru. SKD Lipa Zadar je na dogodek povabilo člane harmonikarskega orkestra KD Prežihov Voranc iz Raven na Koroškem. Umetniški vodja orkestra Alen Rožej je povedal: »Hvaležni smo, ker smo imeli priložnost nastopiti na tako odmevni prireditvi.«²²⁴

219 Uredništvo. Zadar obilježava Međunarodni dan kulturne raznolikosti. *Apolitični.hr*. 4. 6. 2016.

220 Jurjević, I. Predstavili glazbu, ples i gastronomiju. *Zadarski list*, 6. 6. 2016, 34.

221 Bezić, K. Dan kulturne različnosti. *Novi odmev*, 59, 2016, 20.

222 Uredništvo. V Zadru obeležili 11. Mednarodni dan kulturne različnosti. *Planika*, 195, 2016, 19.

223 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 14. Arhiv Lipa Zadar.

224 Jusup, D. Majska likovna kolonija in junijski dan kulturne različnosti. *Novi odmev*, 62, 2017, 20; Bandić, S. Ove godine pridružili se Česi, Slovinci i Poljaci. *Zadarski list*. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 23: Mednarodni dan kulturne različnosti – harmonikarski orkester KD Prežihov Voranc iz Raven na Koroškem (3. 6. 2017)

Na prireditvi sta bila tudi župan mesta Zadar dr. Branko Dukić in župan Zadrske županije Božidar Longin. Župan Dukić je poudaril pomen kulturne raznolikosti za razvoj ter njeno spoštovanje kot priznanje človekovih pravic.²²⁵ Veselko Čakić, sopredsednik Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške in predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije, je v svojem nagovoru izpostavil pomembnost ohranjanja kulture in tradicije, s čimer bogatimo vrednote svojih narodov in manjšin.²²⁶ Posebno atraktivna je bila bogata ponudba gastronomskih specialitet vseh manjšin. Na slovenski stojnici so izstopali narezek z bučnim oljem, domače klobase, flancati, janeževi upognjenci, vse vrste domačega kruha z zaseko, ki ga je spekla Majda Radović, še posebej pa vse vrste potic, od rožičeve in sirove do orehove in pehtranove izpod pridnih rok članic Katarine Bezić, Marije Lukin, Justine Buovac in Marije Ivoš.²²⁷ Prireditev je ponovno pokaza-

225 Rožej, A. 12. Mednarodni dan kulturne različnosti v Zadru. *Moja občina, Ravne na Koroškem*, 3. 6. 2017.

226 Jusup, D. Odmevni nastop Slovencev na 12. mednarodnem dnevu kulturne različnosti v Zadru, *Moja Slovenija*, 12. 6. 2017.

227 Jusup, D. Majska likovna kolonija in junijski dan kulturne različnosti. *Novi odmev*, 62, 2017, 20.

la bogastvo in pestrost kulturnih izročil, ki so neprecenljiv del skupnega družbenega življenja Zadrske županije.

Tudi v letu 2018 je obeležitev Mednarodnega dneva kulturne raznolikosti potekala na podoben način. Prireditev, že trinajsta po vrsti, je potekala na zadarskem Trgu petih vodnjakov 9. junija.²²⁸ Nastopile so folklorne skupine devetih manjšin, ki so z glasbo, petjem in plesom prikazale barvitost svojega izročila.²²⁹ Prireditev sta podprla Jagođa Surać iz mesta Zadar in Veselko Čakić, predsednik Koordinacije manjšin.²³⁰ Člani SKD Lipa Zadar so v goste povabili Ženjo Simonić iz Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane, nastopali pa so člani folklorne skupine z Bleda pod umetniškim vodstvom voditelja Antona Repeta.²³¹ Po besedah predsednice društva:

»Slovenska stojnica se je šibila od dobrot: veganskega nama-za iz čemaža, domačih klobas, prekmurske gibanice, čičerike s sipo in z zelenjavo, rižote z jurčki, več vrst domačega kruha, tudi z zaseko, ki ga je spekla Majda Radović, pa še potic s pehtranom, orehi in ocvirki, ajdovega peciva ter pehtranovih žepkov. Vse to so ustvarile pridne roke naših članov in gostov Katarine Bezić, Mire Milin, Irene Vlakić, Justine Buovac, Marije Ivoš, Marije Mravljak, Maje in Zvoneta. Ni manjkalo niti borovničevca in medice ter domačega refoška iz Ivanove kleti iz Rožne doline.«²³²

228 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 16. Arhiv Lipa Zadar.

229 Tomašević, D. Zadar obilježio Međunarodni dan kulturne raznolikosti. *Cro Portai*, 10. 6. 2018.

230 Belančić, K. Pjesmom, plesom i okusima približili bogatstvo svoje baštine. *Zadarski list*, 10. 6. 2018, 3; 057info. Nacionalne manjine su bogatstvo Zadra i Zadarske županije. *057info.hr*, 10. 6. 2018; Uredništvo, Na Trgu pet bunara obilježen Međunarodni dan kulturne raznolikosti. *Zadarski list*, 9. 6. 2018. Arhiv Lipa Zadar.

231 Pregled aktivnosti SKD Lipa Zadar, 9. 6. 2018, 16. Arhiv Lipa Zadar.

232 Jusup, D. & Malta, A. Od pomladi do jeseni komaj kaj časa za počitek! *Novi odmev*, 67, 2018, 14.

Ob mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti je v Zadru leta 2019 že štirinajstič zapored potekala prireditve, na kateri so se s svojimi pesmimi, plesi in kulinaričnimi posebnostmi predstavile narodne manjšine, ki živijo in delujejo na območju Zadrške županije. Dogodek je potekal 8. junija,²³³ tradicionalno na Trgu petih vodnjakov, in ponovno pokazal, da kulturna raznolikost bogati prostor sobivanja. Posebno veselje in ponos so na letošnji prireditvi pokazale članice Društva kmečkih žena Ormoža, ki so se občinstvu predstavile s skrbno pripravljenim kulturno-umetniškim programom. »Zadovoljne smo s svojim nastopom in hvaležne, ker smo imele priložnost nastopiti na tako odmevni prireditvi,« je povedala predsednica društva Milena Rajh.²³⁴ Kot je dodala, aktivni kmečkih žena delujejo že 50 let, zadnjih 26 pa so organizirane v društvo. Umetniška voditeljica Marta Gorenc je pripravila repertoar, s katerim so nastopile že v Sloveniji, na Hrvaškem, v Bruslju in na številnih humanitarnih dogodkih.

Na dogodku sta prisotne nagovorila župan mesta Zadar dr. Branko Dukić in župan Zadrške županije Božidar Longin, ki sta poudarila pomen spoštovanja kulturne različnosti kot temeljnega elementa razvoja, sožitja in človekovih pravic. Longin je ob tem dodal, da takšna srečanja nimajo politične konotacije, temveč so izraz bogastva tradicij, ki so jih manjšine prinesle s seboj.²³⁵ Kulturni del dogodka je spremljala bogata gastronomska ponudba, kjer so bile še posebej opazne dobrote na slovenski stojnici. Hladni narezki z bučnim oljem, domače klobase, prleške specialitete, sedem vrst potic (od orehove do pehtranove) in zaseka so privabili številne obiskovalce, k dobremu razpoloženju pa je še dodatno prispevala domača kapljica iz Jeruzalema.²³⁶ Za spomin na nastop sta predsednica in podpredsednica društva Lipa,

233 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 19. Arhiv Lipa Zadar.

234 U. S. Kmečke žene iz Ormoža navdušile Zadar. *Moja Slovenija*, 13. 7. 2019.

235 Bukvić, K. Predstavnici devet nacionalnih manjina prikazali bogatstvo kulturne baštine. *Zadarski list*, 9. 6. 2019, 3.

236 Jusup, D. Kmečke žene iz Ormoža navdušile Zadar. *Moja Slovenija*, 19. 6. 2019.

Darja Jusup in Rafaela Štulina, predali darilo predsednici Društva kmečkih žena Ormoža Mileni Rajh. V sklopu prireditve je potekala tudi 12. mednarodna likovna kolonija pod pokroviteljstvom Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov ter z aktivno podporo Mestne občine Zadar, Zadrske županije, Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške.²³⁷

V letih 2020 in 2021 prireditev Mednarodni dan kulturne različnosti v Zadru žal ni bila izvedena, saj so organizatorji zaradi epidemije covida-19 in z njo povezanih zdravstvenih ukrepov ter omejitev zbiranja morali odpovedati vse večje javne dogodke. Kljub želji po ohranjanju tradicije in povezovanju narodnih manjšin je bila skrb za zdravje vseh sodelujočih in obiskovalcev prednostna naloga, zato je bilo praznovanje predstavljeno na varnejši čas.

Obleževanje mednarodnega dneva kulturne raznolikosti se je nadaljevalo v letu 2022, ko so se razmere umirile. Mednarodni dan kulturne različnosti je potekal že petnajsto leto,²³⁸ in sicer 4. junija²³⁹ na Trgu petih vodnjakov, kjer se je ponovno pokazalo, kako pomembna je vloga kulturnega povezovanja med različnimi narodi, ki s svojo dediščino bogatijo skupni prostor. Pomembno vlogo pri organizaciji in stalni prisotnosti slovenske skupnosti sta imeli Rafaela Štulina in Darja Jusup, dolgoletni predstavnici slovenske narodne manjšine na županijski in mestni ravni. Na prireditvi so aktivno sodelovali člani SKD Lipa Zadar. V imenu Mestne občine Zadar so se prireditve udeležili podžupan mesta Zadar Ante Babić, vodja Urada Mestne občine Mirjana Zubčić ter vodja za mednarodno sodelovanje Anita Gržan Martinović. V imenu Zadrske županije in svojih sodelavcev je zbrane pozdravil župan Božidar Longin, prireditev pa je odprla poslan-

237 Hrga V. Čolni, ljudje, morje. *Planika*, 207, 2019, 11.

238 Romić, S. Međunarodni dan kulturne raznolikosti – običaji i tradicija nacionalnih manjina u Zadarskoj županiji, *Ezadar.hr*, 4. 6. 2022.

239 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 26. Arhiv Lipa Zadar.

ka hrvaškega sabora za narodne manjšine Ermina Lekaj Prljaskaj.²⁴⁰ Manjšinske organizacije so, tako kot v prejšnjih letih, pripravile bogat in raznolik kulturni program, poln glasbe, plesa in pesmi, pa tudi značilnih kulinaričnih dobrot. SKD Lipa iz Zadra je letos v goste povabilo Slovenski dom KPD Bazovica z Reke, katere glasbena skupina Mimo ritma je s svojo energijo navdušila občinstvo. Na zadrski oder sta stopila umetniški vodja skupine Ivan Harej – Harry in solistka Zdenka Kallan Verbanac.²⁴¹

Članice SKD Lipa Zadar so že tradicionalno navdušile z gastronomskim kotičkom, ki je ponujal pristen okus slovenske domače kuhinje. Na bogato obloženi stojnici so se obiskovalci lahko posladkali z različnimi vrstami potice: orehovo, makovo in pehtranovo, okušali janeževe upognjence, domače klobase in sirni kruh.²⁴²

Leta 2023 je šestnajsti Mednarodni dan kulturne različnosti v Zadru potekal 3. junija, ponovno v starem jedru mesta, na Trgu petih vodnjakov. V imenu mesta se je dogodka udeležil župan mesta Branko Dukić, v imenu Zadrske županije pa Božidar Longin, ki je poudaril:

»Ta zanimiva prireditev je postala tradicionalna, kar nas vse veseli, saj imamo priložnost bolje spoznati vas, naše someščane druge narodnosti, vaše običaje, glasbo, gastronomijo ... Vsak dan smo priče dejstvu, da razlike ni vedno enostavno uskladiti. Zato je organizacija prireditve, ki jo s skupnimi močmi pripravljajo narodne manjšine, ki živijo na območju Zadrske županije, izjemna stvar, vredna vsake pohvale.«²⁴³

240 Grad Zadar. Mednarodni dan kulturne raznolikosti. *Grad Zadar*, 5. 6. 2022.

241 Jusup, D. & Mirković, M. 4. junij, Trg petih vodnjakov, Zadar Mednarodni dan kulturne raznolikosti. *Sopotja*, 3, 2022, 8–9 (v nadaljevanju: Jusup & Mirković, 4. junij).

242 Isto.

243 Štrbac, V. Kultura raznolikosti je bogatstvo koje treba čuvati. *Zadarski list*, 5. 16. 2023, 14.

Slika 24: Slovenska gastro-prezentacija ob Mednarodnem dnevu kulturne različnosti (3. 6. 2023)

Tudi tokrat so člani SKD Lipa Zadar povabili goste iz Slovenije, in sicer Ljudske godce v izvedbi Tria Vetrnica, KD Odpev Gorišnica blizu Ormoža. Organizirana je bila tudi stojnica, na kateri so bile predstavljene tradicionalne slovenske jedi, slaščice in pijače.²⁴⁴

Prireditve v letu 2024 je bila že sedemnajsta po vrsti. Na njej so se že tradicionalno predstavili pripadniki manjšin, ki živijo v Zadru in Zadrski županiji.²⁴⁵ Prisotne so s kratkim nagovorom v imenu gostiteljev pozdravili zadrski župan Branko Dukić in županijski načelnik Ivan Šimunić.²⁴⁶ Kot gostje SKD Lipa Zadar so nastopili člani harmonikarskega orkestra KD Prežihov Voranc,²⁴⁷ ki so »... ob žlahtnih

244 Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, *Mesečni bilten*, junij 2023, 7.

245 Širnik, J. Na mednarodnih dnevih kulturne različnosti v Zadru barve Slovenije zastopal Harmonikarski orkester KD Prežihov Voranc. *Občina Ravne na Koroškem*, 2. 6. 2024 (v nadaljevanju: Širnik, Na mednarodnih dnevih); Komprej, D. Harmonikarski orkester KD Prežihov Voranc zaigral ob morju in navdušil. *Viharnik*, 25. 6. 2024.

246 Antena Zadar. Hvalevrijedna manifestacija. Mednarodni dan kulturne raznolikosti na Trgu pet bunara. *Antena Zadar*, 1. 6. 2024.

247 Širnik, Na mednarodnih dnevih.

zvokih slovenskih viž tudi zaplesali in poželi velik aplavz številnega občinstva.«²⁴⁸

Mednarodni dan kulturne različnosti je bil organiziran tudi v letu 2025, že tradicionalno na Trgu petih vodnjakov, tokrat 31. maja. V imenu Mestne občine Zadar sta se programa udeležili vodja Urada za zadeve župana in Mestnega sveta Mirjana Zubčić ter višja svetovalka-specialistka za mednarodno sodelovanje Anita Gržan Martinović.²⁴⁹ Obiskovalci so ponovno lahko uživali v bogatem kulturnem in gastronomskem programu. SKD Lipa Zadar se je, poleg gostovanja kulturno-umetniškega društva iz Bleda, v gastronomskem delu predstavilo z nepogrešljivimi recepti slovenskih jedi. Rafaela Štulina, podpredsednica SKD Lipa Zadar, je povedala:

»Del te prireditve smo že od njenega začetka, prav tako pa smo tudi del Koordinacije narodnih manjšin, na kar smo izjemno ponosni. Zato smo pripravili najboljše iz naše slovenske kuhinje, da bi Zadrčanom in našim gostom pokazali vsaj delček naših običajev.«²⁵⁰

S prireditvijo, ki jo iz leta v leto bogatijo različne narodne skupnosti, Zadar znova dokazuje, da je mesto odprtosti, sožitja in medkulturnega razumevanja. Kulturna raznolikost se tukaj ne le spoštuje, temveč aktivno neguje kot pomemben del skupne identitete.

Mednarodni dan kulturne različnosti, ki ga Zadar obeležuje od leta 2005 (z izjemo let 2020 in 2021), je prerasel v eno najpomembnejših prireditev, ki promovira spoštovanje in sobivanje narodnih skupnosti v Zadarski županiji. Pobudo za praznovanje so podale narodne manjšine same, povezane v Koordinacijo narodnih manjšin Zadrske

248 Balažič, D. Kulturna raznolikost na Trgu petih vodnjakov, *Novi odmev*, 85, 2024, 23.

249 Antena Zadar. I ove godine Međunarodni dan kulturne raznolikosti 2025. proslavljen je na Trgu pet bunara. *Antena Zadar*, 3. 6. 2025.

250 Lucić, N. Obilježen Međunarodni dan kulturne raznolikosti: »Stvorili smo političku i društvenu klimu koja podržava manjine«. *Zadarski list*, 31. 5. 2025. Arhiv Lipa Zadar.

županije, ki vsako leto v sodelovanju z Mestno občino Zadar in Zadrsko županijo organizirajo kulturno-gastronomski dogodek na Trgu petih vodnjakov.

SKD Lipa Zadar je pomemben del prireditve že od samega začetka. Skozi leta je društvo dosledno predstavljalo bogato slovensko kulturno dediščino, jezik, kulinariko in umetnost. Njihova prisotnost na vseh dogodkih priča o trajni zavezanosti ohranjanju slovenstva v zamejstvu in gradnji mostov s širšo hrvaško družbo. Obenem so pripomogli k temu, da se glas slovenske skupnosti sliši v širšem javnem prostoru.

Poleg lastnih članov in nastopajočih so Slovenci v Zadru v zadnjih dveh desetletjih gostili številne umetniške skupine, društva in posameznike iz Slovenije, ki so s svojimi nastopi obogatili prireditev. Gostovanja so bila pomembna tako za slovensko manjšino v Zadru kot tudi za povezovanje z domovino matične kulture. Nastopi slovenskih skupin so obogatili dogodek z izvirnimi interpretacijami ljudske umetnosti, pesmi, plesa in gledališča, medtem ko so gastronomske stojnice Slovencev vsako leto ponujale raznovrstne potice, domače klobase, kruh z bučnim oljem, janeževe upognjence, flancate, ajdove kolačke, slane prigrizke in tradicionalne likerje.

Prireditve je skozi leta gostila številne visoke goste – med njimi zadrske župane, župane Zadrske županije, predstavnike hrvaškega sabora, člane Sveta za narodne manjšine, diplomate slovenskega veleposlaništva in vodilne predstavnike Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. SKD Lipa Zadar so ob več priložnostih pohvalili zaradi predanosti in visoke ravni organizacije.

Mednarodni dan kulturne različnosti v Zadru je danes mnogo več kot praznik – je simbol medkulturnega sodelovanja, utrjevanja identitet in hkrati prizadevanje za skupno družbo, kjer ima vsak prostor, da izrazi svoje korenine in bogati skupno prihodnost. Slovenska skupnost, povezana v SKD Lipa Zadar, pri tem igra pomembno vlogo, ki

jo prepoznavajo tako domačini kot tudi mednarodni gostje. Ohraniti to tradicijo pomeni ohraniti vrednote raznolikosti, dialoga in sožitja, ki so temelj sodobne Evrope in sveta.

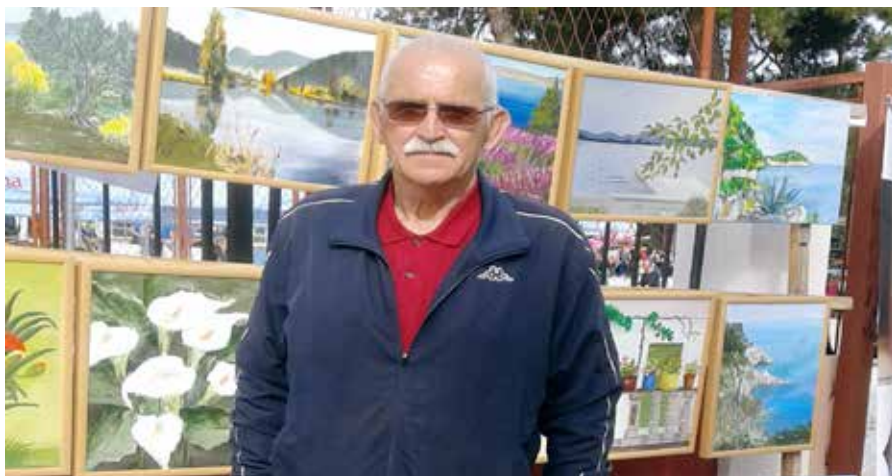
3.3 Likovna kolonija in slikarske razstave

Likovna kolonija, ki so jo člani SKD Lipa Zadar prvič organizirali leta 2008, je postala ena osrednjih kulturnih prireditev Slovencev. V letih neprekinjenega ustvarjalnega dela je kolonija prerasla lokalne okvire ter postala stičišče ljubiteljskih in akademskih slikarjev iz Hrvaške, Slovenije, Bosne in Hercegovine ter tudi drugih držav. Skozi slikarsko ustvarjanje v različnih tehnikah – od olja in akrila na platnu do akvarela in sodobnejših eksperimentalnih pristopov – sodelujoči umetniki izražajo svojo ljubezen do krajevne kulturne dediščine, narave in medčloveških vezi.

Kolonija je nastala na pobudo Jožeta in Ruže Arzenšek. Na začetku je potekala v mesecu maju, po smrti njenega prvega voditelja Jožeta Arzenška pa je zadnjih nekaj let organizirana oktobra pod vodstvom Marije Ivoš. Od leta 2023 nosi kolonija ime *Jože Arzenšek* v spomin na njenega pobudnika, slikarja in dolgoletnega mentorja.

Skozi bogato zgodovino kolonije so nastala številna umetniška dela, ki so vsako leto razstavljena na skupinski razstavi, pogosto tudi v sodelovanju z drugimi slovenskimi društvi na Hrvaškem in hrvaškimi muzeji. Poleg umetniškega ustvarjanja je kolonija pomembno družabno in povezovalno srečanje članov slovenskih društev, obogateno z glasbo, poezijo in folkloro.

Likovna kolonija SKD Lipa Zadar je izraz kulturne vitalnosti slovenske skupnosti v zamejstvu in pomemben prispevek k medkulturnemu dialogu ter umetniški izmenjavi v regiji. To je več kot le

Slika 25: Vodja likovne kolonije Jože Arzenšek na sejmu cvetja (28. 4. 2017)

umetniško srečanje – je prostor kulturnega izraza, medgeneracijskega povezovanja in promocije slovenske kulture v tujini. Za organizatorje, člane SKD Lipa Zadar, pomeni simbol identitete, ustvarjalnosti in trdne povezanosti s kulturo matične domovine.

Likovna kolonija se je začela leta 2008 in se odtlej razvila v pomemben kulturni dogodek. Prvo leto je potekala v Turnju med 12. in 17. majem, v okviru praznovanja Mednarodnega dneva kulturne različnosti. Kolonija je združila člane zadrškega društva, pa tudi ustvarjalce iz likovne skupine SKD Triglav Split, predstavnike Slovenskega doma KPD Bazovica z Reke ter študente Ljubljanske akademije za likovno umetnost. Njen vodja je bil Jože Arzenšek, slikar in vodja likovne sekcije SKD Lipa Zadar. Enotedensko ustvarjalno delo je potekalo pod pokroviteljstvom Mesta Zadar in Zadrske županije ter se zaključilo z razstavo v prostorih trdnjave v starem mestnem jedru, v Domu hrvaške mladine.²⁵¹ Gostitelja Jože in Ruža Arzenšek sta v svoji hiši gostila vse likovne umetnike, ki so se udeležili prve kolonije. Razstava je predstavila 32 del devetih udeležencev:

251 Jusup, D. Radovi prve likovne kolonije. *Zadarski most prijateljstva*, 6, 2008, 22–23.

Slika 26: 1. likovna kolonija *Turanj* (17. 5. 2008)

- članci Slovenskega doma KPD Bazovica: Vida Grbac in Marija Omerza;
- člana SKD Triglav: Ivan Kosmos in Alenka Zaviršek;
- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Ingeborg Rončević in Mladen Paleka;
- iz Sv. Filipa i Jakova: Zrinka Majica in Milka Blagdan.²⁵²

Na otvoritvi razstave so bili prisotni podžupan Josip Miletić, podžupan Dražen Grgurović ter številni drugi gostje. Med njimi je bila tudi Klara Eškinja iz Turističnega združenja Sv. Filip i Jakov.²⁵³ Dogodek so obogatili citrarska skupina glasbene šole iz Brežic, pevski zbor KUD Maslina iz Turnja ter jedi iz tradicionalne slovenske kuhinje, za katero so poskrbele članice SKD Lipa Zadar. Ob tem je izšla tudi peta

252 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 2. Arhiv Lipa Zadar; 1. likovna kolonija svibanj 2008 *Turanj*. Program. Arhiv Lipa Zadar.

253 Mirković, M. SKD »Lipa« Zadar Likovna kolonija, *Turanj* 2008. *Kažipot*, 39, 2008, 18.

številka glasila *Zadarski most prijateljstva*, ki povezuje narodne manjšine Zadra in okolice. Kot je poudarila predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup, so bili organizatorji in udeleženci z odzivom zadovoljni. Kolonija ne le spodbuja ustvarjalnost, temveč tudi krepi medkulturne vezi in prijateljstvo med udeleženci različnih narodnosti.²⁵⁴

Druga likovna kolonija je bila organizirana leta 2009 med 11. in 15. majem. Tudi tokrat je potekala v okviru Mednarodnega dneva kulturne različnosti, ki v Zadru poteka pod pokroviteljstvom Mesta Zadar in Zadrske županije. Dogodek je potekal tudi ob podpori Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov, ki je bila pokrovitelj likovnega srečanja. Tokrat se je kolonije udeležilo devet slikarjev amaterjev, članov slovenskih kulturnih društev na Hrvaškem, pa tudi lokalni ustvarjalci iz Zadra, Turnja in Sv. Filipa i Jakova. Po besedah predsednice SKD Lipa Zadar Darje Jusup je bila kolonija zelo uspešna, saj je pritegnila pozornost lokalne javnosti in medijev.²⁵⁵ Slikarji so ustvarili 27 slik v različnih tehnikah: olje, akril na platnu in akvarel. Tematike so bile raznolike: panoramske krajine, morski motivi, cvetje, sakralna in posvetna arhitektura, s čimer so umetniki izrazili duh prostora in bogato kulturno izročilo dalmatinske obale.²⁵⁶ Sodelovali so:

- članici KPD Slovenski dom Zagreb: Anica Dobrić Jelača in Stan-ka Novković;
- člani Slovenskega doma KPD Bazovica: Marija Donadić, Marija Omerza in Emanuel Vidović;
- člana SKD Triglav: Alenka Zaviršek in Ivan Kosmos;
- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Nada Pija Bajlo in Zrinka Majica.²⁵⁷

254 Marčina, N. Umjetnici iz društava Slovenaca slikali i izlažu u Turnju. *Zadarski list*, 19. 5. 2008, 18.

255 Isto.

256 Nadarević, Š. Pejzaži ljepote sa širokim rasponom. *Zadarski list*, 19. 5. 2009, 30.

257 Jusup, D. Likovna kolonija v turneji privabila devet slikarjev. *Novi odmev*, 38, 2009, 15.

Zaključek kolonije je obeležila desetdnevna razstava v prostorih KUD Maslina v Turnju, kjer je ob odprtju nastopil pevski zbor KUD Maslina pod vodstvom Božidarja Budanovića. V zboru pojeta tudi člani SKD Lipa Zadar, Ruža Arzenšek in Frančiška Ivanovič. Nada Pia Bajlo je predstavila vse sodelujoče umetnike in njihova dela. Razstava se je kasneje preselila še v Sv. Filip i Jakov, kjer je obogatila kulturno-turistično ponudbo v poletni sezoni.²⁵⁸

Tretjič zapored je bila likovna kolonija organizirana leta 2010 med 17. in 21. majem in je ponovno potekala v bližnjem Turnju. Razstava slik, nastalih v okviru likovne kolonije, je bila pod okriljem SKD Lipa Zadar organizirana ob zaključku kolonije, in sicer 21. maja v prostorih KUD Maslina v Turnju. Kolonijo sta vodila Darja Jusup in Jože Arzenšek, potekala pa je pod pokroviteljstvom Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov, Mesta Zadar in Zadrske županije kot del Mednarodnega dneva kulturne različnosti. Kolonije se udeležilo deset umetnikov, ki so ustvarili 27 slik v različnih tehnikah: olje, akril in akvarel.²⁵⁹ Dela prikazujejo krajinske motive, morsko obalo, cvetje, pa tudi sakralno in profano arhitekturo. Ob odprtju razstave je predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup povedala: »Naložili smo si veliko nalogo: organizirati likovno kolonijo. Veseli nas, da nam je uspelo tudi letos. Zdaj se veselimo sadov ustvarjanja – razstave, ki že privablja domačine in obiskovalce.«²⁶⁰

Posebno pozornost so dogajanju namenili tudi župan Sv. Filipa i Jakova Igor Pedišić, predsednica krajevnne skupnosti Turanj Jovita Pirović, direktorica Turističnega združenja Klara Eškinja Glavan, župan Črne na Koroškem Janez Švab in tedanja tajnica SIM Vesna Vukšinić Zmaić ter likovna kritičarka Monika Ivančič Fajfar, ki je razstavo spremljala z umetnostno-strokovnega vidika. Tudi v letu 2010 so

258 Isto.

259 M. M. Likovna kolonija u Turnju. *Narodni list*. Arhiv Lipa Zadar.

260 Povzeto po zapisu Darje Jusup. Zadar: Tretja likovna kolonija in dan kulturne različnosti. *Kažipot*, 62, 2010, 17 (v nadaljevanju: Povzeto po zapisu Darje Jusup).

bili udeleženci kolonije nameščeni v apartmajih vodje kolonije Jožeta Arzenška, kjer so imeli »...udoben in prijeten prostor za bivanje, ustvarjanje in druženje.«²⁶¹

Kulturni program ob odprtju je bil prav tako bogat. Nastopil je pevski zbor KUD Maslina pod vodstvom Božidarja Budanovića, v katerem prepevata tudi članici SKD Lipa Zadar. S pesmijo in plesom je navdušila tudi folklorna skupina Gozdar iz Črne na Koroškem pod vodstvom Gorazda Mlinška, ki je dogodek zaključila s tradicionalnimi koroškimi plesi. Na ogled so svoja dela postavili:

- članici KPD Slovenski dom Zagreb: Adica Dobrić Jelača in Stan-ka Novković;
- član Slovenskega doma KPD Bazovica: Dragan Karlo Došen;
- člana SKD Triglav Split: Ivan Kosmos in Alenka Zaviršek;
- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Zrinka Majica; Marija Balen in Nada Pia Bajlo;
- iz Slovenije: Boža Jambrek (Novo mesto, Šentjernej) in Vera Lukšič (Dolenjske toplice).²⁶²

V kulturnem programu ob odprtju razstave sta nastopila pevski zbor KUD Maslina iz Turnja ter folklorna skupina Gozdar iz Črne na Koroškem.²⁶³ Vodja likovne kolonije Jože Arzenšek je ob otvoritvi razstave povedal:

»Večina teh slikarjev ima bogate umetniške življenjepise, večkrat so razstavljali samostojno in na skupnih razstavah po več mestih Slovenije, Hrvaške in v Evropi, posebno v Nemčiji.«²⁶⁴

261 Parovel, I. Lukšičeva ustvarjala med Slovenci v zamejstvu. *Glasilo občine Dolenjske Toplice*, 132, 30. 6. 2010, 9.

262 Povzeto po zapisu Darje Jusup.

263 Jusup, D. Tretja likovna kolonija. *Zadarski most prijateljstva*, 12, 2010, 21.

264 Povzeto po zapisu Darje Jusup.

V letu 2011 je bila likovna kolonija organizirana že četrtrič. Potekala je med 15. in 20. majem pod naslovom *Zaplula je barčica mala, zaplula je sredi morja*.²⁶⁵ Zbralo se je rekordnih štirinajst umetnikov amaterjev iz slovenskih društev na Hrvaškem, iz Slovenije ter domačih umetnikov.²⁶⁶ Na koloniji so sodelovali:

- članci KPD Slovenskega doma Zagreb: Adica Dobrić Jelača in Stanka Novković;
- članica Slovenskega doma KPD Bazovica: Marija Donadić;
- člani SKD Triglav: Ivan Kosmos, Aleksandra Hajdić in Petar Hajdić;
- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Ruža Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Marija Radović, Marija Balen in Zrinka Majica;
- iz Slovenije: Boža Jambreč (Šentjernej) in Kristina Engel (Novo mesto).²⁶⁷

Kolonija je ponovno potekala v Turnju, njen osrednji pobudnik in voditelj pa je od samega začetka Jože Arzenšek, med drugim tudi umetniška duša kolonije.²⁶⁸ Jože Arzenšek je ob tej priložnosti povedal:

»V Dalmaciji živim od leta 1983. Vse od tlej imam občutek, kot da sem na dolgem, ustvarjalnem dopustu. Likovna kolonija je moja dolgoletna želja, uresničena znotraj društva Lipa. Vsak umetnik sam izbere motive, a ti morajo biti značilni za ta prostor: morje, masline, stara arhitektura, rože ... slike morajo dihati z dušo Dalmacije.«²⁶⁹

265 Burica, I. Turanj i Dalmacija kroz oči slovenskih umjetnika. *Zadarski list*, 17. 5. 2011, 10 (v nadaljevanju: Burica, Turanj i Dalmacija).

266 Uredništvo. Danas izložbe 4. Likovne kolonije Maj 2011. Turanj. Arhiv Lipa Zadar.

267 Jusup, D. SKD Lipa Zadar. Turanj kot likovna oaza. *Kažipot*, 2011, 74–75, 22.

268 Burica, I. Turanj i Dalmacija.

269 Isto.

Slika 27: Otvoritev razstave 4. likovne kolonije – Darja Jusup in Andreja Malta (15. 5. 2011)

Člane kolonije so obiskali člani Slovenskega likovnega društva Mavrica iz Novega mesta.²⁷⁰ Umetniki so pet dni ustvarjali v naravi, ob obali in v zaselkih Turnja. Delo so povezovali z druženjem in večerjami v hotelu Alba v Sv. Filipu i Jakovu. Vsak udeleženec je ustvaril več slik, najmanj dve pa podaril SKD Lipa Zadar za nadaljnje razstave in promocijo.²⁷¹

Kot rezultat kolonije je bila organizirana tudi četrta razstava, ki je bila odprta 4. junija 2011 v prostorih krajevne skupnosti v Turnju. Razstavljenih je bilo 25 del, nastalih v različnih tehnikah – od olja in akrila na platnu do akvarela in grafik – z motivi obmorskega kraja.²⁷²

Na razstavi je avtorje in njihova dela predstavil Jože Arzenšek, v kulturnem programu pa so nastopili: pevski zbor KUD Maslina iz Turnja, ženska klapa Karmel ter Adica Dobrić Jelača, ki je z *a capella* izvedbo koroške hudomušne pesmi navdušila občinstvo. Literarni utrinek sta dodala članica SKD Lipa Zadar in pesnica Andreja Malta ter Elvis Serdar iz Skupine neafirmiranih piscev Zadrske županije.

270 Jusup, D. Likovna kolonija Maj 2011 Turanj. *Kažipot*, 72, 2011, 29.

271 057info. 4. Likovna kolonija Maj 2011 Turanj. *057info.hr*, 19. 5. 2011.

272 Jusup, D. SKD Lipa, Zadar Turanj kot likovna oaza. *Kažipot*, 74–75, 2011, 22–23.

Projekt je potekal pod pokroviteljstvom Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov ter v okviru Mednarodnega dneva kulturne raznolikosti, podprtega s strani Mesta Zadar in Zadrske županije. Ob zaključku dogodka je Jovita Pirović, predsednica Krajevne skupnosti Turanj, izpostavila pomen takšnih pobud: »Še pred leti si nismo mogli predstavljati, da bo kultura našla prostor v manjših krajih. Ta kolonija je prispevek k bogatejši turistični in kulturni ponudbi našega kraja.«²⁷³

V organizaciji SKD Lipa Zadar je bila leta 2012 med 16. in 19. majem²⁷⁴ organizirana že peta likovna kolonija. Na temo morja se je ustvarjalo v različnih tehnikah – od akrila in olja na platnu do akvarelov na papirju ter eksperimentiranja z lesom. Na koloniji so sodelovali:

- članci KPD Slovenski dom Zagreb: Stanka Novković in Adica Dobrić Jelača;
- članci Slovenskega doma KPD Bazovica: Marija Donadić in Ira Petris;
- člana SKD Triglav: Ivan Kosmos in Alenka Zaviršek;
- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Majda Radović, Marija Ivoš in Zrinka Majica.²⁷⁵

Razstava umetniških del, ki so nastala na koloniji, je potekala v Hotelu Alba v Sv. Filipu i Jakovu, otvoritev pa je spremljal bogat kulturni program.²⁷⁶ Na razstavi je bilo 26 slik v tehnikah olja in akrila na platnu ter akvarelov, skupni moto prodajne razstave pa je bil *Zaplula je barčica mala, zaplula je sredi morja*, enako kot leta 2011.²⁷⁷ V kulturnem programu ob otvoritvi razstave so nastopili folklorna skupina in

273 Burica, I. Turanj i Dalmacija.

274 Petris, I. 14.–19. maj Sv. Filip i Jakov Likovna kolonija. *Sopotja*, 2, 2012, 16.

275 *Zaplula je barčica mala, zaplula je sredi morja*. 5. likovna kolonija Maj 2012 Turanj. Plakat. Arhiv Lipa Zadar.

276 Uredništvo. Počinje 5. likovna kolonija Maj 2012 Turanj. *Zadarski list*, 14. 5. 2012, 18.

277 Jusup, D. Lipa Zadar: Slikarstvo kot močna hrvaško-slovenska zveza. *Novi odmevi*, 47, 2012, 16–17.

Slika 28: Razstava 5. likovne kolonije v Hotelu Alba v Sv. Filipu i Jakovu (18. 5. 2012)

otročka folklorna skupina KUD Maslina iz Turnja ter glasbena skupina makedonskega društva Biljana iz Zadra pod vodstvom Ivana Andrijevića. S dvojezičnimi stihmi se je predstavila tudi članica SKD Lipa Zadar Andreja Malta, ki je tudi bila članica zadrške književne skupine ZaPis.²⁷⁸ Jože Arzenšek je ob zaključku pete likovne kolonije povedal:

»Gre za razstavo del likovne kolonije, ki je v Turnju in Sv. Filipu i Jakovu zbrala 12 umetnikov amaterjev iz slovenskih društev iz Splita, Reke, Zagreba in Zadra. Pridružili so se jim tudi likovni umetniki iz Zadra, Sv. Filipa i Jakova ter Zagreba.«²⁷⁹

Na odprtju razstave je zbrane pozdravila tudi predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup, načelnik občine Sv. Filip i Jakov Igor Pedišić

278 Brkić, V. Slikarstvo kao čvrsta hrvatsko-slovenska veza. *Zadarski list*, 21. 5. 2012, 10.

279 Jusup, D. Lipa Zadar: Slikarstvo kot močna hrvaško-slovenska zveza. *Novi odmev*, 47, 2012, 16–17.

pa je poudaril, da kraj danes ni povezan zgolj s turizmom, temveč tudi z umetnostjo, ki jo navdihuje lokalna pokrajina.²⁸⁰

Tudi v letu 2013 so člani SKD Lipa Zadar organizirali likovno kolonijo, ki je potekala od 13. do 17. maja v Sv. Filipu i Jakovu. Šesta kolonija je potekala pod sloganom *Morje, kamen, les*, na njej pa je sodelovalo enajst likovnih umetnikov iz slovenskih društev na Hrvaškem.²⁸¹ Na koloniji so sodelovali:

- članci KPD Slovenski dom Zagreb: Stanka Novković in Adica Dobrić Jelača;
- člana SKD Triglav: Ivan Kosmos in Alenka Zaviršek;
- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Majda Radović, Marija Ivoš in Zrinka Majica;
- članci SKD Istra: Marija Mordaj Gnjidić in Neva Pibernik Stančić.²⁸²

Posebna vrednost kolonije je bila v tem, da si je vsak umetnik izbral svoj motiv, ki je moral biti navdihnjen z dalmatinskim okoljem. Otvoritev razstave umetniških slik, ki so nastale na koloniji, je potekala v hotelu Alba, kjer so bila umetniška dela na ogled vse do konca junija. Dogodek je bil obogaten s kulturnim programom, v katerem so že tradicionalno nastopili otroška folklorna skupina in pevski zbor KUD Maslina iz Turnja, ženski pevski zbor KUD Privlaka iz Privlake ter Andreja Malta in Marija Ivoš iz SKD Lipa Zadar, ki sta recitirali pesmi.²⁸³

Umetnike in obiskovalce sta na otvoritvi razstave pozdravila Jože Arzenšek, vodja likovne kolonije, ter Rafaela Šulina, podpredsednica SKD Lipa Zadar. Vodja likovne sekcije je izpostavil pomen ustvarjalnega druženja in dodal: »Vsak umetnik si sam izbere motiv, a ta mora izražati značaj okolja – nič ni lepšega od druženja ob slikanju.«

280 Isto.

281 057info. Lipa priređuje 6. likovnu koloniju Maj 2013 Turanj. *057.info*. 13. 5. 2013.

282 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 7. Arhiv Lipa Zadar.

283 Obrazložitev – Delovanje Slovenskega kulturnega društva Lipa za leto 2013. Arhiv Lipa Zadar.

Kolonija je prispevala k oživljanju kulturnega utripa zadrške riviere. Klara Eškinja Glavan, direktorica Turističnega združenja, je poudarila: »Še pred nekaj leti se je zdelo nepojmljivo, da bi se kulturno dogajanje iz središč selilo na obrobje. Zdaj pa prav to bogati našo turistično ponudbo.«²⁸⁴ Dogodek je bil deležen podpore Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov, Mesta Zadar, Zadrške županije, Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške ter Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Leta 2014 je bila likovna akademija že tradicionalno organizirana v Sv. Filipu i Jakovu. Potekala je med 20. in 23. majem pod naslovom *Morje, kamen, les*, vodil pa jo je Jože Arzenšek. Kot v prejšnjih letih so tudi na sedmi koloniji sodelovali umetniki iz različnih slovenskih kulturnih društev na Hrvaškem ter nekateri umetniki iz Slovenije:²⁸⁵

- članici KPD Slovenski dom Zagreb: Stanka Novković in Adica Dobrić Jelača;
- člana SKD Triglav: Ivan Kosmos in Alenka Zaviršek;
- člani SKD Lipa: Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Majda Radović, Marija Ivoš in Zrinka Majica;
- iz Slovenije: Majda Lisac (Velenje) in Marjan Miklavc (Sežana).²⁸⁶

Umetniki so ustvarjali na temo morske idile. Posebno pozornost je pritegnila inovativna tehnika ustvarjanja, in sicer zemlje na juti, ki jo je predstavil novi udeleženec kolonije Marjan Miklavc iz Sežane. Zaključna razstava umetniških del je bila organizirana 23. maja v hotelu Alba, kjer so se zbrali ustvarjalci, obiskovalci in številni gostje. Uvodni pozdrav je imela Rafaela Šulina, podpredsednica SKD Lipa Zadar, sledili pa so nagovori predstavnice Turističnega združenja Renate

284 Jusup, D. Kulturno poletje v barvah Dalmacije in z zvoki Koroške. *Novi odmev*, 50, 2013, 18.

285 Bezić, K. Morska idila obarvala tradicionalno slikarsko kolonijo. *Novi odmev*, 53, 2014, 22 (v nadaljevanju: Bezić, Morska idila).

286 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 10. Arhiv Lipa Zadar.

Batur ter vodje kolonije Jožeta Arzenška, ki je predstavil sodelujoče umetnike.²⁸⁷ Dogodek je pospremil pester kulturni program, v katerem so sodelovali Andreja Malta, Marija Ivoš in Adica Dobrić Jelača. Za glasbeno poslastico pa je poskrbel Trio Renesta Cobbler Strings, ki je izvajal avtorske skladbe v renesančnem slogu in narečju otoka Iž.²⁸⁸

Predsednica društva Lipa Darja Jusup je izrazila veselje ob stalnem in svežem zanimanju umetnikov: »Veseli nas velik odziv, tako dolgoletnih kot tudi novih gostov.«²⁸⁹ Renata Batur iz Općine sv. Filip i Jakov je dejala:

»Te dni smo bogatejši za vse, kar nam lahko umetniki in njihova dela podarijo s svojo močjo ustvarjalnega izraza ter estetskimi in duhovnimi sporočili. Še več – to je tudi dragoceno sporočilo, da se lahko s pomočjo kulture borimo tudi proti stiskam, ki nas tarejo.«²⁹⁰

Likovno kolonijo je omogočila podpora Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov, Mesta Zadar, Zadrske županije, Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške.²⁹¹

SKD Lipa Zadar je tudi leta 2015 uspešno organiziralo likovno kolonijo *Maj 2015 Turanj*, ki je potekala od 18. do 22. maja v Hotelu Alba, v sklopu apartmajskega naselja Croatia v Sv. Filipu i Jakovu. Osmo kolonija je nosila naslov *Preko kamenja do zaliva – od škarpe do vale*, s čimer so se umetniki simbolično dotaknili mediteranskega pejzaža in duha dalmatinske obale. Kolonije se je udeležilo enajst umetnikov iz slovenskih društev na Hrvaškem in Slovenije:

287 Brkić, V. »Morje, kamen, les – More, kamen, drvo«. *Zadarski list*, 21. 5. 2014, 14; Brkić, V. More, kamen, drvo. Kolonija okupila 11 umjetnika od Sežane do Splita. *Zadarski list*, 27. 5. 2014, 12 (v nadaljevanju: Brkić, More, kamen, drvo).

288 Obrazložitev – redno delovanje od 1. 1. do 31. 12. 2014. Arhiv Lipa Zadar.

289 Bezić, Morska idila.

290 Brkić, More, kamen, drvo.

291 Isto.

- članica KPD Slovenski dom Zagreb: Stanka Novković;
- člana SKD Triglav: Ivan Kosmos in Alenka Zaviršek;
- članica SKD Istra: Neva Pibernik Stančić;
- članica KD Slovenski dom Karlovac: Vesna Papac;
- člani SKD Lipa: Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Marija Ivoš in Majda Radović in Zrinka Majica;
- iz Slovenije: Marjan Miklavec (Sežana).²⁹²

Razstava likovnih del z enakim naslovom je bila svečano odprta 22. maja v avli Hotela Alba in je bila na ogled do 30. junija 2015. Otvoritveni program je zaznamovala izjemno topla atmosfera z umetniškimi in kulturnimi vložki: svoje pesmi so recitirale Andreja Malta, Marija Ivoš in Zorica Buljanović, članice SKD Lipa Zadar. Posebno noto je dogodku dal tudi tradicionalni nastop članov KUD Maslina iz Turnja, ki so ob tej priložnosti obeležili tudi 25 let svojega delovanja, kar je še dodatno obogatilo kulturni večer.²⁹³

Na otvoritvi so zbrane nagovorili predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup, vodja kolonije Jože Arzenšek, ki je poudaril pomen tovrstnih srečanj za ohranjanje slovenske kulture in ustvarjalnosti na Hrvaškem, ter Klara Eškinja Glavan, direktorica Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov, ki je poudarila: »Kolonija je postala nepogrešljiv del naše turistične ponudbe.«²⁹⁴ Dogodek je potekal v okviru Mednarodnega dneva kulturne različnosti pod pokroviteljstvom Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov, Mesta Zadar, Zadrske županije, Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Sve-ta za narodne manjšine Republike Hrvaške.²⁹⁵ Udeleženci kolonije in

292 Jusup, D. Poletne dejavnosti Lipe – hrana za oči, ušesa in telo. *Novi odmev*, 56, 2015, 18–19 (v nadaljevanju: Jusup, Poletne dejavnosti Lipe).

293 Brkić, V. Likovno putovanje od škrape do vale. *Zadarski list*, 25. 5. 2015, 11; Livajić, P. Izložba radova Likovne kolonije »Maj 2015. Turanj«. *Narodni list*, 21. 5. 2015. Arhiv Lipa Zadar.

294 Jusup, D. Poletne dejavnosti Lipe – hrana za oči, ušesa in telo. *Novi odmev*, 56, 2015, 18–19.

295 Uredništvo. S radom započinje 8. likovna kolonija Maj 2015 Turanj. *Ezadar*, 15. 5.

obiskovalci razstave so si bili enotni, da so tovrstna srečanja več kot razstava – so preplet umetnosti, identitete in skupnosti.

Deveta likovna kolonija je bila organizirana v letu 2016, in sicer med 16. in 21. majem v apartmajskem naselju Croatia Hotela Alba v Sv. Filipu i Jakovu. Kolonija z naslovom *Od doma... do doma* je ponovno povezala umetnike slovenskega rodu iz Hrvaške in Slovenije ter prispevala k utrjevanju kulturnih vezi znotraj slovenske skupnosti v Dalmaciji.²⁹⁶ Sodelovalo je enajst umetnikov, in sicer:

- članici KPD Slovenski dom Zagreb: Adica Dobrić-Jelača in Stanka Novaković;
- člana SKD Triglav: Alenka Zaviršek in Ivan Kosmos;
- članica SKD Istra: Neva Pibernik-Stančić;
- člani SKD Lipa: Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Marija Ivoš, Majda Radović in Zrinka Majica;
- iz Slovenije: Boža Jambrek (Novo mesto).²⁹⁷

Vsak umetnik je ustvaril dve sliki, pri čemer je bila izbira motiva svobodna, vendar z izhodiščem v duhu in kraški lepoti dalmatinskega prostora. Raznolike tehnike in izrazi so se zlili v skupno vizualno zgodbo, ki je ob zaključku kolonije zaživela na razstavi v Hotelu Alba. Odprtja razstave se je udeležilo številčno občinstvo, ki je toplo pozdravilo trud in ustvarjalnost sodelujočih umetnikov.²⁹⁸ Otvoritveni program je bil obogaten z recitacijami pesnice Andreje Malta in Marije Ivoš, članic SKD Lipa Zadar, ter z nastopom folklorne skupine KUD Sv. Ivan z otoka Vir, ki je pod vodstvom Helene Budija Škorić s petjem

2015. (v nadaljevanju: Uredništvo. S radom započinje 8. likovna)

296 Kosmos, I. »Od doma ... do doma«, Slikarska kolonija »Maj 2016. Turanj«. *Planika*, 195, 2016, 8–9.

297 Brkić, V. »Slovensko druženje« s kistom u ruci. Od doma ... do doma... otvorena 9. likovna kolonija Maj 2016. Turanj. *Zadarski list*, 23. 5. 2016, 15 (v nadaljevanju: Brkić, Slovensko druženje).

298 Jusup, D. Tradicionalna likovna in manjšinska prireditve. *Novi odmevi*, 59, 2016, 20 (v nadaljevanju: Jusup, Tradicionalna likovna in manjšinska prireditve).

in plesom pričarala pravo praznično vzdušje. Posebno doživetje je bil nastop slikarke in glasbenice Adice Adele Dobrić Jelača.²⁹⁹ »Adica ima dolgo glasbeno kariero, nekatere pesmi so prav po zaslugi njenega talenta postale hit,« je dejal Jože Arzenšek.³⁰⁰

Predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup je poudarila pomen tovrstnih druženj: »Slovenska beseda in ustvarjalno sodelovanje nas povezujejo – to je naš kulturni dom, oddaljen od doma.«³⁰¹ Prisotne je nagovoril tudi Jože Arzenšek, ki je izpostavil, da večina sodelujočih umetnikov razstavlja tako na Hrvaškem kot tudi po Evropi, še posebej v Sloveniji in Nemčiji, in s tem pomembno prispeva k promociji slovenske kulture.

Kolonija je potekala pod pokroviteljstvom Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov v okviru Mednarodnega dneva kulturne raznolikosti, katerega pokrovitelji so Mesto Zadar in Zadrska županija, s podporo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške.³⁰²

Razstava likovnih del, nastalih med kolonijo, je bila na ogled do 30. junija 2016, obiskali pa so jo tako domačini kot številni turisti. Kolonija je s svojo raznolikostjo in toplim vzdušjem še enkrat dokazala, da je postala del kulturne in turistične ponudbe krajev ob Jadranski obali.³⁰³

Od 15. do 19. maja 2017 je v apartmajskem naselju Croatia v Sv. Filipu i Jakovu potekala že jubilejna, deseta likovna kolonija *Maj – Turanj*, ki jo je pod naslovom *Ljubezen in morje* organiziralo SKD Lipa Zadar.³⁰⁴ Na koloniji so sodelovali:

299 Brkić, Slovensko druženje.

300 Jusup, Tradicionalna likovna in manjšinska prireditve.

301 Isto.

302 Uredništvo. S radom započinja 8. likovna kolonija.

303 Antena Zadar. 9. likovna kolonija »Maj 2016. Turanj« započinja s radom. *Antena portal Zadar*, 12. 5. 2016.

304 Brkić, V. Slovenski doprinosi filipinskom kraju. *Zadarski list*, 22. 5. 2017, 13 (v nadaljevanju: Brkić, Slovenski doprinosi).

Slika 29: Marjan Miklavec iz Sežane, slika na juti z zemljo iz Slovenije (19. 5. 2017)

- članici KPD Slovenski dom Zagreb: Adica Dobrić Jelača in Stan-ka Novković;
- člana SKD Triglav: Alenka Zaviršek in Ivan Kosmos;
- članici SKD Istra: Neva Pibernik Stančić in Vesna Jelinčić;
- člani SKD Lipa: Jože Arzenšek, Marija Ivoš, Nada Pia Bajlo, Maj-da Radović in Zrinka Majica;
- članica KD Slovenski dom Karlovac: Vesna Papac;
- iz Slovenije: Marjan Miklavec (Sežana).³⁰⁵

Kolonijo, ki že desetletje bogati kulturni utrip zadrškega območja, je kot vedno strokovno vodil Jože Arzenšek, dolgoletni mentor in pobudnik kolonije: »Od samega začetka sem si želel, da bi SKD Lipa imelo svojo slikarsko sekcijo in kolonijo. Zdi se mi pomembno, da ustvarjalci ostanemo povezani tako z umetnostjo kot s skupnostjo,« je poudaril Arzenšek.³⁰⁶ Ob desetletnici so bili podeljeni posebni zahval-

305 Kosmos, I. Ljubezen in morje. *Planika*, 199, 2017, 9–10 (v nadaljevanju: Kosmos, Ljubezen in morje).

306 Isto.

ni listi – umetnici Zrinka Majica in Nada Pia Bajlo sta bili počaščeni za udeležbo na vseh desetih kolonijah. Posebno zahvalo pa je prejela tudi redakcija *Zadarskega lista* in novinar Velimir Brkić za dolgoletno medijsko podporo ter idejni tvorec in vodja likovne kolonije Jože Arzenšek.³⁰⁷

Odprtje razstave del, ki je potekalo v petek, 19. maja, v avli Hotela Alba, je spremljal pester kulturni program. Nastopili so Trio Vetrnica iz Gorišnice pod vodstvom Konrada Kostanjevca, folklorna skupina Zadarski tanac s starimi mestnimi plesi Zadra in splitskim kolom ter pesnica in slikarka Marija Ivoš.³⁰⁸ V imenu občine Sv. Filip i Jakov je Igor Pedišić poudaril pomen kolonije za kulturni razvoj kraja in izrazil podporo pri njenem nadaljnjem delovanju. Ob tej priložnosti je SKD Lipa Zadar občini in turistični skupnosti podarilo umetniško delo kot zahvalo za dolgoletno sodelovanje, Hotel Alba pa je prejel deset slik, ki bodo krasile njegove prostore.³⁰⁹

Predsednica društva SKD Lipa Zadar Darja Jusup je ob razstavi povedala:

»Ta edinstvena likovna kolonija z dolgoletno tradicijo se je profilirala kot srečanje likovnih umetnikov, ki jim omogoča vpogled v likovno sceno Slovencev iz Zadra in okolice kakor tudi iz Slovenije /.../ Po napornih začetkih smo ponosni, da smo z upornostjo prišli do jubilejne 10. likovne kolonije.«³¹⁰

O koloniji in razstavi je dolgoletni član SKD Triglav iz Splita in aktivni član kolonije Ivan Kosmos zapisal:

307 Brkić, Slovenski doprinos.

308 Livajić, P. Sv. Filip i Jakov: Sutra izložba Likovne kolonije Maj 2017. 18. 5. 2017. Arhiv Lipa Zadar.

309 Brkić, Slovenski doprinos.

310 Jusup, D. 10. Likovna kolonija Maj 2017 Turanj. RTV SLO *Rojaki*, 25. 5. 2017.

»Ob veselem klepetu smo za Zadarski list naredili tudi nekaj posnetkov. Kljub obisku pa smo bili pridni in že ta prvi dan naslikali nekaj slik. Ker nam je bilo vreme ves čas naklonjeno, smo lahko slikali na odprtem. Hitro je prišel petek, dan odprtja razstave. Z Joškom sva imela polne roke dela, morala sva sestaviti panoje in v foajeju hotela Alba postaviti slike. Kot vedno je bilo vse pravočasno postorjeno. Na odpiranju se je zbralo kar lepo število obiskovalcev.«³¹¹

Likovna kolonija ni le umetniški dogodek, temveč se zdi, da je postal prostor srečanja, utrjevanja skupnosti in spoštovanja kulturne raznolikosti. Poteka v okviru Mednarodnega dneva kulturne različnosti ob podpori Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu, Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške, Mesta Zadar, Zadrske županije in Občine Sv. Filip i Jakov.³¹²

Likovna kolonija je bila organizirana tudi v letu 2018 in je potekala med 14. in 18. majem v Sv. Filipu i Jakovu pod naslovom *Obale – ljudje – morje*.³¹³ Na koloniji je sodelovalo 14 umetnikov, in sicer:³¹⁴

- članci KPD Slovenski dom Zagreb: Adica Dobrić Jelača in Stan-ka Novković;
- član SKD Triglav: Ivan Kosmos;
- članica KD Slovenski dom Karlovac: Vesna Papac;
- članci SKD Istra: Neva Pibernik Stančić in Vesna Jelinčić;
- člani SKD Lipa: Nada Pia Bajlo, Majda Radović, Marija Ivoš, Zrinka Majica³¹⁵ in Jože Arzenšek;

311 Kosmos, I. Ljubezen in morje. *Planika*, 199, 2017, 9–10.

312 Antena Zadar. Danas finale 10. likovne kolonije Maj 2017 Turanj. *Antena portal Zadar*, 19. 5. 2017.

313 TZ Sv. Filip i Jakov. 11. likovna kolonija MAJ 2018. *Turistička zajednica Sv. Filip i Jakov*, 15. 5. 2018.

314 Brkić, V. Na koloniji sudjeluje 14 slikara umjetnika. *Zadarski list*, 16. 5. 2018, 34.

315 Pibernik Stančić, N. Enajsta slikarska kolonija v Turnju. *Mavrica*, 41, 2018, 46.

Slika 30: Slikarji likovne kolonije in člani SKD Lipa Zadar na obisku v Hotelu Alba v Sv. Filipu i Jakovu (14. 5. 2018)

- iz Slovenije: Boža Jambrek in Kristina Engel (Novo Mesto); Metoda Turk (Dolenjske toplice); Marjan Miklavec (Sežana); Pavle Ščurk (Ljubljana); Edi Sever (Škofja Loka) in Ivo Kolar (Topolšica).³¹⁶

Gostitelj je bil Jože Arzenšek, vodja kolonije pa prof. Marija Ivoš.³¹⁷ Zaključek likovne kolonije je bil 18. maja s slavnostnim odprtjem razstave v avli Hotela Alba. Ob tej priložnosti so bila razstavljena dela vseh sodelujočih umetnikov, kulturni program pa so popestrili nastopi folklorne skupine KUD Maslina iz Turnja, Trio Vetrnica iz Gorišnice v Sloveniji pod vodstvom Konrada Kostanjevca ter nastop pesnic in članic SKD Lipa Zadar Andreje Malta in Marije Ivoš.³¹⁸

316 Kosmos, I. Človek... morje... obale. *Planika*, 203, 2018, 8.

317 Bilan, A. Maj Turanj Izložene 24 slike nastale tijekom likovne kolonije. *Zadarski list*, 12. 12. 2018. Arhiv Lipa Zadar (v nadaljevanju: B. A. Maj Turanj).

318 Mikulandra, M. Na koloniji 14 slikara iz Hrvatske i Slovenije. *Lokalni.hr*, 21. 5. 2018.

Otvoritve razstave sta se udeležila tudi visoka gosta iz Slovenije, in sicer minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc ter državni sekretar Rudi Merljak, ki sta izrazila podporo tovrstnim kulturnim pobudam.³¹⁹ Poudarila sta tudi pomembno vlogo umetnosti pri povezovanju ljudi in gradnji mostov prijateljstva.³²⁰ Kolonija in razstava sta potekali pod pokroviteljstvom Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov v okviru Mednarodnega dneva kulturne raznolikosti ob podpori Mesta Zadar, Zadrske županije, Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu, Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške in Občine Sv. Filip i Jakov.³²¹

Poleg zaključne razstave je kolonija zaživela tudi v obliki retrospektivne razstave, odprte v Znanstveni knjižnici Zadar. Na njej je bilo razstavljenih 24 umetniških del, ki so nastala v različnih tehnikah v enajstih letih kolonije. Razstava je obiskovalcem ponudila vpogled v ustvarjalni razvoj in tematsko raznolikost sodelujočih umetnikov. Dogodek je potrdil, da kolonija ni le priložnostno srečanje umetnikov, temveč trajna kulturna vrednota, ki povezuje skupnosti in krepi medkulturni dialog.³²²

Med 21. in 24. majem 2019 je v Turnju pri Sv. Filipu i Jakovu potekala že dvanajsta mednarodna likovna kolonija na temo *Ladje, ljudje, morje*. Petdnevnega ustvarjanja se je udeležilo 14 slikarjev iz Slovenije in Hrvaške, ki so z različnimi tehnikami izražali svoje doživljanje obale, krajev in ljudi tega dalmatinskega okolja.³²³ Kolonijo sta vodila prof. Marija Ivoš, vodja likovne sekcije SKD Lipa Zadar, in Jože Arzenšek, domačin iz Turnja. Med sodelujočimi umetniki so bili:

319 Brkić, V. Slikarstvo veže i spaja više od desetljeća. *Zadarski list*, 21. 5. 2018, 9.

320 (DJ). Po likovni koloniji še razstava: Obala – ljudje – morje. *Novi odmev*, 66, 2018, 19.; MJ. Izložbom slika sudionika i prigodnim programom završava 11. Likovna kolonija Maj 2018. *Ezadar*, 17. 5. 2018.

321 Livajić, P. Danas izložbom završava Međunarodna likovna kolonija Maj 2018. *Narodni list*, 18. 5. 2018. Arhiv Lipa Zadar.

322 B. A. Maj Turanj.

323 Hrga, V. Čolni, ljudi, morje. *Planika*, 207, 2019, 11.

- članici KPD Slovenski dom Zagreb: Stanka Novković in Adica Dobrić Jelača;
- član SKD Triglav: Ivan Kosmos;
- člani SKD Lipa Zadar: Nada Pia Bajlo, Marija Ivoš, Majda Radović, Zrinka Majica in Jože Arzenšek;
- iz Slovenije: Boža Jambrek (Novo mesto); Metoda Turk (Šmajerske toplice); člani slovenske skupine ART FEMIPS: Marjan Miklavc (Sežana), Pavle Ščurk (Ljubljana), Ivo Kolar (Topolšica) in Edi Sever (Škofja Loka).³²⁴

Poleg slik, nastalih v različnih tehnikah, je bil izjemno opažen prispevek slikarja Marjana Miklavca, ki je s sabo iz Slovenije prinesel zemljo in z njo naslikal panoramo Sv. Filipa i Jakova. Slika je požela navdušenje obiskovalcev, tudi nekdanje direktorice Turističnega združenja Klare Eškinja Glavan, ki je dejala: »Slika mi je zelo všeč. Rada bi jo imela.«³²⁵

Razstava del je bila svečano odprta 24. maja 2019 v Hotelu Alba, kjer je bila na ogled do 30. junija.³²⁶ Odprtje je spremljal bogat kulturni program z mednarodnim pridihom. Nastopile so pesnice Metoda Turk, Zorica Buljanović in Marija Ivoš, otroška folklorna skupina Sv. Roko iz Sv. Filipa i Jakova ter KUD Sv. Roko z več kot dvajsetimi odraslimi folkloristi pod vodstvom Ivana Eškinje. Glasbeni vrhunec je prispevala skupina Rute iz KUD Slovenj Gradec s prepoznavnimi slovenskimi ljudskimi pesmimi.

Predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup je ob tem poudarila pomen povezovanja in prisotnosti Slovencev v regiji: »V Zadrski županiji živi okoli 280 Slovencev, od tega 185 v Zadru. Naših druženj

324 Z zemljo iz Slovenije naslikali Sveti Filip i Jakov. *Novi odmev*, 70, 2019, 22.

325 (zl). Zemljom iz Slovenije naslikao Sveti Filip i Jakov! *Narodni list*, 27. 5. 2019, 40 (v nadaljevanju: (zl). Zemljom iz Slovenije naslikao).

326 Livajić, P. SV. FILIP I JAKOV: Starta 12. Likovna kolonija – Maj 2019. *Narodni list*, 20. 5. 2019. Arhiv Lipa Zadar.

si ne predstavljamo brez umetnosti in prijateljstva – to je tisto, kar nas povezuje.«³²⁷ Kolonija je potekala pod pokroviteljstvom Turističnega združenja občine Sv. Filip i Jakov v okviru Mednarodnega dneva kulturne različnosti ob podpori Mestne občine Zadar, Zadrske županije, Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške.³²⁸

Leto 2020 je pandemija marsikatero ustvarjalno dejavnost postavila pred velik izziv. A SKD Lipa Zadar se ni predalo. Trinajsto mednarodno likovno kolonijo *Turanj*, ki sicer tradicionalno poteka maja, so tokrat izpeljali virtualno s še večjo ustvarjalno energijo in mednarodno udeležbo. Pod naslovom *Čarobnost barv* je kolonija kljub vsem omejitvam združila kar 28 akademskih in ljubiteljskih slikarjev iz slovenskih društev na Hrvaškem, Bosne in Hercegovine ter Slovenije. Sadovi njihovega dela so bili predstavljeni na razstavi, odprti 12. novembra, čeprav je bila načrtovana že za oktober.³²⁹ Postavljena je bila v preddverju Mestne knjižnice Zadar, oddelek Arbanasi, kjer si je občinstvo ogledalo filmsko predstavitev sodelujočih avtorjev in njihovih del.³³⁰ Med sodelujočimi umetniki so bili:

- članice KPD Slovenski dom Zagreb: Adica Dobrić-Jelača, Višnja Mordej in Stanka Novković;
- članice Slovenskega doma KPD Bazovica Reka: Jadranka Bistrić, Renata Jerkov, Mirjana Katalinić, Suzana Lunder, Zdenka Kallan Vrbanac, Maja Žuvela Stipetić, Lidija Tuškan Mohar, Štefi Sila-Zih in Marija Donadić;
- člani SKD Triglav: Ivan Kosmos, Aleksandra Hajdić, Lidija Stehlik in Mirjana Božulić;
- člana SKD Istra: Neva Pibernik Stančić in Brane Orlović;

327 (zl). Zemljom iz Slovenije naslikao.

328 Isto.

329 T. B. Likovna kolonija – Virtualna 2020. Turanj – Čarolija boja ... *Narodni list*, 10. 11. 2020. Arhiv Lipa Zadar.

330 FB Lipa, Zadar. 13. Mednarodna likovna kolonija. *Novi odmev*, 74, 2020, 10.

- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Tatjana Bajlo, Marija Balen, Zrinka Majica, Majda Radović in Marija Ivoš;
- članica SKD Snežnik: Biserka Vuković;
- iz Bosne in Hercegovine: Vlatko Zimmer (Tuzla);
- iz Slovenije: Boža Jambrek (Novo mesto) in Metoda Turk (Šmarješke Toplice).³³¹

Otvoritvenega dogodka, ki je bil kljub vsem razmeram ustvarjalno obarvan, so se udeležili tudi dr. Barbara Riman, tedanja predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, in predsednik SKD Triglav Cveto Šušmelj. Dogodek je spremljal film, ki je v občutljivem času izolacije povezal srca z umetnostjo, portreti ustvarjalcev in njihova dela pa so ponudili iskren vpogled v moč likovnega izraza tudi v digitalnem okolju. »Občudovanja vredno je delo pridnih slikarjev, ki so se s potezami čopiča predali domišljiji in naša srca v teh sivih časih napolnili s svetlobo in radostjo,«³³² je zapisala Ana Šušmelj, ena izmed udeleženk dogodka. Trinajsta mednarodna likovna kolonija *Turanj 2020* je tako postala ne le razstava slik, temveč poklon vztrajnosti, prijateljstvu med narodi in moči umetnosti v času preizkušenj.

Tako kot preteklo leto je bilo tudi leto 2021 za številne kulturne dogodke znova preizkušnja, leto virtualnosti. SKD Lipa Zadar je kljub vsemu že štirinajstič zapored dokazalo, da umetniško ustvarjanje ne pozna meja. Mednarodna likovna kolonija *Turanj 2021*, ki jo je umetniško vodila prof. Marija Ivoš, je zaradi pandemije potekala v virtualni obliki pod naslovom *Tema brez teme / Slobodna tema*. Darja Jusup je tako poudarila:

331 Mirković, M. Čarobnost barv. *Sopotja*, 3, 2021, 10.

332 Šušmelj, A. Blesteča »Barvna čarolija«. *Planika*, 213, 2020, 7.

Slika 31: Razstava 14. likovne kolonije (11. 11. 2021)

»Niti pandemija koronavirusa ni mogla omajati naše 14-letne tradicije likovnega druženja. Letos smo likovno kolonijo izvedli v virtualni obliki. Čeprav je bil format našega druženja drugačen od tistega, na kar smo bili vajeni, je kakovost del ostala enaka – celo višja kot običajno. Sprva smo nameravali letos prikazati le en film o naših druženjih, a so nas stalni člani naše kolonije s številnimi pobudami spodbudili, da tudi letos poskusimo uresničiti razstavo skupnih del.«³³³

Umetnikom je bila dana svoboda izražanja brez vnaprej določene usmeritve.³³⁴ Virtualna kolonija je potekala med 20. in 29. oktobrom,³³⁵ udeležilo pa se je je rekordnih 33 umetnikov, akademskih in ljubiteljskih, iz slovenskih kulturnih društev na Hrvaškem, Slovenije in Bosne in Hercegovine.³³⁶ Ob razstavi, ki je bila odprta 11. novembra 2021 v

333 Lucić, N. Slikar je stvaratelj koji vječno sanja. *Zadarski list*, 13. 11. 2021, 27–28.

334 Gruđenić, S. Otvoritev razstave 14. virtualne likovne akademije Turanj. *Novi odmev*, 79, 2022, 25.

335 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 23. Arhiv Lipa Zadar.

336 Novi radio Zadar. 14. likovna kolonija-Virtualna 2021. u četvrtak 11. studenog u Gradskoj knjižnici. *Novi radio Zadar*, 9. 11. 2021.

Mestni knjižnici Zadar, oddelek Arbanasi, so obiskovalci lahko spremljali tudi projekcijo filma, ki je predstavil umetnike in njihova dela. Kljub omejitvam je bil dogodek izjemno čustven.³³⁷ Marija Ivoš je tako poudarila:

»Vsakdo, ki slika, pri iskanju lastnega umetniškega izraza plemeniti svojega duha, ne glede na to, ali gre za ljubiteljskega ali akademskega slikarja, kajti slikanje je zahtevno opravilo umetniškega ustvarjanja.«³³⁸

Med sodelujočimi so bili:

- članci KPD Slovenski dom Zagreb: Adica Dobrić Jelača, Stanka Novković;
- članice Slovenskega društva KPD Bazovica Reka: Marija Donadić, Renata Jerkov, Ksenija Mrkela, Nevenka Mudrić-Saltović in Željka Podobnik;
- članice SKD Triglav: Mirjana Božulić, Aleksandra Hajdić, Jelena Stehlik in Lidija Stehlik;
- člani SKD Istra: Duša Divljak, Vesna Jelinić, Vesna Krstić, Brane Orlović, Fernanda Nikolić Orlović, Ljiljana Smoljan, Grazia Škopac, Darija Zenzerović in Marija Neva Pibernik;
- člani SKD Lipa Zadar: Jože Arzenšek, Marija Ivoš, Nada Pia Bajlo, Tatjana Bajlo, Marija Balen, Zrinka Majica in Majda Radović;
- članica KD Slovenski dom Karlovac: Vesna Papac;
- članica SKD Snežnik: Biserka Vuković
- iz Hrvaške: Marjan Cifer (Zadar);
- iz Bosne in Hercegovine: Vlatko Zimmer (Tuzla);
- iz Slovenije: Boža Jambrek (Novo mesto) in Metoda Turk (Šmarješke Toplice).³³⁹

337 Šušmelj, A. Tema brez teme. *Planika*, 217, 2022, 10.

338 Mirković, M. Likovna kolonija, razstava. *Sopotja*, 4, 2021, 12.

339 Isto.

Likovna kolonija *Turanj 2021* je tako kljub pandemiji pokazala, da je umetnost več kot le izraz na platnu – je prostor povezovanja, osebnega izraza, notranje moči in skupnosti, ki tudi v najtežjih časih ne utihne.

Tudi v letu 2022 so se članice in člani SKD Lipa Zadar odločili za organizacijo kolonije v virtualni obliki. Razstava kolonije je bila odprta 11. novembra v dvorani Znanstvene knjižnice Zadar z naslovom *Sanje in resničnost*.³⁴⁰ To je bila petnajsta likovna kolonija in se je je udeležilo kar 32 umetnikov iz slovenskih društev, ki delujejo na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini ter Sloveniji.³⁴¹ Udeleženci so bili:

- članica KPD Slovenski dom Zagreb: Stanka Novković;
- članica Slovenskega doma KPD Bazovica: Željka Podobnik;
- članice SKD Triglav: Dada Šantić, Jelena Stehlik in Lidija Stehlik (nova vodja likovne sekcije);
- člani SKD Istra: Duša Divljak, Vesna Jelinčić, Vesna Krstić, Brane Orlović, Fernanda Nikolić Orlović, Ljiljana Smoljan, Darija Zenzerović in Neva Stančić Pibernik (tudi vodja slikarskega tečaja);
- člani SKD Lipa: Jože Arzenšek (tudi vodja likovne sekcije in soustvarjalec kolonij), Marija Ivoš, Nada Pia Bajlo, Tatjana Bajlo, Marija Balen, Zrinka Majica in Majda Radović;
- članica KD Slovenski dom Karlovac: Vesna Papac;
- iz Bosne in Hercegovine: Vlatko Zimmer in Ismet Hodžić (Tuzla);
- iz Slovenije: Manica Miketič, Vlasta Črčinovič Krofič, Mateja Ogorevc, Peter Plavčak, Iskra Nadica, Valentina Plemenitaš, Mira Seneković, Jolanda Pušnik, Branka Sternad, Violeta Šmon, Nada Štafunko (Maribor) in Boža Jambrek (Novo mesto).³⁴²

Predsednica društva Darja Jusup je ob odprtju povedala:

340 Hrga, V. *Sanje in resničnost*. Planika, 21, 2022, 7–8.

341 Guzalić, M. Snovi i stvarnost u radovima likovnjaka. *Zadarski list*, 12. 11. 2022, 11.

342 Jusup, D. Snovi i stvarnost, *Sanje in resničnost*, 15. godina međunarodne likovne kolonije – 2022 Turanj. *Zadarski list*, 12. 11. 2022, 11.

»To je 15. mednarodna likovna razstava, na kateri sodeluje 37 umetnikov. Nekateri so svoja dela poslali virtualno, drugi pa so jih uspeli prinesiti osebno. Zelo smo zadovoljni, da smo to delo pripeljali do konca, saj je bilo zelo zahtevno. V načrtu imamo tudi izdelavo filma z vsemi slikami, življenjepisi in portreti umetnikov.«³⁴³

Jubilejna petnajsta mednarodna likovna kolonija je tako še dodatno okrepila umetniške vezi med slovenskimi društvi ter obogatila kulturno sceno.

Likovna kolonija, ki je eden najpomembnejših projektov SKD Lipa Zadar, je bila v letu 2023 končno spet izpeljana v živo. Šestnajsta likovna kolonija je potekala med 15. in 19. majem pod umetniškim vodstvom Marije Ivoš.³⁴⁴ Od tega leta dalje kolonija nosi ime po ustanovitelju, dolgoletnemu aktivnemu članu in ljubiteljskemu slikarju Jožetu Arzenšku, rojaku iz Turnja, ki je spomladi 2023 preminil.³⁴⁵ Tokrat se zbralo šestnajst udeležencev:³⁴⁶

- članice Slovenskega doma KPD Bazovica: Mirjana Katalinić, Željka Podobnik in Štefi Sila-Zih;
- članice SKD Lipa Zadar: Nada Pia Bajlo, Tatjana Bajlo, Marija Ivoš, Majda Radović, Zrinka Majica in Marija Balen;
- iz Slovenije: Boža Jambrek (Novo mesto), Ismet Hodžić, Rastko Šlošel, Bernarda Štafunko (Maribor) in Dare Trobec (Most na Soči).³⁴⁷

343 Guzalić, M. Doživljaj stvarnog u ono maštamo i nestvarno. *Zadarski list*, 11. 11. 2022. Arhiv Lipa Zadar.

344 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 28. Arhiv Lipa Zadar.

345 V.H. Sanjajmo z barvami. *Planika* 223, 2023, 7.

346 Mirković, M. 15.–19. maj, Puntamika/Knežja palača, Zadar Likovna kolonija Jože Arzenšek 2023 Galiča. *Sopotja*, 3, 2023, 8 (v nadaljevanju: Mirković, Puntamika).

347 Sanjamo z barvami – maštamo bojama, 16. mednarodna likovna kolonija »Jože Arzenšek« 2023, Katalog. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 32: Udeleženci 16. likovne kolonije *Jože Arzenšek* (vodja Marija Ivoš) (15. 5. 2023)

Umetniki so v tednu dni ustvarjali svoja dela, ki so nosila naslov *Maštamo bojama / Sanjamo z barvami*. Na platna so prenašali svoje barvne poglede na zadrške vedute in osebna doživetja. Razstava je bila odprta 19. maja v razstavni dvorani Knežje palače, kjer so ob odprtju nastopili folklorna skupina Zadarski tanac in člani literarno-recitatorske sekcije SKD Lipa Zadar.³⁴⁸ Na razstavi je Marija Ivoš povedala: »16. likovna kolonija SKD 'Lipa' Zadar je bila posvečena spominu na Jožeta Arzenška, ki je v Turnju pričel svoje slikarsko sanjarjenje v barvah. Njemu v čast se od tega leta kolonija imenuje Likovna kolonija 'Jože Arzenšek'.«³⁴⁹ Tudi v letu 2023 so likovno kolonijo finančno podprli Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Svet za narodne manjšine Republike Hrvaške ter predstavniki slovenske manjšine Mesta Zadar in Zadrske županije.

V letu 2024 je bila kolonija namesto maja organizirana med 8. in 11. oktobrom v prostorih HI Hostela na Puntamiki. Tema sedemnajste mednarodne likovne kolonije *Jože Arzenšek* je bila *Morje barv /*

348 Likovna kolonija Jože Arzenšek. *Novi odmev*, 82, 2023, 14.

349 Mirković, Puntamika.

More boja.³⁵⁰ V kulturnem programu ob otvoritvi so nastopili kantavtor Cioslav Josip Perica in člani pesniške delavnice SKD Lipa Zadar. V koloniji so sodelovali:

- članica KD Slovenski dom Zagreb: Stanka Novković;
- članica Slovenskega doma KPD Bazovica: Željka Podobnik;
- članice SKD Lipa: Nada Pia Bajlo, Tatjana Bajlo, Marija Ivoš in Majda Radović;
- člana SKD Gorski kotar: Silvana Lautar in Mirko Švigelj;
- iz Bosne in Hercegovine: Ismet Hodžić (Tuzla);
- iz Slovenije: Mirjam Kukovec Štamberger, Mira Seneković (Maribor) in Dare Trobec (Most na Soči).³⁵¹

Marija Ivoš je v svojem govoru predvsem poudarila pomen ohranjanja spomina na Jožeta Arzenška, ki je bil, skupaj s svojo ženo Ružo Arzenšek, pobudnik ustanovitve likovne kolonije: »Vztrajala sem, da likovna kolonija nosi njegovo ime predvsem zato, ker jo je on ustanovil, pa tudi zato, ker se mi zdi to nekakšen poklon njegovemu entuziazmu in želji po ustvarjanju.«³⁵²

Kolonija poteka v okviru projekta kulturnega amaterizma ob podpori Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške, Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter predstavnikov slovenske manjšine Mesta Zadar in Zadrske županije.³⁵³ Zaključna razstava del likovne kolonije *Jože Arzenšek 2024* je bila odprta 11. oktobra v prostoru Mestne straže Zadar. Pri njej sta sodelovala SKD Lipa Zadar in Narodni muzej Zadar – Etnološki muzej.³⁵⁴

350 Baljak, Đ. U Gradskoj straži otvorena izložba pod nazivom »Morje barv – More boja«. *Zadarski list*, 14. 10. 2024. Arhiv Lipa Zadar.

351 17. međunarodna likovna kolonija Jože Arzenšek 2024. Plakat. Arhiv Lipa Zadar.

352 Jusup, D. Likovna kolonija Jože Arzenšek 2024, *Novi odmev*, 86, 2023, 20.

353 Pavičić, M. »Morje barv... More boja«. Otvorena izložba amaterskih radova u sklopu 17. Međunarodne likovne kolonije Jože Arzenšek 2024. *Zadarski list*, 12. 10. 2024. Arhiv Lipa Zadar.

354 Ezadar. 17. Likovna kolonija Jože Arzenšek 2024. *Ezadar.hr*, 6. 10. 2024.

Slika 33: Retrospektiva 16. likovne kolonije v SKD Lipa v Dubrovniku (12. 4. 2024)

Likovna kolonija SKD Lipa Zadar v letu 2025 nadaljuje svojo pot. V osemnajstih letih neprekinjenega delovanja je postala več kot le umetniško srečanje, postala je kulturna institucija slovenske skupnosti v Dalmaciji in širše. Iz lokalne pobude je zrasla v mednarodno prireditel, ki vsako leto združuje umetnike slovenskega rodu iz Hrvaške, Slovenije, Bosne in Hercegovine ter drugih držav. Umetniško ustvarjanje v različnih tehnikah – od olja in akrila do eksperimentalnih pristopov – odseva ljubezen do dalmatinskega pejzaža, kulturne dediščine in človeških vezi.

Posebno vrednost koloniji daje njena prilagodljivost in trdoživost. Tudi v času pandemije covida-19 ni zamrla, temveč se je uspešno preselila v virtualno obliko, kar je omogočilo nadaljevanje ustvarjanja in povezovanja kljub fizični oddaljenosti. Umetniki so od doma ustvarjali dela na skupno temo, ki so bila nato razstavljena v digitalni obliki in pozneje tudi na fizičnih razstavah. Tako je kolonija znova dokazala, da umetnost ne pozna meja – ne geografskih ne epidemioloških.

Poimenovanje kolonije po Jožetu Arzenšku, njenemu ustanovitelju, slikarju in dolgoletnemu vodji, je globoko spoštovanje članov SKD Lipa Zadar do človeka, ki je s svojo vizijo, energijo in predanostjo pustil neizbrisen pečat. Njegovo umetniško in človeško izročilo živi naprej v vsaki novi koloniji, v vsakem ustvarjalnem trenutku, ki se rodi iz ljubezni do kulture, skupnosti in identitete.

Največ umetnikov je skozi leta prihajalo iz slovenskih društev na Hrvaškem (zlasti iz Zagreba, Reke, Zadra in okolice), Slovenije ter Bosne in Hercegovine. Nekateri so se vračali znova in znova, saj so v koloniji prepoznali ustvarjalno okolje, bogato s toplino, gostoljubjem in profesionalno podporo. Njena trajnost in rast pričata o predanosti organizatorjev, umetnikov in lokalne skupnosti, ki z vsako novo kolonijo utrjujejo mostove med kulturami.

Poleg organizacije likovnih kolonij je treba posebej izpostaviti tudi prizadevnost vodstva SKD Lipa Zadar pri organizaciji številnih razstav. Na koncu vsake kolonije je bila zasnovana razstava, ki je javnosti predstavila ustvarjena dela in poudarila umetniško vrednost dogodka. Te razstave niso bile zgolj predstavitve ustvarjenega, temveč so postale priložnost za srečevanje in sodelovanje. Pogosto so jih spremljali nastopi literarno-recitatorske sekcije SKD Lipa Zadar, kar je omogočilo povezovanje različnih ustvarjalnih izrazov znotraj društva. Obenem so razstave vzpostavljale vezi tudi z lokalnimi kulturnimi društvi, ki so se s svojimi nastopi ali gostovanji vključila v program, s čimer se je kulturna izmenjava še dodatno obogatila.

Takšno medsebojno prepletanje umetnosti, glasbe, plesa in prijateljstva je dalo koloniji poseben značaj, ne le kot umetniški dogodek, temveč kot živahen kulturni utrip skupnosti. Umetniška dela, nastala v okviru kolonij, niso ostala zgolj del lokalne predstavitve, temveč so bila pogosto razstavljena tudi v prostorih drugih slovenskih društev na Hrvaškem ter na prireditvah, ki so jih organizirali pripadniki drugih narodnih manjšin v Zadru in Zadrski županiji. Te razstave so

bile hkrati tudi pomembno orodje za promocijo dejavnosti društva in predstavitev njegove bogate ustvarjalnosti širši javnosti.

Pogosto so bila likovna dela kasneje še dodatno razstavljena in nudila odlično priložnost za promocijo delovanja SKD Lipa Zadar, ki bo predstavljeno v tem delu knjige. V nadaljevanju bodo na podlagi zbranih podatkov predstavljene razstave, ki niso vezane na likovne kolonije. O nekaterih razstavah je bilo na voljo več podatkov, druge pa so se samo spotoma omenjale v popisih aktivnosti SKD Lipa Zadar.

SKD Lipa Zadar se, kot smo videli, že vse od svoje ustanovitve uveljavlja kot pomemben nosilec kulturnega dogajanja v Zadru in širši regiji. Poseben poudarek v dejavnosti društva ima likovna sekcija, ki od leta 2007 neprekinjeno sodeluje in samostojno organizira številne razstave, obenem pa se vključuje tudi v podobne aktivnosti znotraj lokalnega okolja.

Leta 2007 je društvo sodelovalo na razstavi ob Mednarodnem dnevu kulturne različnosti, kjer lahko vidimo tudi nekakšne zametke bodoče likovne kolonije. Razstava je potekala v Mestni loži v Zadru. Predstavljena so bila dela člana SKD Lipa Zadar Jožeta Arzenška ter članov likovne sekcije SKD Triglav iz Splita pod vodstvom Ivana Kosmosa. Razstavljene so bile tudi idrijske čipke, ki so jih izdelale članice SKD Triglav. Prireditve so se med drugim udeležili tudi vodilni predstavniki vseh slovenskih organizacij na Hrvaškem Darko Šonc in gosta iz Slovenije, Peter Mihelač in Darko Osojnik iz KD Prežihov Voranc z Raven na Koroškem.³⁵⁵ Čipke sta razstavljali Florijana Filipi in Tinka Kurtin iz SKD Triglav, slike pa Jože Arzenšek iz SKD Lipa Zadar ter Ivan Kosmos, Mojca Jelaska, Dada Šantić in Mladen Vulas iz SKD Triglav.³⁵⁶ To je bila tudi prva razstava, ki jo je organiziralo SKD Lipa Zadar v sodelovanju s SKD Triglav.

355 Mirković, M. SKD Lipa, Zadar Mednarodni dan kulturne različnosti. *Kažipot*, 27, 2007, 24.

356 Razstava – izložba – exhibition: Klekljana čipka, 18. 5. 2007. Plakat. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 34: Razstava slik likovne kolonije na *Ladji kulture* (3. 8. 2012)

Sledili sta razstavi v Mestni loži v Zadru leta 2008³⁵⁷ in 2012,³⁵⁸ obe obeleženi kot del mednarodnega dneva enakosti oziroma tedna človekovih pravic.

Leta 2012 so člani SKD Lipa Zadar prvič sodelovali v kulturnem projektu *Ladja kulture*, kjer so na pomolu v Sv. Filipu i Jakovu pripravili slikarski ex tempore in razstavo slik s pete likovne kolonije. Država partnerica je bila Slovenija. Ob tej priložnosti je na začetku prireditve prisotne pozdravila predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup.³⁵⁹ Sodelovali so člani: Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Marija Ivoš, Zrinka Majica in Majda Radović. Andreja Malta se je predstavila s svojimi pesmimi. To je bil začetek tradicije sodelovanja društva na kulturni prireditvi *Ladja kulture*, ki se je nadaljevala tudi v prihodnjih letih.

357 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 3. Arhiv Lipa Zadar.

358 Isto, 6.

359 Malta Jezeršek, A. Zadar: Slovenski prispevek k prireditvi *Ladja* – knjigarna. *Novi odmevi*, 48, 2012, 16.

Leta 2013 je društvo ponovno sodelovalo na *Ladji kulture*, kjer so razstavili dela s kolonije *Maj 2013*. Likovna sekcija pod vodstvom Jožeta Arzenška je na pristaniškem pomolu postavila prodajno razstavo.³⁶⁰ Sodelovali so Jože Arzenšek, Majda Radović, Marija Ivoš, Nada Pia Bajlo in Zrinka Majica. Zvečer so pripravili literarni večer, na katerem sta nastopili Andreja Malta in Marija Ivoš. Tako se je utrdila prepoznavna značilnost društva – povezovanje likovne umetnosti z literarnim ustvarjanjem.

V letu 2014 so člani SKD Lipa Zadar razstavljali na več mestih, med drugim na dogodku *Noč muzeja* v Biogradu na Moru, kjer je razstavljala članica društva Marija Balen.³⁶¹ Pomemben prispevek k prepoznavnosti društva je bila tudi udeležba Jožeta in Ruže Arzenšek na razstavi Vere Lukšič v Dolenjskih Toplicah.³⁶² Istega leta je društvo gostovalo na sejmu cvetja v Sv. Filipu i Jakovu, kjer je bila razstavljena zbirka slik s slikarske kolonije.³⁶³ Likovna sekcija je v letu 2014 ponovno aktivno sodelovala v projektu *Ladja kulture*, kjer so razstavili dela osmih umetnikov, članov in gostov društva. Sodelovali so na povabilo direktorice Turističnega združenja Klare Eškinja. Jože Arzenšek je na prireditvi spregovoril o likovni sekciji, ki jo vodi, in obiskovalce povabil k ogledu razstave na pristaniškem pomolu. Svoje slike s sedme likovne kolonije *Maj 2014 Turanj* so razstavili Jože Arzenšek, Nada Pia Bajlo, Marija Ivoš, Zrinka Majica, Majda Lisac, Marjan Miklavec, Ivan Kosmos in Majda Radović.³⁶⁴

360 (Ajm). Prispevek k prireditvi *Ladja* knjigarna. *Novi odmev*, 50, 2013, 18; Mladen, V. Kultura na turneju krenula iz Sv. Filipa i Jakova. *Zadarski list*, 27. 7. 2013. Arhiv Lipa Zadar.

361 Antena Zadar. Izložba Marije Balen u Zavičajnom muzeju Biograda. *Antena portal Zadar*, 28. 1. 2014.

362 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 9. Arhiv Lipa Zadar.

363 Isto.

364 Jusup, D. Na ladji kulture in večeru TV-dokumentarcev iz naših krajev. *Novi odmev*, 54, 2014, 25.

Slika 35: Razstava Nade Pie Bajlo (29. 9. 2016)

Leta 2015 in 2016³⁶⁵ se je sodelovanje na sejmu cvetja nadaljevalo, prav tako pa so člani sodelovali na razstavi *Mostovi prijateljstva*, ki je bila organizirana v okviru *Noči muzeja*. Ta razstava je predstavljala pregled del, nastalih na likovnih kolonijah od leta 2008 do 2015, in združila umetnike iz različnih slovenskih društev, ki delujejo na Hrvaškem, pa tudi umetnike iz slovenskih krajev, ki so se običajno udeležili likovnih kolonij v Turnju. Na otvoritvi razstave so svoje pesmi recitirale tudi članice SKD Lipa Zadar: Andreja Malta, Marija Ivoš in Zorica Buljanović.³⁶⁶

Leta 2016 je SKD Lipa Zadar organiziralo samostojno razstavo članice Nade Pie Bajlo z naslovom *Radost stvaranja*.³⁶⁷ Razstava, ki je bila odprta v Mestni knjižnici Zadar, je predstavila njena slikarska dela

365 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 12. Arhiv Lipa Zadar.

366 Antena Zadar. U Noči muzeja u Biogradu otvorenje izložbe »Mostovi prijateljstva«. *Antena portal Zadar*, 29. 1. 2016; 057info. Društvo Lipa postavlja izložbu Mostovi prijateljstva. *057info.hr*, 29. 1. 2016.

367 Antena Zadar. U arbanaškoj knjižnici izložba slika Pie Bajlo. *Antena portal Zadar*, 27. 9. 2016. Arhiv Lipa Zadar.

v različnih tehnikah, zaznamovana z jasno geometrično strukturo in živimi barvami. Marija Ivoš je za slike Nade Pie Bajlo povedala:

»Slikarka je zvesta poudarjeni geometrizzaciji, v kateri lahko razigrano uporablja barve in oblike znotraj ploskev, katerih deli se pogosto spopadajo skozi izjemno zapletene dinamične odnose. Večino svojih slik ustvarja z akrilom na platnu, slogovno dosledno, natančno in brez monotonije, čeprav se rada poigra tudi z zahtevno tehniko olja na platnu, zlasti pri motivih iz narave.«³⁶⁸

V letu 2017 je društvo sodelovalo na več prireditvah, med drugim na razstavi *Zajedno za živo* v Mestni knjižnici v Zadru.³⁶⁹ Ob deseti obletnici slikarske kolonije je bila v Mestni knjižnici Zadar organizirana retrospektivna razstava z naslovom *Ljubezen in morje*, na kateri je sodelovalo trinajst umetnikov iz Hrvaške in Slovenije. Razstava, odprta ob Mednarodnem dnevu človekovih pravic, je izpostavila ustvarjalno raznolikost udeležencev in pomen medkulturnega dialoga. Razstavljalo je trinajst umetnikov, od katerih je večina sodelovala na vseh desetih likovnih kolonijah *Maj Turanj*: Ivan Kosmos in Alenka Zaviršek iz SKD Triglav, Jože Arzenšek, Majda Radović, Marija Ivoš, Nada Pia Bajlo in Zrinka Majica iz SKD Lipa Zadar, Stanka Novković in Adica Dobrić Jelača iz KPD Slovenski dom Zagreb, Neva Pibernik Stančić in Vesna Jelinčić iz SKD Istra, Vesna Papac iz KD Slovenski dom Karlovac in Marjan Miklavec iz Sežane. Razstavljenih je bilo šestindvajset slik. Marija Ivoš je ob tej priložnosti povedala:

»Prav to lepoto daje slikarjem likovna kolonija SKD Lipe Zadar. Teme so vedno sonce, kamen in morje. In ko slikarji ta kamen, to sonce in morje prelijejo na svoja slikarska platna, nastanejo poetične zgodbe, izpisane z barvo.«³⁷⁰

368 057info. Pia Bajlo otvorila prvu samostalnu izložbu. *057.info.hr*, 2. 10. 2016.

369 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 13. Arhiv Lipa Zadar.

370 Jusup, D. Slovenci v Zadru obeležili dan človekovih pravic. *Rojaki*, 11. 12. 2017.

Slika 36: Retrospektiva 10. likovne kolonije v Slovenskem domu KPD Bazovica Reka (24. 11. 2018)

Leta 2018 je bila retrospektiva desetih kolonij predstavljena na Reki v prostorih Slovenskega doma KPD Bazovica. Ob gostovanju KD France Prešeren iz Šibenika in SKD Lipa Zadar je potekal bogat kulturni večer, ki je vključeval razstavo, pevske nastope in literarni program. Razstavljena so bila dela z jubilejne, desete likovne kolonije *Maj – Turanj* z naslovom *Ljubezen in morje*, pri čemer je društvo SKD Lipa Zadar predstavljala tudi Majda Radović, ena od rednih udeleženk kolonije. Dogodek je pospremil nastop zbora Prešernovke iz Šibenika, ki se je zaradi zapiranja slovenskega društva iz Šibenika javnosti predstavil zadnjič, ter recital literarnih ustvarjalk Andreje Malta in Marije Ivoš. Slednja je spregovorila tudi o delovanju likovne sekcije in prevzemu vodenja kolonije po Jožetu Arzenšku. Večer, ki je potekal v znamenju čustev, sodelovanja in slovesov, se je zaključil z vabilom na tradicionalno decembrsko srečanje.³⁷¹

³⁷¹ Mirković, M. Pozdrav iz Dalmacije z besedo in pesmijo in sliko. *Sopotja*, 4, 2018, 14.

Leta 2019 je članica SKD Lipa Zadar Marija Balen sodelovala na razstavi del, nastalih na mednarodni likovni koloniji v Pakoštanah.³⁷² V tem letu se je nadaljevalo sodelovanje na sejmu cvetja, zasnovana je bila tudi decembrska retrospektiva dvanajste likovne kolonije, ki je bila predstavljena v Zadru.³⁷³

Tudi v času epidemioloških razmer v letih 2020 in 2021 društvo ni prenehalo z dejavnostmi, so pa bile te izvedene v zmanjšanem obsegu. V letu 2021 je bila organizirana retrospektiva virtualne trinajste likovne kolonije v prostorih Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki.³⁷⁴ Istega leta je bila organizirana tudi razstava v prostorih SKD Triglav v Splitu. V Splitu sta bila razstava in spremljajoči kulturni program posvečena prezgodaj preminulemu članu in dolgoletnemu vodji likovne skupine društva SKD Triglav Ivanu Kosmosu.³⁷⁵

Leto 2022 se je začelo z odprtjem razstave ob prireditve *Noč muzeja* v Biogradu na Moru. Razstava, ki so jo pripravili člani SKD Lipa Zadar, je predstavila 30 umetniških del, nastalih na različnih likovnih kolonijah članov slovenskih društev iz Hrvaške in Bosne in Hercegovine. Nekatera dela so bila prikazana tudi v obliki video projekcij. Kulturni program so obogatili učenci in profesorji Glasbene šole Osnovne šole Biograd na Moru ter pesniki Rada Vrančić, Branko Antunović, Mladen Baraba in Marija Ivoš. O delu likovne kolonije je govorila Darja Jusup.³⁷⁶

V sodelovanju z Mestno knjižnico Benkovac so člani SKD Lipa Zadar organizirali retrospektivno razstavo likovnih del, nastalih v okviru trinajste in štirinajste virtualne likovne kolonije SKD Lipa

372 SM. Izloženi radovi s prve mednarodne likovne kolonije Pakoštane 2018. *B-portal*, 7. 2. 2019.

373 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 18 – 20. Arhiv Lipa Zadar.

374 Mirković, M. Čarobnost barv. *Sopotja*, 3, 2021, 15.

375 Stehlik, L. Poezija v barvni čarovnji. *Planika* 217, 2021, 10.

376 Zavičajni muzej Biograd na Moru. Plakat. Arhiv Lipa Zadar; B. [NOĆ MUZEJA] Izložba slovenskih društev s področja Hrvatske i Bosne i Hercegovine. *B-portal*, 25. 1. 2022.

Slika 37: Razstava na sejmu cvetja v Sv. Filipu i Jakovu (30. 4. 2022)

Zadar z naslovoma *Tema brez teme* in *Čarolija barv*. Ta razstava je bila zadnja postaja razstavno-umetniškega kroga, ki se je začel novembra 2021 v podružnici Mestne knjižnice Zadar, oddelek Arbanasi, ter nadaljeval v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki, SKD Triglav v Splitu in v okviru *Noči muzejev* v Zavičajnem muzeju Biograd na Moru. Program so s svojo prisotnostjo in nastopi obogatili mladi glasbeniki: Veronica Mamić, Ante Ćurković in Šime Brkljača, udeleženci glasbene delavnice knjižnice v Benkovcu, ter pesniki: Veronika Tomić (Knin), Branko Antunović (Perušić), Mladen Baraba (Zadar) in Marija Ivoš. Predsednica SKD Lipa Zadar Darja Jusup je ob tej priložnosti poudarila, da sta tudi tokratni – trinajsta in štirinajsta – virtualni koloniji dosegli zastavljene cilje: ustvarjanje, povezovanje in promocijo umetnosti v najširšem pomenu. Marija Ivoš je ob tem izpostavila umetniško kakovost sodelujočih slikarjev, ki imajo za seboj bogate življenjepise in razstavne izkušnje doma in v tujini.³⁷⁷

³⁷⁷ Uredništvo, 13/14 Virtualna likovna kolonija SKD Lipa Zadar Tema brez teme. *Slovenci v sosednjih državah*, 17. 3. 2022.

Slika 38: Marija Ivoš na razstavi v Benkovcu (10. 11. 2023)

Tega leta so člani SKD Lipa Zadar, ponovno v sodelovanju z Zavičajnim muzejem Biograd na Moru, odprli razstavo z naslovom *Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem*. Razstava je bila del programa turistične prireditve *Slovenski vikend*, ki se je znova odvijala v Biogradu na Moru in privabila številne obiskovalce iz Slovenije. Avtorici razstave sta bili Helena Janežić iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani ter dr. Barbara Riman z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Direktor muzeja Draženko Samardžić je ob tem poudaril dosedanje uspešno sodelovanje muzeja s SKD Lipa Zadar, še posebej skozi številne razstave in kulturno-umetniške dogodke. Izpostavil je, da je Biograd ponosen del te pomembne kulturne zgodbe.³⁷⁸

V letu 2023 je bila razstava postavljena 29. aprila v sklopu sejma cvetja v Sv. Filipu i Jakovu. Vodil jo je Jože Arzenšek ob sodelovanju Marije Balen, Zrinke Majica in Rafaele Štulina.³⁷⁹ Istega leta je

378 B. [U SKLOPU »SLOVENSKOG VIKENDA«] Otvorena izložba »Susjedi Slovenci – Slovenci u Hrvatskoj«. *B-portal*, 29. 4. 2022.

379 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 25. Arhiv Lipa Zadar.

10. novembra v multimedijiški dvorani Zavičajnog muzeja Benkovac potekala slavnostna otvoritev razstave del, nastalih na šestnajsti likovni koloniji *Jože Arženšek*. V uvodnem delu je o delovanju društva spregovorila Darja Jusup, predsednica SKD Lipa Zadar, ki je predstavila dolgoletno in raznoliko dejavnost društva. O razstavi in ustvarjalnem procesu likovne kolonije je spregovorila prof. Marija Ivoš, likovna pedagoginja in vodja kolonije, ki je poudarila raznolikost in kakovost razstavljenih umetniških del.³⁸⁰ Razstavo je uradno odprl Marin Ćurković, ravnatelj Zavičajnog muzeja Benkovac, ki je v nagovoru izrazil zadovoljstvo nad nadaljevanjem uspešnega sodelovanja med muzejem in društvom SKD Lipa Zadar. Iz društva so se zahvalili vsem sodelujočim in podpornikom ter izrazili veselje ob prihodnjih srečanjih, povezanih z umetnostjo, kulturo in skupnostjo.³⁸¹

Leto 2024 je bilo za člane likovne sekcije SKD Lipa Zadar zelo dejavno, s številnimi razstavami in sodelovanji doma in v tujini. Že 2. marca je Marija Ivoš sodelovala na razstavi v Pomorskem muzeju v Splitu.³⁸² Dva dni kasneje, 4. marca, je bila odprta razstava ob mednarodnem dnevu žena z naslovom *Barve trenutka / Boje trenutka*, ki je potekala v novem oddelku Mestne knjižnice Zadar. Na razstavi je sodelovala fotografinja Karmen Dondivić, predstavnica slovenske manjšine v Šibeniško-kninski županiji. Kulturni program so soustvarile pesnice Mojca Golob Bareša, Marija Ivoš, Vesna Bilić, Zorica Buljanović in Maria Zorić. Glasbeno spremljavo je zagotovil kantavtor Igor Lokas iz Vodic.³⁸³

V Dubrovniku so člani SKD Lipa Dubrovnik organizirali retrospektivo šestnajste mednarodne likovne kolonije. Sodelovali so tudi člani SKD Lipa Zadar, in sicer: Marija Ivoš, Zorica Buljanović ter Josip

380 Baljak, Đ. »Sanjamo z bojami« okupilo 28 autora. *Zadarski list*, 17. 11. 2023. Arhiv Lipa Zadar.

381 Antena Zadar, U Benkovcu otvorena retrospektivna izložba 16- likovne kolonije »Jože Arzenšek«, *Antena Zadar*, 13. 11. 2023.

382 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 31. Arhiv Lipa Zadar.

383 Jusup, D. Fotografska razstava ob dnevu žena. *Novi odmev*, 84, 2024, 18.

in Justina Buovac.³⁸⁴ Aprila so članice in člani SKD Lipa sodelovali na že tradicionalnem sejmu cvetja v Sv. Filip i Jakovu, 27. aprila pa sta razstavo organizirali Marija Ivoš in Majda Radović v sodelovanju s Turističnim združenjem občine Sv. Filip i Jakov.³⁸⁵ Marija Ivoš je s svojo sliko sodelovala tudi na razstavi 25. avgusta v Sarajevu z naslovom *Sarajevu s ljubavlju*, ki jo je pripravilo društvo Vlaho Bukovac iz Splita.³⁸⁶

Ob mednarodnem dnevu človekovih pravic je Tatjana Bajlo v stekleni dvorani Mestne knjižnice Zadar 2. decembra odprla svojo razstavo z naslovom *Narava pripoveduje*. Ta samostojna razstava je bila druga v njenem opusu, umetnica pa je do tega trenutka sodelovala že na osemnajstih skupinskih razstavah kot članica likovne kolonije SKD Lipa Zadar. Kulturni program ob odprtju razstave so sestavljale pesniške recitacije Vesne Bilić in Zorice Buljanović ter glasbeni nastopi učencev glasbene šole Ivana Vištica, Darija Vištica in Karle Neferanovića. Predsednica društva Darja Jusup je poudarila pomen obeleževanja dneva človekovih pravic³⁸⁷ O svoji razstavi, zakaj in kako je nastala, je Tatjana Bajlo povedala:

»Vedno sem rada risala in oblikovala male skulpturice iz vsega, kar se je dalo oblikovati. To mi je bilo v veselje, hkrati pa mi je veliko pomenilo tudi pri delu z mlajšimi otroki v šoli. Kljub temu nikoli nisem bila povsem zadovoljna, saj so bila moja dela daleč od mojih idej. Pravi čas za bolj resen začetek je prišel v nekoliko mirnejšem obdobju mojega življenja, leta 2008. Takrat sem si zaželela naslikati motiv s koledarja in bila prvič zadovoljna z rezultatom. Dela so prejela veliko pohval prijateljev, kar me je zelo spodbudilo.

384 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 31. Arhiv Lipa Zadar.

385 Isto.

386 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 33. Arhiv Lipa Zadar.

387 Baljak, Đ. Put kroz sva godišnja doba kakvog Zadar još nije vidio. *Zadarski list*, 4. 12. 2024. Arhiv Lipa Zadar (v nadaljevanju: Baljak, Put kroz).

Po štirih letih sem izvedela, da je v naši Mestni knjižnici v Zadru mogoče zaprositi za termin in postaviti razstavo. O tem, kako se to sploh organizira, nisem vedela ničesar. Na pomoč mi je priskočila kolegica iz šole, gospa Marija Ivoš – slikarka, likovna pedagoginja, profesorica hrvaškega jezika in pesnica. Vse je potekalo zelo lepo, vendar je minilo več let, preden sem si ponovno zaželela pokazati svoja nova dela. Predsednica društva Lipa Darja Jusup in jaz sva se morali srečati zaradi dogovora o obeleževanju dneva človekovih pravic. Med pogovorom sem omenila, da nameravam pripraviti razstavo, in tako se je rodila ideja, da bi razstavo vključili v program dejavnosti društva ob tem dnevu. Darjina ideja mi je bila zelo všeč, v projekt pa se je znova vključila tudi naša Marija Ivoš s svojimi izkušnjami, tako da je vse steklo gladko. Pripravljen je bil program slovesnega odprtja, poslana so bila vabila, mene pa je najbolj skrbelo, da bo dvorana ob odprtju napol prazna. To ni mala stvar – pridejo novinarji, snemalci, člani družine, prijatelji ... Tisti večer pa se je moj strah izkazal za popolnoma odvečnega. S polnim srcem sem lahko pozdravila številne člane društva Lipa, udeležence DPS-ja, nekdanje učence iz več generacij in njihove starše. Največja vrednost pripadnosti kateri koli skupnosti je prav v povezanosti ljudi, ki glede na svoje zmožnosti, znanje in interese podpirajo in pomagajo drug drugemu. V tem smislu je SKD Lipa velik navdih in podpora mnogim – tudi meni.«³⁸⁸

Leto 2025 je zaznamovala sedemnajsta mednarodna kolonija, katere retrospektivna razstava je bila predstavljena v Zavičajnom muzeju Benkovac in prostorih SKD Triglav v Splitu. Dela so tematizirala povezanost z naravo, s poudarkom na motivih morja, kamna in

388 Pisna korespondenca z Tatjano Bajlo. Korespondenco hranita avtorici.

mediteranskega rastlinja. Umetniki so skozi akrilne tehnike, kolaže in gvaše izrazili svojo osebno interpretacijo skupnih tem.³⁸⁹

Jože Arzenšek, član SKD Lipa Zadar, je samostojno razstavljal na Hrvaškem in tudi v Sloveniji, s čimer je še dodatno utrdil svoj umetniški opus v širši regiji.³⁹⁰

Razstavna dejavnost SKD Lipa Zadar ni zgolj izraz umetniške ustvarjalnosti njegovih članov, temveč predvsem prepoznavna in vztrajna zavezanost ohranjanju slovenske identitete, jezika in kulture v hrvaškem prostoru. Slikarske razstave, literarni večeri, likovne kolonije in sodelovanja z drugimi društvi tvorijo živo mrežo kulturne izmenjave in medsebojnega razumevanja, ki seže preko nacionalnih in jezikovnih meja.

Z vsako razstavo društvo odpira vrata novim dialogom, spodbuja ustvarjalnost in vabi k pogledu v svet, kjer umetnost postane most med ljudmi. Likovna sekcija s svojo dolgoletno prisotnostjo potrjuje, da umetnost potrebuje predanost, vizijo in skupnost, ki jo podpira. V tem duhu SKD Lipa Zadar ne ustvarja le umetnosti, temveč odpira in ustvarja prostor za povezovanje, sodelovanje in lepoto, ki nas navdihuje.

Likovna kolonija SKD Lipa Zadar je v osemnajstih letih postala simbol povezanosti, kulturne vztrajnosti in mednarodnega sodelovanja. Z vsako novo kolonijo znova dokazuje, da umetnost ne pozna meja in da barve lahko povezujejo ljudi, kulture in generacije.

389 Ivoš, M. Likovna kolonija z gosti iz Slovenije in BiH. *Novi odmev*, 87, 2025, 31.

390 Iz pogovora z Ružo Arzenšek 6. 10. 2025. Podatke hranita avtorici.

3.4 Literarno-recitatorska sekcija

V dveh desetletjih delovanja SKD Lipa Zadar je literarno-recitatorska sekcija postala eno njegovih najbolj prepoznavnih in dejavnih ustvarjalnih jeder. Njeni člani in članice so s svojo poezijo, interpretacijami klasikov in avtorskimi nastopi v slovenskem in hrvaškem jeziku bistveno prispevali k utrjevanju slovenske identitete na Hrvaškem. Ustvarjanje v dveh jezikih, povezovanje z drugimi manjšinskimi skupnostmi ter pogosta gostovanja na literarnih večerih in kulturnih manifestacijah so omogočili, da je slovenska beseda iz Zadra segla prek meja Dalmacije in postala pomemben del širšega kulturnega prostora.

V tem poglavju bomo predstavili razvoj, dejavnosti in pomen literarno-recitatorske sekcije SKD Lipa Zadar. Skozi kronološki pregled nastopov, izdanih knjig, sodelovanj na mednarodnih dogodkih ter skupnih projektov bomo tudi izpostavili posamezne člane, ki so z osebnim navdihom, predanostjo jeziku in čutom za skupnost ustvarjali dragocen mozaik slovenske kulture na Hrvaškem.

Literarno-recitatorsko delovanje bo predstavljeno kronološko, od njenega začetka do leta 2024. Pri dogodkih, kjer je sodelovalo več skupin, kot so Prešernov dan ali razstave slik, ki so nastale na likovnih kolonijah, pa bodo omenjeni samo člani, ki so sodelovali s svojimi recitacijami, kar bo omogočilo boljši vpogled v bogastvo aktivnosti, ki so jih izvedli članice in člani recitatorsko-literarne sekcije SKD Lipa Zadar. Več o teh skupnih dogodkih lahko preberete v drugih delih knjige.

Začetki literarno-recitatorske sekcije segajo v leto 2008, ko so obiskovalci mestne knjižnice ob proslavi Prešernovega dne uživali v večeru poezije. Recital je mladi član KSD Lipa Zadar Jure Špralja.³⁹¹ Od takrat naprej so člani društva vse pogosteje v program vključevali

391 Jusup, D. Slovenska kultura pod okriljem zadrške Lipe. *Novi odmev*, 34, 2008, 14.

Slika 39: Jure Špralja recitira na proslavi ob Prešernovem dnevu (7. 2. 2008)

tudi pesniški izraz. Na začetku so pesnice in književnice svoje delo predstavljale predvsem v okviru skupnih dogodkov. Tako je Andreja Malta nastopala na otvoritvi razstave ob koncu slikarske kolonije leta 2011.³⁹² Sodelovala je tudi pri različnih proslavah v letu 2012, med drugim pri proslavi Prešernovega dne³⁹³ in na odprtju razstave po končani likovni koloniji, kjer se je predstavila »s čustvenimi stih, ki jih piše v slovenskem in hrvaškem jeziku«.³⁹⁴

Sodelovala je tudi na prireditvi *Ladja kulture*, kjer je recitala pesmi v slovenščini. Na tej prireditvi se je predstavila tudi Marija Ivoš, ki je svoje pesmi recitala predvsem v hrvaščini.³⁹⁵

392 057info. 4. Likovna kolonija Maj 2011 Turanj. *057info.hr*, 19. 5. 2011.

393 Jusup, D. Lipa Zadar: Na Prešernov dan naprej skupščina in nato koncert. *Novi odmev*, 46, 2012, 17.

394 Jusup, D. Lipa Zadar: Slikarstvo kot močna Hrvaško-slovenska zveza. *Novi odmev*, 47, 2012, 17.

395 Malta Jezeršek, A. Zadar: Slovenski prispevek k prireditvi *Ladja* – knjigarna. *Novi odmev*, 48, 2012, 16.

Slika 40: Predstavitev pesniške Andreje Malta *Po stezah spominov* (20. 12. 2013)

V letu 2013 sta Martina Kurtin in Andreja Malta nastopili na proslavi Prešernovega dne. Andreja Malta je ob tej priložnosti predstavila svoje pesmi.³⁹⁶ O njenem nastopu je bilo napisano: »V kulturnem programu je nekaj pesmi recitirala Martina Kurtin. Andreja Malta Jezeršek, ki je tudi vodila program, je prebrala svoji pesmi Lipa in Oče ter z njima marsikoga ganila.«³⁹⁷

Andreja Malta in Marija Ivoš sta nastopili tudi ob odprtju likovne razstave kolonije, ko se je Marija Ivoš prvič tudi predstavila s pesmijo v slovenščini, »jeziku svojih prednikov«.³⁹⁸

Za razvoj literarnega ustvarjalstva v društvu pomemben kulturni dogodek je bila predstavitev knjižnega prvenca Andreje Malta *Po stezah spominov/Stazama uspomena*. S svojo zbirko je avtorica ponudila intimen vpogled v čustveni in miselni svet sodobne ženske,

396 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 7. Arhiv Lipa Zadar.

397 Jusup, D. Zadar: Društvo Lipa napolnilo že osem uspešnih let. *Novi odmev*, 49, 2013, 15.

398 Jusup, D. Kulturno poletje v barvah Dalmacije in z zvoki Koroške. *Novi odmev*, 50, 2013, 18.

obenem pa nagovorila širše teme identitete, pripadnosti in notranje moči. O pomembnosti takšnega dogodka je spregovorila tudi Darja Jusup, predsednica društva, ki je ob predstavitvi knjige ponovila besede Janeza Roglja, glavnega tajnika SIM, da je izdaja knjige izjemno pomembna za to majhno društvo, ki sodi med najaktivnejša slovenska društva na Hrvaškem.³⁹⁹ Poleg avtorice so na predstavitvi sodelovale še recitatorke iz društva, ki so brale izbrane pesmi iz knjige, in sicer Majda Radović, Katarina Bezić in Iva Pejković.⁴⁰⁰ Svoje pesmi je brala tudi Andreja Malta. Dogodek je obogatil glasbeni vložek. Nastopali so sopranistka Marta Musap in Trio Renesta Cobbler String. Prireditev je bila zelo lepo sprejeta, saj je združila ljubitelje poezije, člane društva ter širšo skupnost. Andreja Malta je povedala: »Imam dve mesti in dve domovini, razlike ni več – tako kot mi je ljuba Slovenija, mi je ljuba tudi Hrvaška. Na obeh krajih se zdaj počutim doma.«⁴⁰¹ Knjiga je bila predstavljena tudi predstavnikom SIM iz Ljubljane, ko so 31. decembra 2013 obiskali SKD Lipa Zadar.⁴⁰²

O tej izkušnji je Andreja Malta zapisala:

»Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar je bila svojevrstna prelomnica v mojem literarnem ustvarjanju. Leta 2013 je z njihovo podporo in finančno pomočjo izšla moja prva dvojezična pesniško-prozna zbirka *Po stezah spominov/Stazama uspomena*, kar mi je dalo spodbudo za nadaljnje ustvarjanje v literarnem svetu, za kar sem zelo hvaležna.«⁴⁰³

Članice recitatorske skupine so v letu 2014 ponovno nastopile ob obeležitvi Prešernovega dne. S svojimi recitacijami sta nastopili

399 Mladen, V. Intimni zemljevid isipan na dva jezika. *Zadarski list*, 31. 12. 2013, 16 (v nadaljevanju: Mladen, Intimni zemljevid).

400 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 8. Arhiv Lipa Zadar.

401 Mladen, V. Intimni zemljevid.

402 Mladen, V. Dva grada, dvije »dežele«. SKD Lipa, Promocija prve knjige svoje članice Andree Malte zaključili godinu. *Zadarski list*, 31. 12. 2013, 16.

403 Pisna korespondenca z Andrejo Malta. Korespondenco hranita avtorici.

Andreja Malta in Zorica Buljanović, Prešernovo Julijo pa je recitala Tatjana Bajlo.⁴⁰⁴

Člani SKD Lipa Zadar so pogosto odhajali tudi v druge kraje Hrvaške in Slovenije, kjer so predstavljali svoje pesmi. Andreja Malta in Majda Radović sta se tako 26. aprila udeležili osmega srečanja kulturnih društev iz zamejstva z naslovom *Domovina je ljubezen*, ki ga je v počastitev dneva upora proti okupatorju pripravilo Kulturno društvo Lipa iz Šempasa. V bogatem kulturnem programu je Andreja Malta Jezeršek ganljivo predstavila svojo najljubšo pesem o ljubezni iz lastne pesniške zbirke, medtem ko je Majda Radović z občuteno interpretacijo predstavila nekaj Andrejinih domoljubnih pesmi. Na šempaskem odru so nastopili še Malo gledališče – Duo Fodor in folklorna skupina Upokojenke iz Porabja, Barski oktet iz Benečije, pevski skupini Slovenji Plajberk (avstrijska Koroška) in Encijan iz Pulja, Muzikanti izpod Vitovske gore, pevski zbor Lipa Šempas ter učenci osnovne šole iz Šempasa.⁴⁰⁵

Andreja Malta in Marija Ivoš sta nastopili na Mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti v Zadru 10. maja in obiskovalce počastili z dvojezičnim recitalom Andreje Malta.⁴⁰⁶ Obe sta nastopili tudi nekoliko dni kasneje, ko sta v kulturnem programu ob otvoritvi razstave sedme likovne kolonije 23. maja recitali lastne avtorske pesmi. Andreja Malta je »razveselila s pesmijo o morju in hudomušno pesmico o vinjeti, Marija Ivoš pa je ganila s čustveno pesmijo o katastrofalnih poplavih v Slavoniji.«⁴⁰⁷

Leto 2015 je bilo za članice SKD Lipa Zadar, še posebej za recitatorsko-literarno sekcijo, izjemno bogato in ustvarjalno. Pesnice Andre-

404 Jusup, D. Poezija ljubezni na Valentinovo navdušila člane Lipe. *Novi odmev*, 52, 2014, 19.

405 Malta Jezeršek, A. Zadrski prispevek k prireditvi *Domovina je ljubezen* v Šempasu. *Novi odmev*, 53, 2014, 22.

406 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 9. Arhiv Lipa Zadar.

407 Bezić, K. Morska idila obarvala tradicionalno slikarsko kolonijo. *Novi odmev*, 53, 2014, 22.

ja Malta, Marija Ivoš in Zorica Buljanović so se skozi nastope uveljavile kot prepoznavne ustvarjalke na področju slovenske manjšinske pa tudi hrvaške literature v širšem kulturnem prostoru Dalmacije in tudi Hrvaške. Tako sta Andreja Malta in Marija Ivoš ob Prešernovem dnevu 6. februarja z recitalom svojih pesmi sodelovali na proslavi v organizaciji SKD Triglav Split.⁴⁰⁸ Že tradicionalno so članice literarno-recitatorske sekcije nastopile tudi na proslavi Prešernovega dne, tokrat v Zadru, 16. februarja, ob 10. obletnici ustanovitve SKD Lipa Zadar. Na proslavi, ki je potekala v Mestni knjižnici Zadar, je Andreja Malta ponovno nastopila s svojo poezijo, program pa so dopolnjevali harmonikarski orkester in slikarji s svojo razstavo v predzdverju knjižnice.⁴⁰⁹

V maju 2015 je SKD Lipa Zadar tradicionalno organiziralo tokrat osmo likovno kolonijo, ki se je odvijala v Turnju in Sv. Filipu i Jakovu. Ob zaključku kolonije je bila organizirana razstava, ob njenem odprtju pa so nastopile članice Andreja Malta, Marija Ivoš in Zorica Buljanović. Njihova beseda je povezala likovno in literarno umetnost ter poudarila pomen jezika kot veziva slovenske identitete v izseljenstvu.⁴¹⁰

Najpomembnejši dogodek leta za literarno sekcijo v letu 2015 je bila predstavitev tretje knjige Andreje Malta z naslovom *Vsakdanje stvari/Svakodnevnne stvari*, ki je potekala 10. decembra v prepolni dvorani Mestne knjižnice Zadar. O knjigi je, med ostalimi, govoril Janez Rogelj, nekdanji tajnik SIM, ki je v nagovoru poudaril pomen ustvarjalnosti med Slovenci na Hrvaškem in povedal, da »izid vsake knjige v izseljenski skupnosti pomeni praznik in veselje«. ⁴¹¹ Recenzent Nikola Šimić Tonin je knjigo označil za emocionalno zrelo in estetsko

408 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 10. Arhiv Lipa Zadar.

409 Jusup, D. Deseti rojstni dan slovenskega društva Lipa. *Novi odmevi*, 55, 2015, 16.

410 Jusup, D. Poletne dejavnosti Lipe – hrana za oči, ušesa in telo. *Novi odmevi*, 56, 2015, 19.

411 Jusup, D. Vsakdanje stvari Andreje Malta – čustveno zrelo poezijo. *Novi odmevi*, 57, 2015, 22 (v nadaljevanju: Jusup, Vsakdanje stvari).

dokončano.⁴¹² Avtorica je pesmi brala v slovenščini, v hrvaščini pa sta jo dopolnili Marija Ivoš in Emilija Mijatović.⁴¹³

Leto se je zaključilo s sodelovanjem Marije Ivoš na božičnem srečanju pri SKD Triglav v Splitu 21. decembra, kjer je z recitacijo poezije prispevala k prazničnem vzdušju.⁴¹⁴

Z izredno aktivnostjo na literarnem področju so članice SKD Lipa Zadar dokazale, da je slovenska beseda še vedno živa in ustvarjalna tudi zunaj matične domovine, obenem pa pomembno prispeva k bogatitvi kulturnega življenja v širši skupnosti. Podobne aktivnosti so se nadaljevale tudi v letu 2016. Članici Marija Ivoš in Andreja Malta sta tako skupaj z drugimi člani društva že 29. januarja sodelovali v okviru razstave *Mostovi prijateljstva*.⁴¹⁵ Obe sta sodelovali tudi na proslavi Prešernovega dneva 12. februarja, ko sta recitirali lastne pesmi. Občinstvo so ganile osebne izpovedi in lirična moč njunih besed. V programu je sodelovalo več slovenskih in hrvaških ustvarjalcev, kar je dogodku dalo pravo medkulturno dimenzijo. Pomen Prešernovega dne je v svojem nagovoru poudarila tudi Marija Ivoš.⁴¹⁶ Slednja je sodelovala tudi na *Večeru poezije* v Backstage baru 5. aprila.⁴¹⁷ S svojim delom so članice literarno-recitatorske sekcije SKD Lipa Zadar obogatile tudi odprte razstave ob zaključku slikarske kolonije *Od doma do doma* v Sv. Filipu i Jakovu 21. maja. Članici društva Andreja Malta in Marija Ivoš sta ponovno recitirali izbrane pesmi.⁴¹⁸ Njune interpretacije so vsebinsko dopolnile likovni program in utrdile vlogo poezije kot mosta med umetnostjo in identiteto.

412 Bukvić, K. »Svakodnevne stvari« Predstavljena knjiga Andreje Malte. *Zadarski list*, 10. 12. 2015, 14.

413 Jusup, Vsakdanje stvari.

414 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 12. Arhiv Lipa Zadar.

415 Jusup, D. Razstava za noč muzejev in zvoki citer za Prešernov dan. *Novi odmevi*, 58, 2016, 13.

416 Hrga, V. Slovenci v Zadru. *Planika*, 194, 2016, 14.

417 Božić, R. Riječi iznad svega RIS – nova zadarska »književna životinja«. *Zadarska smotra*, LXVI, 1–2, 2017, 143.

418 Kosmos, I. Slikarska kolonija. *Planika*, 195, 2016, 8.

Slika 41: Predstavitev knjige Marije Ivoš *U pjesme potjerana* v Mestni knjižnici Zadar (15. 12. 2016)

Pomembna je bila tudi predstavitev pesniške zbirke *U pjesme protjerana* Marije Ivoš v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar, ki je bila 15. decembra. Knjigo so predstavili Janez Rogelj, Zorica Buljanović, Mila Mijatović in Emilija Vučkov Mijatović. Recitatorski del dogodka je bil bogat, pesmi iz zbirke pa so interpretirale Anastazija in Adriana Ivoš, Žana Bumber, Gabrijela Maštruko in Zorica Buljanović, s čimer so besede avtorice zaživele tudi v glasovnem izrazu.⁴¹⁹

Leto 2017 je bilo za literarno-recitatorsko skupino SKD Lipa Zadar ponovno ustvarjalno. Predvsem njene članice – Andreja Malta, Marija Ivoš in Nada Pia Bajlo – so s svojimi nastopi in pesniško besedo močno zaznamovale številne kulturne prireditve doma in v tujini. Kulturno leto se je začelo z osrednjo prireditvijo ob Prešernovem dnevu, ki je potekala 10. februarja v Zadru. V programu, ki ga je spremljala tudi redna letna skupščina društva, so članice SKD Lipa

419 Antena Zadar. Predstavljanje knjige »U pjesme protjerana« Marije Ivoš. *Antena portal Zadar*, 9. 12. 2016.

Zadar nastopile s pesniškim recitalom: Andreja Malta se je predstavila s svojo pesmijo *Slovenija*; Marija Ivoš je brala iz svoje zbirke *U pjesme protjerana*, Nada Pia Bajlo pa je recitirala pesmi svojega očeta.⁴²⁰

Tudi poletni in zgodnjejesenski večeri so bili v znamenju poezije. Andreja Malta in Marija Ivoš sta se kot pesnici udeležili številnih prireditev. 14. avgusta sta se udeležili dogodka *Poezija na dvorišču* (Zadar) – literarnega večera v organizaciji društva Riječi iznad svega, 30. septembra sta sodelovali na prvem pesniškem maratonu v Zadru *Millenium stih*, kjer sta nastopili z izvirno poezijo v slovenščini in hrvaščini, 21. oktobra pa sta nastopili v Književnem klubu Vlaho Bukovac v Splitu.⁴²¹

Kot posebej dejavna članica je Andreja Malta društvo zastopala na več dogodkih, in sicer na *Večeru duhovne poezije* v Perušiću 11. avgusta, na mednarodnem srečanju v spomin na Anteja Zemljara v Povljani (otok Pag) 12. avgusta, na *Večeru poezije* v treh slovanskih jezikih v organizaciji makedonskega kulturnega društva Biljana 21. septembra, na festivalu *KaLibar festiVal* (Zadar) v organizaciji društva ZaPis 23. septembra ter na prireditvi *Zadarski akvareli* v Novem Sadu 2. decembra, kjer se je predstavila kot del delegacije štirih zadrskih pesnikov.⁴²² Tam je predstavila poezijo iz svoje prve dvojezične pesniške zbirke *Po stezah spominov/Stazama uspomena*.⁴²³

Članice recitatorsko-literarne skupine so nastopile tudi na retrospektivni razstavi likovne kolonije *Maj – Turanj*, ki je bila 4. decembra postavljena v Mestni knjižnici Zadar. Ob likovnih delih je bil kulturni program znova obogaten z nastopom Andreje Malta.⁴²⁴

420 Jusup, D. Prešeren povezal Lipo in Triglav, *Novi odmev*, 61, 2017, 16; Z. I. Lipa slavi Prešernov dan. *Zadarski list*, 8. 2. 2017. Arhiv Lipa Zadar.

421 Malta, A. Poletje v znamenju poezije. *Novi odmev*, 63, 2017, 17.

422 (am). Pesniško gostovanje v Novem sadu. *Novi odmev*, 64, 2017, 24.

423 Malta, A. Zadarski akvareli v Novem sadu. *Slovinci v sosednjih državah*, 2. 12. 2017. Arhiv Lipa Zadar.

424 Jusup, D. Razstava za dan človekovih pravic. *Novi odmev*, 64, 2017, 24.

S svojim ustvarjanjem, recitacijami in sodelovanjem na številnih kulturnih dogodkih so članice literarno-recitatorske skupine SKD Lipa Zadar pomembno prispevale k ohranjanju in promociji slovenske besede na Hrvaškem. Z različnimi aktivnostmi so nadaljevale tudi v letu 2018, zlasti Marija Ivoš in Andreja Malta. Leto se je ponovno začelo slovesno – 16. februarja so članice sekcije sodelovale pri proslavi Prešernovega dne in na 13. redni letni skupščini društva. V bogatem kulturnem programu je Andreja Malta razmišljala o pomenu kulture, Zorica Buljanović je predstavila avtorske pesmi, Marija Ivoš je pripovedovala spomine na Teto Malčko, Adrijana Ivoš pa je recitirala pesem iz zbirke *U pjesme protjerana*.⁴²⁵ Sledil je nastop Marije Ivoš na pesniškem večeru *More poezije* 27. aprila v Mestni knjižnici Vodice, kjer je sodelovalo več kot 20 pesnic in pesnikov iz celotne Dalmacije. Dogodek, posvečen poeziji o morju in zavičaju, je bil hvaljen kot ena najlepših pesniških prireditev leta.⁴²⁶ Meseca maja 2018 sta Marija Ivoš in Andreja Malta sodelovali na razstavi slik, ki so nastale na likovni koloniji *Obala – ljudje – morje* v Turnju. Razstava je bila 19. maja v Hotelu Alba.⁴²⁷

5. junija je Andreja Malta nastopila ob odprtju razstave *U zaljevu mora* makedonskih umetnikov Emilije in Stojčeta Tocinovskega v Znanstveni knjižnici Zadar, v sklopu prireditve *Stvaralaštvo makedonskih umjetnika u Hrvatskoj*.⁴²⁸ Sledilo je izredno dejavno poletje. Tako je Andreja Malta 9. junija sodelovala na literarni prireditvi *Riječ u kamenu* v Povljani. 6. julija je nastopila na mednarodnem festivalu *Orient fest Zadar 2018*, 3. avgusta se je udeležila prireditve *Stijeg slobode* v Kninu in Pakoštanah, 10. avgusta je sodelovala na večeru

425 Jusup, D. Februarja člani Lipe pripravili stodevetnajsti dogodek v 14 letih. *Novi odmev*, 68, 2018, 12–13.

426 GKV. More poezija, poezija mora! Gradska knjižnica Vodice, 28. 4. 2018. Arhiv Lipa Zadar.

427 (DJ). Po likovni koloniji še razstava: Obala – ljudje – morje. *Novi odmev*, 66, 2018, 19.

428 Šimić Tonin, N. & Kutija, Ž. U zaljevu mora. *Diogen pro kultura magazin*, 7. 6. 2018.

duhovne poezije v Perušiću, 18. avgusta pa na srečanju *U spomen A. Zemljara* na otoku Pag.⁴²⁹

V jesenskih mesecih je sekcija nadaljevala z dejavnim udejstvovanjem na različnih dogodkih: 12. septembra je Andreja Malta nastopila na Dnevih makedonske kulture v Zadru, 30. septembra pa sta Marija Ivoš in Andreja Malta sodelovali na pesniškem maratonu *Riječi iznad svega*. Sledil je nastop Andreje Malta na literarnem festivalu *Dani prijatelja knjige* na Reki, ki je potekal od 15. do 18. novembra v organizaciji Hrvaškega književnega društva.⁴³⁰

Leto se je zaključilo v toplem kulturnem duhu: 24. novembra sta Marija Ivoš in Andreja Malta nastopili v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki. Marija Ivoš je recitirala lastne pesmi, Andreja Malta pa je predstavila svojo pesniško zbirko. Ob njunem nastopu je potekala tudi otvoritev razstave likovnih del iz kolonije v Turnju.⁴³¹

Leto 2019 je bilo za literarno-recitatorsko sekcijo SKD Lipa Zadar ponovno zelo ustvarjalno. Začelo se je s sodelovanjem Andreja Malta na pesniškem maratonu *Riječi iznad svega* 10. januarja v Mestni knjižnici Zadar, kjer je bila predstavljena tudi nagrajena zbirka *Millennium stih*. Sodelovala je tudi Marija Ivoš.⁴³² Ob praznovanju Prešernovega dne v organizaciji SKD Lipa Zadar so 15. februarja nastopile tudi recitatorke. Andreja Malta je razmišljala o pomenu kulture, Zorica Buljanović je predstavila svojo poezijo, Marija Ivoš je ponovno delila spomine na Teto Malčko, Adrijana Ivoš pa je recitirala pesem iz zbirke svoje babice Marije Ivoš.⁴³³ Članice literarno-recitatorske sekcije SKD Lipa Zadar so nastopile tudi 24. maja na odprtju razstave dvanajste

429 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 17. Arhiv Lipa Zadar.

430 Isto.

431 Bareša Golob, M. Grenko-sladek konec leta. *Novi odmev*, 68, 2018, 21.

432 Vlakić, M. Gradska knjižnica: održan Poetski maraton. *Zadarski list*, 11. 1. 2019. Arhiv Lipa Zadar.

433 Jusup, D. Februarja dve muhi na en mah: skupščina Lipe in praznični program. *Novi odmev*, 69, 2019, 14; Belančić, K. Dan koji podsjeća na važnost međunarodne suradnje i »kulture koja nas povezuje«. *Zadarski list*, 17. 2. 2019, 7.

mednarodne likovne kolonije *Ladje, ljudje, morje* v Hotelu Alba v Sv. Filipu i Jakovu. V kulturnem programu so z recitacijami svojih pesmi nastopile Metoda Turk, Marija Ivoš in Zorica Buljanović.⁴³⁴

Med 31. majem in 2. junijem je Marija Ivoš sodelovala na mednarodnem književnem srečanju *Zlarin 2019*, kjer so se zbrali avtorji iz Hrvaške, Makedonije, BiH, Bolgarije, Madžarske in Slovenije. Dogodek je promoviral kulturno sodelovanje ter povezanost otokov in kopnega v literarnem kontekstu.⁴³⁵ 6. julija se je udeležila predstavitve mednarodne pesniške zbirke B. pl. Vuković *Žena, kraljica života* v Lovranu. Aktivna je bila tudi v naslednjih mesecih. Tako je 7. septembra sodelovala na predstavitvi pesniške zbirke *Biseri na dlanu* v Zagrebu in 5. oktobra na promociji zbirke *Najljepše ljubavne pjesme*, prav tako v Zagrebu. 9. oktobra se je udeležila dogodka Društva albanških umetnikov v Zagrebu, kjer je bila predstavljena zbirka *S ljubavlju DEA*, 12. oktobra pa je bila v Splitu na predstavitvi zbirke *Balkan diše dušom*, kjer je sodelovala kot soavtorica.⁴³⁶ SKD Lipa Zadar je zastopala tudi 25. oktobra, ko je nastopila na pesniškem večeru *More mora u stihovima* v mestni knjižnici Vodice pri Šibeniku.

6. decembra je več članic sodelovalo na dogodku ob dnevu človekovih pravic in odprtju retrospektivne razstave likovne kolonije, kjer so pesmi predstavili tudi drugi člani društva, med njimi Marija Ivoš, Marin Fuzul in Zorica Buljanović.⁴³⁷

Leto se je končalo z izdajo knjige *Nikoli ne veš, ali me štekaš?* Andreje Malta, ki je predstavljena v nadaljevanju. Izid in prevod v slovenščino je podprla Slovenska izseljenska matica.⁴³⁸

Kljub izzivom, ki jih je prineslo leto 2020, se je literarna sekcija

434 Hrga, V. Čolni, *Ljudje, morje*. Planika, 207, 2019, 1; Uredništvo. *Z zemljo iz Slovenije naslikal Sveti Filip in Jakov. Novi odmev*, 70, 2019, 21.

435 TrisComHr, Medunarodni književnici plove na Zlarin. *Tris*, 30. 5. 2019.

436 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 19. Arhiv Lipa Zadar.

437 A. B. Izložene 24 slike nastale tijekom likovne kolonije. *Zadarski list*, 12. 12. 2018. Arhiv Lipa Zadar.

438 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 20. Arhiv Lipa Zadar.

SKD Lipa Zadar dejavno vključevala v številne dogodke in prireditve. V ospredju delovanja so bili nastopi, promocije knjig ter sodelovanja z drugimi kulturnimi ustanovami, pri čemer je pomembno vlogo odigrala članica društva, pesnica Marija Ivoš. Slednja je 29. januarja nastopila na pesniškem večeru, ki je potekal v intimnem ambientu ateljeja Benini, kjer je predstavila izbor svoje avtorske poezije.⁴³⁹

Osrednja kulturna prireditev društva, ki je bila 14. februarja, je bila posvečena slovenskemu kulturnemu prazniku. Poleg slavnostnih govorcev so kulturni program oblikovale Anamarija Gorenc, Marija Ivoš, Zorica Buljanović ter gostja iz Šibenika Mojca Golob Bareša.⁴⁴⁰

Mojca Golob Bareša, pripadnica slovenske skupnosti iz Šibenika, je o svojem sodelovanju s SKD Lipa Zadar napisala:

»Spomin na sodelovanje z društvom SKD Lipa vedno prinese topel občutek pri srcu, saj so tam ljudje, ki nesebično promovirajo Slovenijo, slovenske običaje, slovenske umetnike in slovensko pesem na hrvaškem in drugod. Ko se človek preseli v tujino, vedno pusti košček srca doma, a takšna društva kot je SKD Lipa in društvo katerega sem bila članica KD France Prešeren iz Šibenika, dajo človeku občutek, da ni tako zelo daleč od doma. Imela sem čast spoznati tam veliko dobrih ljudi, razne umetnike kot so Andreja Malta, in pisatelje, hkrati pa tudi v več priložnostih imela čast predstaviti svoja dela. Pod vodstvom Darje Jusup pridni člani vedno poskrbijo, da so prireditve in druženja, kakor da bi prišel domov. Ponavadi uradnemu programu sledi prijetno druženje ob slovenski pesmi, jedeh, pijači ... v tujini neprecenljivo, saj nas v trenutku poveže z našo domovino.«⁴⁴¹

439 Isto.

440 Jusup, D. Kultura nas povezuje – Slovenci v Zadru obeležili kulturni praznik. 19. 2. 2020. Arhiv Lipa Zadar; Gugić, M. Slovenci obilježili svoj dan. *Zadarski list*, 16. 2. 2020, 6; U. S. Slovenci v Zadru obeležili svoj kulturni praznik. *Moja Slovenija*, 26. 2. 2020.

441 Pisna korespondenca z Mojco Golob Bareša. Korespondenco hranita avtorici.

Člani literarne skupine so bili aktivni tudi v drugi polovici leta 2020. Tako je 15. septembra v Domoznanskem muzeju v Biogradu na Moru potekala promocija pesniške zbirke *Biti*, kjer je med drugimi stihe interpretirala tudi Marija Ivoš. Dogodek je zaznamovala intimna atmosfera v lapidariju muzeja.⁴⁴²

Na tradicionalnem pesniško-glasbenem srečanju, ki je potekalo 3. oktobra v okviru Dnevov makedonske kulture, je Marija Ivoš zastopala SKD Lipa Zadar s svojo avtorsko poezijo. Dogodek je združil literature, kulturne delavce in diplomate in je bil pomemben prispevek k medkulturnemu dialogu.⁴⁴³ Marija Ivoš je nastopila tudi 21. oktobra na prireditvi *Pjesme bez granica* v organizaciji MKD Biljana. Predstava je svoji pesmi v slovenščini – *Sive ptice* in *Nihče ni prišel* – ter s tem poudarila pomen večjezičnega izražanja v umetnosti.⁴⁴⁴

Ob mednarodnem dnevu človekovih pravic je SKD Lipa Zadar v sodelovanju s SIM predstavilo knjigo članice društva Andreje Malta *Nikdar ne veš, ali me štekaš?*. Knjigo je predstavila Marija Ivoš, pesmi pa so brale Marija Ivoš, Zorica Buljanović in Darja Jusup.⁴⁴⁵ Leto 2020 je kljub epidemiološkim omejitvam pokazalo vitalnost literarno-recitatorske sekcije znotraj društva.

Članice literarne sekcije SKD Lipa Zadar so bile aktivne tudi v letu 2021 in se udeležile številnih kulturnih dogodkov doma in v drugih krajih. Društveno leto se je pričelo 12. februarja s proslavo slovenskega kulturnega praznika v Mestni knjižnici Zadar, kjer so med drugimi nastopile tudi Anamarija Gorenc, Sara Mastnak in Marija Ivoš.

442 Uredništvo. Riječi, stihovi i note: Jasenka Medvedec u Zavičajnom muzeju predstavila zbirku pjesama »Biti«. *Biograjski.hr*, 23. 9. 2020.

443 Šibenski.hr. Otvaranjem izložbe Olivera Vapske u šibenkoj gradskoj knjižnici počeli Dani makedonske kulture u Šibeniku. *Šibenski.hr*, 3. 10. 2020.

444 Poezija bez granica, 21. 10. 2020. Arhiv Lipa Zadar.

445 Uredništvo. POEZIJA Zbirka vrlo modernih, suvremenih, ženski otkačenih pjesama na granici seksualnosti. *Zadarski list*, 13. 12. 2020, 7.

Poezija Marije Ivoš je bila posvečena Ivanu Kosmosu,⁴⁴⁶ članu SKD Triglav Split.⁴⁴⁷ Ob dnevu žena, 8. marca, je Marija Ivoš nastopila na prireditvi v organizaciji MKD Biljana, 6. junija pa na literarni prireditvi *Riječi iznad svega* v Šibeniku. Sledil je pesniški večer *Poezija na dvoru* 31. julija v Zadru, kjer je nastopila skupaj z Zorico Buljanović.⁴⁴⁸

Avgusta in septembra je Marija Ivoš sodelovala na več dogodkih z duhovno in domoljubno poezijo, in sicer 13. avgusta na *Večeru duhovne poezije* v Perušiću, 3. septembra pa na večeru domoljubne in duhovne poezije v Drnišu. 11. septembra je sodelovala na Dnevih makedonske kulture v Šibeniku, 13. septembra pa še v Zadru, v organizaciji MKD Biljana. 25. septembra je skupaj z Zorico Buljanović nastopila na večeru poezije *Riječ iznad svega* v Mašković hanu pri Vrani. 30. oktobra sta obe pesnici sodelovali še na literarnem predavanju, ki ga je organiziralo MKD Biljana Zadar, 2. novembra pa sta nastopili na prireditvi *Kulturne dediščine Makedonije* v Zadru.⁴⁴⁹

Poseben dogodek v letu 2021 je bil literarni večer v čast Radoslavu Dabu, upokojenemu profesorju, umetniku, esejistu in prevajalcu, ki je 10. oktobra praznoval petinosemdeseti rojstni dan. Dogodek, ki je potekal 2. decembra v Mestni knjižnici Novalja, je soorganizirala Zveza slovenskih društev na Hrvaškem v sodelovanju z Društvom slovensko-hrvaškega prijateljstva Ljubljana in Občino Novalja. V imenu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je pomen dogodka za Slovence na Hrvaškem in tudi za Hrvate v Sloveniji poudarila tedanja predsednica dr. Barbara Riman, udeležence pa je pozdravil tudi član izvršnega odbora Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva Ljubljana Zlatko Katalenić. Marija Ivoš in Vera Hrga sta interpretirali poezijo slovenskih modernistov ter hrvaške prevode Radoslava Dabe. Dogo-

446 Šušmelj, C. Poslovitev od pevca, slikarja in prijatelja Ivana Kosmosa. *Planika*, 214, 2021, 15.

447 FB društva. Prešernov praznik v Zadru. *Novi odmev*, 75, 2021, 17.

448 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 22. Arhiv Lipa Zadar.

449 Isto.

dek je z izbranimi nagovori obogatilo več predstavnikov slovenskih in hrvaških kulturnih društev ter umetnikova družina.⁴⁵⁰ Leto so članice zaključile 9. decembra s proslavo ob dnevu človekovih pravic, ki jo je v Zadru organiziralo društvo Lipa v sodelovanju s SKD Triglav iz Splita in kjer je kot predstavnica SKD Lipa Zadar nastopila tudi Marija Ivoš.⁴⁵¹

V letu 2022 je literarna sekcija SKD Lipa Zadar aktivno in ustvarjalno sodelovala na številnih prireditvah, recitalih ter mednarodnih srečanjih, kjer sta posebej izstopali Marija Ivoš in Zorica Buljanović. Marija Ivoš je tako nastopila v okviru kulturnega programa 28. januarja v Zavičajnem muzeju Biograd na Moru, ob *Noči muzejev*, ko je potekala otvoritev razstave trinajste in štirinajste likovne kolonije *Turanj*.⁴⁵² Članice literarne sekcije so ponovno nastopile na proslavi ob Prešernovem dnevu 10. februarja. Literarni program je obsegal recital Prešernovih pesmi, ki jih je recitala Nadja Špralja, lastno poezijo pa sta brali Marija Ivoš in Zorica Buljanović.⁴⁵³ Obe sta tudi nastopili, že tradicionalno, na dnevih makedonske kulture, ki so bili 6. marca⁴⁵⁴ ter 17. marca v Mestni knjižnici Benkovac, ko je potekala otvoritev razstave likovne kolonije *Turanj*. Takrat so s svojo poezijo sodelovali Marija Ivoš, Mladen Baraba, Branko Antunović in Veronika Tomić.⁴⁵⁵

450 Hrga, V. Moč jezika je neizmerna; kulturni večer »Moč jezika« v čast Radoslava Dabe. *Planika*, 217, 2021, 15.

451 V. H. Lepota besede in umetnosti. *Planika*, 217, 6–7, 2021; Vrsaljko, K. Riječima iz srca proslavljen dan ljudskih prava. *Zadarski list*, 11. 12. 2021, 7.

452 Jusup, D. Retrospektivni razstavi mednarodne 13. in 14. virtualne likovne kolonije Čarolija barv in Tema brez teme. *Novi odmev*, 78, 2022, 15.

453 Ezadar. Slovensko kulturno društvo poziva na proslavo Prešernovog dana. *Ezadar.hr*, 8. 2. 2022; Radio Zadar. Slovenski kulturni dan u četvrtak 10. 2. *Hrvatski radio Radio Zadar*, 9. 2. 2022.

454 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 24. Arhiv Lipa Zadar.

455 057.info. Otvorenje 13. i 14. Međunarodne likovne kolonije u Benkovcu. *057info.hr*, 17. 3. 2022.

Slika 42: Darja Jusup, Ana Šušmelj in Vera Hrga v Mestni knjižnici Zadar (18. 5. 2022)

Ob svetovnem dnevu Zemlje in v okviru prireditve *Noč knjige* sta 22. aprila v Mestni knjižnici Vodice nastopili Marija Ivoš in Zorica Buljanović.⁴⁵⁶ Pesnici sta ponovno nastopili že 26. aprila, ko sta sodelovali na prireditvi ob 150. obletnici rojstva Goceja Delčeva.⁴⁵⁷ 18. maja je v atriju Mestne knjižnice Zadar potekal mednarodni literarni večer z naslovom *Poezija brez meja*, ki ga je moderirala Marija Ivoš. V večjezičnem večeru so nastopile številne pesnice in pesniki, med njimi tudi članice SKD Lipa Zadar: Tanja Bajlo, Zorica Buljanović in Marija Ivoš. Dogodek je bil izveden v sodelovanju s pesniki iz Hrvaške, Slovenije in Ukrajine.⁴⁵⁸ Marija Ivoš je večkrat nastopila tudi avgusta, in sicer 12. avgusta na *Večerih duhovne poezije* v Perušiću Benkovačkom,⁴⁵⁹ 14.

456 Bilan, I. U Noči knjige odašiljale su se s vodičke rive poruke mira i ljubavi. *Info-Vodice*, 23. 4. 2022.

457 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 24. Arhiv Lipa Zadar.

458 Šolić, M. Održana Međunarodna pjesnička večer. *Zadarski list*. Arhiv Lipa Zadar; Literarna sekcija Poezija bez granica, Gradska knjižnica Zadar, Plakat. Arhiv Lipa Zadar; Hrga, V. *Poezija brez meja*. *Planika*, 219, 2022, 17.

459 Ezadar. U Perušiću Benkovačkom održane 14. Večeri duhovne poezije. *Ezadar.hr*, 14. 8. 2022.

avgusta na promociji pesniškega zbornika *Šaputanje lipe* v Gornjem Miholjevcu in 26. avgusta na 5. mednarodnem srečanju avtorjev poezije na Uni v Bihaću.⁴⁶⁰

Članice literarne sekcije so svoje dejavnosti zaključile v decembru. Tako je 2. decembra, ob mednarodnem dnevu človekovih pravic, v Mestni knjižnici Zadar potekala predstavitev dvojezične pesniške zbirke *V objemu modrine/U zagrljaju modrine* avtorice Marije Ivoš. Njene pesmi sta interpretirali Žana Bumber in Vera Hrga. Nastopila je tudi sopranistka Nela Šarić z izvedbo *Ave Maria*, nato pa je nastopil še kitarist Josip Perica. Elvira Katić je poudarila:

»Kot gorska reka, polna brzic, je Marija svoja duševna razpoloženja, razvrščena od radosti do bolečine, pesniško spretno, nevsiljivo, a kljub temu nepozabno, uspela prikazati s simboli: 'vrtinca spominov', osamljenosti, 'nepoljubljene' solze, pa tudi s simbolom modrine.«⁴⁶¹

Literarna sekcija SKD Lipa Zadar je s svojo dejavnostjo tudi v letu 2022 pustila pečat predvsem na lokalni ravni. Članice društva, še posebej Marija Ivoš in Zorica Buljanović, so z vztrajno prisotnostjo na različnih prireditvah obogatile kulturno življenje okolja, v katerem delujejo.

Leto 2023 je bilo za literarno sekcijo SKD Lipa Zadar ponovno izjemno pestro in ustvarjalno. Člani so sodelovali na številnih kulturnih prireditvah na Hrvaškem in v Sloveniji, kjer so predstavljali svojo poezijo in krepili kulturne povezave. Že 2. februarja je bila v prostorih Mestne knjižnice Ljubljana predstavljena dvojezična pesniška zbirka *V objemu modrine* članice Marije Ivoš.⁴⁶²

460 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 26. Arhiv Lipa Zadar.

461 Orešković, M. U zagrljaju modrine autorice Marije Ivoš. *Zadarski list*, 3. 12. 2022, 46.

462 Makrovič Kocen, B. V objemu modrine z Marijo Ivoš. *Rodna gruda*, 1. 4. 2023. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 43: Nagrada Mariji Ivoš (3. 8. 2023)

Tudi proslavo slovenskega kulturnega praznika se je težko predstavljati brez udeležbe članic literarno-recitatorske sekcije. Tako sta 10. februarja, ko je bila organizirana proslava Prešernovega dne v Mestni knjižnici Zadar, v kulturnem programu sodelovali in predstavili recital lastne poezije Marija Ivoš in Zorica Buljanović, Prešernove stihe pa sta izvedli Tatjana Bajlo in Sara Mastnak.⁴⁶³ V kulturni program je bila vključena tudi predstavitev knjige Andreje Malta *Nikoli ne veš, ali me štekaš?*. Pesmi iz knjige sta izvedli Rafaela Štulina in Irena Vlakić.⁴⁶⁴

Svojo zbirko je Marija Ivoš predstavila tudi v Zagrebu, in sicer 17. marca v Slovenskem domu Zagreb, kjer je bila odprta tudi razsta-

463 Ezadar, U Zadru se tradicionalno obilježava Prešernov dan. *Ezadar.hr*, 9. 2. 2023; 057info. Lipa slavi Prešernov dan, nastupa Ars Cantabile. *057.info*, 9. 2. 2023.

464 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 27. Arhiv SKD Lipa; Kolanović, D. Slovensko kulturno društvo obilježilo dan slavnog slovenskog pjesnika. *Zadarski list*, 10. 2. 2023, Arhiv SKD Lipa.

va likovnih del petnajste virtualne kolonije *Turanj 2022*.⁴⁶⁵ 18. maja je društvo v Zadru pripravilo *Mednarodni literarni večer*, na katerem so sodelovali pesniki iz različnih slovenskih društev na Hrvaškem.⁴⁶⁶ Marija Ivoš in Zorica Buljanović sta 4. junija nastopili na 4. folklor-ni smotri v Dragah,⁴⁶⁷ 7. junija pa na 2. *festivalu zavičajne poezije* v Bićinah pri Skradinu.⁴⁶⁸ A tu se aktivnosti članic literarne sekcije še niso končale. Tako je Marija Ivoš že 15. junija sodelovala tudi prireditvi *Ždrelesko ljetu 2023*,⁴⁶⁹ dva dni kasneje, 17. junija, pa na pesniškem maratonu v cerkvi sv. Donata v Zadru, skupaj z mladima članoma društva, Adrianom in Anastazijo Ivoš.⁴⁷⁰ 5. julija je nastopila na *Poletni sceni* Narodnega muzeja Zadar,⁴⁷¹ 3. avgusta pa na prireditvi domoljubne poezije *Stijeg slobode* na Kninski trdnjavi, kjer je prejela drugo nagrado za avtorsko pesem.⁴⁷² Na 15. *večerih duhovne poezije* v Perušiću 11. avgusta je Marija Ivoš recitirala svojo duhovno poezijo pred številnim občinstvom,⁴⁷³ 25. avgusta je nastopila na 6. mednarodnem srečanju pesnikov na Uni pri Bihaću,⁴⁷⁴ 3. septembra pa skupaj z Zorico Buljanović še na Dnevih makedonske kulture v Šibeniku.⁴⁷⁵

465 ns. Gostovanje SKD Lipa Zadar u Slovenskom domu Zagreb. *Novi odmev*, 81. 2023, 7; V. H. V. V objemu vedrine. *Planika*, 222, 2023, 14–15.

466 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 29. Arhiv Lipa Zadar.

467 Isto.

468 Infovodice. Drugi festival zavičajne poezije održan u Bićanima Malim (Skorići). Youtube.

469 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 27. Arhiv Lipa Zadar.

470 Sveučilište u Zadru. Novo izdanje poetskog maratona »Millenium stih – poetski maraton RIJEČI IZNAD SVEGA« (sv. Donat, 16. i 17. 6. 2023). 7. 6. 2023.

471 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 29. Arhiv Lipa Zadar.

472 Urednik. Odabrani pjesnici za IX po redu manifestaciju domoljubne poezije Stijeg slobode – stina pradičova, Knin, kninska tvrđava. *Časopis Kvaka*, 20. 7. 2023.

473 Bucić, I. U Perušiću Benkovačkom pjesnici iz raznih krajeva Hrvatske i BiH. *Zadarski list*, 17. 8. 2023. Arhiv Lipa Zadar.

474 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 29. Arhiv Lipa Zadar.

475 TrisComHr. Četvrti Dani makedonske kulture u Šibeniku: Središnja tema »Utjecaj tradicije na suvremenu kulturu i umjetnost«, *Tris: neovisni novinarski portal*, 27. 8. 2023.

Slika 44: Predstavitev knjige Marije Ivoš v Slovenski izseljenski matici (2. 2. 2023)

27. septembra je nastopila na prireditvi *Poezija brez meja* v Zadru, 6. oktobra pa sta z Zorico Buljanović sodelovali na odprtju razstave *Pleter fotografije* v Knežji palači. 14. oktobra je Marija Ivoš kot pesnica in slikarka sodelovala na prireditvi v Beogradu, v okviru gostovanja Udruge Vlaho Bukovac iz Splita.⁴⁷⁶ Leto so članice literarne sekcije sklenile z nastopom 8. decembra v Zadru ob obeleževanju mednarodnega dneva človekovih pravic. V kulturnem programu so nastopile članice društva Marija Ivoš in Zorica Buljanović ter gostja Mirjana Majić iz MKS Biljana.⁴⁷⁷

Z vsemi nastopi, sodelovanji in predstavitvami so članice in člani literarne sekcije SKD Lipa Zadar tudi v letu 2023 pomembno prispevali k ohranjanju slovenske kulturne identitete ter h krepitvi medkulturnega dialoga.

V letu 2024 so članice literarno-recitatorske sekcije SKD Lipa Zadar ponovno sodelovale na številnih kulturnih dogodkih doma in v širši regiji, kjer so s svojo ustvarjalnostjo, recitacijami in pesniškim

⁴⁷⁶ Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 30. Arhiv Lipa Zadar.

⁴⁷⁷ MJ. Slovensko kulturno društvo »Lipa« Zadar obilježava Međunarodni dan ljudskih prava. *Ezadar*, 6. 12. 2023.

izražanjem prispevale k promociji slovenske besede, kulturne dediščine in medkulturnega dialoga. Že 13. januarja sta Marija Ivoš in Majda Radović sodelovali na Dnevih makedonske kulture, ki jih je organiziralo MKD Biljana v Zadru.⁴⁷⁸ Tradicionalno so člani literarne sekcije nastopili ob Prešernovem dnevu, in sicer 16. februarja v prostorih galerije Galija v Boriku, kjer so članice Marija Ivoš, Zorica Buljanović in Vesna Bilić recitirale poezijo največjega slovenskega pesnika. Praznovanje je povezovala Marija Ivoš, literarni del pa so dopolnili nastopi udeležencev tečaja slovenskega jezika.⁴⁷⁹

Na mednarodni dan maternega jezika, 22. februarja, sta Marija Ivoš in Zorica Buljanović sodelovali na prireditvi MKD Biljana, kjer sta z recitacijami v slovenščini in hrvaščini predstavili bogastvo dvojezične poezije.⁴⁸⁰ V marcu so članice literarne skupine SKD Lipa Zadar nastopile na več dogodkih, in sicer ob dnevu žena 4. marca na kulturnem večeru z razstavo umetniške fotografije Karmen Dondivić,⁴⁸¹ na Dnevih makedonske kulture 10. marca, kjer je nastopila Marija Ivoš; na pesniškem recitalu za goste Hotela Pinijska v Petrcanih 3. maja, kjer so se predstavile Marija Ivoš, Zorica Buljanović in Tanja Bajlo, ter na pesniškem večeru v knjižnici v Splitu 9. maja, kjer je bila samo Marija Ivoš.⁴⁸² Tudi v poletnih mesecih je bila sekcija dejavna na različnih mednarodnih in lokalnih dogodkih. Tako sta Marija Ivoš in Zorica Buljanović nastopili na *Večeru poezije* na Pagu 7. junija in recitirali skupaj s poznanimi dalmatinskimi pesniki.⁴⁸³ Marija Ivoš je sodelovala tudi na naslednjih prireditvah: *Bokun duše* v Benkovcu 10. julija;⁴⁸⁴

478 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 30. Arhiv Lipa Zadar.

479 Jusup, D. Skupština SKD Lipe in počastitev kulturnega praznika. *Novi odmev*, 84, 2024. 18; Z net. »Kultura nas povezuje« *Z net*, 15. 2. 2024.

480 Benić, V. MKD Biljana obilježilo Međunarodni dan materinskog jezika. *Zadarski list*, 22. 2. 2024. Arhiv Lipa Zadar.

481 Razstava – izložba – exhibition. Program. 4. 3. 2024. Arhiv Lipa Zadar.

482 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 31. Arhiv Lipa Zadar.

483 RadioPag, Večer dalmatinske pisme i poezije u Pagu. *Radio Pag.hr*, 10. 6. 2024.

484 Antena Zadar, Izložba i Dan otvorenih vrata Zavičajnog muzeja Benkovac. *Antena Portal Zadar*, 7. 6. 2024.

mednarodni festival poezije *Split na dlanu* 21. junija; *Stijeg slobode* v Kninu 3. avgusta,⁴⁸⁵ kjer je bila med več kot 300 prijavljenimi izbrana med 18 avtorjev, ki so izvedli svoje pesmi, ter 16. *Večeri duhovne poezije* v Perušiću 9. avgusta.⁴⁸⁶

V jesenskem obdobju 2024 sta Marija Ivoš in Zorica Buljanović nastopili na Dnevih makedonske kulture, ki so bili 24. septembra, kjer sta znova prispevali k večjezični in večkulturni pesniški izmenjavi. Pomemben pečat je sekcija pustila tudi ob otvoritvi 17. mednarodne likovne kolonije 11. oktobra v Narodnem muzeju Zadar, kjer so članice sodelovale s pesniškimi prispevki in kulturnim programom.⁴⁸⁷

Zaključek leta je 2. decembra, ob mednarodnem dnevu človekovih pravic, prinesel prav poseben dogodek, ki ga je spremljala razstava Tatjane Bajlo in pesniški nastopi Vesne Bilić in Zorice Buljanović. Dogodek je bil primer odličnega sodelovanja med likovno, pesniško in glasbeno sekcijo društva.⁴⁸⁸

Literarno-recitatorska sekcija SKD Lipa v Zadru je bila ena najaktivnejših in najvidnejših sekcij društva, ki je s svojim delovanjem pomembno prispevala k ohranjanju in promociji slovenske kulture in jezika na Hrvaškem. Njene članice, predvsem Andreja Malta, Marija Ivoš in Zorica Buljanović, poleg njih pa tudi Majda Radović, Tatjana Bajlo, Nada Pia Bajlo, so skozi leta s svojimi recitacijami, literarnimi deli in sodelovanjem na kulturnih prireditvah ustvarjale mostove med slovensko manjšino in lokalno hrvaško skupnostjo ter drugimi narodnimi skupnostmi v Dalmaciji. Članice sekcije so bile redne udeleženke številnih prireditev, med katerimi izstopajo: Prešernove slovesnosti (vsakoletne proslave v Zadru, Splitu in drugih krajih); nastopi

485 Sobodić, B. Na Kninskoj tvrđavi održana 10. jubilarna večer domoljubne poezije »Stijeg slobode 2024«. *Bjelovarinfo*, 5. 8. 2024.

486 Baljak, Đ. Večer duhovne poezije u čast Gospi. *Zadarski list*, 17. 8. 2024. Arhiv Lipa Zadar.

487 Zadarski.hr. Otvara se izložba radova međunarodne umjetničke kolonije na temu »Boje mora«. *Zadarski list*, 10. 10. 2024.

488 Baljak, Put kroz.

na razstavah likovne kolonije, kjer so recitacije dopolnjevale razstave; mednarodna literarna srečanja (npr. *Zlarin*, *Poezija brez meja*, *Split na dlanu*); večeri duhovne in domoljubne poezije (npr. v Perušiću, Kninu); predstavitev knjig članic literarno-recitatorske sekcije; sodelovanje na dnevih makedonske kulture (v sodelovanju z MKD Biljana) in drugi dogodki.

Posebej pomembno je bilo njihovo dvojezično ustvarjanje – pesmi v slovenščini in hrvaščini – kar je omogočilo dialog z lokalnim hrvaškim občinstvom in krepilo medsebojno razumevanje, obenem pa prispevalo k ohranjanju slovenskega jezika in kulture na Hrvaškem.

Literarno-recitatorska sekcija je tesno sodelovala z makedonsko manjšino s skupnimi literarnimi večeri in promocijami knjig skupaj z albanskimi in bosanskimi pesniki, se udeleževala mednarodnih festivalov in sodelovala s slovenskimi društvi na Hrvaškem (npr. SKD Triglav Split, Slovenski dom KPD Bazovica). S tem so njene članice ustvarile mrežo medkulturnih povezav, ki je preseгла zgolj ohranjanje slovenske identitete in spodbujala vzajemno bogatenje kultur.

Literarno-recitatorska sekcija SKD Lipa Zadar je s svojim delom dokazala, da je slovenska kultura živa in ustvarjalna tudi zunaj domovine matične kulture. Njihova dejavnost ni bila le nostalgija po izgubljeni domovini, temveč aktivno oblikovanje slovenske prisotnosti na Hrvaškem – skozi poezijo, sodelovanje in odprtost do drugih kultur. S tem so postale pomembna vez med Slovenci zunaj Slovenije in hrvaško večinsko skupnostjo ter prispevale k večkulturnosti Dalmacije. Njihovo delo je zgled za druge manjšinske skupnosti in dokaz, da je mogoče s kulturo graditi mostove in hkrati ohranjati lastno identiteto.

3.5 Srečanje aktivnih članov slovenskih društev na Hrvaškem

Slovenska društva na Hrvaškem enkrat letno organizirajo srečanje vseh svojih članov. To je pomemben dogodek, ki presega zgolj druženje in ponuja priložnost za povezovanje, ohranjanje identitete, kulturno sodelovanje in skupno načrtovanje prihodnosti slovenske skupnosti na Hrvaškem. Tradicionalno srečanje članov slovenskih društev na Hrvaškem omogoča članom društev iz različnih krajev, tudi iz bolj oddaljenih, kot so Dubrovnik, Osijek ali Zadar, da se srečajo, izmenjajo izkušnje in obnovijo prijateljstva, ki so se stkala skozi leta.

Za številne Slovence na Hrvaškem srečanja pomenijo tudi potrditev njihovega obstoja in prisotnosti. Obenem je pomembno, da se teh dogodkov udeležujejo tudi predstavniki Republike Slovenije, kar daje članom občutek, da je njihovo delo cenjeno in opaženo. Srečanja so tudi prostor za snovanje novih idej, programov in sodelovanj. Predstavniki društev se na teh dogodkih dogovarjajo o prihodnjih projektih in iščejo skupne poti za nadaljnje delovanje. To krepi povezanost in učinkovitost skupnosti ter omogoča nastanek novih kulturnih in izobraževalnih pobud.

Poleg tega imajo srečanja tudi simbolno vrednost, saj utrjujejo občutek slovenstva v okolju, kjer je ta identiteta pogosto pod pritiskom. Slovenska društva so steber slovenstva na Hrvaškem. Brez njihovega delovanja bi bilo število Slovencev, ki se še opredeljujejo kot taki, bistveno manjše. Zato so tovrstna srečanja ključna za ohranjanje jezika, kulture in skupne zavesti. Nazadnje pa srečanja prispevajo tudi k razvoju delovanja društev ter njihove krovne organizacije. Vse to pa prispeva k močnejši, bolj povezani in bolj vidni slovenski skupnosti na Hrvaškem.⁴⁸⁹

489 U. S. V Lovranu so se srečali Slovenci, ki živijo na Hrvaškem. *Moja Slovenija*, 13. 9. 2018.

Srečanja potekajo že vse od leta 2005 v različnih krajih po vsej državi – od Opatije, Reke, Šibenika, Zagreba, Varaždina in Lovrana do Istre in Gorskega kotarja. Predsednica SKD Lipa Darja Jusup je s tem v zvezi povedala: »Mi se zelo veselimo vsakega srečanja, ker se srečamo s svojimi rojaki in tako obnovimo stara prijateljstva in sklepamo nova.«⁴⁹⁰

Članice in člani SKD Lipa Zadar se srečanj slovenskih društev na Hrvaškem redno udeležujejo. Prvič so na srečanju sodelovali 29. septembra 2006, ko je bilo organizirano na Reki in v Opatiji.⁴⁹¹ Naslednje leto so se udeležili srečanja v Zagrebu 29. septembra 2007. Takrat je istočasno potekala proslava 15. obletnice delovanja Zveze.⁴⁹² Člani SKD Lipa Zadar so potovali skupaj s člani SKD Dr. France Prešeren iz Šibenika in prespali v Tuheljskih Toplicah.⁴⁹³ Naslednje leto je bilo srečanje organizirano v Dalmaciji. Tako so 4. oktobra 2008 člani SKD Lipa Zadar obiskali Šibenik in Vodice. Istočasno so obiskali tudi SKD Dr. France Prešeren, ki je do konca leta 2018 delovalo v Šibeniku⁴⁹⁴ in s katerim so imeli zelo dobre kulturne stike.

Šesto srečanje je bilo organizirano v Varaždinu 3. oktobra 2009. Gostitelj je bilo SKD Nagelj iz Varaždina,⁴⁹⁵ člani SKD Lipa Zadar pa so se na srečanju predstavili tudi s kulturnim programom.⁴⁹⁶ Naslednje leto je bilo srečanje v Lovranu 1. oktobra 2010, ko je bil organiziran tudi sestanek vodstev društev.⁴⁹⁷ Srečanje v Istri je bilo organi-

490 Kampos, B. V Opatiji so se srečali predstavniki vseh slovenskih društev na Hrvaškem. *Rojaki*, 3. 10. 2016.

491 Mirković, M. Druženje za pamčenje. *Zadarski most prijateljstva*, 10, 2006, 19.

492 Mirković, M. Srečanje vseh slovenskih društev Zagreb. *Kažipot*, 32, 2007, 8.

493 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 2. Arhiv Lipa Zadar.

494 Mirković, M. Vodice pri Šibeniku Srečanje vseh slovenskih društev na Hrvaškem. *Kažipot*, 43, 2008, 6.

495 Mirković, M. Varaždin Srečanje slovenskih društev na Hrvaškem. *Kažipot*, 55, 2009, 5; (HM). Vseslovensko srečanje 2009. v Varaždinu. *Novi odmev*, 39, 2009, 14.

496 SKD Lipa Zadar. Izveštaj o aktivnostima društva – godina 2009. Arhiv Lipa Zadar.

497 Mirković, M. Hotel Excelsior, Lovran Sedmo srečanje slovenskih društev. *Kažipot*, 66, 2010, 4; Hribar Buzdovačić, I. Sedmo srečanje Slovencev na Hrvaškem. *Novi odmev*, 42, 2010, 9.

zirano 2. oktobra 2011, tokrat s pomočjo SKD Istra iz Pulja ter SKD Oljka iz Poreča. Na srečanju so sodelovali člani 15 od skupno 16 tedaj delujočih slovenskih društev na Hrvaškem, med njimi tudi člani SKD Lipa Zadar.⁴⁹⁸ Leta 2012 je srečanje potekalo 29. septembra v Zagrebu. Organizirala ga je Zveza, ki je obeleževala 20 let svojega delovanja. Svojo bogato kulturno dejavnost je pokazalo vseh 16 slovenskih društev na Hrvaškem, ki so se udeležila srečanja.⁴⁹⁹ Na srečanju je sodelovalo osem članic in članov SKD Lipa Zadar.

Slika 45: Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Zagrebu (29. 8. 2012)

498 Mirković, M. Grožnjan, Baredine, Pulj Srečanje slovenskih društev. *Kažipot*, 78, 2011, 4–5.

499 Klinar Medaković, A. Domovina je, kjer je dom. Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, 20 let. *Novi odmev*, 48, 2012, 3–4.

Jubilejno deseto srečanje aktivnih članov slovenskih društev na Hrvaškem je bilo 8. oktobra 2013 v Varaždinu. Ta dogodek se lahko pohvali z več kot 300 udeleženci in pestrim kulturnim programom. Po podatkih se je srečanja udeležilo 15 članic in članov SKD Lipa Zadar.⁵⁰⁰ V letu 2014 je prišlo do spremembe pri organizaciji, srečanje je bilo namreč prvič organizirano v kraju, kjer ni slovenskega društva. Tako so se 4. oktobra 2014 člani vseh 16 delujočih slovenskih društev na Hrvaškem zbrali v Crikvenici. Srečanja se je udeležilo tudi 12 članic in članov SKD Lipa Zadar. V imenu organizatorja, Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, je udeležence pozdravil predsednik Darko Šonc, zadovoljen z udeležbo vseh društev in predvsem z enotnostjo med članicami krovne organizacije »... na kar smo lahko ponosni«.⁵⁰¹ Tudi naslednje leto je bilo srečanje organizirano v kraju brez slovenskega društva, in sicer v Rabcu 3. oktobra 2015. Kljub odsotnosti posebnega kulturnega programa je bila udeležba, zelo dobra.⁵⁰² Srečanja se je udeležilo 12 članov SKD Lipa Zadar. V letu 2016 je bilo srečanje organizirano v Opatiji 1. oktobra. Tudi tokrat so se ga udeležili člani vseh 16 slovenskih društev na Hrvaškem,⁵⁰³ med njimi 12 članov SKD Lipa Zadar.⁵⁰⁴

V Zagrebu je bilo 7. oktobra 2017 organizirano jubilejno srečanje ob 25. obletnici Zveze. Člani SKD Lipa Zadar so se pridružili več kot 300-članski skupnosti in slavnostnemu dogajanju.⁵⁰⁵

500 Klinar Medaković, A. 10. vseslovensko srečanje Varaždin in Ormož preplavilo tristo članov slovenskih društev na Hrvaškem. *Novi odmev*, 51, 2013, 14; Marušić Zazijal, J. 5. oktober, Varaždin-Ormož-Gornje Vratno Vseslovensko srečanje. *Sopotja*, 4, 2013, 11.

501 Mirković, M. 4. oktober, Ad Turres, Crikvenica Srečanje slovenskih društev. *Sopotja*, 4, 2014, 9–10.

502 Mirković, M. 3. oktober, Rabac Srečanje slovenskih društev. *Sopotja*, 2015, 4, 7–8.

503 (akm). Druženje v Opatiji: kdo pravi, da trinajstica ni srečna številka? *Novi odmev*, 2016, 59, 14.

504 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 12. Arhiv Lipa Zadar.

505 Trkman Kravar, M. Če bi nam politiki prisluhnili in delili našo energijo, bi bilo vsem bolje! *Novi odmev*, 2017, 63, 4–5.

Slika 46: Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Rabcu (3. 10. 2015)

V letu 2018 je bilo srečanje organizirano v Lovranu 13. oktobra. Udeležili so se ga aktivni člani vseh 16 društev na Hrvaškem, med njimi tradicionalno tudi člani SKD Lipa Zadar.⁵⁰⁶ V letu 2019 je srečanje organizirano v Istrskih toplicah 5. oktobra. Srečanja so se udeležili tudi člani SKD Lipa Zadar, ki so sodelovali pri različnih športno-družbenih vsebinah in na kulturnem večeru.⁵⁰⁷

Pandemija covida-19 je močno vplivala tudi na srečanje aktivnih članov slovenskih društev na Hrvaškem, zato je bilo srečanje v letu 2020 odpovedano. Tradicionalna srečanja so se nadaljevala v naslednjem letu, ko so se člani 4. septembra 2021 zbrali na prostem, v Park šumi Golubinjak.⁵⁰⁸ Udeležilo se ga je okoli 250 članov iz slovenskih društev na Hrvaškem, med njimi tudi 11 članov SKD Lipa Zadar.⁵⁰⁹

506 Pandol, C. Slovenci zasedli ulice Lovrana, v zraku pa vonj po kostanjih! *Novi odmev*, 67, 2018, 11; Mirković, M. 13. oktober, Hotel Kvarner, Lovran 15. srečanje slovenskih društev na Hrvaškem. *Sopotja*, 2018, 4, 7.

507 Pandol, C. Družabno, kulturno in športno razvajanje v čudoviti Istri, *Novi odmev*, 71, 2019, 26.

508 T. K. B. Na Hrvaškem srečanje Slovencev – a tokrat kar na prostem. *RTV SLO MMC*, 4. 9. 2021.

509 Pandol, C. Po enoletnem premoru spet skupaj. *Novi odmev*, 76, 2021, 9.

Srečanje aktivnih članov slovenskih društev na Hrvaškem je tudi v naslednjem letu potekalo v Park šumi Golubinjak, in sicer 3. septembra 2022. Prisotni so bili člani 14 slovenskih društev, med njimi 12 članov SKD Lipa Zadar.⁵¹⁰ Leta 2023 je bilo srečanje aktivnih članov slovenskih društev na Hrvaškem, ki je bilo načrtovano za 9. september, odpovedano. Odpoved dogodka je bila povezana s hudo naravno nesrečo, ki je avgusta 2023 prizadela Slovenijo. Ob uničujočih poplavam, ki so povzročile veliko materialno škodo in prizadele številne ljudi, je Zveza slovenskih društev na Hrvaškem sprejela odločitev, da v duhu solidarnosti sredstva, prejeta za organizacijo srečanja, nameni za pomoč prizadetim. Pobudo za to dejanje je podal Slovenski dom v Zagrebu, Zveza pa jo je soglasno podprla.⁵¹¹

Slika 47: Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Parku Golubinjak (3. 9. 2022)

510 Pandol, C. Igre brez meja v Gorskem kotarju. *Novi odmev*, 79, 2022, 19; Mirković, M. Letno srečanje vseh slovenskih društev na Hrvaškem. *Sopotja*, 4, 2022, 11.

511 Uredništvo. Pomoč za prizadete v poplavih ob ujmi tudi od Slovencev na Hrvaškem. *Megafon.si*, 5. 9. 2023.

Ponovno srečanje je bilo 7. septembra 2024. Tokrat je bilo organizirano v sodelovanju z bližnjima društvoma z Reke in Lokev. V Gorskim kotarju je prišlo okoli 330 članov iz slovenskih društev iz različnih krajev Hrvaške,⁵¹² iz SKD Lipa pa se je srečanja udeležilo 13 članic in članov.

Srečanja članov aktivnih v slovenskih društvih na Hrvaškem so več kot le vsakoletni dogodek. Pomenijo predvsem izraz pripadnosti, povezanosti in skupne skrbi za ohranjanje slovenskega jezika, kulture in identitete med rojaki, ki živijo zunaj matične domovine. Prek srečanj, ki potekajo že od leta 2004, se utrjujejo vezi med društvi, krepi občutek skupnosti in gradi most med generacijami.

Čeprav so razmere, kot je bila pandemija leta 2020 ali katastrofalne poplave v Sloveniji leta 2023, posamezna srečanja preprečile, so se te okoliščine vedno znova izkazale tudi kot priložnost za izražanje solidarnosti in vrednot, na katerih temelji delovanje slovenskih društev.

Obnovitev srečanj v letu 2024 je potrdila, da tradicija ostaja živa – okrepljena z izkušnjami, zavezana skupnim ciljem in odprta za nove generacije. Udeležba članov SKD Lipa Zadar priča o njihovi stalni prisotnosti in zavzetosti, kar pomembno prispeva k bogastvu skupnega mozaika slovenskega življa na Hrvaškem.

512 Herak, S. Še eno prijetno druženje. *Novi odmev*, 86, 2024, 16; Mirković, M. 7. september, Gozdni park Golubinjak Srečanje slovenskih društev na Hrvaškem. *Sopotja*, 4, 2024, 4.

3.6 Raznoliko društveno dogajanje

SKD Lipa Zadar že vrsto let uspešno deluje kot pomemben člen ohranjanja in promocije slovenske kulturne, zgodovinske in jezikovne dediščine v Zadru. Tudi skozi dejavnosti, kot so filmske projekcije, predavanja, gostovanja, izobraževalne ekskurzije in praznovanja pomembnih datumov, ki so potekale občasno in niso postale tradicionalne, je društvo krepilo vezi med pripadniki slovenske skupnosti v Zadru in Zadrski županiji in njihovo državo matične kulture. Poglavje predstavlja bogato paleto dejavnosti SKD Lipa Zadar, ki so potekale občasno ali ob določenih priložnostih, ko so imeli člani možnost narediti kaj za ohranitev slovenskega jezika in kulture.

Tudi v tem poglavju je ponovno poudarjen pomen vloge članov društva pri ohranjanju slovenskega jezika in identitete, zlasti z nedavno uvedenim tečajem slovenskega jezika, ki prinaša nov zagon mlajšim generacijam. Tu so zbrane predvsem aktivnosti, ki so se izvajale občasno in so se jih imeli člani SKD Lipa možnost udeležiti. Omenjeni so tudi obiski političnih institucij, ki so izkazale interes za položaj in življenje pripadnikov slovenske skupnosti v izseljeništvu. Omenjen je tudi dopolnilni pouk slovenskega jezika, ki se šele razvija in je namenoma dodan na konec knjige, saj dokazuje, da je med člani SKD Lipa še veliko volje, energije in želje za ohranjanje in prenos slovenske kulture in identitete med mlajše pripadnike slovenske skupnosti na Hrvaškem.

3.6.1 Slovenski film v Zadru

SKD Lipa Zadar je v okviru svojega rednega delovanja v preteklih letih organiziralo vrsto filmskih projekcij, s katerimi je članom in širši javnosti približalo zgodovino, umetnost, naravne lepote ter življenjske zgodbe iz domovine matične kulture. Ogledi filmov so bili pogosto povezani s spominskimi dogodki, kulturnimi prazniki ali tematskimi

večeri, ki so jih obogatili še literarni prispevki, nastopi pevskih zborov ali pogovori z ustvarjalci. V nadaljevanju predstavljamo izbor najpomembnejših filmskih večerov društva.

Film iz serije *Pod klobukom*, ki ga je režirala Tatjana Trtnik, je bil prvič prikazan 13. oktobra 2006 v Mestni knjižnici Zadar.⁵¹³ Dokumentarec je ganljiv poklon lutkarju Branku Stojakoviću, ki je ustvaril lutko Ceferina, razbojniški lik iz predstave *Zvezdica Zaspanka*. Ceferin se simbolično vrne domov, v Zadar, kamor mu sledi igralec Davor Božič.⁵¹⁴ Film je bil ob obletnici Stojakovićeve smrti ponovno prikazan leta 2012. Oba dogodka sta doživela izjemno pozitiven odziv občinstva.⁵¹⁵

Člani SKD Lipa Zadar so 7. novembra 2007 organizirali predavanje in predstavitev dokumentarnega filma *Kovaštvo v Sloveniji*. V sodelovanju s TV Kranj je društvo prikazalo dokumentarni film o tradiciji kovaštva v slovenskih krajih, posnet leta 1995 v Tupaličah na Gorenjskem. Dogodka so se udeležili tudi predstavniki drugih narodnih manjšin v Zadru.⁵¹⁶

Film RTV Slovenija o reki Soči je bil predvajan 13. decembra 2011 kot del decembrskega druženja članov. Ob predvajanju so se člani spomnili pesnika Simona Gregorčiča in recitirali njegove verze. Kot je bilo zapisano:

»Skozi ogled filma in recitacije Gregorčičeve poezije so udeleženci ponovno utrdili zavedanje o pomenu slovenske kulture in jezika, tako v matični domovini kot v zamejstvu.«⁵¹⁷

513 Uredništvo. Film o zadarskom lutkarju Stojakoviću. *Jutarnji list*, 13. 10. 2006. Arhiv Lipa Zadar.

514 Jusup, D. Društvo Lipa: vrnitev Ceferina v Zadaru. *Novi odmevi*, 30, 2006, 12.

515 Mirčeta, V. Ceferinov Branko iz Zadra. *Narodni list*, 20. 10. 2006, 29; Mirković, Marjana. Ceferin se vrača v Zadar. *Kažipot*, 20, 2006, 27–28.

516 T. B. P. Kovaštvo u Sloveniji. *Zadarski list*, 7. 11. 2007, 8; Babajko Popović, T. Kovaštvo u Sloveniji. *Zadarski Most prijateljstva*, 12, 2007, 23.

517 Klarica, S. Posljednji sastanak pred novogodišnje blagdane. *Zadarski list*, 11. 12. 2012. Arhiv Lipa Zadar.

Potovalni dokumentarec RTV Slovenija je udeležencem omogočil virtualno popotovanje po slovenskih regijah. Film je bil prikazan 4. aprila 2012 kot spominski poklon domovini.⁵¹⁸

16. junija 2013 so člani društva v knjižnici v Arbanasih pogledali film o legendarni slovenski košarkarski ikoni Ivu Daneuu. Film prikazuje njegovo športno kariero in prispevek k jugoslovanski reprezentanci v šestdesetih letih prejšnjega stoletja.⁵¹⁹

Tudi leto 2014 so člani SKD Lipa začeli z ogledom filma. Tako so se 9. januarja 2014 ob gledanju filma *Pavliha*, klasične slovenske humoristične vsebine, sprostiti in obeležili dan, posvečen smehu in veselju.⁵²⁰

V letu 2014 so člani društva organizirali tudi cikel filmov *Hrana za prihodnost* ter oktobra 2014 v sodelovanju z RTV Slovenija organizirali predstavitev štirih dokumentarcev iz projekta *Rasti! Hrana za prihodnost – Village Folk*. Prikazani so bili: *Dalmatinski oljčnik* (ekološki nasad I. Vlatkovića), *Zlati paški sir* (sirarna I. Gligora), *Mož na konju* (ekozadruga MasVin) in *Šinjinorina smokva* (eko marmelada S. Babac).⁵²¹ Ob projekciji je nastopila vokalna skupina Ars Cantabile, obiskovalce pa je navdušila tudi kulinarična predstavitev lokalnih in slovenskih specialitet. Ob tej priložnosti so poleg predstavnikov iz Slovenije na srečanju sodelovali tudi priznani hrvaški strokovnjaki s področja kmetijstva, predstavniki mestnih in županijskih oblasti ter lokalni pridelovalci sira, oljčnega olja in pršuta, vinarji, čebelarji, pridelovalci rib in drugi zainteresirani z območja Severne Dalmacije. Svojo ponudbo so na ogled postavili v predverju dvorane, ogledali pa

518 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 6. Arhiv Lipa Zadar.

519 Morović, Z. Zadarski Slovenci prisjetili se genijalnosti Ive Daneua. *Zadarski list*, 18. 6. 2013. Arhiv Lipa Zadar.

520 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 9. Arhiv Lipa Zadar.

521 Bukvić, K. Slovenska novinarka osvojila prestižno treće mjesto. *Zadarski list*, 23. 10. 2014, 8; Jusup, D. Na ladji kulture in večeru TV-dokumentarcev iz naših krajev. *Novi odmev*, 54, 2014, 25–26.

so si jo med drugim tudi predstavniki Evropske komisije, pristojni za področje kmetijstva.⁵²²

Film o bombardiranju Zadra v drugi svetovni vojni je 12. junija 2014 predstavil zgodovinski pogled na dogodke, ki so močno zaznamovali mesto. Avtor filma je bil član društva mag. Ferdinand Perinović.⁵²³

Naslednji ogled filma je bil organiziran šele nekaj let kasneje, ko je bil 14. marca 2019 prikazan dokumentarec *US POLKA – Slovenci v Ameriki* (2019), film o izseljencih v ZDA, njihovem življenju, delu in ohranjanju identitete skozi glasbo – še posebej skozi polko.⁵²⁴

Po zbranih podatkih so članice in člani društva zadnji film skupaj pogledali 11. marca 2021. Šlo je za dokumentarni film *Na krilih ptic* o šestih najlepših slovenskih destinacijah, predstavljenih iz ptičje perspektive. V času epidemije koronavirusa je film prebudil nostalgичne občutke po naravi in izletih.⁵²⁵

Filmi imajo za Slovence v Zadru posebno vlogo, saj pomenijo več kot zgolj kulturno vsebino – so povezava z jezikom, dediščino in domovino. V mestu, kjer slovenska skupnost živi v večinsko hrvaškem okolju, ogled slovenskih filmov omogoča stik z materinščino ter slišati slovensko besedo, intonacijo in izrazoslovje. Slovenski dokumentarni in igrani filmi predstavljajo naravne lepote, zgodovino, kulturo in dosežke slovenskega naroda. S tem utrjujejo občutek pripadnosti in zavedanje, da so tudi Slovenci v Zadru del večje, žive skupnosti, ki ohranja svojo identiteto in vrednote. Filmi, ki jih je društvo prikazovalo, pogosto govorijo o pomembnih osebnostih, kot sta Branko Stojaković ali Ivo Daneu, o zgodovinskih dogodkih, ali pa o vsakdanjem življenju Slovencev doma in po svetu. Ogledi filmov so tudi družabni dogodki, kjer se člani društva srečajo, izmenjajo misli, recitirajo poezijo ali pripravijo pogostitev. V tem skupnem doživetju se krepi vez med

522 Jusup, D. Delavnica o hrani za prihodnost. *Novi odmevi*, 51, 2013, 19.

523 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 10. Arhiv Lipa Zadar.

524 Lipa Zadar, 3. 3. 2019. Polka film. Arhiv Lipa Zadar.

525 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 22. Arhiv Lipa Zadar.

člani, utrjuje skupnost in gradi prostor, kjer je slovenska kultura živa. V večkulturnem okolju, kot je Zadar, filmi tako ne služijo le ohranjanju identitete, temveč tudi predstavitvi slovenske kulture širši javnosti in vzpostavljanju dialoga z drugimi manjšinami. Filmi so zato eden izmed najmočnejših načinov, kako Slovenci zunaj Republike Slovenije lahko ohranjajo svojo kulturno in jezikovno pripadnost. So zrcalo preteklosti, most do domovine in prostor, kjer skupnost skozi umetnost ohranja svojo prisotnost in pomen.

3.6.2 Predavanja

SKD Lipa Zadar se že od svojih začetkov zavzema za ohranjanje in promocijo slovenske kulturne, zgodovinske in jezikovne dediščine v Zadru in širši okolici. Poleg številnih kulturnih dogodkov, srečanj, reprodukcij filmov in umetniških razstav so pomemben del delovanja društva predstavljala tudi strokovna in tematska predavanja, pogosto v sodelovanju s slovenskimi raziskovalci, inštitucijami in umetniki. Krajša predavanja so bila organizirana tudi ob predvajanju filmov, a ta tu ne bodo posebej poudarjena. Nekaj predavanj so imeli člani SKD Lipa Zadar sami ali pa so povabili posameznike, da jih seznani s tematiko, ki se navezuje na njihovo življenje in delovanje v Zadru in okolici.

Tako je bila 3. maja 2007 organizirana predstavitev raziskave Katarine Wakounig Pajnič *Struktura in položaj Slovencev na Hrvaškem*. Katarina Wakounig Pajnič je predstavila svoje znanstveno delo o strukturi, identiteti in položaju Slovencev, ki živijo na Hrvaškem. Predavanje je potekalo v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar, udeleženci pa so lahko iz prve roke slišali izsledke raziskave, ki osvetljuje življenje slovenske manjšine, njihove izzive in doprinos hrvaški družbi. Dogodek je bil še posebej pomemben za krepitev identitete članov društva ter za vzpostavitev povezav z znanstveno sfero v Slove-

niji.⁵²⁶ To predavanje je Katarini Wakounig Pajnič ostalo v zelo lepem spominu:

»Maja 2007 sem v Slovenskem kulturnem društvu Lipa v Zadru predavala o strukturi in položaju Slovencev na Hrvaškem ter predstavila rezultate svoje magistrske naloge. Poseben poudarek je bil na stanju Slovenk/cev v Zadru. Člani društva so me izjemno toplo sprejeli, nastanjena sem bila pri družini Arzenšek v Turnju, in še danes z veseljem ohranjam prijeten stik s predsednico društva Lipa v Zadru, s Korošico Darjo Jusup. Na večerno predavanje, ki ostaja v lepem spominu, sta me spremljala tudi moj mož in najin komaj šestmesečni sin Gorazd.«⁵²⁷

Članice in člani so 19. decembra 2014 v okviru božično-novoletnega srečanja organizirali predavanje dr. Barbare Riman z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, ki je predstavila raziskovalne zaključke o zgodovini in aktualnem stanju slovenske skupnosti v Zadru, širši Dalmaciji in na Hrvaškem nasploh. Predavanje je prisotnim ponudilo globlji vpogled v migracijske procese, vlogo slovenske manjšine v lokalni skupnosti ter pomen ohranjanja slovenskega jezika in kulturnih vezi v zamejskem prostoru. Dogodek je bil tudi lepa priložnost za neformalno druženje in krepitev medsebojnih vezi med člani društva.⁵²⁸

V okviru cikla *Morski torek* so 10. aprila 2018 člani SKD Lipa Zadar v sodelovanju z Mestno knjižnico Zadar organizirali zanimivo predavanje z naslovom *Ribolov pred 100 leti*. Predstavljena je bila zgodovina ribištva v slovenskem obalnem prostoru skozi projekt Ribi-

526 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 1, Arhiv Lipa Zadar.

527 Pisna korespondenca s Katarino Wakounig Pajnič. Korespondenco hranita avtorici.

528 Jusup, D. Zadrčani prisluhnili predavanju o slovenski tradiciji tunolova. *Novi odmev*, 66, 2018, 19.

škega muzeja iz Križa pri Trstu.⁵²⁹ Predavanje je vodil Franko Košuta, predstavnik kulturno-umetniškega društva iz Trsta, dogodek pa je popestril tudi nastop moškega pevskega zbora Vesna iz Križa.⁵³⁰ Zbrani so spoznali pomen morja za življenje obmorskih Slovencev nekoč in danes, vse skupaj pa je bilo oplemeniteno z glasbo in pogovorom z obiskovalci.⁵³¹

Predavanja v organizaciji SKD Lipa Zadar niso le kulturni dogodek, temveč pomemben element ohranjanja slovenske identitete, osveščanja članov manjšine o njihovih koreninah in spodbujanja dialoga med kulturami v Zadru in širši regiji. Vsako od teh predavanj je bilo priložnost za izmenjavo znanj in izkušenj ter povezovanje s kulturo matične domovine in s Slovenci izven meja Republike Slovenije.

3.6.3 Predstavitev knjig

V okviru svojega delovanja SKD Lipa Zadar že vrsto let posveča posebno pozornost predstavitvam knjižnih del, ki odražajo bogato slovensko kulturno dediščino in ustvarjalnost. V ospredju so pogosto zbirke poezije domačih članic društva, ki jih redno predstavljajo ob kulturnih praznikih ali posebnih literarnih dogodkih. Ti dogodki so podrobneje opisani v poglavju o literarno-recitatorski sekciji, tukaj pa bomo omenili predstavitev knjige *Parniki Jadrana na razglednicah* slovenskega avtorja Mitje Lamuta, ki je potekala 9. marca 2015 v prostorih Mestne knjižnice Zadar v sodelovanju z Mestno knjižnico Miran Jarc iz Novega mesta in Društvom slovensko-hrvaškega prijateljstva. Publikacija prikazuje več kot 200 zgodovinskih potniških ladij, ki so v obdobju od konca 19. stoletja do začetka druge svetovne vojne plu-

529 Lipa Zadar, Info. 26. 3. 2018. Arhiv Lipa Zadar.

530 Belančič, K. Zadrani slušali o stoljetnoj slovenskoj tradiciji izlova tune. Arhiv Lipa Zadar.

531 Antena Zadar. Svečanost Slovenskog kulturnog društva Lipa Zadar. *Antena portal Zadar*, 16. 2. 2015.

le vzdolž jadranske obale. Gre za osebni izbor razglednic iz avtorjeve bogate zbirke (več kot 10.000 primerkov), s katerimi Lamut dokumentira življenjske zgodbe ladij, njihovih lastnikov, mornarjev in potnikov, vse do njihovega potopa ali razreza. Knjiga povezuje pomorsko zgodovino, zbirateljsko strast in vizualno estetiko, zato ni zanimiva le za strokovnjake, temveč tudi za širšo javnost, zlasti v regiji, kjer ima morje tako pomembno vlogo. Knjigo sta predstavila Mitja Lamut osebno ter mr. sc. Gordana Tudor, muzejska svetovalka in strokovnjakinja s področja pomorske dediščine. Predstavitve je bila popestrena s prikazom izvirnih razglednic in pripovedmi o njihovem nastanku.⁵³² Dogodek je požel velik interes tako med člani društva kot tudi širšim zadrskim občinstvom, saj gre za redko priložnost, da se zgodovina pomorstva predstavi na tako oseben, a hkrati raziskovalno poglobljen način.

V okviru rednega kulturnega programa je SKD Lipa Zadar organiziralo tudi več predstavitev pesniških zbirk, večinoma članic društva. Tako so bile predstavljene knjige Andreje Malta in zbirke pesmi Marije Ivoš. Predstavitve so potekale tako v Zadru kot tudi v drugih krajih, npr. v Ljubljani in Zagrebu. Z opisanimi dejavnostmi SKD Lipa Zadar tudi na tem področju prispeva k trajnemu oblikovanju slovenskega kulturnega prostora v Zadru.

3.6.4 Gostovanja in obiski

SKD Lipa Zadar je skozi svojo več kot dvajsetletno zgodovino gostilo številne obiskovalce iz Slovenije in širše regije, ki so prihajali z različnimi nameni – kulturnimi, prijateljskimi ali političnimi. Ti niso bili zgolj formalni dogodki, ampak predvsem pristna srečanja ljudi, idej in skupnih vrednot, obenem pa odraz skrbi za povezanost Slovencev izven meja Slovenije z matično domovino.

⁵³² Knjižnica Mirana Jarca. *Letno poročilo Knjižnice Mirana Jarca*. Knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 2015, 98, 148.

Gostovanja so se odvijala na različnih ravneh, od umetnikov, literatov, zborov, folklornih društev do ministrov, diplomatov in državnih uradnikov, ki so se v Zadru srečevali s člani slovenske skupnosti in se seznanjali z njihovim položajem, prizadevanji in izzivi.

Eden najlepših primerov kulturnega povezovanja je bil obisk mešanega pevskega zbora Lipa iz Šempasa pri Novi Gorici leta 2013. Zbor je bil na koncertni turneji po Dalmaciji (Šibenik, Split, Zadar) in je v Multimedijški dvorani Mestne knjižnice Zadar izvedel program, ki je vključeval slovenske narodne pesmi, pa tudi priljubljene hrvaške skladbe, kot sta *Vela Luka* in *Plovi, plovi*, kar je predstavljalo tudi simbolno prepletanje obeh kultur.⁵³³

Leta 2019 je društvo gostilo tudi Kulturno društvo Sanje iz Kopra, ki je v Zadru pripravilo pravi slovenski glasbeni večer: ženski zbor, mešani zbor Amor Vincit in moški zbor, ki je zapel ganljivo pesem *Slovenec sem*. Največ pozornosti je požela vokalno-instrumentalna skupina mladostnih upokojenk s kitarami in napisi *Never say never*, ki so s humorjem in energijo so osvojile zadrsko občinstvo.⁵³⁴

Tudi literatura je imela svoje mesto v programih društva. Leta 2013 je SKD Lipa Zadar sodelovalo na dogodku, katerega sta se udeležila tudi slovenski pisatelj Andrej Blatnik in literarni kritik Urban Vovk, ki sta v sodelovanju z zadrskimi literati sodelovala na tribuni o sodobni slovenski književnosti, prevodih in literarni kritiki. Obisk je potekal v okviru širšega mednarodnega sodelovanja s književnim festivalom *KaLibar bestiVal*. Blatnik je eden najbolj prevajanih slovenskih avtorjev, kar je še dodatno okrepilo medkulturno dimenzijo dogodka.⁵³⁵

533 Mlađen, V. Zvuci domovine u tuđini. *Zadarski list*, 6. 5. 2013, 40.

534 Koncert *Kemu si dala rožice?* Arhiv Lipa Zadar.

535 Uredništvo. Druženje sa suvremenim slovenskim autorima. *Zadarski list*, 15. 10. 2013. Arhiv Lipa Zadar.

Pomemben del gostovanj so tudi prijateljska in društvena srečanja, ki so potekala na bolj osebni in sproščeni ravni. Tako je denimo leta 2008 SKD Lipa Zadar gostilo jubilarke (45 let mature) Srednje ekonomske šole iz Ljubljane, ki so v Zadar prišle na povabilo članice društva Katarine Bezić. Goste je navdušila dejavnost društva in njegova povezanost z matično domovino. Sklenile so, da bodo v prihodnje nudile tudi svojo podporo in ročno izdelale simbolični slovenski nagelj, ki so ga podarile društvu.⁵³⁶ Obisk je vključeval tudi voden ogled Nina, zadrskih znamenitosti ter doživetje morskih orgel in pozdrava soncu – edinstvene atrakcije mesta Zadar.

Leta 2013 je društvo obiskala tudi delegacija Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane, ki se je udeležila literarnega večera s predstavitvijo knjige Andreje Malta in s tem okrepila vezi med matično organizacijo in izseljensko skupnostjo v Zadru.⁵³⁷

Posebno težo pa so imela tista gostovanja, ki so bila politične ali diplomatske narave. Čeprav ni veliko javno dostopnih podatkov o teh obiskih, ker so bili pogosto delovni in osredotočeni na vsebinske pogovore, so bila ta srečanja ključnega pomena za ozaveščanje slovenskih političnih predstavnikov o življenju slovenske skupnosti zlasti v Zadru in okolici.

SKD Lipa Zadar je obiskal veleposlanik Republike Slovenije na Hrvaškem Vojko Volk (2011),⁵³⁸ dve leti kasneje pa Tina Komel, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu (2013), ki se je srečala s člani društva in vodstvom mesta Zadar ter spoznala vsakdanje življenje Slovencev v regiji. Srečanje je potekalo ob znamenitostih Pozdrav soncu in Morske orgle, kar je dodatno okrepilo simboliko odprtosti in povezanosti.⁵³⁹

536 Bezić, K. Ljubljanske maturantke v Zadru. *Novi odmev*, 36, 2008, 14.

537 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 9. Arhiv Lipa Zadar.

538 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 5. Arhiv Lipa Zadar.

539 Bukvić, K. Zadovoljna Lipom i oduševljena Zadrom. *Zadarski list*, 25. 9. 2013, 9.

Slika 48: Člani SKD Lipa Zadar in Alojz Peterle (11. 6. 2019)

SKD Lipa Zadar je obiskala tudi slovenska veleposlanica Smiljana Knez (2016), ki je v Zadru spregovorila o možnostih gospodarskega in kulturnega sodelovanja ter o vlogi slovenskih turistov v regiji.⁵⁴⁰

Minister Gorazd Žmavc (2017) in državni sekretar Rudi Merljak sta obiskala vsa večja slovenska društva v Dalmaciji, med njimi tudi SKD Lipa Zadar. Pohvalila sta njihovo delo, izpostavila pomen povezovanja in se zavzela za izboljšanje pogojev delovanja manjšinskih skupnosti.⁵⁴¹

11. julija 2019 je Zadar obiskal Alojz Peterle, prvi predsednik slovenske vlade in evropski poslanec. V organizaciji Udruge Jakov Zadrani in HULL Zadar je v samostanu sv. Frane potekalo srečanje in pogovor, ki je bil posvečen predvsem vprašanju organiziranja sku-

540 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 13. Arhiv Lipa Zadar; Antena Zadar, Stipe Zrilić primio veleposlanicu Republike Slovenije Smiljanu Knez. *Antena portal Zadar*, 15. 11. 2016.

541 USZS, Minister Žmavc med Slovenci v Dalmaciji. *Radio ognjišče*, 16. 5. 2017.

pnosti v boju proti raku, pri čemer je Peterle predstavil svoje dolgoletno delo v Evropskem parlamentu na tem področju.⁵⁴² Dogodka so se udeležili tudi člani SKD Lipa Zadar, predsednica društva Darja Jusup pa je zbrane nagovorila in predstavila delovanje društva.

Slika 49: Obisk predstavnikov Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (26. 11. 2021).

Leta 2021 je društvo obiskala ministrica dr. Helena Jaklitsch, pristojna za Slovence v zamejstvu. Skupaj s sodelavci iz Urada Vlade Republike Slovenije je imela v domačem, sproščenem ozračju delovni sestanek s predsednico društva Darjo Jusup, podpredsednico Rafaelo Štulina in drugimi člani. Spregovorili so o izzivih in potrebah skupnosti.⁵⁴³

542 Gostovanje nekdanjega slovenskega premiera. Arhiv Lipa Zadar.

543 Mirković, M. Dr. Helena Jaklitsch na Hrvaškem. *Sopotja*, 4, 2021, 7.

Slika 50: Obisk članov Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu (28. 9. 2023)

Leta 2023 je društvo obiskala Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, ki je v hotelu Kolovare izvedla srečanje z vodstvom društva. Prisotni so bili Suzana Lep Šimenko, Katarina Štravs, Polona Klemenčič, Vera Granfol, Rudi Merljak in člani SKD Lipa Zadar.⁵⁴⁴

Gostovanja pri SKD Lipa Zadar so bila in ostajajo pomemben most med Slovenci v Dalmaciji in matično domovino. Vsako srečanje, naj bo kulturno, prijateljsko ali politično, potrjuje, da so Slovenci v zamejstvu živa in dejavna skupnost, ki kljub geografski oddaljenosti ohranja jezik, kulturo in povezanost z narodom.

Srečanja s predstavniki slovenske vlade in organizacij niso le simbolična dejanja – so priložnost, da se sliši glas manjšine in oblikujejo konkretni koraki za boljše pogoje njenega delovanja. Kulturna gostovanja pa prinašajo tisto, kar najbolj povezuje ljudi: pesem, besedo in nasmehe.

⁵⁴⁴ Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 30. Arhiv Lipa Zadar.

3.6.5 Šola v naravi – spoznavanje naravne in kulturne dediščine

SKD Lipa Zadar že vrsto let uspešno organizira izobraževalno-družabne izlete v okviru projekta Šola v naravi. Ta projekt članom omogoča stik z naravo, kulturno dediščino, zgodovinskimi kraji ter umetnostjo in literaturo, in vse to na izviren in povezovalen način. Čeprav bi si članice in člani SKD Lipa Zadar verjetno bolj želeli spoznavati slovenske kraje, od koder izvirajo sami ali njihovi predniki, so se zaradi finančnih omejitev in oddaljenosti od Slovenije odločili šolo v naravi oblikovati na način, da spoznajo okolje, v katerem živijo in delujejo.

Prvi izlet v okviru Šole v naravi je bil organiziran 19. aprila 2008 v Nacionalni park Krka. Obiskali so Skradin, Skradinski buk in slikovite slapove Krke. Poleg doživetja narave so se spomnili velikih književnikov. Katarina Bezić je predstavila življenje in delo Primoža Trubarja, medtem ko je Asja Bajlo govorila o Petru Zoraniću, avtorju prvega hrvaškega romana *Planine*. Spoznali so tudi skladbo, ki jo je Pero Gotovac ustvaril ob 400. obletnici Zoraničevega rojstva. Ob vrnitvi so obiskali še mavzolej Ivana Meštrovića v Otavicach.⁵⁴⁵

Sledila je vrsta nepozabnih izletov:

25. aprila 2009 – Ljubotić – Vrata Velebita, z razlago o mirilih (spominskih obeležjih), pod strokovnim vodstvom Šime Gazića,⁵⁴⁶

17. aprila 2010 – Plitvička jezera – Darja Jusup je članom predstavila naravne posebnosti parka,⁵⁴⁷

5. novembra 2011 – Zgodovinsko mesto Nin z ogledom muzejev, cerkve sv. Križa, solin in druženjem v Privlaki,⁵⁴⁸

545 Jusup, D. Bogata zadrška pomlad: Druženje slikarjev, šola v naravi, prireditel o kulturni različnosti. *Novi odmev*, 35, 2008, 14-15.

546 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 3. Arhiv Lipa Zadar.

547 Bezić, K. Lipa na Plitvičkim jezerima. *Zadarski Most prijateljstva*, 12, 2010, 22.

548 Bezić, K. Člani zadrškega društva na izletu v Ninu. *Novi odmev*, 45, 2011, 17.

Slika 51: Šola v naravi – izlet društva v Nacionalni park Krka (18. 4. 2008)

15. decembra 2012 – Pag: muzej soli, muzej Paške čipke, Paška sirarna in benediktinski samostan z znanimi baškoti,⁵⁴⁹

7. decembra 2013 – Biograd na Moru, ogled muzeja in mesta s strokovnim vodstvom,⁵⁵⁰

19. maja 2018 – Sali na Dugem otoku – obisk knjižnice pod vodstvom Anteja Mihića,⁵⁵¹

21. septembra 2019 – Brdo Ljubljana pri Ljubaču, z razgledom na otoka Pag in Vir ter zgodovinsko razlago,⁵⁵²

5. septembra 2020 – Ornitološki park Vransko jezero, Maškovića han, hrib Kamenjak in Prosika – vodila Marija Balen,⁵⁵³

19. junija 2021 – Memorialni center Nikola Tesla v Smiljanu ter obisk Sv. Mihovila (Ugljan) in samostana na Čokovcu (Pašman),⁵⁵⁴

549 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 7. Arhiv Lipa Zadar.

550 Isto, 8.

551 Isto, 16.

552 Bezić, K. Obiskali smo dalmatinsko Ljubljano – ste že slišali zanjo? *Novi odmev*, 71, 2019, 28.

553 Ivoš, M. Izlet na Vransko jezero in okolico. *Novi odmev*, 73, 2020, 16.

554 *Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar*, 22. Arhiv Lipa Zadar.

Slika 52: Šola v naravi – izlet na Zrmanjo in Obrovac (11. 5. 2024)

30. septembra 2022 – Ugljan in Pašman, ogled Preških levandjer, Tkona in benediktinskega samostana – vodila Zorica Buljanović,⁵⁵⁵

30. septembra 2023 – Nacionalni park Kornati, organizatorici Darja Jusup in Rafaela Štulina,⁵⁵⁶

11. maja 2024 – Zrmanja in Obrovac, izlet po reki in raziskovanje naravne pokrajine.⁵⁵⁷

Šola v naravi za člane SKD Lipa Zadar ni le potep po naravnih lepotah Dalmacije in Hrvaške, temveč priložnost za bogatenje znanja, povezovanje z lokalno skupnostjo, ohranjanje slovenske kulturne identitete ter razvijanje prijateljskih vezi. Izleti so vselej premišljeno načrtovani in strokovno vodeni, pogosto obogateni s predstavitvami lokalne zgodovine, umetnosti in književnosti.

Člani društva z veseljem pričakujejo vsako novo priložnost za srečanje z naravo in dediščino – v duhu skupnosti, znanja in kulturnega dialoga. Šola v naravi ostaja eno najpomembnejših dejavnosti društva, ki povezuje Slovence v Dalmaciji in jih navdihuje za prihodnje projekte.

⁵⁵⁵ Isto, 27.

⁵⁵⁶ Isto, 31.

⁵⁵⁷ Isto, 32.

3.6.6 Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture v Zadru

V šolskem letu 2023/2024 se je v Zadru prvič začel tečaj slovenskega jezika, ki poteka v organizaciji SKD Lipa Zadar in Ministrstva za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije, ob podpori Zveze slovenskih društev na Hrvaškem ter Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane. Gre za najmlajšo sekcijo društva, katere namen je ohranjanje slovenskega jezika in kulture med pripadniki slovenske skupnosti v Zadru in širše.

Zamisel o pouku slovenskega jezika se je porodila spomladi 2023 in se kljub neobičajnemu času – sredi maja – uresničila z izjemno hitro organizacijo in veliko podporo prej omenjenih institucij. Prostor za izvajanje pouka, kar je bil tudi največji izziv, saj SKD Lipa Zadar še vedno nima lastnih prostorov za delovanje, je velikodušno zagotovila Osnovna šola Šimuna Kožičića Benje, kjer pouk poteka v večernih urah, dvakrat tedensko po dve šolski uri.

Tečaj je brezplačen in odprt za vse starosti – od otrok od 6. leta starosti do odraslih in upokojencev, ne glede na predznanje jezika. Že na prvem srečanju se je oblikovala heterogena in motivirana skupina udeležencev, ki so se hitro povezali, ne le v učenju, temveč tudi na osebni ravni, saj so med tečajniki nastala prava prijateljstva.

Dopolnilni pouk slovenskega jezika vodi Tatjana Bajlo, aktivna članica SKD Lipa Zadar, ki se udeležuje različnih aktivnosti. Čeprav sama ni obiskovala šol v Sloveniji in je ob začetku morala izpopolniti lastno znanje slovenščine, je svojo vlogo sprejela z veliko odgovornostjo. Udeleženci so njeno prizadevnost prepoznali in cenili, pouk pa se je sčasoma razvil v sproščeno in spodbudno učno okolje.

Slika 53: Nastop najmlajše članice dopolnilnega pouka slovenskega jezika, Marie Zorić (16. 2. 2024)

Že v prvem letu so udeleženci aktivno sodelovali v življenju društva. Tako so sodelovali na proslavi Prešernovega dne 16. februarja 2024, ko so recitirali slovensko poezijo in se vključili v kulturni program. Od takrat so postali pomemben del SKD Lipa, predvsem pa s svojimi recitacijami dodatno oplemenijo program društva.⁵⁵⁸

Največji skupni projekt prvega leta je bila izdelava avtorske slikanice *U čudesnoj šumi/V čarobnem gozdu*, katere avtorica in ilustratorica sta udeleženki tečaja. Slikanica predstavlja izjemen primer ustvarjalnosti, ki se je razvila iz jezikovnega tečaja.⁵⁵⁹

Prisotnost tečajnikov in učiteljice v medijih kot tudi omenjeno kreativno in avtorsko delo dokazuje, da trud ni ostal neopažen. V javnosti se vse bolj prepoznava pomen ohranjanja slovenskega jezika in kulture zunaj meja Slovenije.

558 Pregled manifestacija SKD »Lipa« Zadar, 30–31. Arhiv Lipa Zadar.

559 Antena Zadar. Gradska knjižnica Zadar: Donosimo raspored događanja. *Antena portal Zadar*, 13. 6. 2025.

Tatjana Bajlo, vodja tečaja, ob tem poudarja:

»Če bi morala izpostaviti nekaj posebnega v okviru članstva v Lipi, bi bil to brez dvoma DPS. Toliko smeha, podpore, sodelovanja in resnične povezanosti med ljudmi – to je bila in ostaja nepozabna izkušnja.«⁵⁶⁰

560 Pisna korespondenca s Tatjano Bajlo. Korespondenco hranita avtorici.

4. Zgodba, ki se nadaljuje

Analiza dvajsetletnega delovanja SKD Lipa Zadar razkriva pomembno poglavje v zgodovini slovenske skupnosti na Hrvaškem in širše, slovenske skupnosti zunaj Slovenije nasploh. Nastanek in delovanje društva kažeta na kontinuiteto dolgoletne tradicije slovenskega (samo)organiziranja, ki na Hrvaškem sega v konec 19. stoletja. SKD Lipa Zadar je uspelo razviti visoko stopnjo organiziranosti, kulturne prepoznavnosti in družbene vpetosti v okolje, kjer slovenska skupnost ni tako številčna kot v drugih krajih na Hrvaškem.

Analiza delovanja društva temelji na kombinaciji primarnih in sekundarnih virov. Med primarnimi viri izstopajo arhivsko gradivo društva, dopisi, vsebinska in finančna poročila, kronološki popisi prirediteljev, fotografije in članki iz lokalnega tiska. Pomemben del empiričnega gradiva so prispevki, objavljeni v glasilih slovenske manjšine, ter pričevanja članov društva, zbrana v obliki intervjujev in osebnih spominov.

Društvo se je od svoje ustanovitve leta 2005 profiliralo kot dinamičen nosilec kulturnih, izobraževalnih in povezovalnih dejavnosti. Čeprav nikoli ni imelo lastnih prostorov, je z izjemno energijo svojih članov uspelo uresničiti več kot 280 različnih dogodkov, kar priča o visoki stopnji angažiranosti, prostovoljstva, pa tudi ljubezni do slovenskega jezika in kulture. V tem pogledu SKD Lipa Zadar sledi osnovnim značilnostim slovenskih društev na Hrvaškem, hkrati pa odstopa z izrazito vsebinsko raznolikostjo in s svojo odprtostjo do lokalne skupnosti.

Med področji, na katerih je društvo doseglo največ, izstopajo kulturno-umetniške in literarne dejavnosti. Najprepoznavnejši dogodek

je likovna kolonija v Turnju, ki jo društvo organizira od leta 2008 in ki je sčasoma prerasla v simbol ustvarjalnosti in povezovanja med Slovenci na Hrvaškem ter umetniki iz Slovenije. Idejni ustanovitelj kolonije je Jože Arzenšek, ki je ob podpori soproge Ruže Arzenšek s tem odprl vrata dvajsetletni kreativnosti, ki ne vključuje samo članov in članic SKD Lipa Zadar, temveč razvija sodelovanje s vsemi slovenskimi društvi na Hrvaškem in širše.

Literarno-recitacijsko ustvarjanje ima v delovanju SKD Lipa Zadar posebno vlogo, saj združuje jezikovno, umetniško in identitetno dimenzijo kulturnega izražanja. Društvo že od svojih začetkov namenja pozornost slovenski književnosti, predvsem poeziji, ki jo člani interpretirajo na javnih prireditvah, proslavah in kulturnih večerih. Recitacije pesmi slovenskih klasikov – Prešerna, Župančiča, Gregorčiča, Aškerc in sodobnih avtorjev – predstavljajo eno ključnih oblik ohranjanja slovenskega jezika, kar je v okolju, kjer ni institucionalnega izobraževanja v slovenščini, izjemno pomembno. Literarno-recitacijski nastopi se pogosto povezujejo z likovnimi razstavami ali tematskimi prireditvami, kar ustvarja celostno umetniško izkušnjo in povečuje prepoznavnost društva. Pomembno je tudi, da društvo spodbuja avtorske prispevke svojih članic, predvsem poezijo in kratko prozo, ki pogosto odražata dvojno identitetno pripadnost – Sloveniji in Dalmaciji. S tem SKD Lipa Zadar ohranja slovensko literarno dediščino in jo tudi dejavno preoblikuje in umešča v sodobni kulturni prostor, kjer postaja poezija simbol kontinuitete, jezika in domovinske povezanosti.

Poleg tega so stalnica društvenega življenja praznovanja Prešernovega dne, ki predstavljajo eno najstarejših in najpomembnejših tradicij v delovanju SKD Lipa Zadar. Še pred uradno ustanovitvijo društva leta 2004 je ta dogodek postal osrednji letni kulturni in simboli trenutek skupnosti. Društvo ga običajno povezuje z redno letno skupščino, s čimer Prešernov dan presega zgolj obeležitev kulturnega praznika ter postane tudi priložnost za refleksijo o preteklem delu,

načrtovanje novih projektov in ponovno potrditev skupne identitete. Vsakoletne proslave so oblikovane v duhu spoštovanja slovenske književne in umetniške dediščine. Osrednji del programa predstavlja literarno-recitacijski nastop, kjer člani društva in gostje interpretirajo Prešernovo poezijo ter dela drugih slovenskih pesnikov, pogosto v dvojezični obliki, kar poudarja odprtost in medkulturni značaj dogodka. Ob kulturnem programu so pogosto organizirane tudi predstavitve knjig slovenskih avtorjev, manjše razstave likovnih del ali glasbeni nastopi, ki jih izvajajo umetniki iz Slovenije in Hrvaške. Pogosto so gosti teh proslav tudi člani drugih slovenskih društev, ki delujejo na Hrvaškem. Pomemben vidik praznovanja je tudi vključevanje lokalne javnosti in predstavnikov drugih narodnih manjšin, kar dogodku daje širši družbeni pomen. V času, ko se številna manjšinska društva soočajo z upadom zanimanja, SKD Lipa Zadar s stalno organizacijo Prešernovega dne ohranja prepoznavno kulturno tradicijo in ustvarja prostor, kjer se slovenska beseda sliši, razume in spoštuje. S tem dogodek vsako leto znova potrjuje zavezanost članov društva ohranjanju slovenske kulturne identitete v Dalmaciji in utrjuje vezi z domovino, hkrati pa predstavlja pomemben most sodelovanja med slovensko skupnostjo in zadrskim družbenim okoljem.

Tudi mednarodni dan kulturne raznolikosti ima za člane SKD Lipa Zadar pomembno simbolno in vsebinsko težo. Društvo ga redno obeležuje že od prvih let svojega delovanja, saj je prav ta praznik postal priložnost za predstavitev slovenske kulture v multikulturnem okolju Zadra. Udeležba na tej prireditvi presega zgolj formalno prisotnost – za člane društva pomeni javno potrditev identitete, možnost za jezikovno in umetniško izražanje ter priložnost za vzpostavljanje dialoga z drugimi narodnimi skupnostmi. Dogodki, ki jih društvo pripravlja ob tej priložnosti, vključujejo literarne in glasbene nastope, razstave likovnih del, predstavitve slovenske kulinarike ter sodelovanje s predstavniki drugih manjšin in lokalnih institucij. Prav ta odprtost in

vključevanje različnih kulturnih izrazov kažeta, da je SKD Lipa Zadar v kulturni raznolikosti prepoznalo vrednoto in razvojni potencial. Z rednim sodelovanjem pri obeleževanju tega dne društvo potrjuje svojo vlogo posrednika med slovensko in hrvaško kulturo ter uresničuje osnovno poslanstvo slovenske manjšine, tj. ohranjanje lastne identitete ob hkratnem spoštovanju in sooblikovanju širšega kulturnega prostora.

Pomemben del društvenega življenja SKD Lipa Zadar predstavljajo različne oblike kulturno-izobraževalnih dejavnosti, ki povezujejo umetnost, znanost in druženje. Posebno mesto med njimi zasedajo predstavitve knjig članic SKD Lipa Zadar, ki jih društvo redno organizira v sodelovanju z Mestno knjižnico Zadar in drugimi kulturnimi ustanovami. Te predstavitve niso zgolj literarni dogodki, temveč tudi oblika ohranjanja jezikovne prisotnosti, saj potekajo v slovenskem jeziku ali v dvojezični različici, pogosto ob spremljavi glasbe, razstav ali recitacij. S tem se slovenska književnost simbolno vrača v javni prostor Zadra, kjer jezik in literatura postaneta most med dvema kulturama.

Pomembno vlogo imajo tudi tematska predavanja, na katerih sodelujejo slovenski in hrvaški strokovnjaki s področja zgodovine, etnologije, umetnosti in manjšinskih študij. Predavanja so praviloma zasnovana tako, da povezujejo znanstveno refleksijo z izobraževalnim namenom – člani društva in lokalna javnost na ta način pridobivajo znanja o slovenski kulturni zgodovini, narodni identiteti ter prisotnosti Slovencev na Hrvaškem. V zadnjih letih so prav tovrstni dogodki postali prostor dialoga med raziskovalci, kulturnimi delavci in člani skupnosti.

Slika 54: Šola v naravi – izlet na Kornate (30. 9. 2023).

Projekcije slovenskih filmov, ki jih društvo prireja v sodelovanju z RTV Slovenija in Slovensko izseljensko matico, dodatno bogatijo kulturno ponudbo. Izbor dokumentarnih in igranih filmov pogosto sledi temam, povezanim s slovensko zgodovino, naravo in kulturo, kar omogoča vizualno izkušnjo jezika in identitete. Ti filmi imajo pomembno izobraževalno in simbolno vlogo – prinašajo del sodobne slovenske umetnosti v okolje, kjer tovrstnih vsebin sicer ni mogoče redno spremljati.

Ekskurzije in šola v naravi pa združujejo kulturno in socialno komponento delovanja društva. Člani se v okviru teh dejavnosti odpravljajo na raziskovalne in družabne izlete po Dalmaciji, Hrvaški in Sloveniji, kjer spoznavajo naravno in kulturno dediščino ter hkrati utrjujejo medsebojne vezi.

Sodelovanje na vseslovenskih srečanjih, ki jih organizira Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, je za člane SKD Lipa Zadar vedno

predstavljalo pomemben del njihove identitetne pripadnosti. Ta srečanja so prostor izmenjave izkušenj, predstavitve dejavnosti in utrjevanja vezi med slovenskimi društvi po vsej Hrvaški. Sodelovanje na teh dogodkih dokazuje, da društvo ni izolirana enota, temveč del širše mreže slovenskih skupnosti, ki soustvarjajo kulturni prostor zunaj meja matične države.

Skozi vse te dejavnosti se kaže celovit pristop SKD Lipa Zadar k ohranjanju slovenske identitete: od intelektualnih in umetniških do izkustvenih in družbenih oblik. Prav ta večplastnost delovanja omogoča, da društvo presega okvir klasične kulturne organizacije in postaja prostor srečevanja, učenja ter medkulturnega razumevanja – prostor, kjer se slovenska kultura ne le ohranja, temveč tudi nenehno ustvarja in razvija.

Kulturne dejavnosti so se vedno prepletale z izobraževalnimi vsebinami in prizadevanji za ohranjanje slovenskega jezika. Tako so člani SKD Lipa Zadar uspeli zagnati tudi dopolnilni pouk slovenščine, kar dodatno vpliva na ohranjanje slovenskega jezika. Umetnost in jezik sta neločljivo povezana, kar prispeva k ohranjanju slovenske besede v okolju, kjer ni institucionalnih pogojev za redno rabo slovenskega jezika.

Če delovanje SKD Lipa Zadar postavimo v kontekst drugih slovenskih društev na Hrvaškem, lahko ugotovimo, da društvo sodi med tiste, ki delujejo v zahtevnejših razmerah, saj je po statusu uvrščeno med izseljenska društva, brez lastnih prostorov in z manjšim številom članov, ki so razpršeni tudi po nekaterih otokih. Kljub temu SKD Lipa Zadar ohranja stalen stik z Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem in aktivno sodeluje na skupnih projektih, kjer je njegov prispevek prepoznaven prav po inovativnosti, kulturni vsebini in medkulturni odprtosti. Društvo tako ne deluje zgolj kot varuh slovenske identitete v Dalmaciji, temveč tudi kot most med Slovenijo in hrvaškim kulturnim prostorom.

Slika 55: Šola v naravi – izlet na brdo Ljubljana v bližini Zadra (21. 9. 2019)

Kulturni program društva temelji na treh stebrih: umetnosti, jeziku in druženju. Umetnost ohranja ustvarjalno energijo skupnosti, jezik gradi identiteto, druženje pa krepi občutek pripadnosti. Kot posebnost naj dodamo, da je prednost SKD Lipa Zadar predvsem njegova organizacijska prilagodljivost in sposobnost delovanja brez lastnih prostorov. Srečanja v knjižnici, restavraciji ali na kavah v središču Zadra so postala del društvene tradicije, neformalna, a vsebinsko bogata oblika povezovanja. Prav v tej spontanosti se kaže moč skupnosti, ki temelji na prijateljstvu, spoštovanju in skupnih vrednotah.

Med ključnimi posamezniki, ki so s svojim delom zaznamovali razvoj društva, izstopajo pobudnica in dolgoletna predsednica Darja Jusup, Katarina Bezić, Rafaela Štulina, Andreja Malta, Jože Arzenšek, Marija Ivoš ter številni drugi, ki so v društvo vnesli svojo strokovnost, umetniški talent in osebno predanost. Njihova energija in vztrajnost sta omogočili kontinuiteto in rast društva, ki danes velja za eno izmed najaktivnejših slovenskih skupnosti na Hrvaškem.

V vseh letih delovanja so se ohranile nekatere stalnice, ki predstavljajo jedro društvenega utripa: proslave ob Prešernovem dnevu, slikarske kolonije, sodelovanje na mednarodnem dnevu kulturne raznolikosti, predstavitve knjig, konzularni dnevi in šola v naravi. Te dejavnosti imajo simbolni pomen, saj predstavljajo most med preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo slovenske skupnosti v Zadru.

Društvo je danes trdno vpeto v zadrsko okolje. Njegova dejavnost je prepoznana in cenjena v lokalni javnosti, kar dokazuje redno poročanje medijev in sodelovanje z mestnimi kulturnimi ustanovami. SKD Lipa Zadar deluje kot zgled uspešne integracije manjšinske skupnosti v širši družbeni okvir, pri čemer ohranja svojo identitetno avtonomnost.

V kontekstu sodobnih izzivov slovenskih društev na Hrvaškem – od kadrovske podhranjenosti, pomanjkanja mladih članov in finančnih omejitev do potrebe po digitalizaciji in novih oblikah komunikacije – se SKD Lipa Zadar kaže kot primer dobre prakse. S svojo odprtostjo, povezovanjem z drugimi manjšinami in vključevanjem lokalnega prebivalstva ohranja aktualnost in vitalnost tudi v času, ko številne skupnosti iščejo nove načine preživetja.

Prihodnost društva bo v veliki meri odvisna od njegove sposobnosti, da pritegne mlajše generacije in ohrani ustvarjalni stik z domovino. Digitalna orodja, sodelovanje z izobraževalnimi institucijami ter vključevanje v čezmejne kulturne projekte predstavljajo pot naprej, ki lahko še okrepi položaj društva v hrvaškem in slovenskem prostoru. SKD Lipa Zadar s tem ostaja simbol trajnosti in kulturne povezanosti ter dokazuje, da slovenski jezik in identiteta lahko živita tudi daleč od domovine – če obstaja skupina ljudi, ki v to iskreno verjame.

Zgodba SKD Lipa Zadar je več kot zgodba o društvu – je pripoved o moči posameznikov, ki s svojo voljo, znanjem in predanostjo gradijo prostor slovenske besede v Dalmaciji. Njihovo delovanje potrjuje, da kultura in jezik preživita tam, kjer ju ljudje živijo, ne le obujajo. V tem smislu SKD Lipa Zadar ne zaključuje svoje zgodbe, temveč jo

širi v nove oblike sodelovanja, povezovanja in ustvarjanja. Njegova pot dokazuje, da so slovenska društva na Hrvaškem še vedno pomembni nosilci slovenske kulturne kontinuitete, ki s svojim delom soustvarjajo sodobno podobo slovenstva na Hrvaškem – živahno, odprto in povezano s prihodnostjo.

5. Popis članov SKD Lipa Zadar od začetka do danes

ANŽELAK KALČIČ, Anita	FUZUL, Martina
ARZENŠEK, Jože, pok.	GLIGORA, Ivan
ARZENŠEK, Ruža	GOJA PERIĆ, Tanja
BADEL – KAMENJICKI, Mirjana	GOJA, Sonja-Stanislava, pok.
BAJLO, Asja	GOJA, Vlasta
BAJLO, Nada Pia	GOLOB, Milica
BAJLO, Tatjana	GORENC, Anamarija
BALEN, Josip	GRBIĆ, Verica, pok.
BALEN, Marija	HAUPTMAN, Marjana
BARABA, Ivana	HRAŠČANEC, Ana
BEZIĆ, Katarina	HRIBERNIK, Mihaela
BILIĆ, Vesna	HRNČEVIĆ, Albina
BIZJAK, Bazilije, pok.	HRNČEVIĆ, Branko
BULJANOVIĆ, Zorica	HRNČEVIĆ, Ida
BUOVAC, Josip	IVANOVIĆ, Frančiška
BUOVAC, Justina	IVOŠ, Marija
BUOVAC, Viktor	IVŠAK, Andrijana
CAR, Ivana, pok.	IVŠAK, Srečko
CVITANOVIĆ, Jasna	JOSIPOVIĆ, Nada
CVITANOVIĆ, Marko	JUG, Tatjana
ĆORIĆ, Nada, pok.	JUREŠKO, Dragica
DEBELJAK, Matjaž	JURJEVIĆ, Milena
DEBELJAK, Ulješka	JUSUP, Darja
FERJANČIĆ, Davor	KALC, Milan, pok.
FILEK-HRVANOVIĆ, Žaklina	KALC, Palmira, pok.
FILIP, Florijana	KARAMARKO, Meri
FUZUL, Marija	KLARIN, Karlita

KLINAR, Drago, pok.
KOTRULJA, Beata
KRŠULJA JUSTIN, Marija
KUMAR, Boris
KURTIN, Martina, pok.
KURTIN, Mirko
KURTIN, Nina
KURTOVIĆ, Ljubica
LENARČIČ, Viktor, pok.
LUKIN, Božo
LUKIN, Marija
MALTA, Andreja
MARAS, Majda
MASTNAK, Sara
MATANOVIĆ, Irena
MILIĆ, Ivanka
MILIĆ VREČKO, Mateja
MILIN LUŽAR, Mira
MILOSAVLJEVIĆ, Fortunata
MIŠURA PREZELJ, Borka
MITIĆ PRIMOŽIĆ, Ljiljana
MRAVLJAK, Marija
MRAVLJAK, Rudi
MUIĆ, Nada
PAJNIĆ, Katarina
PEDIŠIĆ, Sovjetka
PERIĆ, Karlo
PERIĆ, Luna
PERINOVIĆ, Ferdinand
PESTIĆ, Jožica

PEŠA, Cirila
PEŠA, Mladen
PORENTA, Ivan, pok.
POŽUN MARKOČ, Sanda
PROSTRAN, Dušanka, pok.
RADOVIĆ VREČAR, Majda
RIMAN, Barbara
RONČEVIĆ, Ingeborg
ROT, Karol
SAVINC, Jože, pok.
SMRKE, Franc, pok.
SOKOLIĆ, Marjeta
STIPČEVIĆ, Ljudmila
STUPIČIĆ, Anamarija
ŠKARA, Božidar, pok.
ŠPRALJA, Nadja
ŠTULINA, Ivan
ŠTULINA, Rafaela
TROSKOT, Marija
VALEK, Milena
VELAGIĆ, Magda
VIHAR, Jana
VLAKIĆ, Irena
VOJVODA, Barbara
VUJASIN, Franjo
ZORIĆ, Maria
ZRILIĆ, Marija
ZURIĆ, Ana, pok.
ŽURA, Željko, pok.

6. Viri in literatura

VIRI

Arhiv Slovenskega kulturnega društva »Lipa« Zadar (Arhiv »Lipa« Zadar).

ČASOPISI

Kažipot: mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ (Reka), 2005–2011.

Mavrica: glasilo SKD »Istra« (Pulj), 2010–2020.

Mesečni bilten (Reka, Zagreb), 2021–2024.

Narodni list (Zadar), 2005–2009.

Novi odmev: glasilo Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom (Zagreb), 2005–2025.

Planika: glasilo Slovenskega kulturnega društva Triglav Split (Split), 2005–2025.

Slobodna Dalmacija (Split), 2009.

Sopotja: glasilo slovenske manjšine na Reki in v PGŽ (Reka), 2012–2025.

Zadarski list (Zadar), 2004–2025.

Zadarski most prijateljstva: informativni časopis za nacionalne manjine (Zadar), 2006–2012.

LITERATURA

A. J. Slovenski dom v Zagrebu – 90 let, pet političnih sistemov. MMC RTV SLO, STA, 7. 11. 2019. <https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/slovenski-dom-v-zagrebu-90-let-pet-politichnih-sistemov/504259> (15. 10. 2025).

Botunac, M. Sjećanje na velikog slovenskega pjesnika Franca Prešerna. *VOX glas Zadra*, 9. 2. 2009, 20.

- Božić, R. Riječi iznad svega RIS – nova zadarska »književna životinja«. *Zadarska smotra*, LXVI, 1–2, 2017, 143.
- Budja, A. Slovenes in Sweden, *Dve domovini*, 7, 1996, 219–240.
- Drnovšek, M. Izselsko in drugo časopisje med Slovenci v zahodni Evropi do leta 1940. *Dve domovini*, 2/3, 1992, 265–316.
- Drnovšek, M. *Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa v obdobju prve Jugoslavije*. Migracije/ Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana, 2012.
- DZS. Stanovništvo prema narodnosti, po gradovima/općinama. Popis stanovništva 2001. <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/Popis/Hdefault.html> (10. 4. 2025).
- Fischer, J. (ur.) *Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848–1992*. Mladinska knjiga, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana, 2006.
- Jerman, S. & Todorovski, I. *Slovenski dom v Zagrebu: 1929–1999*. Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Zagreb, 1999.
- Josipovič, D. & Kržišnik Bukić, V. *Slovensko-hrvaški obmejni prostor: etnične vzporednice med popisi prebivalstva po letu 1991*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 2010.
- Kržišnik – Bukić, V. Slovenski gostinci in pomen slovenskih gostiln v Zagrebu v 30-tih letih 20. stoletja. *Razprave in gradivo* 28, 1993, 136–142.
- Kržišnik-Bukić, V. O narodnostnem in kulturnem samoorganiziranju Slovencev na Hrvaškem v 20. stoletju. V: Kržišnik-Bukić, V. (ur.) *Slovenci v Hrvaški*, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 1995, 133–188.
- Kržišnik-Bukić, V. Znameniti Slovenci na Hrvaškem skozi zgodovino. *Migracijske i etničke teme*, 22, 2006, 421–445.
- Lukežić, I. *Fluminensia Slovenica*. Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije; Svet slovenske narodne manjšine mesta Reka, Rijeka, 2011.
- Parovel, I. Lukšičeva ustvarjala med Slovenci v zamejstvu. *Glasilo občine Dolenjske Toplice*, 132, 30. 6. 2010, 9.

- Potočnik, P. »Novi odmev« med zagrebškimi Slovenci: zagrebški in hrvaški Slovenci do po 64 letih spet dobili revijo v svojem jeziku. *Delo*, 24. 12. 1996, 7.
- Riman, B. & Mirković, M. *Vpogled v aktualni položaj slovenske narodne skupnosti na Hrvaškem*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, Reka, 2022.
- Riman, B. & Novak Lukanović, S. 2024. Dvajset let delovanja Svetov in predstavnikov slovenske narodne manjšine na Hrvaškem. *Annales*, 4, 34, 513–530.
- Riman, B. & Riman, K. *Slovenski dom Kulturno prosvetno društvo Bazovica*. Slovenski dom KPD »Bazovica«, Rijeka, 2008.
- Riman, B. & Riman, K. *Slovenski dom Kulturno prosvetno društvo Bazovica*. Solutio: Slovenski dom KPD »Bazovica«, Rijeka, 2012.
- Riman, B. & Riman, K. Podatkovni arhiv dejavnosti Slovenskega kulturnega društva Lipa Zadar (2004–2024). (v 1.0). Dirros, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 2025, <https://dirros.openscience.si/IzpisGradiva.php?id=24555&lang=slv> (dostop 5. 12. 2025).
- Riman, B. *Slovenska društva u Hrvatskoj od 1886. do 1991. godine*, Svet slovenske nacionalne manjšine Primorsko-goranske županije, Inštitut za narodnostna vprašanja, Reka, Ljubljana, 2019.
- Riman, B. *Koraki skozi čas: 20 let slovenskega kulturno-prosvetnega društva »Snežnik«*. Inštitut za narodnostna vprašanja, SKD »Snežnik«, Ljubljana, Reka, 2024.
- Riman, B. *Sosedje Slovenci: Slovenci na Hrvaškem*. Narodna in univerzitetna knjižnica: Inštitut za narodnostna vprašanja, Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, Ljubljana: Zagreb, 2019.
- Škiljan, F. *Slovenci u Varaždinu i Varaždinskoj županiji*. Slovensko kulturno društvo Nagelj, Varaždin, 2015.
- Sterle, U. K identiteti slovenskih priseljencev in njihovih potomcev v Kanadi. *Prispevki za novejšo zgodovino*, 3/2010, 131–146.

- Tatalović, S., Jakešević, R. & Lacović, T. Funkcioniranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. *Međunarodne studije*, 10, 3/4, 2010, 40–56.
- Zekanović, J. Članovi »Lipe« obilježili Prešernov dan. *VOX glas Zadra*, 6. 2. 2010, 22.
- Žitnik Serafin, J., Kalc A., Mlekuž J & Ajša Vižintin, M. *Sodobne strategije slovenskih izseljencev za ohranjanje etnične identitete. Zaključno poročilo*. ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije, Ljubljana, 2018.

INTERNETSKI PORTALI

- 057.info. Otvorenje 13. i 14. Međunarodne likovne kolonije u Benkovcu. *057info.hr*, 17. 3. 2022. <https://www.057info.hr/kultura/2022-03-17/otvorenje-13-i-14-medunarodne-likovne-kolonije-u-benkovcu/> (9. 10. 2025).
- 057info. 4. Likovna kolonija Maj 2011 Turanj. *057info.hr*, 19. 5. 2011. <https://www.057info.hr/kultura/2011-05-19/4-likovna-kolonija-maj-2011-turanj/> (4. 10. 2025).
- 057info. 4. Likovna kolonija Maj 2011 Turanj. *057info.hr*, 19. 5. 2011. <https://www.057info.hr/kultura/2011-05-19/4-likovna-kolonija-maj-2011-turanj/> (3. 10. 2025).
- 057info. Nacionalne manjine su bogatstvo Zadra i Zadarske županije. *057info.hr*, 10. 6. 2018. <https://www.057info.hr/vijesti/2018-06-10/foto-nacionalne-manjine-su-bogatstvo-zadra-i-zadarske-zupanije/> (3. 10. 2025).
- 057info. 4. Likovna kolonija Maj 2011 Turanj. *057info.hr*, 19. 5. 2011. <https://www.057info.hr/kultura/2011-05-19/4-likovna-kolonija-maj-2011-turanj/> (3. 10. 2025).
- 057info. Društvo Lipa postavlja izložbu Mostovi prijateljstva. *057info.hr*, 29. 1. 2016. <https://www.057info.hr/kultura/2016-01-29/drustvo-lipa-postavlja-izlozbu-mostovi-prijateljstva/> (4. 10. 2025).

- 057info. Lipa priređuje 6. likovnu koloniju Maj 2013 Turanj. *057.info*. 13. 5. 2013. <https://www.057info.hr/kultura/2013-05-13/lipa-priredjuje-6-likovnu-koloniju-maj-2013-turanj/> (15. 9. 2025).
- 057info. Lipa slavi Prešernov dan, nastupa Ars Cantabile. *057.info*, 9. 2. 2023. <https://www.057info.hr/kultura/2023-02-09/lipa-slavi-presernov-dan-nastupa-ars-cantabile/> (11. 10. 2025).
- 057info. Nacionalne manjine su bogatstvo Zadra i Zadarske županije. *057info.hr*, 10. 6. 2018. <https://www.057info.hr/vijesti/2018-06-10/foto-nacionalne-manjine-su-bogatstvo-zadra-i-zadarske-zupanije/> (3. 10.2025)
- 057info. Pia Bajlo otvorila prvu samostalnu izložbu. *057.info.hr*, 2. 10. 2016. <https://www.057info.hr/kultura/2016-10-02/pia-bajlo-otvorila-prvu-samostalnu-izlozbu/> (4. 10. 2025).
- 057info. Slovensko kulturno društvo „Lipa» Zadar slavi 10. rođendan, *057info.hr*, 16. 2. 2015. <https://www.057info.hr/kultura/2015-02-16/slovensko-kulturno-drustvo-lipa-zadar-slavi-10-rodendan/> (25. 7. 2025).
- 057info. Prešernov dan u multimedijalnoj dvorani Gradske knjižnice. *057info.hr*, 14. 2. 2013. <https://www.057info.hr/vijesti/2013-02-14/presernov-dan-u-multimedijalnoj-dvorani-gradske-knjiznice/> (25. 7. 2025).
- Antena Zadar, Hvalevrijedna manifestacija. Međunarodni dan kulturne raznolikosti na Trgu pet bunara. *Antena Zadar*, 1. 6. 2024. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2024/06/hvale-vrijedna-manifestacija-medunarodni-dan-kulturne-raznolikosti-na-trgu-pet-bunara/> (10. 6. 2025).
- Antena Zadar. Izložba i Dan otvorenih vrata Zavičajnog muzeja Benkovac. *Antena Portal Zadar*, 7. 6. 2024. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2024/06/bokun-duse-izlozba-i-dan-otvorenih-vrata-zavicajnog-muzeja-benkovac/> (23 .9. 2025).
- Antena Zadar. Međunarodni dan kulturne raznolikosti uz pjesmu i ples osam nacionalnih manjina. *Antena portal Zadar*, 11. 5. 2014. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2014/05/međunarodni-dan-kulturne-raznolikosti-uz-pjesmu-i-ples-osam-nacionalnih-manjina/> (23. 9. 2025).

- Antena Zadar. Stipe Zrilić primio veleposlanicu Republike Slovenije Smiljanu Knez. *Antena portal Zadar*, 15. 11. 2016. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2016/11/stipe-zriloc-primio-veleposlanicu-republike-slovenije-smiljanu-knez/> (16. 10. 2025).
- Antena Zadar. U Benkovcu otvorena retrospektivna izložba 16- likovne kolonije „Jože Arzenšek«, *Antena Zadar*, 13. 11. 2023. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2023/11/u-benkovcu-otvorena-retrospektivna-izlozba-16-likovne-kolonije-joze-arzensek/> (5. 10. 2025).
- Antena Zadar. 9. likovna kolonija »Maj 2016. Turanj« započinje s radom. *Antena portal Zadar*, 12. 5. 2016. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2016/05/9-likovna-kolonija-maj-2016-turanj-zapoinje-s-radom/> (2. 10. 2025).
- Antena Zadar. Gradska knjižnica Zadar: Donosimo raspored događanja. *Antena portal Zadar*, 13. 6. 2025. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2025/06/gradska-knjiznica-zadar-donosimo-raspored-dogadanja/> (17. 10. 2025).
- Antena Zadar. I ove godine Međunarodni dan kulturne raznolikosti 2025. proslavljen je na Trgu pet bunara. *Antena Zadar*, 3. 6. 2025. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2025/06/i-ove-godine-medunarodni-dan-kulturne-raznolikosti-2025-proslavljen-je-na-trgu-pet-bunara/> (15. 9. 2025).
- Antena Zadar. I ove godine Međunarodni dan kulturne raznolikosti 2025. proslavljen je na Trgu pet bunara. *Antena Zadar*, 3. 6. 2025. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2025/06/i-ove-godine-medunarodni-dan-kulturne-raznolikosti-2025-proslavljen-je-na-trgu-pet-bunara/> (15. 9. 2025).
- Antena Zadar. Izložba Marije Balen u Zavičajnom muzeju Biograda. *Antena portal Zadar*, 28. 1. 2014. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2014/01/izlozba-marije-balen-u-zavicajnom-muzeju-biograda/> (2. 10. 2025).
- Antena Zadar. Predstavljanje knjige »U pjesme protjerana« Marije Ivoš. *Antena portal Zadar*, 9. 12. 2016. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2016/12/9-predstavljanje-knjige-u-pjesme-protjerana-marije-ivos/>

- nak/2016/12/predstavljanje-knjige-u-pjesme-protjerana-marije-ivos/ (6. 10. 2025).
- Antena Zadar. Svečanost Slovenskog kulturnog društva »Lipa« Zadar. *Antena portal Zadar*, 16. 2. 2015. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2015/02/svecanost-slovenskog-kulturnog-drustva-lipa-zadar/> (12. 20. 2025).
- Antena Zadar. U arbanaškoj knjižnici izložba slika Pie Bajlo. *Antena portal Zadar*, 27. 9. 2016. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2016/09/u-arbanaskoj-knjiznici-izlozba-slika-pie-bajlo/> (4. 10. 2025).
- Antena Zadar. U Noći muzeja u Biogradu otvorenje izložbe »Mostovi prijateljstva«. *Antena portal Zadar*, 29. 1. 2016. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2016/01/u-noci-muzeja-u-biogradu-otvorenje-izlozbe-mostovi-prijateljstva/> (5. 10. 2025).
- Antena Zadar. Danas finale 10. likovne kolonije Maj 2017 Turanj. *Antena portal Zadar*, 19. 5. 2017. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2017/05/danas-finale-10-likovne-kolonije-maj-2017-turanj/> (3. 10. 2025).
- B. [NOĆ MUZEJA] Izložba slovenskih društava s područja Hrvatske i Bosne i Hercegovine. *B-portal*, 25. 1. 2022. <https://b-portal.hr/2022/01/25/noc-muzeja-izlozba-slovenskih-drustava-s-podrucja-hrvatske-i-bosne-i-hercegovine/> (4. 10. 2025).
- barbra21. Slovensko kulturno društvo »Lipa« svečano obilježilo »Prešernov dan« u Zadru. *Ezadar*, 15. 2. 2016. <https://ezadar.net.hr/kultura/364565/slovensko-kulturno-drustvo-lipa-svecano-obiljezilo-presernov-dan-u-zadru/> (25. 7. 2025).
- Bilan, I. U Noći knjige odašiljale su se s vodičke rive poruke mira i ljubavi. *InfoVodice*, 23. 4. 2022. <https://arhiva.infovodice.com/kulturne-novosti/u-noci-knjige-odasiljale-su-se-s-vodicke-rive-poruke-mira-i-ljubavi> (9. 10. 2025).
- Ezadar. U Zadru se tradicionalno obilježava Prešernov dan. *Ezadar.hr*, 9. 2. 2023. <https://ezadar.net.hr/kultura/431895/u-zadru-se-tradicionalno-obiljezava-presernov-dan/> (11. 10. 2025).
- Ezadar. 17. Likovna kolonija »Jože Arzenšek 2024«. *Ezadar.hr*, 6. 10. 2024.

- <https://ezadar.net.hr/kultura/439739/17-medjunarodna-likovna-kolonija-joze-arzensek-2024/> (4. 10. 2025).
- Ezadar. U Perušiću Benkovačkom održane 14. Večeri duhovne poezije. *Ezadar.hr*, 14. 8. 2022. <https://ezadar.net.hr/dogadaji/789501/u-perusicu-benkovačkom-održane-14-veceri-duhovne-poezije/> (9. 10. 2025).
- Ezadar. Slovensko kulturno društvo poziva na proslavu Prešernovog dana. *Ezadar.hr*, 8. 2. 2022. <https://ezadar.net.hr/dogadaji/779599/slovensko-kulturno-drustvo-poziva-na-proslavu-presernovog-dana/> (9. 10. 2025).
- Grad Zadar. Međunarodni dan kulturne raznolikosti. *Grad Zadar*, 5. 6. 2022. <https://www.grad-zadar.hr/vijest/međunarodna-suradnjavijesti-64/međunarodni-dan-kulturne-raznolikosti-7623.html> (29. 9. 2025).
- Grad Zadar. Proslava slovenskog kulturnog dana – SKD »Lipa Zadar«, *Grad Zadar*, 12. 2. 2021, 3. <https://www.grad-zadar.hr/vijest/događanja-76/proslava-slovenskog-kulturnog-dana--skd-lipa-zadar-6557.html> (13. 7. 2025).
- Infvodice. Drugi festival zavičajne poezije održan u Bićanima Malim (Skorići). Youtube. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=8cSgiVi67zY>. (11. 10. 2025).
- Jusup, D. Kmečke žene iz Ormoža navdušile Zadar. *Moja Slovenija*, 19. 6. 2019, <https://arhiv.slovinci.si/kmecke-zene-iz-ormoza-navdusile-zadar/> (10. 6. 2025).
- Jusup, D. 10. Likovna kolonija Maj 2017 Turanj. *RTV SLO Rojaki*, 25. 5. 2017. <https://www.rtv slo.si/rojaki/hrvaska/10-likovna-kolonija-maj-2017-turanj/423277> (11. 10. 2025).
- Jusup, D. Skupština SKD Lipe in počastitev kulturnega praznika. *Novi odmev*, 84, 2024. 18; *Z net*. »Kultura nas povezuje« *Z net*, 15. 2. 2024. <https://www.znet.hr/2024/02/15/kultura-nas-povezuje-u-petak-u-zadru-proslava-presernova-dana/> (12. 10. 2025).
- Kampos, B. V Opatiji so se srečali predstavnici vseh slovenskih društva na Hrvatskem. *Rojaki*, 3. 10. 2016. <https://www.rtv slo.si/rojaki/hrvaska/v->

- opatiji-so-se-srecali-predstavniki-vseh-slovenskih-drustev-na-hrva-skem/404216 (12. 10. 2025).
- Kampos, B. V Zadar ih je pripeljala ljubezen. *Moja Slovenija*, 10. 6. 2017, <https://arhiv.slovenci.si/v-zadar-jih-je-pripeljala-ljubezen/> (29. 9. 2025).
- Komprej, D. Harmonikarski orkestar KD Prežihov Voranc zaigral ob morju in navdušil. *Viharnik* 25. 6. 2024. <https://www.viharnik.si/harmonikarski-orkester-kd-prezihov-voranc-zaigral-ob-morju-in-navdusil/> (29. 9. 2025).
- Mikulandra, M. Na koloniji 14 slikara iz Hrvatske i Slovenije. *Lokalni.hr*, 21. 5. 2018. <https://lokalni.vecernji.hr/zupanije/na-koloniji-14-slikara-iz-hrvatske-i-slovenije-9102> (5. 10. 2025).
- MJ. Izložbom slika sudionika i prigodnim programom završava 11. Likovna kolonija Maj 2018. *Ezadar*, 17. 5. 2018. <https://ezadar.net.hr/kultura/414809/izlozbom-slika-sudionika-i-prigodnim-programom-završava-11-likovna-kolonija-maj-2018/> (3. 10. 2025).
- MJ. Slovensko kulturno društvo »Lipa« Zadar obilježava Međunarodni dan ljudskih prava. *Ezadar*, 6. 12. 2023. <https://ezadar.net.hr/dogadaji/810253/slovensko-kulturno-drustvo-lipa-zadar-obilježava-medjunarodni-dan-ljudskih-prava/> (12. 10. 2025).
- Novi radio Zadar. 14. likovna kolonija-Virtualna 2021. u četvrtak 11. studenog u Gradskoj knjižnici. *Novi radio Zadar*, 9. 11. 2021. <https://www.noviradio.hr/slovensko-drustvo-lipa-14-likovna-kolonija-virtualna-2021-u-cetvrtak-11-studenog-u-gradskoj-knjiznici/> (13. 7. 2025).
- Parovel, I. Lukšičeva ustvarjala med Slovenci v zamejstvu. *Glasilo občine Dolenjske Toplice*, 132, 30. 6. 2010, 9. <https://www.dolenjske-toplice.si/Files/eMagazine/163/73789/132.pdf> (10. 6. 2025).
- Pejković, I. SKD »Lipa« Slovensko društvo još uvijek bez prostorija u Zadru, *Ezadar*, 16. 2. 2013. <https://ezadar.net.hr/kultura/381391/slovensko-drustvo-jos-uvijek-bez-prostorija-u-zadru/> (29. 9. 2025).
- Radio Zadar. Slovenski kulturni dan u četvrtak 10.2. *Hrvatski radio Radio Zadar*, 9. 2. 2022. <https://radio.hrt.hr/radio-zadar/obavijesti/slovenski-kulturni-dan-u-cetvrtak-102-5324950> (9. 10. 2025).

- Radio Zadar. Slovensko kulturno društvo »Lipa« Zadar danas obilježava Međunarodni dan ljudskih prava. *Hrvatski radio Radio Zadar*, 8. 12. 2023. <https://radio.hrt.hr/radio-zadar/kultura/slovensko-kulturno-drustvo-lipa-zadar-danas-obiljezava-medunarodni-dan-ljudskih-prava-11187427> (29. 9. 2025).
- RadioPag. Večer dalmatinske pisme i poezije u Pagu. *Radio Pag.hr*, 10. 6. 2024. <https://radiopag.hr/vecer-dalmatinske-pisme-i-poezije-u-pagu/> (12. 10. 2025).
- Romić, S. Međunarodni dan kulturne raznolikosti – običaji i tradicija nacionalnih manjina u Zadarskoj županiji, *Ezadar.hr*, 4. 6. 2022. <https://ezadar.net.hr/kultura/428823/medjunarodni-dan-kulturne-raznolikosti-obicaji-i-tradicija-nacionalnih-manjina-u-zadarskoj-zupaniji/> (15. 9. 2025).
- Rožej, A. 12. Mednarodni dan kulturne različnosti v Zadru. *Moja občina, Ravne na Koroškem*, 3. 6. 2017. <https://www.mojaobcina.si/ravne-na-koroskem/novice/12-mednarodni-dan-kulturne-razlicnosti-v-zadru.html> (15. 9. 2025).
- Šibenski.hr. Otvaranjem izložbe Olivere Vapske u šibenskoj gradskoj knjižnici počeli »Dani makedonske kulture u Šibeniku«. *Šibenski.hr*, 3. 10. 2020. <https://sibenski.slobodnadalmacija.hr/sibenik/scena/kultura/ostalo/otvaranjem-izlozbe-olivere-vapske-u-sibenkoj-gradskoj-knjiznici-poceli-dani-makedonske-kulture-u-sibeniku-1048343> (6. 10. 2025).
- Širnik, J. Na mednarodnih dnevih kulturne razlicitosti v Zadru barve Slovenije zastopal Harmonikarski orkester KD Prežihov Voranc. *Občina Ravne na Koroškem*, 2. 6. 2024, <https://www.ravne.si/objava/938993> (7. 10. 2025).
- SM. Izloženi radovi s prve međunarodne likovne kolonije Pakoštane 2018. *B-portal*, 7. 2. 2019. <https://b-portal.hr/2019/02/07/noc-muzeja-izlozeni-radovi-s-prve-medunarodne-likovne-kolonije-pakostane-2018/> (6. 10. 2025).
- Sobodić, B. Na Kninskoj tvrđavi održana 10. jubilarna večer domoljubne poezije 'Stijeg slobode 2024.' *Bjelovarinfo*, 5. 8. 2024, <https://bjelovar.>

- info/kultura/foto-na-kninskoj-tvrđavi-održana -10-jubilarna-vecer-domoljubne-poezije-stijeg-slobode-2024/ (14. 10. 2025).
- Sveučilište u Zadru. Novo izdanje poetskog maratona „Millenium stih – poetski maraton RIJEČI IZNAD SVEGA» (sv. Donat, 16. i 17. 6. 2023.). 7. 6. 2023, <https://www.unizd.hr/obavijesti/view/novo-izdanje-poetskog-maratona-millenium-stih-poetski-maraton-rijeci-iznad-svega-sv-donat-16-i-17-6-2023> (11. 10. 2025).
- Tomašević, D. Zadar obilježio Međunarodni dan kulturne raznolikosti. *Cro Portali*, 10. 6. 2018, <https://cro-portal.com/kultura/zadar-obiljezio-medunarodni-dan-kulturne-raznolikosti> (4. 10. 2025).
- TrisComHr. Međunarodni književnici plove na Zlarin. *Tris: neovisni novinarski portal*, 30. 5. 2019, <https://tris.com.hr/2019/05/hrvatsko-makedonska-tangenta-medunarodni-knjizevnici-plove-na-zlarin/> (5. 10. 2025).
- TrisComHr. Četvrti Dani makedonske kulture u Šibeniku: Središnja tema »Utjecaj tradicije na suvremenu kulturu i umjetnost«, *Tris: neovisni novinarski portal*, 27. 8. 2023, <https://tris.com.hr/2023/08/cetvrti-dani-makedonske-kulture-u-sibeniku-sredisnja-tema-utjecaj-tradicije-na-suvremenu-kulturu-i-umjetnost/> (9. 10. 2025).
- TZ Sv. Filip i Jakov. 11. likovna kolonija MAJ 2018. *Turistička zajednica Sv. Filip i Jakov*, 15. 5. 2018, <https://www.sv-filipjakov.hr/hr/novost/75/11-likovna-kolonija-maj-2018-turanj/> (3. 10. 2025).
- U. S. Fešta zadarskih Slovencev. *Moja Slovenija*, 18. 2. 2019, <https://arhiv.slovinci.si/festa-zadarskih-slovencev/> (25. 7. 2025).
- U. S. Kmečke žene iz Ormoža navdušile Zadar. *Moja Slovenija*, 13. 7. 2019, <https://arhiv.slovinci.si/kmecke-zene-iz-ormoza-navdusile-zadar/> (3. 10. 2025).
- U. S. V Lovranu so se srećali Slovenci, ki živijo na Hrvaskem. *Moja Slovenija*, 13. 9. 2018, <https://arhiv.slovinci.si/v-lovrano-so-se-srecali-slovinci-ki-zivijo-na-hrvaskem/> (12. 10. 2025).
- Urednik. Odabrani pjesnici za IX po redu manifestaciju domoljubne poezije Stijeg slobode – stina pradičova, Knin, kninska tvrđava. *Časopis Kvaka*,

20. 7. 2023. <https://www.casopiskvaka.com.hr/2023/07/odabrani-pjesnici-za-ix-po-redu.html> (6. 10. 2025).
- Uredništvo. Pomoč za prizadete v poplavah ob ujmi tudi od Slovencev na Hrvaškem. *Megafon.si*, 5. 9. 2023, <https://megafon.si/po-domace/slovenija/pomoc-za-prizadete-v-poplavah-ob-ujmi-tudi-od-slovencev-na-hrvaskem/> (15. 10. 2025).
- Uredništvo. S radom započinje 8. likovna kolonija Maj 2015 Turanj. *Ezadar*, 15. 5. 2015. <https://ezadar.net.hr/kultura/368945/otvorenje-izlozbe-8-likovne-kolonije-maj-2015-turanj/> (10. 6. 2025).
- Uredništvo. Riječi, stihovi i note: Jasenka Medvedec u Zavičajnom muzeju predstavila zbirku pjesama „Biti». *Biograjski.hr*, 23. 9. 2020, <https://biograjski.com/2020/09/23/rijeci-stihovi-i-note-jasenka-medvedec-u-zavicajnom-muzeju-predstavila-zbirku-pjesama-bit/> (6. 10. 2025).
- Uredništvo. Zadar obilježava Međunarodni dan kulturne raznolikosti. *Apolitični.hr*, 4. 6. 2016, <https://apolitichni.hr/zadar-obiljezava-medunarodni-dana-kulturne-raznolikosti/> (4. 10. 2025).
- USZS. Minister Žmavc med Slovenci v Dalmaciji. *Radio ognjišće*, 16. 5. 2017, <https://radio.ognjisce.si/sl/190/ssd/23973/> (16. 10. 2025).
- Z NET. „Kultura nas povezuje»/U petak u Zadru proslava Prešernova dana. *Znet*, 15. 2. 2024, <https://www.znet.hr/2024/02/15/kultura-nas-povezuje-u-petak-u-zadru-proslava-presernova-dana/> (29. 9. 2025).
- Z NET. „Kultura nas povezuje»/U petak u Zadru proslava Prešernova dana. *Znet*, 15. 2. 2024, <https://www.znet.hr/2024/02/15/kultura-nas-povezuje-u-petak-u-zadru-proslava-presernova-dana/> (29. 9. 2025).
- Zadarski.hr. Otvara se izložba radova međunarodne umjetničke kolonije na temu »Boje mora«. *Zadarski list*, 10. 10. 2024, htzadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/djirada/otvara-se-izlozba-radova-medunarodne-umjetnicke-kolonije-na-temu-boje-mora-1424771 (14. 10. 2025).
- Zveza slovenskih društev na Hrvaškem. *Kdo smo?*. *Slovinci.hr*. Dostopno na: <https://www.slovinci.hr/kdo-smo/> (15. 10. 2025).

7. Popis imen

A

AJŠA VIŽINTIN, M., 70, 220
ANDRIJEVIĆ, I., 119
ANTUNOVIĆ, B., 57, 148, 149, 170
ARBITAR, S., 9
ARZENŠEK, J., 35, 39, 42, 44, 46,
47, 49, 53, 60, 62, 66, 74, 77,
90, 91, 110, 111, 112, 113, 114,
115, 116, 117, 118, 119, 120,
121, 122, 123, 124, 125, 126,
127, 128, 129, 130, 131, 133,
135, 136, 137, 138, 139, 141,
142, 143, 144, 146, 147, 150,
151, 154, 191, 206, 211, 215
ARZENŠEK, R., 14, 44, 77, 94, 110,
111, 114, 116, 139, 144, 154,
191, 206
AVBAR, K., 74

B

BABAC, S., 188
BABAJKO POPOVIĆ, T., 187
BABIĆ, A., 105
BAJLO, A., 38, 39, 199
BAJLO, N. P., 74, 79, 94, 114, 115,
116, 118, 120, 121, 123, 124,
126, 127, 128, 131, 133, 135,
136, 137, 139, 134, 144, 146,
162, 163, 177, 221
BAJLO, T., 14, 66, 68, 84, 85, 86,
133, 135, 136, 137, 139, 152,
153, 159, 173, 177, 187, 202,
204

BAJSIĆ, Z., 90
BALEN, M., 43, 53, 74, 115, 116,
133, 135, 136, 137, 144, 148,
150, 200
BALJAK, Đ., 68, 86, 139, 151, 152,
177
BARABA, M., 148, 149, 170
BATUR, R., 121, 122
BAŽDARIĆ, K., 74
BEGOVIĆ, I., 78
BELANČIĆ, K., 81, 103, 165, 192
BENIĆ, V., 176
BEZIĆ, K., 7, 14, 15, 28, 29, 30, 32,
34, 36, 38, 40, 41, 48, 53, 56,
62, 67, 84, 94, 95, 100, 101,
102, 103, 121, 122, 158, 159,
195, 199, 200, 211
BILAN, I., 129, 171
BILIĆ, V., 85, 151, 152, 176, 177
BISTRIĆ, J., 132
BLAGDAN, M., 74, 112
BLATNIK, A., 43, 194
BOTUNAC, M., 73, 217
BOŽIĆ, D., 187
BOŽIĆ, R., 161, 218
BOŽULIĆ, M., 132, 135
BRALA MUDROVČIĆ, J., 2, 7
BRKLJAČA, Š., 149
BRKIĆ, V., 95, 119, 122, 123, 124,
125, 127, 128, 130

BUCIĆ, I., 174

BUDANOVIĆ, B., 114, 115

BUDIJA ŠKORIĆ, H., 124

BUDJA, A., 12, 218

BUKOVAC, V., 50, 64, 152, 163, 175

BUKVIĆ, K., 35, 37, 72, 77, 78, 104, 161, 188, 195

BULJANOVIĆ, Z., 57, 58, 59, 62, 64, 65, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 123, 131, 145, 151, 152, 159, 160, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 201

BUMBER, Ž., 76, 162, 172

BUOVAC, J., 77, 102, 103, 152

BURICA, I., 116, 118

C

CIFER, M., 135

CVITKOVIĆ KALANJOŠ, I., 2, 7

Č

ČAKIĆ, V., 73, 77, 78, 79, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 102, 103

ČERNE, M., 73

ČRČINOVIĆ KOFTIČ V., 136

Ć

ĆORIĆ, N., 73

ĆORIĆ, I., 73, 78

ĆURKOVIĆ, A., 149

ĆURKOVIĆ, M., 151

D

DEKLEVA, P., 74

DELČEV, G., 60, 171

DANEU, I., 42, 188, 189

DIVLJAK, D., 135, 136

DOBRIĆ JELAČA, A., 74, 113, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 128, 131, 132, 146

DONADIĆ, M., 74, 113, 116, 118, 132, 135

DONĐIVIĆ, K., 65, 151, 176

DOŠEN, K. D., 74, 115

DRNOVŠEK, M., 11, 12, 218

DUKIĆ, B., 102, 104, 106, 107,

E

ENGEL, K., 116, 129

EŠKINJA GLAVAN, K., 112, 114, 121, 123, 131, 144

F

FISCHER, J., 11, 218

FILIPI, F., 28, 142

FUZUL, M., 166

G

GAJICA, R., 90

GAZIĆ, Š., 37, 199

GLAVOČIĆ, D., 94

GLIGORA, I., 188

GOJA, V., 83

GOLOB BAREŠA, M., 15, 76, 82, 83, 84, 151, 165, 167

GORENC, A., 56, 82, 83, 167, 168
 GORENC, M., 104
 GORENC PIŽAMA, B., 73
 GOTOVAC, P., 199
 GRADIĆ REŽEN, K., 37
 GRANFOL, V., 198
 GRBAC, V., 74, 112
 GRGUROVIĆ, D., 94, 96, 98, 112
 GRLICA, N., 100, 238
 GRUBIĆ, A., 71
 GRUDENIĆ, S., 134
 GRŽAN MARTINOVIĆ, A., 105, 108
 GUGIĆ, M., 55, 82, 167
 GUZALIĆ, M., 65, 136, 137

H

HAJDIĆ, A., 116, 132, 135
 HAJDIĆ, P., 116
 HERAK, S., 185
 HAREJ, I., 106
 HERMANN, R., 90
 HODŽIĆ, I., 136, 137, 139
 HRIBAR BUZDOVAČIĆ, I., 180
 HRABRIĆ, D., 73
 HRGA, V., 105, 130, 136, 361, 166, 169, 170, 171, 172
 HVALA, B., 73

I

IKIĆ, M., 77, 98
 ILIĆ, J., 78, 81, 85
 ISKRA, N., 136

IVANČIĆ FAJFAR, M., 114
 IVANOVIĆ, F., 114
 IVOŠ, A (drijana), 80, 81, 164, 165,
 IVOŠ, A (nastazija), 174,
 IVOŠ, M., 44, 45, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 97, 102, 103, 110, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 143, 144, 145, 146, 147, 178, 149, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 193, 200, 211

J

JAGR, V., 75
 JAKEŠEVIĆ, R., 28, 219
 JAKLITSCH, H., 197
 JAKŠA JURKOVIĆ, M., 80
 JAMBREK, B., 74, 115, 116, 124, 129, 131, 133, 136, 137
 JANEŽIČ, H., 150
 JELASKA, M., 142
 JELINČIĆ, V., 126, 128, 136, 146
 JERKOV, R., 132, 135
 JERMAN, S., 13, 17, 19, 218
 JOSIPOVIĆ, D., 12, 218
 JUG ŠKARA, T., 73, 94, 98
 JURJEVIĆ, I., 101
 JURJEVIĆ, M., 32, 38, 71, 94, 101

JUSUP, D., 2, 7, 14, 15, 27, 28, 29,
30, 31, 32, 34, 35, 36, 38, 39,
40, 41, 41, 43, 44, 45, 47, 48,
50, 52, 53, 56, 57, 58, 60, 62,
64, 65, 67, 71, 72, 73, 74, 75,
77, 78, 79, 80, 81, 83, 85, 87,
88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96,
97, 99, 101, 102, 103, 104, 105,
106, 111, 113, 114, 115, 116,
117, 118, 119, 121, 123, 124,
125, 127, 131, 133, 136, 139,
143, 144, 148, 149, 151, 152,
153, 155, 156, 157, 158, 159,
160, 161, 163, 164, 165, 167,
168, 170, 176, 187, 188, 189,
191, 197, 199, 211

JUSUP, N., 44

K

KALC, A., 220

KALLAN VERBANEC, Z., 106,
132,

KALMETA, B., 97, 100

KAMPOS, B., 180, 224

KASAP, D., 96

KATALINIĆ, M., 132, 137

KATALENIĆ, Z., 169

KATIĆ, E., 172

KAUČIĆ, Z., 72

KENEJ, F., 94

KLARICA, S., 54, 187

KLEMENČIČ, G., 41

KLEMENČIČ, P., 198

KLINAR, D., 42, 48

KLINAR MEDAKOVIĆ, A., 15,
181, 182

KNEZ, S., 48, 196, 221

KNEŽEVIĆ, M., 71

KOLAR, I., 129, 131

KOLIĆ, D., 84

KOMEL, T., 42, 195

KOMPREJ, D., 107, 225

KORDIŠ, B., 74

KORUN, B., 72

KOSMOS, I., 74, 75, 83, 90, 91, 112,
113, 115, 116, 118, 120, 121,
123, 124, 126, 127, 128, 129,
131, 132, 142, 144, 146, 148,
161, 169

KOSTANJEVAC, K., 81

KOŠUTA, F., 192

KRŠULJA, M., 46, 94

KRANJC, R., 81

KRIŽANIČ, D., 101

KRIŽANIČ, E., 101

KRSTIĆ, V., 135, 136

KRŽIŠNIK - BUKIĆ, V., 10, 12, 17,
18, 218

KUKOVEC ŠTAMBERGER, M.,
139

KURAJICA, T., 79

KURTIN, M., 28, 32, 41, 73, 75, 94,
142, 157

L

LACOVIĆ, T., 28, 218

LAMUT, M., 46, 192, 193

LAUTAR, S., 139

LEKAJ PRLJASKAJ, E., 106

LISAC, M., 121, 144

LIVAJIĆ, P., 123, 127, 130, 131
 LOKAS, I., 83, 85, 151,
 LONGIN, B., 102, 104, 105, 106
 LUCIĆ, N., 108, 134
 LUKEŽIĆ, I., 13, 218
 LUKIN, M., 40, 102
 LUKŠIĆ, V., 44, 74, 115, 144
 LUNDER, S., 132

M

MAJICA, Z., 74, 112, 113, 115, 116,
 117, 118, 120, 121, 123, 124,
 126, 127, 131, 133, 135, 136,
 137, 143, 144, 146, 150
 MAJIĆ, M., 79, 81, 175
 MAKROVIĆ KOCEN, B., 172
 MALTA, A., 14, 15, 42, 43, 44, 45,
 46, 48, 50, 51, 52, 54, 56, 74,
 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 87,
 97, 103, 117, 118, 119, 120,
 122, 123, 124, 129, 143, 144,
 145, 147, 156, 157, 158, 159,
 160, 161, 162, 163, 164, 165,
 166, 167, 168, 173, 177, 193,
 195, 211,
 MAMIĆ, V., 149
 MARAS, M., 28
 MARČINA, N., 113
 MARKULIN, N., 34, 71, 96
 MASAR, M., 46
 MASTNAK, S., 83, 168, 173
 MAŠTRUKO, G., 162
 MATIĆ, M., 81
 MEDVEDEC, J., 56, 168, 228
 MLEKUŽ, J., 70, 220

MERLJAK, R., 49, 100, 130, 196,
 197, 198
 MIHELAČ, P., 92, 142
 MIHIĆ, A., 200
 MIJATOVIĆ VUČKOV, E., 161,
 162
 MIKETIĆ, M., 136
 MIKLAVEC, M., 121, 126, 129,
 131, 144, 146
 MIKULANDRA, M., 129, 225
 MILIN, M., 67, 103,
 MILETIĆ, J., 112
 MILONE, M., 73
 MIRČETA, V., 187
 MIRKOVIĆ, M., 14, 15, 22, 28, 71,
 72, 73, 74, 92, 106, 112, 133,
 135, 137, 138, 142, 147, 148,
 180, 181, 182, 183, 184, 185,
 187, 197, 219
 MITREVSKI, A., 94
 MLAĐEN, V., 39, 41, 75, 144, 158,
 194
 MLINŠEK, G., 115
 MORDAJ GNJIDIĆ, M., 120
 MORDEJ, V., 132
 MOROVIĆ, Z., 188
 MRAVLJAK, M., 103
 MRKELA, K., 135
 MRŠIĆ, A., 93
 MUDRIĆ SALTOVIĆ, N., 135
 MUSAP, M., 158

N

NADAREVIĆ, Š., 113
 NAPRET, P., 78

NEFERANOVIĆ, K., 152
 NEMANIČ, O., 80
 NIKOLIĆ ORLOVIĆ, F., 135, 136
 NOVAK LUKANOVIĆ, S., 2, 28,
 219
 NOVAKOVIĆ, S., 124

O

OGOREVC, M., 136
 OMERZA, M., 74, 112, 113
 OREB JAJAC, D., 76
 OREŠKOVIĆ, M., 172
 ORLOVIĆ, B., 132, 135, 136
 OSOJNIK, D., 92, 142

P

PADELIN, M., 76
 PAJNIČ WAKOUNIG, K., 15, 190,
 191
 PALEKA, M., 30, 83, 112
 PANDOL, C., 183, 184
 PAPAC, V., 123, 126, 128, 135, 136,
 146
 PAROVEL, I., 115, 218, 225
 PAVIČIĆ, M., 139
 PEDIŠIĆ, J. I., 114, 119, 127
 PEJKOVIĆ, I., 42, 158, 225
 PENC, I., 97
 PERICA, J. C., 139, 172
 PERINOVIĆ, F., 44, 189
 PEROVIĆ, A., 32
 PETERLE, A., 54, 196, 197
 PETRIS, I., 118,

PIBERNIK STANČIĆ, N., 120, 123,
 124, 126, 128, 132, 135, 136,
 146,
 PIROVIĆ, J., 79, 114, 118
 PIŽENT, Ž., 75
 PLAVČAK, P., 136
 PLEMENITAŠ, V., 136
 PLETIKOSIĆ, V., 97
 PODOBNIK, Ž., 135, 136, 137, 139,
 POPOVSKI, M., 74
 POTOČNIK, P. 19, 218
 PUŠNIK, J., 136

R

RADOVČIĆ, V., 76
 RADULIĆ-TOMAN, E., 28, 37
 RAĐENOVIĆ, R., 96
 RAJH, M., 104, 105
 REPET, A., 103
 RIMAN, B., 2, 10, 11, 12, 13, 17, 20,
 21, 22, 27, 28, 44, 50, 62, 65,
 79, 84, 85, 133, 150, 169, 191,
 219, 237, 241, 243, 244
 RIMAN, K., 2, 13, 20, 219, 241, 243,
 244
 ROGELJ, J., 72, 73, 74, 160, 162
 ROGIĆ, A., 36, 39, 74
 ROMIĆ, S., 105, 226
 RONČEVIĆ, I., 32, 112
 ROŽEJ, A., 102, 226

S

SAMARDŽIĆ, D., 150
 SENEKOVIĆ, M., 136, 139

SERDAR, E., 117
 SHALA, A., 79
 SEVER, E., 129, 131
 SILA ZIH, Š., 132, 137
 SIMONIĆ, Ž., 103
 SMOLJAN, Lj., 135, 136
 SMOLJAN, N., 84
 SOBODIĆ, B., 177, 226
 STEHLIK, J., 135, 136
 STEHLIK, L., 132, 135, 136, 148
 STERLE, U., 69, 219
 STERNAD, B., 136
 STOJAKOVIĆ, B., 187, 189
 STOJKOVIĆ, R., 71
 STRAŠEK, F., 94
 SURAC, J., 103

Š

ŠANTIĆ, D., 136, 142
 ŠARIĆ, N., 172
 ŠČURK, P., 129, 131
 ŠIMIĆ TONIN, N., 81, 160, 164,
 ŠIMUNIĆ, I., 107
 ŠIRNIK, J., 107, 226
 ŠKARICA, R., 90, 93,
 ŠKILJAN, F., 13, 219
 ŠKOPAC, G., 135
 ŠLOSEL, R., 137
 ŠMON, V., 136
 ŠOLIĆ, M., 171
 ŠONC, D., 91, 92, 93, 101, 142, 182
 ŠPRALJA, J., 72, 155, 156, 238
 ŠPRALJA, N., 32, 71, 72, 73, 170

ŠPRLJAN, E., 29, 32
 ŠTAFUNKO, N., 136
 ŠTAFUNKO, B., 137
 ŠTRAVS, K., 198
 ŠTRBAC, V., 106
 ŠTULINA, R., 15, 28, 32, 34, 36, 41,
 48, 56, 58, 60, 67, 91, 105, 108,
 150, 173, 197, 201, 211
 ŠUŠMELJ, A., 14, 57, 133, 135, 171,
 ŠUŠMELJ, C., 74, 75, 78, 79, 133,
 169
 ŠVAB, J., 114
 ŠVIGELJ, M., 139

T

TANKOVIĆ, Š., 90
 TATALOVIĆ, S., 28, 219
 TEŽAK, M., 77
 TOCINOVSKI, E., 164
 TOCINOVSKI, S., 164
 TODOROVSKI, I., 13, 17, 19, 218
 TOMAŠEVIĆ, D., 103, 227
 TOMIĆ, V., 149, 170
 TRKMAN KRAVAR, M., 182
 TRTNIK, T., 41, 187
 TROBEC, D., 137, 139
 TUDOR, G., 193
 TURK, M., 129, 131, 133, 135, 166
 TUŠKAN MOHAR, L., 132

U

USENIK, A., 90, 99
 URBAN, V., 194

V

VERŠEC, A., 93
VERTOVŠEK, N., 28
VIDOVIĆ, E., 113
VIŠTICA, D., 152
VIŠTICA, I., 152
VLAKIĆ, I., 56, 103, 173, 197
VLAKIĆ. M., 80, 99, 165
VLATKOVIĆ, I., 188
VOVK, V., 39, 194
VRANČIĆ, R., 148
VRANČIĆ, Z., 97
VRBANČIČ, P., 77
VREČAR RADOVIĆ, M., 41, 44,
65, 102, 103, 116, 118, 120,
121, 123, 124, 126, 128, 131,
133, 135, 136, 137, 139, 143,
144, 146, 147, 152, 158, 159,
176, 177
VUKOVIĆ, B., 166
VUKŠINIČ ZMAIĆ, V., 114
VULAS, M., 142

W

WEIXLER, R., 33, 35, 237

Z

ZAVIRŠEK, A., 74, 112, 113, 115,
118, 120, 121, 123, 124, 126,
146
ZEKANOVIĆ, J., 73, 219
ZEMLJAR, A., 51, 163, 165
ZENZEROVIĆ, D., 135, 136
ZIMMER, V., 133, 135, 136
ZORIĆ, M., 151, 203, 239
ZRILIĆ, S., 196, 221
ZUBČIĆ, M., 105, 108

Ž

ŽIBERT, V., 27
ŽITNIK SERAFIN, J., 70, 220
ŽMAVC, G., 49, 130, 196, 228
ŽURA, Ž., 34
ŽUVELA STIPETIĆ, M., 132

8. Popis slik

- 1 Rafaela Štulina, Darja Jusup (ustanoviteljica in predsednica SKD Lipa Zadar), Katarina Bezić
- 2 Darja Jusup s sodelavkami ob ustanovitvi Slovenskega kulturnega društva Lipa Zada
- 3 Člani SKD Lipa Zadar (20. 5. 2007)
- 4 Prvi sestanek SKD Lipa Zadar (29. 12. 2004)
- 5 Prva skupščina SKD Lipa Zadar (27. 1. 2006)
- 6 Obisk Romana Weixlerja z veleposlaništva Republike Slovenije na Hrvaškem (21. 5. 2006)
- 7 Skupščina društva in proslava ob 10-letnici delovanja SKD Lipa Zadar (16. 2. 2015)
- 8 Predsednica SKD Lipa Zadar in gosti iz SKD Triglav Split (10. 2. 2017)
- 9 Slovenska gastro-prezentacija ob Mednarodnem dnevu kulturne različnosti (8. 6. 2019)
- 10 Razstava Sosedji Slovenci – Slovenci na Hrvaškem v Muzeju Biograd na Moru (28. 4. 2022)
- 11 Retrospektiva 15. likovne kolonije v Zagrebu v Slovenskem domu Zagreb (17. 3. 2023)
- 12 Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Parku Golubinjak (7. 9. 2024)
- 13 Proslava SKD Lipa Zadar ob Prešernovem dnevu (9. 2. 2007)
- 14 Proslava ob Prešernovem dnevu in nastop skupine Tomaševi iz Metlike (15. 2. 2013)
- 15 Nastop Sorških orgličarjev iz Medvod (14. 2. 2020)
- 16 Proslava Prešernovega dneva (Marija Ivoš, Tatjana Bajlo, dr. Barbara Riman)
- 17 Nastop recitatorske skupine ob proslavi Prešernovega dne (vodja Tatjana Bajlo) (14. 2. 2025)
- 18 Mednarodni dan kulturne različnosti – likovna razstava v Mestni loži

- 19 Z nastopa v Zadru – Lojze Rebernik s harmonikarji orkestra Prežihov Voranc iz Raven na Koroškem (20. 5. 2007)
- 20 Slovenska gastro-prezentacija ob Mednarodnem dnevu kulturne različnosti (22. 5. 2010)
- 21 Predstavitev slovenskih specialitet (12. 5. 2012)
- 22 Nastop folklorne skupine Slovenskega doma KPD Bazovica (vodja Nataša Grlica) (6. 6. 2015)
- 23 Mednarodni dan kulturne različnosti – harmonikarski orkester KD Prežihov Voranc iz Raven na Koroškem (3. 6. 2017)
- 24 Slovenska gastro-prezentacija ob Mednarodnem dnevu kulturne različnosti (3. 6. 2023)
- 25 Vodja likovne kolonije Jože Arzenšek na sejmu cvetja (28. 4. 2017)
- 26 1. likovna kolonija Turanj (17. 5. 2008)
- 27 Otvoritev razstave 4. likovne kolonije – Darja Jusup (15. 5. 2011)
- 28 Razstava 5. likovne kolonije v Hotelu Alba v Sv. Filipu i Jakovu (18. 5. 2012)
- 29 Marjan Miklavc iz Sežane, slika na juti z zemljo iz Slovenije (19. 5. 2017)
- 30 Slikarji likovne kolonije in člani SKD Lipa Zadar na obisku v Hotelu Alba v Sv. Filipu i Jakovu (14. 5. 2018)
- 31 Razstava 14. likovne kolonije (11. 11. 2021)
- 32 Udeleženci 16. likovne kolonije Jože Arzenšek (vodja Marija Ivoš) (15. 5. 2023)
- 33 Retrospektiva 16. likovne kolonije v SKD Lipa v Dubrovniku (12. 4. 2024)
- 34 Razstava slik likovne kolonije na *Ladji kulture* (3. 8. 2012)
- 35 Razstava Pie Nade Bajlo (29. 9. 2016)
- 36 Retrospektiva 10. likovne kolonije v Slovenskem domu KPD Bazovica Reka (24. 11. 2018)
- 37 Razstava na sejmu cvetja v Sv. Filipu i Jakovu (30. 4. 2022)
- 38 Marija Ivoš na razstavi v Benkovcu (10. 11. 2023)
- 39 Jure Špralja recitira na proslavi ob Prešernovem dnevu (7. 2. 2008)
- 40 Predstavitev pesniške Andreje Malta *Po stezah spominov* (20. 12. 2013)
- 41 Predstavitev knjige Marije Ivoš *U pjesme potjerana* v Mestni knjižnici Zadar (15. 12. 2016)

- 42 Darja Jusup in Vera Hrga v Mestni knjižnici Zadar (18. 5. 2022)
- 43 Nagrada Mariji Ivoš (3. 8. 2023)
- 44 Predstavitev knjige Marije Ivoš v Slovenski izseljenski (2. 2. 2023)
- 45 Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Zagrebu (29. 8. 2012)
- 46 Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Rabcu (3. 10. 2015)
- 47 Člani SKD Lipa Zadar na srečanju slovenskih društev v Parku Golubinjak (3. 9. 2022)
- 48 Člani SKD Lipa Zadar in Alojz Peterle (11. 6. 2019)
- 49 Obisk predstavnikov Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (26. 11. 2021)
- 50 Obisk članov Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu (28. 9. 2023)
- 51 Šola v naravi – izlet društva v Nacionalni park Krka (18. 4. 2008)
- 52 Šola v naravi – izlet na Zrmanjo in Obrovac (11. 5. 2024)
- 53 Nastop najmlajše članice dopolnilnega pouka slovenskega jezika, Marie Zorić (16. 2. 2024)
- 54 Šola v naravi – izlet na Kornate (30. 9. 2023)
- 55 Šola v naravi – izlet na brdo Ljubljana v bližini Zadra (21. 9. 2019)

9. Povzetek / Sažetak / Summary

Povzetek

Znanstvena monografija Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar avtoric Barbare in Kristine Riman je prikaz dvajsetletnega delovanja tega društva. Knjiga analitično in dokumentarno prikazuje nastanek, razvoj in sodobno delovanje društva ter ga umešča v širši kontekst slovenskih društev na območju Republike Hrvaške.

V središču raziskave je vprašanje ohranjanja slovenskega jezika, kulture in identitete v večkulturnem okolju. Avtorici na interdisciplinaren način povezujeta zgodovinski, kulturološki, jezikovni in sociološki pristop ter s pomočjo arhivskih virov, medijskih zapisov in osebnih pričevanj članov rekonstruirata kronologijo delovanja društva. Posebna pozornost je namenjena kulturno-umetniškemu ustvarjanju, literarno-recitacijskim programom, praznovanju Prešernovega dne, obeleževanju mednarodnega dne kulturne raznolikosti ter tematskim predavanjem, projekcijam slovenskih filmov, predstavitvam knjig, likovnim kolonijam, ekskurzijam in šolam v naravi.

Knjiga prinaša tudi analitičen prikaz vloge društva v sodobnem kontekstu delovanja slovenskih društev na Hrvaškem, pri čemer poudarja njegovo odprtost do lokalne skupnosti, trajno sodelovanje s kulturnimi institucijami ter prispevek k spodbujanju medkulturnega dialoga. Avtorici izpostavljata, da je jezik temeljni nosilec identitete in kulturne obstojnosti, SKD Lipa Zadar pa zgleden primer uspešnega modela ohranjanja jezika skozi umetnost, izobraževanje in družbeno dejavnost.

Z bogatim izvirnim gradivom in znanstveno interpretacijo knjiga predstavlja pomemben prispevek k preučevanju slovenskega izseljenstva, manjšinskih skupnosti in kulturne zgodovine Dalmacije.

Sažetak

Znanstvena monografija Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar autorica Barbare Riman i Kristine Riman predstavlja prikaz dvadesetogodišnjeg djelovanja Slovenskog kulturnog društva Lipa iz Zadra. Knjiga analitički i dokumentarno prikazuje nastanak, razvoj i suvremeno djelovanje Društva, smještajući ga u širi kontekst slovenskih udruga na prostoru Republike Hrvatske.

U središtu istraživanja nalazi se pitanje očuvanja slovenskog jezika, kulture i identiteta u multikulturnom okruženju. Autorice na interdisciplinarni način povezuju povijesni, kulturološki, jezični i sociološki pristup te kroz arhivske izvore, medijske zapise i osobna svjedočanstva članova rekonstruiraju kronologiju djelovanja Društva. Posebna pozornost posvećena je kulturno-umjetničkom stvaralaštvu, literarno-recitacijskim programima, proslavama Prešernova dana, obilježavanju Međunarodnog dana kulturne različitosti, kao i tematskim predavanjima, projekcijama slovenskih filmova, predstavljanjima knjiga, likovnim kolonijama, ekskurzijama i školama u prirodi.

Knjiga donosi i analitički prikaz uloge Društva u suvremenom kontekstu djelovanja slovenskih udruga na Hrvatskom, ističući njegovu otvorenost prema lokalnoj zajednici, trajnu suradnju s kulturnim institucijama te doprinos promicanju međukulturalnog dijaloga. Autorice naglašavaju kako je jezik temeljni nositelj identiteta i kulturne opstojnosti, a SKD Lipa Zadar primjer uspješnog modela očuvanja jezika kroz umjetnost, edukaciju i društveni angažman.

Uz bogat izvorni materijal i znanstvenu interpretaciju, knjiga predstavlja važan doprinos proučavanju slovenskog izseljeništva, manjinskih zajednica i kulturne povijesti Dalmacije.

Summary

The scientific monograph *Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar* (Slovene Cultural Society Lipa Zadar), authored by Barbara and Kristina Riman, presents two decades of the society's activities. The book offers both an analytical and documentary account of the society's founding, development, and current work, situating it within the broader framework of Slovene societies in the Republic of Croatia.

The research focuses on the preservation of the Slovene language, culture, and identity within a multicultural environment. The authors adopt an interdisciplinary approach that integrates historical, cultural, linguistic, and sociological perspectives. Drawing on archival sources, media reports, and personal testimonies from members, they reconstruct the chronology of the society's activities. Particular attention is devoted to cultural and artistic production, literary recitation programmes, the celebration of Prešeren Day and the International Cultural Diversity Day, as well as thematic lectures, screenings of Slovene films, book presentations, art colonies, excursions, and outdoor schools.

The book also provides an analytical overview of the society's role within the contemporary landscape of Slovene societies in Croatia, emphasising its openness to the local community, sustained cooperation with cultural institutions, and contribution to fostering intercultural dialogue. The authors highlight the central role of language as the primary bearer of identity and cultural continuity, noting that SKD Lipa Zadar serves as an exemplary model of successful language preservation through artistic, educational, and social activities.

With its wealth of original material and rigorous scholarly interpretation, the monograph makes a significant contribution to the study of Slovene emigration, minority communities, and the cultural history of Dalmatia.

Avtorice so uspešno pokazale, da je Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar več kot kulturno društvo in da je vodstvo skupaj s člani našlo model trajnostnega delovanja manjšinske skupnosti, ki prek entuziazma svojih članov potrjuje pomen kulture kot sredstva za ohranjanje identitete.

dr. Ines Cvitković Kalanjoš

... rokopis Slovensko kulturno društvo Lipa Zadar predstavlja izjemno dragocen znanstveni in kulturološki prispevek. Ne dokumentira le zgodovine enega društva, temveč potrjuje tudi temeljno vlogo jezika in književnosti pri ohranjanju identitete. Znanstvena monografija kaže, da je jezik prostor spomina, pa tudi prostor prihodnosti in da se kulturna vitalnost neke skupnosti meri prav z zmožnostjo, da se prepozna v jeziku.

dr. Jasminka Brala Mudrovčić

ISBN-13: 978-961-6159-91-3

9 789616 159913